5/5-4-25 B

9½ x 10 3/4

స్వజాతి యందు దులాంతుని యందు ఆవివాహిత సుందరతర్య యందు దున్న
తెలివతికైనా, వారక యాసలు తెంగుట, ఆప్రాకారముగా బలాత్కారం
ల్లను పలుగాతతే ఆసగయివి దువ్వలు, హెవ్విమెంది శాల్, --
శాపరీషుడు: క్షం నై రాశ్యం పరలం సుక్షం ఇతి స్మరణాత్ ॥ ౬౨,
అని, ఆశపక్షం బౌలవిలు, ఆశపక్షయందు దుపాతుం దాలు, భూరి
దుల్యియ్య కాదు వడిన వాని. ౬౧, తనభూమి ॥ ఇక్కడ దనలు ౬౨-౬౩
పద్యార్థములు, ధనములు రాజ్యాన కట్టు ప్రధానమైన ధర్మాన
కలన్న వియాలము, ౬౨, అది ఆధనము, కలినత్వముచేత నల
డెంకరదు నల్లి దుత్వముచేతను . - - - - - - -
గల ప్రతి వాక్యము ... చేత సంపాదింపవలసినది ౭౦, వినుజ్ఞాం
రము సాగుట్టు (శ్రీ) యోగ ప్రజావృత్తియా . . . . . .

---

124 తా॥ దావెలయందలంబి సమయ దయతగై కొనుతెంపు దెవ్విధం
బావిభు తెలందు కల్కి కిని హాని యొనర్చు వారింబుబాధాతులకే ॥

క. తన కెలదిను పాయలంబులు
బొనరి బుధనం తుండగాడు భూపగుణమువని
ధీనుని నిజ ప్రాభయలునుగా
కొనదు విరోధులనుసరకు గానరయుమారా!

క. తెరువాడున మ్రుచ్చిమి నను
ద్రుగరుల నగ్రులకుమారక దారం బకట స

242

[illegible]

[illegible] ॥

3 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ॥

[illegible]

[illegible].

[illegible]

నెరక మోయు ధర్మ సంయుక్త బుద్ధి

[illegible]

[illegible] సంహార [illegible]

[illegible]

[illegible] మాంసములను [illegible]

[illegible]

[illegible].

[illegible] పదార్థ [illegible] ద్వారములు [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ॥

3 కాపట్యం తనుపేరను
దీపించనయుతని భ్రాంతి తెలియుగనిర
క్షేపరుఁడు వలయుమనతని
అరూపాలవయునగలుగల దస్యులంద ఱు దమలోక్షు
4 ఆతనిదమతనెల్లనాంధ్రీ పత్యాయుసేయు
వానిగావరించు వారిల గాంగ
నిష్ఫలయించి కూండి నెమ్మైన జేసుదించి
కాంచలయుత్పులనిరి గారవమున

వ్యా. ..... సాస్త్రకాలం పాతిపాంపాని దాంపోగుపత్యా విపస్త్రి యరాం, ఇత్యుక్తేమే, 21, కాపున తనశత్రు తెంక్యమైన ఉద్యోగములు కూండిదు, ఏకైక ఉద్యోగము పూర్వసంపత్తి నిష్క వారించునను. 22, తనకెలదని తనప్రమాణాయుచేత తగిన ఉపాయములు చేసి, 23, తెరువాటున మార్గమందు ప్రయత్నిమని దొంగతనము చేత, కూర్రులకు మరాఠితేని దొంగలకు, మూంక సైన్యాము, తొలారంబగు, అధికమువున్నది, అప్పారమరి దొంగల ఆ తెరువాట్లు గాత్ర దొంగ దొంగలను, బలంబగు సైన్యముగా, 24, ఆనార్యయంబున పొందిన ప్రాప్తమైన సైన్యముచే మన్నె నాశ్చెత్త జయమయుకాదు, దొంగలైనా నార్యయపరులైతే మాన్యులవుదురు, 25, 26, అవనిన, పాలియాత్ర పశ్చాత్మందు, ఒకబేరాయు

244 తైలంలయపురి, శంకరవాణి, అనఘ, నిఖిలదార్శనిక త్రయీ
జ్ఞానశక్తి క్షేత్రధర్మానుపాలకః శ్రీరాయ ప్రోల్యానమ్మైర్షాది
ధర్మపూర్ణ తత్వ తత్వసిద్ధి మార్గ ప్రస్థానవిధి తుల్యక్రమే, వింధ్య, ఇలవిద్య.
ఇయ్యందు, ఒకటున్న వెయ్యి రెండు నవ పరిమార్గమున,22,
శ్రీ పద్మగంధు, ఇది పెద్దలకు ఉన్నది, సంస్కృతమును
శ్రీరాయ పుస్తకమని ఉన్నది.

---

13. క బలవిక్రమ సంపన్నుడ
వల్లభు రక్షింపగవ్వమ్మునంద అప్రాజ్ఞునై
తలచెనిరక్షింపుమని
వలచిన పనిగానుము బుత్రవర్గము వెంటాడేవు
వ అనవి వినియుం తండు వారి తిట్లని తెలు
సీ. శిశుజనమును జనస్త్రీజనంబుల జంప
గాదెట్టివాడైన గతిని మొంద
గవియుత పాతకముడు గర్భాశయముగని
డె అవశ్యదగదు విశేష వెయతేడు
విను తెల్లసత్వంబులను బెండెం జంపుట
బాపంబుగావున బ్రాహ్మణులను
పంతలు పెట్టంగ జనదు దవియువాం
తవముగాని పృంనియుడ్డంబుసేత

యధిక పుణ్యంబు నన్న (త్రి) యావిష్టాంత
మా బలిం బలుఁడ గడుదేరఁ ష్ఠు పవ విప్రులకు
బాధగా వింబి కుడిబి శవంబు దొలుఖు
ప్రద్యుగతి నది ప్రేలయంగ బొలయ యయు నంటుడా.

వ అని చెప్పి మారత ధర్మంబుల తెలింగి నాపంబన తెఱంగున (బ్ర) తితెర
మాకు మిము ఖ్యాం ఢన్నై సఖ్యాంబు సౌఖ్యాంబును చెనుప మారము
గర్భేమంబులరసెద నని యము దానికి వారలంద ఱు (బ్ర) యుంబుమెంది
యా తని వశంబున వర్తించి వర్ధిల్లి కల్గుగా పవ్యాండు సాధ్వుల.
కుల వారితం బగుచు నల్గుగా దస్యుల బాపంబుల బాపి తానున్నవారు
ను నివారపరసిద్ధుల (బ్ర) సిద్ధివహించిరి.

క కాపప్యాగ్ర పాఖ్యానము
బాపవారము దీని శ్రుతిగొ పఠనములటవి
వ్యాపార్జిత మంతర
రూపములుగు దస్యుమృగవితాంధ్ర పదంబులుల్ ॥

వ అని చెప్పి వెండియు శ్రీ శుకుండిట్లను దీర్ఘదర్శి యయు దీర్ఘసూ
త్రుండును బత్ర ప్రకాలజ్ఞుండును నను మత్స్యంబులు మూ
డు జలచరములు కొంబగ నొక్క యెడ మడుగున వసి
యుండు నట్లొకయెడ—

శా॥ శ్రీ ఉర్వి యొఱ్పిన సిద్ధ తపాం ధ్రతాభావః కల దసూర్యో

246 పాంసయితుమర్హతీతి కాపవ్యః కుత్సిత శబ్దస్య కారకత్వ
దాదిశా। ఆపాలవలన ఆపారయంత్ర వన ప్రదేశేషుం వా౨౮
అతని గౌరవమున, ఇదితెనుగు గౌరవమున, అంటే సంస్కృతము
౭౮,౮౦,౮౧, శిశుజన యుద్ధ మయిన యుద్ధాని వానిపాడుయు ఁ శబ్దా
షము నాం యుద్ధమహిమా వాంత వ్య ఇత్యుక్తమ్, స్త్రీ వె
కూడదు, యే జంతువుల లాను నున్న ---- ఆదవాని సంపకూ
డదు, నాభ్యావ్యాఖ్యానాం తార్థ మైన అన్యులతో యుద్ధము సేత
పుణ్యము, పంటలు తెలుపు కూడదు, పురుష పురుగు శిశువు
కుష్ఠగానీ పురుగు బడినట్లు, పుష .... లాంఛ వియుబడి. ౮౨
అని చెప్పి, ~~ధర్మం~~ ధర్మంబులు అనగా, దసుధానము పెట్టాలి
ఇవి అన్నియు ధర్మములే, అని ౮, ౮-౩,
కాపవ్యాప్యాఖ్యానాలు - ఇది. ..... లా ఉన్నది. ఉపాం
శుద్ధ శ్రవణ పఠనము తే పాపహారము లవు కుంభము ఉండగా
కాపవ్యము వ్యుత్పత్తియందు సంశయము ఉండదు, ౮-౪,
అని చెప్పి. దీర్ఘం దూరస్థం అనాగతం మపి పశ్యతీతి దీర్ఘ
దర్శి దీర్ఘం అని .....

---

125 వరు శ్రీ సవిస్తారైన దీర్ఘదర్శి యాంత్రికైన శంకర గుండబలం.
౫ | మడుపింక్రం ....
| రెత్రైవిన సెంధు మెరాటకే ౪౪ రాదే

ష్ఠుడు నింక నినేర్చులుగల
వుడు శ్రనకుం బొంద వలాని వునకిష్ఠ యసుర్
అవిన బాల్రప్ర కాలబ్లు చిష్ణు యొసేని
పాప్ర మయొగ్గ నకార్గంబు జంగి యొటి ౧
యప్ప ఉతి దగునశ్లు నే యుంగ వలయు
మానితోపా యు వృత్తినేమ జులేక ॥
ఉ అయ్యగిరుడె యింగాల పలుకులు విని దీర్ఘ సౌఖ్యుండౌ చిన్న విరు ॥
క బడ నిధి బంధంబునని
ప్రభువ్రశ్నగ నిప్పుడే విల మాండె న నివేయు
న దిబ పడ కత్తినెవ్వగ
లబు గణవతి బూగా కెంద వెలయ్యగ త టి కెగ్గ ॥
క అనుటయు నది గర్వముగా
దని పల్కుచు దీర్ఘ దర్శియుంబుసోతూ
బని తాబ్రయు వగుపద్దవయున
బని బెస్ట్రం బెద్ద మకుపు సమ్మ నలో
వ తన్వి నరేంద్రుడు నని ఆవెనబ్లు నిలబనలయుమ్ము తన్గిర్వాయుంబు
నకు భయంబు జనియుంపగ తాపయు దినంబులకుననం.
క పారెదు నీరె దత్త్రవ్వగ
దారబెడిదమైన యొంత ద నుకగనిపురం
బారె వడు వంత పె ఉకె

౨౪౮ కొరలు బాలురులు సొమ్ముత్రెందు తెలిసింరాదే ॥

౩ వెరవున నూతెలనే తల

గరవముల లను తన్నాము లబ్బి తెదుసంతసమయ

మొరలుంచు తాళుల గురువైగ

గరమూ పాంచ మది బలు పుత్రకాలజ్ఞు తనుడై ॥

౩ ఇందెంతవా

---

౧౨౫ శ్లో .... యస్స్వపదార్థసూత్రం అవిశ్వసబుద్ధి ర్ధం పొలుపుత్రాలంకా ల పొలుపుత్రం బానా చితి పొలుపుత్రాలజ్ఞం.... ఇత్యర్థః। వేసవి సాయంత్రనిదా కాలమం దు మందుకు దెంతిపా వున్నది. వచ్చాలు తెగిపోతేరం పా వల్లారు. ఇప్పుడే వెళ్ళవల్లది. ఇది అనాగతజ్ఞానము, ౧౮ అతివ దెంకాలమందు దెందిపుత్రమువు జరున్నదా పాటుతిలగు నట్లు చెలువల్లది. ఇది వర్తమాన జ్ఞానము, ౧౧, ౧౩, జరిగిన్, సముద్రు విదెయుక్క ఇప్పుడేమి మారెను, దెమి మిసిత్తది. ఇప్పుడది జపత, ఈలాగుతెందఆప ముటుకు, అని, పూర్వోక్తయము. తెనిదుఃఖములు మానుతు, కాలము .... క్రమముగా జూచితెందము. అన సాతత్రాలజ్ఞానముక్తాతెనినూంధ్యము. అనుటః ౧౭, ౨౦, ... పారెముదిరు, ప్రపా హాపు జాలు. ఎతతత్రివ్వగ, ఎతతెగా, దార, నటగతి, అనిపూర్వోక్తయము. తీ పాతపముదగిల మందుగు యుగురు బెరాన్నది. వెద -- కారులు, సంతోషముపె తవి తిపేతులపట్టి కెపిపాళ్ళన్నా. బాలరులు వలగాళ్ళన్నా. త్రుంఢుకెనంగాక, సందతిగి రావెరవున, చెతల కెందెముల్లెలా చెతలపె తనున్నా పెతల

125 B
మూ

తుగఆఇరపు

నెందంగా(గు)ళ్ళి - - - యయుంటె దవరి

(గ)ందుకెనులె వనాసంగన

వందళతనని లెంతల నితిఖి వంతుమ్ప దఆసెరగ

చ॥ లేని లెమొత్తని విరాల గంపి నతు

మెన యుం గాదూరి ర ఆఠ యురు పె తల దా

తింనరంగబట్టకెని (గు)

ప్రశఅంధమదూప వూర్ప జెండి నబ్రాగిగ

చ॥ దేవ స్నంతవెటతారులుబంత (ప్ర)త్యాశనంబున తెంచెన్న్ని గంచెన తగంధిగల లక్ష్మిగ

నంగెంని యుఎ(ఱ)ప్రతాల జ్ఞుమ్న యు - - -

చ॥ తెలఅవిటరెంపిపో వం

దెలంబడి తం దా తుని తిఐధు రితంబునతు

దెంలగపాని రప్పి లెంకెంత్రే

జెలుచ రనమ్నెతకుబోలెం సంభ్రాంత మది గ

చ॥ వుఠుబతి దక్షసూఖుం

తిష్టిట్టరుగగనుపా యు మెద్దని లెంతనిచె

బట్టు వతిలెదనతెందను

పట్టు వదలుచితత వితల బ్రావెం(రి)యుత్తె

చ॥ నిను దొదవ్వెల గార్వవు

గనికెనదగుపంనులు మున్న గానింపగనె

రవిజ ధుధు దీక్షసూత్రం
ధనువంశ్రీము నందము చేసె యాగాప దరింపుడుగ
౪. అప్పు టికి దెబ్బ నట్టు లు దప్పు తుంప
నసుప్రతాదృతి గల కార్యంబు నవద్ది
నతదు బాల్య ప్రతాల జుట్టు నట్టు పోత
పరమసం శయము మెట్ట్యము తుత్తు గాంచు.
౩. దు... త నగా గతము లగు
గాన . . . . .

శ్రీ. శతసుప్త యుద్ధాప్రేతల, బాలాతెరా తుదల్లోతెరా, తలలసేత సున్నాడ్యుంతె అనె నవశ్రాద్ధ ఇతిసేతా। ఆనా యం ఇత్యర్థం। జాలంగహాత్మ ఆనా యం ఇత్యేమర్థ మెఆశల్లోతెరా విశేషతులసే తసుసన్న. లౌజులగుప్త్యగ। దళ్ళి నపుతాల్లోయం దుగ్రుత్రి..., తరము... పాంబి, తత్కాల ప్రతిపత్తి విశిష్టాత్రిబోరంచు.. ౭౩, ఇందుత లౌదుగ ఆలి దళ్ళి నపు లౌలం గుబ్బినట్టుగాసె త ఆలి మదుపద ఆసెద మదు గుసుతూ రీడాబెదర। ౭౮, అ... విరాల గుడి, బాపల గుత్తి పెంత్ర, ౨౨, ఉన్నంత, విటవారులు, మత్స్యేపగాతుతులు, అపౌప్రతాల ఝాల్లుదున్న యుతుంతు, ఆ పౌప్రతాల ఝాల్లుదు వృష్ణ గుదిపట్ట్లు మెన్నారు, ౭౭, తెలుగులు, తెలదల్లొయుందు, బురదపో తెము లాగు తెలుపుబుతుంతగా, పొరిదప్పి, వయుంద ఆరి వుంచత, పురశ్చ అనికాని తత్పువ..... ట్టుపొరి... గవయుటు, మూత్రవుసు, బురిషుముసు, ... పు విద్వేషయుక్తి యెమాషీదు ప జీవనము, వృత్తాంతసూత్ర ..... శ్రీరాలు

తల్పకము పై తలంపక అవి అనుకూలవర్తమైనసంపుష్టి. భయముకేసు.

రెలయింతూపపద్మతిపాయి విహారణాస్తూమందుతై

పాదప్పల అత్యంత యాన్వితివ్యాభ్యక.

జతుడు, తర్పక జ్ఞానముతేనిమందుడు.

- - - - - - - - - - - -

---

126 వ. అపవిత గంధియున యూ

నా బుద్ధికి సాధ్యమంతవరకును

నా వ్యక్తిగతి దర్శనభక్తి యునుపాసనమ్రత యుక్తి

వ. అవివార్యత్వంపనుండు చెప్పుడు పగ్నుత కల్పితైన నిద్రనబుట్టు తగునట

పలితమువేర పునహా పదార్థంబుహా తని యుత నిపప్పు తమరే నిత్యాభిష్టుండు

మూర్ఖాలయా మతిపంపాదంబను నిత్య సంబుగలదని నిరుపక ప్రయత్నంబునతును

తంత్రంబగు నిమనునియుక్తి నిలిచె.

సీ. అవినీతా నెంతమ ఆర్తి యందుగు నలాగల

బలంతుండునానెంత బులుతేయుండు

నప్పుడా జనము నిరాద నవితంబు రూపంతు

తను పిల్లవసి యుండునా సవిరాప

వలనసంజతన నిత్యము సుమృగముల మురు

మెగ్గవేతునవబు బెంత్రమాల

తగపత్తానిగెంటరుగు నెతప్పుడా.

తే॥ శంబునకు బల్లె యవాటవిరుగ
గుబ్బెలాయెను ఆ ఋతిలయుంతంగ సెంతలాలు
బీ చాటుతెలిపి యయ్బోటవలసుతెరకు
(గు) వ్యాళిగ జంద్రుమంత నగాబహ్యారంగు
హరి శుభసువంబంగి లయువం రెండువసం శరీరాటె.

వ॥ ఆ శుల లేదివమ్య యింట్లదొరాల నామ్యలంత యూరేంటుబాబైచి దప్పిపోనిరాను
దలంబోపెగ్గలింటి యుద్ధేర్యంబుత

వ్యా॥ ... అనగా నాలుదు తెలిసి మందువేట కాలుబూలిత తద్బంపనుగనుక ముద్ర
మఫలము. ౨౦౦ దుర్భుత ...... అనిన సమస్త వాలులుల ----
పుష్టిమోటు, గనుక పృథివి అయినది. కాట్రుదానము, రేతు, తద్భవము, పృథి
విలేనిలో, భూపతితో, ౨౧, అతవితో, లాగల, ముత్యాలయందు వలెం
సమస్య సంఖ్య తమిలి పవితం॥ రామాన్యాస్య సంతతిరావాంశం॥ గిరిగస్త్రి
స్త్రీ గిరిశ ఇతి ... తి, రామగిరి శబ్దాలకంటె పరమందు శబ్దత్వము వయువస్తున్న
ది. సంబంధ సంధ్యా పాలంతమందు, వేతువ, వేగుబాము యందు, ఉప్పంతాలము
దు అనుట, మాలతు, మూల, మాలవాతనుట, తెనుగుదేశ్వశబ్దము గనుక, మాల
ని స్త్రీసమరూపముగావుంటే ఆపయిని మహాత్మ్యగనుక వితల్ప్రములగా, ఋజ్
వ్యత్సరి. విత్పతాసర్వశబ్ద సమాం స్త్రీ సమాసే నాస్యి స్యం॥ స్త్రీ విసమా
అమహాద్యుతస్త్రీవత్స్య స్త్రీసమాస్య మాస్యసమా ఇతి సూత్రం॥ స్త్రీసమరూ
పముగనుక ఉత్తమయురాదు. శ్రీబడ ... ... దేహాదేశవంశాలాంబడాఖర్గము

సూత్రం అత్ర న ప్రవర్తతే. తస్య సిద్ధిశ్శిష్టో వా శాస్త్రే

—

126 చి. మా. అది గాఢ్యం బూతాంబ ఆమ్మిట్టింగెం తురకచేశంబ సముదాయి తూర్పునిటం.

క॥ ఊరి ద్రిమ్మరి ఆతియెప్పుడు
వేరకార నవరు చేసి తిరుగ తానేయుం
దొరకె మంటి నిదు బూర్యం
బరిత్వము దొ ఆంగ్రి వెంట్రు లయల వరపు తుది॥

తే॥ తుంగ రిగూబతు నగపతి
యలంగంబులు వతితురు న్యాయవినాకిమ్మెయి
సంగతిగలరి నవదియు
త్రింగంబున నుంతి చేయము దక్కు దుసనం॥

చ॥ అనపు తుబల్లియెల్లని మె నాక్తశరబ్భోరవ మెప్పదిక్కర
కనపు పాతంబుసే లయవలద లయ్యజన తృవి పాత్రిగా నవి
ప్రణదగబూని అత్మైక (ఆకు) బాలి సనుం గది యుంగ రవ్వుచ
బ్బిదినతులంబు గాలి యెయసు జెరగనరపు నాతు నెమ్మటి॥

గీ॥ అనివెల్ల లయుగుటి నాత్రిదె ఆంరియ
కాదె పంధి మైనసా రు(బ) తుంతు
నిదువిరుంగ తయము నిజము గుతూపాంబె
నిస్సుజెంద బుద్ధి నిత్యయంబు.

తే॥ అనిపలికి పిల్లపొదిరిటి

ననయము నిశ్శంకవృత్తిన తెన్గులు కవిసిం

హకభాద్య యుయుక్తులూతం

బుధునకులమునకు వటువా హిపోని మెనిజేక్షర్దీ

కు నకులంబునులూతము బెరా

కకు సంతస మంది యయుంత త్రుక్రు స్తనవంప్తా

షకవం యుక్తదిశెరు లుతెంబు

కక యులసి చనల్లగఉ ఇరుంబుమందెద్దీ

వు అమ్మాయి బలుపుందు గెంజమెవి.

వ్యా॥ అనే సూత్రముచేత వూలవాడు, ఆశ్రితులను, ఏరకు, ఊరి యందు కట్టిన ఆ మిషమునకు శతబము కాదు, చంద్ర వన్నికారక చ్ఛాయింద్రం। ఉపపూర్వకం, ది వాంధ్రం కౌశికె సూతుదివాశ్చిమెనికాటన, ఇత్వవరం: గూబపులుగు, గుత్త గాబ ఆనే పత్రిన్న, పారితవర్ణ ద్ఘ్న (ప్రు) వర్ణ చ్ఛాతీ పారితం, అనతెనకుతెవి శ్లోబ్రం స్వత్వంగశె త్రుక్తి ఛ్వమరం। ముంగి, నకులమున్న, ఎంత, ఊరుల రసి ఆవిషముని విత్వమ్మ ఊరులువెదకె, [illegible]। ఊరి। త్రెవ్వ। తెగంనట్టుగా, విరుగ త, విరుగత, విరువు అనుట, అలవరుపగ అర్థ్వసింపజే యుము.। [illegible]। ముంగికి ఉత్సంగంబున, సమీపమందు, ఉంతి, స్వయము, విరుతు, తమ్ముడు। ఉ। అన వుతు, జగత్పతి, సర్వభూతాంతర్యామి, అయిన యీశ్వరుడు, ఉ। । అనిప అతిపిల్ల ' గెట ప్రాదుగుపట్టిన వక్షస్థలమందు, అనుట, ---- (ప్ర) ష్వం త్రై) తమన్వితౄలాగసం, ఎవపూర్వసితోవిద్వాన్ మాషత్తా

చిత్ర .... శ్రీవరం, సకలంబులను ఉల్లాసములను

గూర్చి, పాపము, ప్రాణంబుపోవుట, కలుగుటను .....

---

127 ము. [illegible]

క. తగదే యిట్లు గృహార్థ

వగునీవ్రి [illegible]

తగ [illegible]

వగు [illegible]

చ. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

క. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ఉ. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

౩॥ ఆ నవ్వంతే తలపోయితి

వినువుల వ(గ్గా)కారత్ప్ర వేసఱిసితివి

ననపూనివు నన్నేయి

నను నాపద బాపవలదె నన్నెరయమింగన్

౪॥ ఆ నన్నల్లకిట్టుల సోదెల వేగిర

ప తతులను బతకాల బ్రావృత్యాగ

అలత్తు విడి గదా సమ(గ)ఫలత్వము

నెందునెంతు దలప తేరకుంటు

౫॥ అనియు ఫుల్లు బలంతుంతుడు రేగాము (ర్మం) తును నెందుగులందూ మాటలూ తుసంతోవి

తువ యసుట్వి నన్నైమొత.

౬॥ ఆన తూగెందలు గుత్తల

గొనిఱిమతె రంగ గెలగు(ల)ర త్ర్పణాం

బుడు భ్రేతర భ్రంగ గవెప

జనుదేంపెను వాల దత్రితసం రంభమునన్

౭॥ పరిపుగాము త్రైనహాత్తు గనిఱయు

మ తరబల్లియిట్లులనినెనింత

నెవిసెయము వాదనిదె తెర్చి జయముదూత

ప్రోవే సత్వరముగ మాలవాడ

౮॥ ఆనవిని...

127. వ్యా॥ పిల్లజలము ముచ్చెత చెరులు సెగములా తాల ఉనాపనము చెస్తూ వృద్ధి అనుట.
10. అమ్మయి గెంగమెను గుణాగ్రహి అయి। ౧౧। తగునే। అలవ్యము చేసత। త
టా। అమ్మో। తనాత। పెగళులగా। ౧౨। అనుటలయు। ఎన్నైవెలుత। మధ్య
వర్ణానకు ఆకారలోపము। సలతా దెశంతరు లక్ష్య జపు తో గమితా
తా మతిసూత్రం: మూలని మూలవాని కాంబి కలయు త్త। కాంబి కలయుపుత, ఇత్య
తానుక్ష ఆకారలోపము। అప్ప ఆపెది। తాటాతువతె ని। పల్లవలనిసది। ౧౩। కే
బాసి। గ(త్రు)గ్నముచ్చెతయుము త రుంజిప్పా। ౧౪। మూలవికాత। మూలవానిక
చర్యట। ౧౫। అనవుండు। అనవుడు నృకాదవుతుండూవుండగా। పెప। వెగరము। ౧౬
౧౭। అని। వెమవయు తొమ్మె। వెగె। తెల్లవారె। ౧౮। తనతొ। తెల। వాస్తముండు। తెలున। అ
వెసప్రవి యుండు। ఉత్ తెనాపిముసది। మూరుస। మూర(త్రి)ంచుస। (త్రి)ంచ। ఇతివతె। తేపాం
బదుదంతానాం దెవివిజత్వాన్వ్యపదెలున్నితి.

---

127 B. మూ॥ తెలతోనతము

మనుజుండె గగెం ఆతెపెగనం యున్నిర బలతుం
తగ యుంమం జలికా త్త్రుత్తె
చనిమెంగ్ రొమమంతు నవనిజ ముప్పైకెపెగ్.

చ॥ వెలుకలయుత్రు ఖ్యాపతిని గెమంచం బంగ బెంబరూతసం
తులమగనె గంబెంబ పరిపుంతు రిసంగ్ల గుపెల్లజాంబని
వ్యలతకు జత్రమెంత యువిషాదముబెందగ బెంటబె బల్లాయు
వెన్నలంతకు నిల్లునం జెవితె నింపగురతినుదాత్త జంగిగాక్

గీ. వెంటఁ బోసి తగిన వెంట్రుని బడసిత
త్పరోత్తములవల్లఁ బ్రసవములనుబ
డింప జాలకు టుడిగ పెర్చి యుంటు
యుర యుంగతి విధుల తెరువు గాదు.

మ. అనఘుండ్ర యుంబుబెండం దొంటి యూర యుం జేటు దనంబు నెట్టియుఁ
బనుపన సుపె విత్త వెందిబ యమో త్రీ నాయుంగని నాతు బాలపు
తెంక రగ సైవిత పొదుదినుల్లనుం నం దగవిట్టి సింపతి
ఘ్నుని తిసు బ్రాజె సాదు సిరి తుత్తు దవ మ్మొదు రమ్మత్ర ప్రతి తోఁ

క. బల వంతు లైన మట్లం
బులు నెనసనె తమలు తెనరు గాని
వృషల వసు టచెంపు దెననుం
గల బవుల గువిదు పుంతగను మున్నీ తమంబ్

వ. అనివని యుప్పల టుంతుల రావంగు తో పలుకులు నెత్తంబులు నాదాటలు
వినుమని యుట్టు నిలెం.

మ. అరులను వింత్రులం దెల యయు మారయునెంత యుసూత్ర్మ త్రా త్రీపు
శ్రీరపతి దుర్గ బ్రంబరంబు వీరనసుం తిఱుయుమి త్ర్వా బ్రాకము
బెరయుటు యుటఁ సంపూర్ణ స్నులపా లతిగల్లయుశ్రు దాగునా
స్వ్ర రణా మెకపు ప్రసాపు టయుబూలు మంతాదె ద్వరిత్రి నెల్లె దన్
మహా పునని స్థై దీ ద్వగది యుటు గర్బంబు గాదు. శివ తంద్ర నగవా.

శ్లో॥ అంత్యేందునాం సుస్వప్రసర్వాం। ఇతిసూత్రం। ౧౭। పరిష్వం। పరితూకాన్సితివారంగ
స్త్రీతిపరిష్వం॥ జమదూత క్రాతె। యుంమజటుడువలెనే। స్త్రీత్వము వర్తనద। స్త్రీ
త్వబహుతెసరాదరసమాసె। ఇతిసూత్రం। అయ్యసంరయుక్తనిటు। అః(త్రు)టెనాగ
వయ। ౨౦। ౨౧। ఎలుకలను। సుగ్గ। నగాటు। సుఠి అసంట। ౨౨। ౨౩। అసఘ। జొయిడ
సంబు। పెట్టిటనము। సుమ్రోతి। అక్షసూత్రవయమెత సుపుర్వగాగను ముపత్రసది.
౨౪। ౨౫। ౨౬। ౨౭। ౨౮। బలవ(ద్రి)పులు। (ప్ర)యోజనములకై స్వార్థములెటు ఆతు। తెరా
బడుటగల్గు। బత్రుటగల్గును। పాలముగ। అతవియుండు। యెవసగులు। దీపంబుల
వెంబడిగలు। స్వార్థములపజ్జదగిలు। పట్టువడినట్లు। యేమనగులకు స్వార్థములు గజ(ర)
హాణగత్రములు। హారిసాపమహారణ్యోత్పలో గజఖమృత్యుయూ। నిస్సారత్వాహా
స్త్రాది స్వస్తిగెర్తా మహాకిజవేత। ఇత్యమరం। ఆ పందిల మీద వరిచేసుకొన్నాడే అది
వేసి నిశిత్రము వర్తింసుగులు అగ.

—

౧౨౮ మూ. బెండుట జాబిల్లిని లకులోను ... జన త్లంబేని.

తు॥ బలవ(ద్రి)పులు (ప్ర)యోజన
ములకైతెరాబడుటగల్గు బాలముసేసుం
గులు దీపంబులపజ్జద
గిలునేట్టినపట్టువడిన(రి)యుజతురమతి॥
టీ॥ అరి వెంతవిం(త్ర) బావమెుత లుప్పు తుగార్యముపొంటెగల్గిన
స్వైరవృన బా వుబట్టినెతనిక్రముసమ్మతదానికా తెం
గరముదెులంగజేయునరుతర్ష్మువట్టిపరిందుమెుప్పది

పారుపున్నరుం తిన్నము పాతముం దగజేసె దనె ప్పత్తంబున్
మఱి విసుగ తా ఋషమనుగ మెఱగ దుః విశ్వాస ముంబరాని చే
రిన నిత్తమెయి తప్పు దుర్గతి వితారి జహా తమెద్దరుత్తిసా
దనహిం పారుసెపెందు నిసుతసు ప్పాద్భుంధు(వ) జుంపిని ముల
స్పనముంగన్నసహిం పరా త్తుగరు గానృత్యం పుమిప్లుంతెదః
అని యదుంతృప్తియుపత.

తు॥ బిలు   ఝంపె త్రిపుట

తలతురి మెల్లస్పుత్ర తమున నతుం
జలదితలసి పిలవె దవిటు
జల యురె యూపలుతు సమ్మివత్తురె చెరః
గు॥ (అ)సు దుని ఫ్లుదలపన గునె వు(త్స్వా) నాశ
క్కతుత్తెనవిస్తూతె త్పు గాగ
దల తునే త్పు తజ్ఞత యము బారంపుంబుసు
గలుగు నెసు చె అుచ వలు వద నషు
అనిరోనావంశు నతుంబలుతం తిక్లినెమ.

తు॥ నీలనేన సు(ప్ర)తిత్రితి
నపునం నాతతన వూలని తి నగప తమై
తవిదము నగలుగం సుప్పా
స్వామె బాలుగతు శెరదగ దితుమాదః
ఇమ్మిదంబునతు-సు(తు)హాత్సంబులు గలహా తక్షింపుము

3౹౹ బలవంతుఁడైన శత్రుని
వలన (బ) డొగాఁజనకుఁ గలుగి వలసు తలఁచిదా
గలసి యటునెడి నతని నదా
డొలగ వల యుం నెప్పేసని తుదిగి తొల యటుఁ
4౹౹ నష్టదగని వాఁడి నష్టత యున్నది
దగిన వారికైన దక్క నష్టి
యుం తవల దు దష్ట సెరంలు నిప్పుడు నష్ఠ
లుంత డొయిరుల నష్టతు నికి లేత.
ఇట్లు ది (బ) ఋకు దెరు వగుట సే

వ్యా॥ శ్రముతో పడుచున్న వని (శ్రు) సిద్ధితలదు. మన్నీదులకు దేమకు గాలవుందు (గు)
వ్రిన ఆమిషము. పెద్దపులకి తెనాను తెరాలందిఁయాలతి అఘుచున్న మెకదేవు ల
తు స్వీరము, తెల్లకురు (బ) జ తఆతు। గరుడపత్త్రికి కత్తిని (గు) చైనవరాంసఘంతము
పిట్టలకు దేముపిట్ట। పలకలకు బెనాసు యుండు కట్టైనరొంద్దె। బలవంతులకు పంపుల
త్తవేన్నెలు। బలు లకు తనె ప్రూసి నకత్తి। బారబెరాలకు పట్లు దెలికెపర్గింతుదున్న
అదుకూలవాదము. పిల్లలకు పంక్తు వెయిద్దై కతి పెత్తు కపాగలందులకు బసువునిలి
త్తను యిపెట్టుట। వశ్యతులకు వత్యొమెత్తు వయిచ్చుల। దేమవు అనగా స్వైర్యము
దని యుందు బెరుపు వున్నది గనుక లోఁబడకూడదు.। తా౽। అతెమొత। తాముల
వాడు స్వాధీనమైనవాము యుండు న్నమెదమూదక ట్లుదెసి పట్టుకొన్నట్లు వుంతకూడదు.
ఆలాగే దొదుకు వందతనకు హితము సేసిదను। వాతికి। సొంతి। ౩౦। విసు। నతామిప

మనసు। నేను నీవను విడిపోని ఆత్మైక అద్వయమునకు। ౩౧।౩౨।   బలువు ఫుటలు।సా(త్రి)

విం పుణ్య మహాస్థాయము పొందరాగంబు తర్కస్ఫూర్తి౦।౩౩।౩౪।౩౫।౩౬।

—

128 వి.మం క॥ నిను మెప్పులు నమ్మితినే

నను(బ్రో)చేదనవనజుని(శ్రీ) ముంగనిచెంతా

లని యమ్ముల్లా పారి పోలచులు

ని నువెంబడి తయుంత(బ్ర)తుకు తనేదిమెప్పింతక్

క॥ అనవరత నిన గుప్తతిత న

పిలచెంతలు జనియై ఉల్లాసమ్మతి బలము

తుసవే పెంచ తగులాగకు

జనిప వయ్యాత్తరత్న నయు మైబ్రాహ్మవయు చెందెద్

క॥ బలుపగ ఆవలని యూపద

దలగుటతు ను రిపు నీలా న తను స్థైర్య తనం

గలిపి మని(బ్ర)తుకుటన

మెప్పులు తయు బల్లాయము నీ రవు నే ఆగంబెదగన్

అనవరత ప్రేమ యూ(గ)ముంతు సాంత నవు తోనె వ్యతి పెం తను విశ్వసింప తుస్వా
త్రంబు నకు వి(శ్వ)మంబు గలుగదు. విశ్వసింబ నడుర తంబు చెంతయున్నట్టుగు టెపి విశ్వ
సింపుట యను విశ్వసింప కుం డుట యను ననిరెంపుటూ నబరమ తత్త్వం పెయ్యది యో
నిర్ణయింపనేరన మెప్పెదననుట యను నమ్మపాపతితి నమ్మపాత్తు తిట్టు నిమె. నయుక్తంబు
దెలప తునట్లాది మెప్పుయితి పాసంబు జెప్పద సాత్ర్కింత్ప్రము.

సీ. (బ్ర)హ్మదత్తుండన బరగిన నరపతి
- - - బహుళ వేయు . . .
చతురభాషిణి యొక్క శారికవక్త్రంబు
నది బల్లుగొట్టి యుంపొసుపంథు
దెబ్బ యుర్విల కాని నివ్వు సోమేతర
యుండి పుపు(త్రు)న నివ్వు కండు కెల్లి
వాం(ఛు)సు మబ్బి కవబ్బి యుప్పిల్లలా
సల్లాప మాతుం మసంచరింపు.
తే. మొత్రాతు కాడి యొద్దతకుంత . . .
కారతుం తుఅల్లతల మెంగ - - -
కానితల్ల పసదెంబ తని వంది
నిత్య లనిబెం . . . త వెంసత మెసగ.
తే. అక్రటాకరారికెలగయె మొత్తైన
న - - - - మునుదాన - - - పసుభక్షింపు
- - - - - - - - - మంత
- - - - - - తత
తే. ——

వ్యా. ఇవ్విధంబున కపటాదికారి గ్రంథమునకు పటుత్వరాము సుతు అనివరు
హాస్యభావ్య తత్వము స్వస్త్రైవాత్యములు లక్ష్మ కౌశికసశాస్త్ర గద్యయు - -
తత్వము స్వతంత్ర ప్రయోగము గా యుండివిస్వస హార్ద్రము మహా - - -

చెప్పబడ్డది। ౩౨।౩౬। [illegible] [illegible] [illegible]। ౬౭।౪౦। [illegible]
[illegible]
[illegible] (ప్ర) [illegible]। (ప్ర) [illegible]। [illegible]
[illegible]
[illegible]
(ప్ర) [illegible] .... (ప్ర) [illegible]
[illegible] .... [illegible]
[illegible] .....

---

129 వ. [illegible]

[illegible]

[illegible] - . . . .

(త్రి) [illegible]

[illegible]

[illegible] - . . . [illegible]

[illegible] - - - - . (గ) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (ప్ర) [illegible]

[illegible]

చేసే తంగుతోని గా . . . యుపునె దత్తి

చేసిన క్రొత్త్యైములేదే

చేసిన మాటందుగదు జెందదు నష్టి

చ॥ ఆకపు తుప్రత్త్యత్తుతది యుట్టద నదెసగ తుతెదుడ

ఆసు టకుగాము నంబలి వాహాదపు జెందె తుదెంట యుట్లానె

మృనిలుపు మన్న జనినమింపదెనె యెందెదురు బత్తెం

పెనుప గెసెంబ నా టపసెల్లు త్రిక్ష్ములె శేరు టెప్పునె

ఆనన నతంతు॥

క॥ చేసిన దానికి మారుగ

చేసిన పగ యుం తమా తజెరు గాతగు బాల

తాసిన నమ్మ్లులు విధిమ

దేవా సమపట్టదూరె మెట్టదుప్పులు జయురా.

ఆనన తమ్మి త్రి పారి తయట్లానె.

క॥ నె యున్నిమపెతినసు మాటల

విజున్ని దనము శష్టిపగమ దిక్షు అంబనజా

న మ్యెం జెట మ్యెగలతే

యమెమ్నె మితె టకుంా తు గాత యుదివెంలగనె

గీ॥ విను మమునె లదెఅౌము తెవినసుదా యూదు

తైనమా టకూటత్రైనసా॥ దు

పారితెందకుంగ దుపారతతెపిన

బగజనించునిట్ల చయత్తైదు.
గుణపగలమనకలు గుసేనిపాయునె గూఢుడై
మాళినకన్నలయిన్నమూర్తిపందు
గానకమ్మిషెలునాలాంతరంబున
నైనజేతునుపంది యుంబుతేదు.

టీ॥ పంథ్న, పంథ్నపంతులుం అనిన్నతలదు, వంబ్రికవంత్రిగ, అనిన్నతలదు.
... దాపి, అద్వారతుంతు, ఆకాజతు మారుతు, ... యూదెదారకన్నత్రైత్వరు
౮౦।౮౫। అకృతా। అయోని। యేమొంక్రిన్న యుమివస్తువు బక్రంపెట్లైనా। అర్థతో
రితనేతను, పాపజాతిపదుదు।పాపాత్ముడైన బలిత్వదు, మిదుకమిదుకు,ఎగర
గా ఎగరగా।౮౬।దాపితెందుకు, ఇతవు, పాతము, తప్పునము, నమ్మితకు, నమ్మగతు,
అనిన్నతలదు।౮౭।౮౫। కూపగ, (కు) త్తులు, తంభ్న, పోపదునభ్నగ, పాదుష్యటుట్లుగా,
పెటితి, ఊరతతిపి।౮౭।౯౦।తెపెను, పోపే.. గుడిపెగాని, పెతపేతయుండేతుతెప
గాని, అనిన, ఆకర్షణలము, ఆకర్షెస్తూకే పెంటసే అనంజితింబిగాదుగాని అనుట
ఇప్పుడు మాతృతంపాపంసద్వివపైన .... బకఅవతారముతేస్తే బకఅవతా
రముసేబినాను. తేమపెందదు నక్షత్ర।౯౧। అనవుద .... మురుతేత, అమోఘ్యము
చేత, బత్తయిపెనుపగనమింటుసే, మొంబి, మిత్రుంబిమూటపన, వాక్యతుత్యము
నల్పుతి, నెల్లైపాత్రై।౯౨।౯౩।౯౪।౯౫।నె యుత్తుముపెతినను, బాలు, మురకాలు, చే
తు।దనాపేత, తలక, వనేరా ॥ మూడుగాక, మూగునంగాక, పొందునంగాక,
అదివింలగనే, పంది మలుకాదనుటు, మృత్యుయిపైవఖగ్నసప్తి.

129. ౩ క॥ జననిజనకసోదరులకు

దనూప్మశులపబులనమ్మదగదని సమునం

బుద్బగగలరిగవాకల

జనసే నమ్మంగవెతువుజయురవజనకుల

ఆనుటలయు ప్రస్తుత్యుంతు.

క॥ హాలవశంబునగెదు

స్త్రీలుండు జనములకుమూతువకుంను నాతుం

వాల యుచిపె యువఘ్రి

భిలని యునంతయులపెతహాయుంగని

వ॥ ఆనినారిత యుతనిమొుగం బుదెరితెునం జూచి

క॥ విడంబల్ల నిదాటలలెరా

ముదిగి యులుత యుబ్బ(టలునవు(ద) జలవులెరా

నగ యుుండి యురాకెప్పుతు

గనగన యుంనుంబాతబాస్త్రితరణిగ కెందు

క॥ ఆనిపలతియువిశ్యైపము

మనము నివెలతెంల్పరా జమాటలతుండె

లనివెరవుతెూతనప్పూ

జనిదనకిప్పుగమెుతకుజనిమెు గువూరా.

ఆది యుుగుం గాతు

క॥ జనవాదుంనతునవిశ్వ

పనిశూతి తపల యెల్లజనముల యందున్

దనుజనపతి గారుటతే - - - - - -

యని తులుచెప్పుడు రబ్బాహస్పతియు బ్రీల్

వ. అమ్మాత్యేంబులా తక్కింపకల యయినసుపటాలుతు వలతి కెంతియుం బహ్మంతు

బాంధవా(గ్ర)బుత్తో పావరపతి యెగుశే తపునతు జరద్వాజ వంశ రుత్తైన

తగోతుతుప దేశింపిన పాతవఖసంబులుంగలవు పాంజెప్పుదనా తత్త్వవు తునియు

ట్లానితెం.

క. - - - - -

పాతులగునప్ఠ భూపా

లతుని త్తగర్తతి యెంనా

లుతల్ల - - - - - వల యెన్

ఉ. జ్ఞా తులనెప్పుదొాతుతెంని గత్తులనొాతి యతావరా జ్ఞవియన్

శ్రీతి దలర్పుజై తెంనినపిత్తుల సమృద్ధిదొాషిత

జ్ఞాతినిరాయు మునమ్మతపర్వ- - - -

త్వైతనరారు నల యసంబునవన్నలులుం తగాదగున్

తా.

—

తన్పసంధిర్మనిర్పత్త ఇత్యుత్త్రం। ఇ౨। విసంతము। బూతువారణాము। జ్ఞాతిత్వము।

తిల్లాతుతెనంట। (స్రి)దె(శ)వాతు। అ(తి)యుకాశత్త్వతు। ఇ౨। పగయు। తాలాంత

రంబునన్నైనజై తునం। జూతి(శ)కృతుసా త్తితినిపతిభ్రతింటంట కృదాకారణావము। ఇయ

జనని। ఇతారాంతము। నితుకృజతురవారణవములో। అనగా బపగ దేవతెపాద

నిమెంతు గణ అక్షంబు। ౫౭।౬౦౪ . . । మూడు పొందుకు। వంశకుతాలమునువిజా·
గా। ఉత్తమోత్కృష్ట యశస్సుని। పాలవక్షు।౬౧।౬౨। విజయోత్తమవయు। శల్లినిమాటల
తోమయువిగి। ఉష్ణటులు। ఉష్ణటుష్ణది। అధికము పూజ్యది అసుటు। సమయదుంల్లి ఆకము
మొత్తుంతిర్లు। గనగన। తణాతణాలాడుమువృన్నబడబాగ్ని అనివార్య స్వర్గంబు
అనగాబడబాగ్ని సాధ్వీమయు పేత వైరవును మెస్త్రమతిర్న నిశింపదనంటు। నవిక్రిరా శిలా
మృంతెకుతెప్పాదనమూర్తిగాదిత్సత్రం। ౬౩। అని। ఎలకోత్స। అంతకరింపజేసి। ౬౫
౬౫।౬౬। అ త్రింబు। తణీకతుడు। ఇంతన అదివర్ష్వయందు దదర్శ్వదనుజకుసత్త
చెప్పినాడు।౬౭।వికటక। శత్రులకు పాదుకైదవారినిజూచి రాజుం మొత్తు। ఎద్దు। మునస్సు
తత్త్రదయు। తత్త్రర। త్రృపాణో తత్త్రరసమే। ఇత్యమరః। సాలుకతిల్లము స్రా . . .
- . . తియ్య ప్రజ్ఞులు। బోడుగెంగి। పవోయమునా(గ) పాంబు(వ)తి
దలర్ప(వ) - ——— గర్గా॥

---

130 ము. నిలయుంబున నుష్ణటులుం తగాదగంగ·

మరి ఉయంను.

తేట విసుతుం . . . .

. . . సమయమయగనితెంని

తుష్ణసగమువశిలాస్త్రంబై

విసబాధ్య్య మొప్పున్

తేటపాదము బూదనయిరేటయు

మానిని ఉయునంబూపకంల పోద.

స్నానము త్రైసవనంబగ

పైనవిధులయదత్తోద్భగు   నాపదదెబ్బల్

కం॥ విని విని వినవినవాడక పాలితం

గని కానని వాడ తపోతి గావల యమువియం

తెలియింపగ గాదలబినవని

తనువ గునం తకు నష్టైద్యుత్త్రైజనులతొంతర్

కం॥ బిల్లనితార్కిం   వల

నల్లనతాలగతనతప్పునది గాలమునే

పెత్తెనవు విష్ణువులబూ

నల్లెబినతుందప్పు తెత్తె వమ్మంబదప్

సీ॥ బహులమగు గర్వమును గార్వభంగయము నున

తార్కినరణి యమునె అలుగత నార్వపు త్రి

గానితెరువునన తెలెన చెంది గంరుపు

నైవశాసింప దగదం(తు) మానకెంకాల

కం॥ తెగదిర్పుతతెగనార్పుత

తెగపూర్ణతతతమ గెంంవ(టి) త్రుగసున్నం

జగతీగ యమ్మను నగ్గి యుు

బగత్తి బయువం అటి పెరు గుగ తువాంల్లు దుడిన్

సీ॥ మార్గవమునవృదువు ధుర్భింపగావాప్పు

మార్గవమునవిరవిమ ర్థనంబు

చెల్లు నపార్థవమునఁ జెల్లని యుదితజు

గాన నృపుడు నవలపలుకవముసువ్వే

నట ఉన్ననియు జాతశత్రుండు ధర్మంబు నడవ కలుడువ.

వ్యా. సంతోషమున శ్లిష్ట మిప్పు డున్నా. హాముష్న యుంటితో వృద్ధ
ఘ్నుపుంతవలసినది, నిత్యశిష్ట ... స్వాత్మశ్లిష్ట ద్విష్ట గతాదివి త్యుక్తం। ౬౨।౧
వినుము। నహానమిత్రం సన్నద్ధిన యూనతాత్సర్వపర్వయం, నూగిత తాటె,
ద్విష్టుటమి పాత్ర నత్యుక్తం। ౫౧।౫। విని। అంతం సాదం ధర్మ బాధి
బాధ్యమంతి। దశంతాలంస మాపాత్వ విత్రమే తవి నత్యునా ఇత్యుక్తం। ౭౩। పిల్లని।
శ్రీ శాంతాం తుణ్ణిత్తాంన విష్టున తెూజమె దిత్యుక్తం। సంపుత్రితం స్వాదఫలం
ఫలపాంత్యాద్యారుమాం। అమ్మంస్వార్థ్యత్వసంతాపో త్రిశ్రత కర్షాబది
త్యుక్తం। ౫। ౫। బహుల। అనార్యవృత్తిచేతను। తానితెరుఖనవివను నియుద్ధ
ఆర్యవృత్తిగాని తెరువున। అనగా। దుర్మార్గవృత్తిచేతను అనుట। ౭౨। తెగదర్శిత
అప్పుడు। తెగనార్పత అగ్నిన్ని। తెగటార్చ తన్ను వులుమ్న। శేషము తెంతదిగబడి
వుంటె తన్నాతపెరుగును। ఋణాశేషమున్ని శేషంశత్రుశేషం తథైవచ। పునః పునః ప్ర
వర్ధంతే తస్మాచ్ఛేషం నతారయే దిత్యుక్తం। బలవార్థవమున। వృద్ధుల్లైన వృద్ధుం హాం
తదారుణాం। నాసాధ్వం.

ఉత్సా. (౧)పాద ద౯ దుస్తరంబులైన నానారంబు లెరతెనని యుద్ధమోట
ద్విజాతు లెన్న౦రి బ౭౨ణాంబులు శత్రుంనుతెను వారసులు యుమునావగానంద సుంతు

విశ్వామిత్ర చండాల సంవాదంబను నితిహాసంబు భవత్ప్రశ్నంబునకు నుత్తరంబై యుండు నాకర్ణింపుమని యిట్లనియె.

క. ఏపారి తొల్లి త్రేతా
ద్వాపరముల సంధి నుత్కటావృష్టి రతి
పాపంబు సేసె జనముల
పాపంబుల వత్సరములు పండ్రెం దద్దిఁగా

సీ. ఏరులు చెరువులు నిర్ఝర గర్తనదులింకెను
చెట్టుదరుల తారులుడు గవుర
భూమి యెల్ల బసము లెగారి బెవ్వదిశల్
వర్ధనంబులెల్ల యుబ్బూవరులు లుడుర
దప్పి బోతమలో బిట్టసిక యుల్లెనన
ష్టంబు నంత తంతకు బ్బవదికు
లన దల జె లుదంగ యాగము ద్ద్వ వళా
పూజలు వేడులంగ పూసుందు

గీ. ము మొత్తనెక వర్ణములు పెంపు దప్పి
హార రరపాతల జనములు నటు నటు
బడగ బూదా భంగి గాద ఆటబ్బో
తెంత్కు - - - -

అట్టి సమయంబున.

క. ముని పతి విశ్వామిత్రుండు.

దశయాతల తెందు తెలుగ దైర్య మితల తెహో

దశమాంసమూలఫలమంబు

జనుల నతిగి తెందుబ దయుజాలకత్రప్పు

వ॥ తాఁగా ముబుంజను వా తుం

వా॥ పసరపు తెంపపొవులును బందుల తొక్కులు గుత్తగుళ్లులు

మునుంగు వతంగ జూమితల మంంద ఆహారగఁగప్పు మునుమదిం

బుస తెముక యుంత తత

వ్యా॥ మృదు నాతింబత్తన్మాత్రత్వ తరాపృదం। తొతిల స్వనా పాస్య మే కొశాన్మాన్యేశ్వ
త్యనం। వ్యాళసృష్టి త్రిబ త్రస్వ యత్న్ర ష్టుం తత్వమానోరతి। గృత్రృప్తి స్పృతాలకం। స్పృశ్య
స్పింహా విత్రవం। అనుద్విగ్నం పాతనంతఖు జంగ వరితంబోరతి॥ ౨౨। ఆ॥ ఆవర
పోదిదురితంబులు దుస్తరంబైనత ఆపద తెందిన తష్టములు దాటనత్యమంకాతపో
తి। బ। ౨౨। మొరులు। నదులు। ఇవుర। ఎంతగా। తెర్పనములు। వ్యవహారములు।
తమర। వాతగా। పసతూల పసిమితెత। బిలలం। పోలయు। మెర। మర్యాదను। ప్రబ్బ। తిస్త
రింపగా। అవదల। అవాదలను। ఎతలంగ। దూరగత మంల పుంతుంగుంతగా। తొక్కులున్న
వారిత। దేవాహ్వాలును। ౨౦। ౨౧। ౨౨। తూగాముడు। నేలవాలులును। ౨౩। పసురపు
తెంపపొవులను। పసువుల తెముకల పోగుల పేతనున్న। ఎంప అనగా ఎమ్ములు। ఆం
ప। అమ్ములు। ఇంతివతి। పసురము। ఆవే। మంూతు। పు। నమ్మి నది। పసురపు ఆనది
ఆహారాంతముగ నంతటుగాగము ముమ్మి నది। అందుల ఉకాదతనారశాంబు తెనాపిస్తె।
తెరపొల్లున్నది। మో . . . . నామాధిత.

131 మూ' ఉపేక్షపేలుపాలు(రు)నాలు సంశోధింపబడినప్పుడు

శ్రీపనతగారి ఆముక్త పేలవాం(డు) రప్పల్ల ఆరాజెకి ఆముక్తేక

వ. అత్రిసింది [illegible] పాలలకనేలంబకి ఆముంత పాలు(రు) నాం బులు [illegible]

ఆముం పత్తిం పంజనడు - పాల(రు) [illegible] పరమధర్మంబని విత [illegible] తగుసపా ఆముం

బు బింతింబు వాటప్పుతమంపి తొలెంబుగాలగెంపత్రి [illegible] కతిపుం బు గనుం

గెని.

క. ఇదిదప్పునిప్పు తమ్మెక

ందనదు పాలు(రు) నాంబు గాపసెందుకట తిరి ఆయు

మదిగూపాంపగ(మ)[illegible]

సెందవింబ తెంసంగ వలసి యున్నది నాతుక

తే. పాలు(రు) [illegible] లు పొవకుం తంగబకి కారింప

సెందుపాయమె యున్నది ఆముతెకుంతెనని

(మ)[illegible] యుధర్మమగు సధ్మము నిధనంబు

గెనుట బెందుసమున్నిమ్మెచను టగలదు.

వ. తాపు నజం తాలధనంబగు సారమే ఆముహాంసంబు నపహరింబ పాలు(రు) నా [illegible]

[illegible] నిని [illegible] యుంబ ఆముంత సర్వరా(త్రు)ంబుగు ట యుబుంతాలపెల్ల [illegible] నల్ల

సెలబ ఆముష్యాంసంబు వట్టి తిగబన [illegible] రుత ని(రు) [illegible] లుంతు విధివశంబు

నేమంల [illegible] వెష్టంతన్ని మూంసంబం(ము) [illegible] అంపెదప్పు నిదు రవ్వొ [illegible] నపాని

గెని యొదనసుట ఆము [illegible] యుంబున(గ)తున్న నమ్ము నిపతి యొంసువి [illegible] (ము) తనవిధ

అతిన వాతుసువిన ఆయుంబు నన యున్న తిగ్గి కరుణా గన్నెరులు త(రు) [illegible] తెలుపెంగబ

మహాత్ము నతలరోమములు ముత్తినన తంతు సాంత్వన వచనంబుల నిర్జించెను.

నయతరి తెనుసాతలందను విరాహాము వృష్టిన బాహుబాహానితిం
బరిహారణంబులుసే తతిది బాపము లెమ్మనను గంత్రసంపుతే
భరపతి(ము)రిత్యం.

వ్యా. క్షోభపాదం ము అనుసూత్రములు. పసురభూతంపసోవులు అని స్మృతి. దా మతుతుత్తినవనా యుజాదం ప్రభృతులు బతితులంబున కారతిపాలుదిచ్చె. అవిరాటపర్వమందు. అమితా. అనేవపాదతు. విముతలు. విమ్ములు. ఖంపు. అనితర్పవ భేదములు. పంచంలతుత్రులు. వరాహాదేవాఖలులవే తను. తుత్రులపోగులచే తను. పస్తుబమి. పరిగెంటు. తంపుటు. వనలపాండ్ల లెయుక్తు. ర. అత్తు. గా అగింపమైంచతుత్ర తతిమంబు. ఎంతేసినతు తేత్రాసతేతంతను. తతిమును. అనగా. తంత. తతిమింగలవాడు. తంతప్రుష్టిగలవాడు. తతవసము. తంతను తప్పివృష్టితూలు. అని(వ)యోగములు. స్పృగాభాదభమం స్వాదం(ప్ర)వదంతి మనీషిణాం. తస్యాప్యేభ మఉద్దేశ స్వరరసూత్రబా షుండి ఇత్యుక్తం. రఘు. ఇతిరప్రవేశతేదు. ఇదివ్యదింగత నముతే తనుగాని ఊరితేదు రతదు. శ్రీ. పోరాటములు. పోరాహానియుండుదింగతనముసత్తినతధన(గ)హానా మంప్యమంబది. అంచును. ఆదింగతనమందున్న. రఘు. తావున. నిహారగుని మెదు. నిపోరాము(గ)హింపెద. (గ) తున్న.

౧౩౧ మా. చెదవిభావసుతంతసుబత్రసంపదం
మెలపి యుసర్వప్రత్యతను మెందును నష్టనంబాహుమన్నారాని.
అనిసవివిదంతాలుంతు.

గీ. కుత్కృష్టమృగములలోనెల్లఁ గుత్సితంబు
దినదినధర్మ్యములకెల్ల దీపించును
నెందుఁజూడ యజ్ఞంబు వేదశాస్త్రమ్ము లొప్పు
యనుచు వానిని తనయుని యెఱయనిట్లు నిరోధించె.

తే. వినుము బ్రహ్మవిద్యాసాంతము
వినుము పుత్రుండ యుండఁగను వెలుఁగుచునే యొంటరై
నను జూపని తపస్సాము
దనువు నిలుపుటే తా యుగాంత ధర్మం బరయుఁడీ

గీ. బ్రతికి యున్న దేహంబు నవిద్యను
బాపికొనఁగనే రుద్రబాతంబు
నట్టి లంకంట జీవితాధారశక్తి నయి
పంచ తిప్పు తొట్టు నవులకు తుగ.

మ. అనుట యునంతోషం బున నతి యుష్ట విఘ్నం బద్ధుం బంగారునే
ట్లనయిది ధర్మమటంచు తటాకమిది యొట్లు కునట్లు సేయుగా
జనునంతఁ యున్న వస్తుని ప్రశస్తుఁ గస్తూరి తైత్వమాంసముఁ
దినఁ దినవంటివే యంతవి చీలము పెంపున నంతసంతోషమయుఁ
అనపు తుపా తీట్లుని పెం.

తే. సురవాతము సేయుబురాని
పురుషుఁడు బాహుబుజ్జీవపొందుఁ గదుఁ
బరమమునిఁ యుం యుష్టిగ సత్త్వధు

బిరాపతాపార్ణకృతిసజ్జపృథ్వింతగునే.

క. ~~[illegible]~~ గావుడు మదాత్మబల్లిష్ఠా
హావిర్భూతి స్తోత్ర ప్రదంబు దానికిగానే
నీవిధి మొదలు రెంటుటబా
పాతకములెరుగదానికత్తుఫతకుపే.

క. అనియనివలతినసంతృప్తిబు
తను వగాంసయువిదుశిరోపతనుటగదలపం
జనసేజ్ఞవదియుతే శ్రో
ధనవాని తెగలుణా పుష్టిదా మొవృత్తితెనే
అనవుడుగాధిసందనుంతు.

సీ. తలణాగలవేని బల్లిణాంబుగావితెంసగ
దలబుగాతు నివర్ణాంస వింష్ణులఘుంబరిత
యుష్టిత్రైన(మఖ)త్రిమి యుతేదన్నితెమొతల
పత యుదస్తుపృష్ఠ యుదు పాతకము సు.
అనిన విని చంతాలుం తిష్ఠిని మెం.

క. ఆ తిస యుతపుణ్యదీప్తులు
(బు)తి(గ)వా తుయిసునలుని పాలంచే యుడ్
వంతి దలప గాతుసేవి
(సు)తగుణాసోవేను తునింత జుంబాటు బలుటి

వ్యా॥ త్వరగా|నగ|దశిమునందాకనిం|వెఱ్ఱిపప్పినక్షత్రము యొక్కతల| తన్మాత్రమునందు|తన్మాత్రాం
సము|విభాగసుతు| అగ్ని|సర్వభక్షత్వమును పొందును|నష్టసుఖా మునుఖ్యాతి
అనగా| ఆపత్తునందు బ్రాహ్మణుడు సర్వభక్షకుడగును| వింధ్యాదర్శం| త్యత
యగా శౌం బ్రాహ్మణానాముదాప్నత ఇత్యుక్తం|౩౭౦|తన్మాత్ర|దర్శమునకేలనో నిప
యు| అనగా|బంతాలద్రవ్యము|మాంసభక్షణము| తన్మాత్రమాంసము|దినకేతు తమాం
సము|ప్రితదానితంబె నొంతటి నింద్యము లు అనుటాగ|విను|బ్రాహ్మణత్వ|వేదాధ్యయ
త్రము|౨౦|బ్రతికి|నంజుతు|నమలతుతుగ|భక్ష్యంబత తూనను|౨౩| అనుట యు
అత్యవిద్యయు|శ్వమాంసభక్షణము|కపికపి| అమ్మా|మిమువెూక్షతు|యుష్మాక
శులతు|విశపదము|౨౫|౨౪|పశవా తము మెలతు పాపము చేసి కీడు పొందను| అ
గస్త్యుడు బ్రాహ్మణోత్తముడైనా అయినపా వాటిని భక్ష్యంబుటచేత అపూర్వుడు కాడు.

శ్వమాంస భక్షణమునా నితతె పరూప కారము చెూరకు తాను|౨౬|నావుతు|మదాక్ష
నా అంతరంతరణాము బ్రాహ్మణాన్వైదు ఋలకు| ఆస్పదము| అన్నమిత్రమ్మె|శ్వమాంస
భక్షణముచేత| పాపము లేదు| అత్యాపత్తునే| ఊరకెూ| అనియు.

---

132 పా. కలుషితులు ఆఱబల్కెన్.

నట నిపలు నయుత్తమ్మే యమును నిసారకు యమ మాంసం ఖుల్ల నఖుల్లుతెమనిదాన బ్రాహ్మ
మహాత్మ్యంబుతెంని మునిం ద్రుంతుసని యె. దదసంతరంబు యుంద్రుం తు లొతంబులు నత
దరవక్షింబె నక్షత్రపప్పికరుండును దపా విశేషంబు నభుక్తాంస ఖాదనదోషంబు నగతెని మని
మిఖిన స్తుత్యంబగు త్వంబున విలసిల్లె. నా పత్ని కు యుసమాహారం బొట్టె దని చెప్పి నభ
క్ష్యతొనా ఖాదనఖుంతు దర్శసూత్ర ప్రకారంబంత దురకగా వాంబసె. యా యుతి

ఆ సంబా తక్కింపుటకు తెంచంబు విషాదంబు నొందినవు డు నతంతు ధర్మంబు బోధించెను.

నరునివలెంబై యుండు కాబులముగ్గల్లు తెరువులునై యుంగవలెను. విషాదంబేల యును

పెంపొందింపక నశ్వనవిభుండు.

౩. శరణాగత సంరక్షకా

పరులకు నవంతారు చెట్లు పాటు ఫలమును

క్షీరకరు ణా తరపరమా

దరముగనె అతిగింపు నాకు దానిని అంగనే

౪. శ్రీనజీష్ము తీట్లులను మంచి తుంచుంచు

నాగబరగుధరణి నా యుతుంచు

దనుజమం (త్రి) పేత ననినది యొక తధ

యుబిల పాపహర నామా పెరిగింపు.

౫. శ్రీయుంతి పాపంబు జెప్పిద దానికి యంతినిన యర్థంబు తెలియును నవ పాతుంత పైయు

తక్కింపుము.

౬. పాపాత్ముడెంత వాడు ఉను పత్రుల నధి యుంచి

అని యమున జిత్రమ్ము తెలిని యయునది యుం.

(బు) దుంతుగాడాని బహు పాధనంబులు

పవరించు తెలియు సునా బవిజరించు

మొత్తపాడు వెను గాల యునుగాన యియసంబుట్టు

పతల జీవులకు నాశంబు వుట్టు

నట్టి దైన్యంబున యుంతే యును జల పంయు

మ్మైనసాగ్నుల యస్పదమంతు

౭౬. శ్రీకరవజ్రాంశ యజ్ఞమవిత లమిలుత
సెంతవనస్థ త్రిజ్యోంపమ్మ యజ్ఞదాని
జెందికాతిరి యమగుల యమునిల యుసెజ్ఞ
గాగశితాత్రుత్త్వ యయంతె సౌరసెం(ద్ర).

తం. ఆలు -

వ్యా. వశీత నము. బహువచనమ్మతే అత్యపతమకె। తైలరుతేనరె। అ॥ . . . ౭౬।౭౫।౭౭।
తరుణా ఇత్యాంపవింమ్ము। అష్టుత్తైన(ము) బ్రమి యయితేదం। అనగా। నిశ్చి(త) సూత్ర
వృంతి। నతసు తుపోతినా। కార్యదోషమునష్టు తూతాశబ్దము. అనుట। ౩౦౦।౩౦౧। అతి
శయిత। నేనుతెనము గానెప్పుతేను।౨। నవలపినట్లు। దానబల(ి) కాంబు రక్ష్మింపుడతెనిమునం
(దు)ంతుపనితెం। అనగా। భార్య. . . . ఇంద్రాగ్న్యయవిధినతచరు(శ్ర)పనాముసెసి ఇంద్రా
దిదేవతలకు భాగములు యుష్మ(అనుట) వింసెననంబు। ఇంద్రాగ్నిదైవత విధినాచరుం(శ్ర)పయి
తాన్ద్యయం। ఆహాయదేవానిం ద్రాదిభ్యో భాగం భాగం విధి(ర) మాత॥ తెలుపుయూపదాసిద
వాంశ్రపిత్రాంశ్రద్విజసత్తమ। ఇతుశ్రుతం॥ వరదర। తాపము పోతెంటుట్నగా। తపస్విని
తత్వమాంసబ్రహ్మత్వ్యగా దోషముసు। తొగతెంచి। పోగొట్టుతెంచి।౩।౪। అనగ। మయిలెయ
వంత్ర యెతుందం। సుట్లకాతుసము వస్త్రశ్లం। వయితుందం। ముహుతుం దోపా। దనుజమం
(త్రి)। సుత్రం।౧౨।౬। పాపొష్టుతు। ఓంయుతెంయుపాతు। గాంపానవచ్ఛ్రి। తాన। తానన
ముచేగ। తెగముగాం। వత్సోతి। వర్ష(మ)పాతా ముగత తిసి। మి అలు తను। వెంటి తయుందు
వనస్థతి.

132 శ్రీ. మా. క॥ అలంపురు [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

వ॥ అని యిట్లు [illegible]

[illegible]

[illegible].

సీ॥ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

గీ॥ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] సంతోష పూరమగ్నంబు గాగ.

క॥ [illegible].

యుతివగదాపుణ్యవతి(బి) యాలాపము లో

గతివినగాంచితి యజ్ఞము

గృహకృత్యంబు లెల్లనాడు గెలుచి తాజమునిన్

వ. అని యుల్లంబున సంగ్రతింపబడి తెలిసి యెగి లోకంబు విధి కృతంబు నతుపగువంబు

నితడని పలుకుచుండెను.

సీ. శరణు వంసాబ్ధిచంద్ర(బ) సన్నుతాగ్రణీ రత్నాకరంబుపా

దరవుగ జేయుటు యద్దితదర్శనుగాబుద్ధి తోడసెప్పున్

వరసిమహాశ్రుతిని శరణాగతు సెలాపినట్లుగాపరం

బెరయుతయుం దోషయుడు(బ) భూతప్పు పడుసెంతువోలెం దున్

తే. అనివెంప్పడబా పిలిచి

విని సీతవు తిగ్గవిడుచి విహగవు గరుండాం

దనకాతిశ్రీతగని

ల్లానివెనుసుజ భార్గవాదుల నాలు బ్బతు మోన్

క. శియన్నతప్పనాతవు

హామా యింటతికతి శైత్రము సలతనతున్

శై లవతల యుద్ధాతిత్యం

శియుదిజ్ఞవదిప్పి లాక్ష్మెఅరింపవనా.

వ్యా. పుష్యతితాకంపు ఆత్మాత్మను అనుట। పాలస్పృత్యం పుష్పా రపుష్పా శ్రీసస్పతి రిత్యమరః। జెంపమ్మె। ముసుత్రై। రాతిరి। రా(త్రి)। తద్భవము। సెజ్జ। శయ్య। ౨.౮। అది

తెలుపు రంగున, మెరపు యందు, తపోధనుఁ, గుర్వి, దేవతత్త్వ, తింత్రిణీ తెలుపు లుద

వన, విలంబముబిసన(౬, వచలు ప్రాథమికములయ్యెను, సగ్రహాం గ్రహములు త్వ్రహముల్ల

హి ణోగ్రహమల్లితె, గ్రహాంతు గ్రహణోసూర్యిదు రత్నాసద్యాగం మతమితుల్ల్రం.

౧౦।౧౧। ఆ। శరణాగతులసాధ్యిద। ఏతువరుణుమీత తెంతరపోయబ్రాతు। ఆదెరష్వ

పిరంతాళ్వమా తథ్యం గ్రహమాగతె। క్షేత్రు గు గతుల యందు దేవానుసంహారతేత

రతుల్త్రం ౧।౧౩।౧౪। వియుద్ద। వఱి రంపవనా పెట్టువ యత్వి। ౧౫

133. మ॥ అనవద్యమున్నమైన యం(బు) యుఁబు తపాంపగ బత్తిన్యైరర్ప

తుష్టిప రత్నాంగ రంబులు(బు) యుష్మదుల తెవ్వితు దినబాపద

యంవిన విహాంగమంబుర యుదయాగసబ్బుకు పుల్లిపిల్లను

త్రుక్రమించి తెచ్చి పోదితి యను తుంరితమ్మినద యంగు గుహాంబునదే

వ॥ ఆపాంథపల్లి యుతుర యుంబునంజనిపుల్ల తలసంగ యంబుగుపింగిలంబు.

క॥ తెలిసి తత్పుల్లి పోపున

దివుతంగాజేసి దెమ్మిదలు తెంత్తగని

త్రిప్పుబో యయోగతెంప

యుండలంబునగాబి తెంసు టెత్తైతె వ్యుసభా.

చ॥ అసుర యంగాహు గుర్వివృద యుంబలరం దన యం గరంబుల

యుత్విల తిబ్బారలాప వుం న పల్లనయుల్లనరాబిగతబా

దృన వుంతుగంగతే యుగబదంపతి యుగాశలసాలదినాబిదిగా

బినిని ఆరంబెగువృత్తతేసి లయునంపా యుదయుతెత యత్రెంటిం

వ॥ తగబెలుకుల పాఠ తలంబితెంని వానిక్లిదయు.

క॥ భుజగములకు జీవనంబన గలదె సం(గ)

[illegible] పొంచు నట్టిది యమా కలతే బియ్యైన

మాతృదేశ తెన్నడిందు ముక్తిబ్బైన

శ్రీవృతస్పతి యూతి శ్రీనిత యదు తావలయు.

వ॥ నాశకరం బా హీశంబుగా నిప్రేరంగా నీదుం

క॥ ఆనిమాలంతి యుక్తి క్రియల గెలని

తనదే కాంబుంధాంకు దత యుతే యంతెనం

గనితెరా లేమ విస్మయంబున

మనమూ నగగెంతోసే పృమాభ్రైయతే

పదంపది.

మ॥ తలదే యిట్లు యిశారు పుంబుజగతింగాశుమాన్యేంపాశని

ష్టులంగి ట్లొ స్త్రీ వేసు నా దుచరితంబు ల్లాంద తుంబట్టిలై

తలపన్ప్రి సింతగ తగుడి వా త త్రాప్రాశ్శ తాపైలాశచే

ష్టలు మానం గలవాత బత్తిగుణంబ్బై సంధింపె సద్యాల్ల ధ్యముః.

వ॥ అనిపలతి యుంతరంగంబు వైరాగ్యనిరంతరంబగుట యుసంతని లువత.

మ॥ ఇది యిట్లా అని బంధులందుటని తాని యుక్తి యోగంబె సెం

క్షుదత్మ యుంతగని ట్లొ తెంపు దెలయుంబెంపారు వైరాగ్యసం

పదబాపంబు బెల్లద్దుంపుగ మహా(ప్ర)స్థానస్థ.

—

వ్యా॥ అనగుడు. ప్రయుక్తముల వెళ్ళి పేత పెట్టబడుచున్నది. వివాహ యు సంగస్తుత తానికాంగను

౧౬। పాంతపల్లెయకు వీరులపల్లె కురుపుతతమువరవృత్తు। ఇంగలంయు। నిప్పులు।
౧౭। తెలిసిదమంతంగా। తగుల గాజేసి। తలవెత్తగ(ప్ర)కాశించగా। ౧౮। అనుటయు ఇల్ల
నయ్యల్లనమెల్లమెల్లగా। అలం అలం। అనగా అనుట। అలంపదతత్త్వము। అలంకా
షణాపుత్రి(ప్రి)త్రిపారణాపాలకతత్వమువరం। ౧౭।-౧। ఋగములను। పిట్టలకు। తొలుదినవు
రుపంత్రిపాంజనద్రవ్యముల్ప్రంతదు। ఎప్పుడుపదిడింకిటి అప్పుడే శక్తింయుతము। అయిన
అయినప్పుడుంతెక్కు-౧-౨। అనివలగొని ప్రదక్షిణముచేసి। తెంటపిల్ల। తొంట
కాలము। నాల్గన్నె। తదలనిద్దె। -౩।-౪। తలిదే। పట్టుత్రైస్థానము త్రై। మీలుపన్నిల్ని। వి
హారించగా। ఇంతగి తగండిగొప్పతేడు అవును అనుట। పా। అనగా। దుంఖమయూ
~~పా ప్రస్థానము ఉత్తరాభిముఖముగా నడుచుటకు~~ పా విషాదను గాత్ర త్యజిత మురం। -౫।
-౬। ఇది। ఆ లని। భార్గవు। పెట్టిదప్పె। పెట్టె। మహాప్రస్థానము। ఉత్తరాభిముఖముగా
నడుచుట। -౭।

—

—

౩౩౮. ము.   శ్రీత్రిపురం।

దేవదేవ నిప్పుల తెమ్ము తెలుమానస మునాం తంతెందనిచ్చితాపుత్రి॥

౧. వలరాజు నుప్పునలగుల
తెలుపతగా నితోబవలయువెంట యయు దనదు
గలపత్తిని హతిపాదన
ములు నొచటన యుంతబో బొవ్వో బొనియుడుత్రై
౨. అతన్రాతిరాధు డగ్గిలోని బడుటకు
రూపవిప్రజిత్తమాకులవముగ

కైలంగఁ గాఁ బుట్టఁ గజ్జిల్లి నిపలఁ బిందె
సన్నజాలతరంగి యాసక్తిఁ యుఁగంటుడు.
క॥ నా యనాతల తేరాళ్ళిపె ఆతు
వేయిన్నె నసన్తేకె సంగ తెం తియుసంఖ్యవిం
వా యనాస పతుటు గమగెంని
నెనా యటుడు సనుబాసి యిటు సనం టుదగన గంనె
అనిపెంతి యటం.
సీ॥ ఇగుఠు జెంపంబుల నింపారు విరులనం
జెంలుప్పైనపా దలత్రై వలతు దాలి
సెల తేమురులంద లజెల నిటు దనుపు సాం
పెలబినగిరుల దెప్పల తందలి
మానిమోతల సెల దివెల జేస్కొందు
జోటల తత నల జెంగ తజెండి
యులరు నెత్రమ్ముల నలమి జెల్ల గందక్షి
తలతెర జూముల నెల తిబెంది
గీ॥ నమ్మకము దవయునిదె అలయనాసందమొంద
గెలసతెపెతి నిదగు లలవు అుప
నావనంబె పెరు జోన పెరు బాంబులపుత
నిమ్మగార్లి యొతెంటునే పన్నతతు.
అష్టంగాత.

తే॥ రేని యరుణమరకతా మణిదన
ముసుపితిను పక్ష్మకాంతిపేలుపుదపితిం
బాసుసు సాల తుంసరికియరు
సూనస్థితి సుఖయములం దునుసుంతుంటువిందుఁ
తే॥ ఉరియుల్లపలుత్రియరునలకు
ఘనముగ (దరిచెంత్సుమది వితానము పెంపఁ
దనపల్లవముదల పొందుపల
గొనితలంపు (లుతని గాతగజనియేఁ ·
తే॥ స్మరతవిమానవము విరాదన
మరతటిత్ప్రింప రత్నము యుభూషణముం
దరది వ్యాముద్రికాపెట్టెము
వరునిగలసి పరమ పాలస్త్ర్యవేసగఁ
గీ॥ తలమూరి నిద్రోసహ శ్రోతమపింతు
బలపియుభవందనము సమరుచెంతపికిల్లు
పనిపపత్రియరుగంబువర్షనము దేశాసి
ముక్తా॥

వ్యా॥ వలతెరాన (వలయు, మత్స్య (గ్రహణ యంత్ర) ముక్త, పత్త్రి నిపాతసాధనము లు
కర్తరి క్త (ప్ర) త్యయము - ౧౫। అక్షరాలి ఎలుగురాలుపతగ, తంతర్ద్వని పొందుపతరా,
- ౨౬। గాయనాతల తెర్స్య (దేలుతు (వెలుయు) (వెయ్యిపేవుర్తుకుంత అతర్వత్రనవ) అ

సుఖవింతువు। నా ఆవాసమునకురామునకై యుందు। సెంపార్థి కొందువు। ౩౦।౩౧। క్రొ
గుఱుజింపంబుల। నీ గురుసుముగుల యుందు। పుష్పముల యుందు। గుల్లపాలుంటాల
కు। కొంతవాలుకల యుందు। కొంతము ఆకలకు। మావితిళ్ల యుందు। ఏటాలతల యుందు.
ఆరామముల యుందు। వాపీతీరముల యుందు। పెరుబాముల సుదిన్న గాత్రి। అనగానీ
తెలాన తిపింపు అనుట। ౩౨।౩౩। తని యునుడు రాముల నా। బిజ్ఞ్యా సహాగమున ముపిత। ౩౪।
అనిదరితె ల్వు ప్రజ్వలంపజేసి। వలవుని। ప్రదక్షిణము చేసి। ౩౫।౩౬। లాలమూర్తినీ
విలాసము ము వ్యుద్రముగా। సమృద్ధిగా అనుట। సుసుదిగ జేరి. . . . . మేయుతగే
గుచికుంబుచెం.

౩వ మూ. వర్తనుతగు ట నాడెరా యు తపుడు.

వ॥ తెరాబ కనతంతు.

తే॥ దేమి నిల్ల యుగుదం కనుబెంకను
సూనకౌ తారవాలంబు పల్లమలరగా
పేసెల్ల ముల్లసింపగ
గానదళిసిగళ తరత్తతలతా త్రులతెన్న.

గీ॥ ఆరుగుపుంతంగ నెంతవెంగదవాసలంబు
గళ్లైదరిదాన సంపెల్లమెుమ్మమంత
సుప్రమోదితమొత్తమ్మై మొబ్బిదెగా యు
మొదలుడు అంగదేవత్వంబు వశసి మొప్పి.

ఉ॥ ఈయులవా సమక్షమె యుకై జనములు స్త్రీనం బతిరాజనం
బాయుసుదాత్ర గోదాసనపాలత తెన్న నసు భూరిశాఖ్యముల్

వేయుచు విఘ్నంబులం బొందుచు నెయ్యది విష్ణు కథనే శరణార్థ మిమ్మడునే

జేయుని హాతుగల్గు షను నెంజను నిక్ష్మదు హాయచే మిటినే

వ॥ అని యిట్లు శౌనకుండు గత సంశయుండై శరణాగత సంరక్షణా పరాయణుండగు విష్ణుకథా శ్రవణంబు చేసి నను పురాణ మహా ముని శ్రీ సూతుని యడిగిన నమ్మహాత్ముండు

వాగ్రూపుండు.

క॥ పాపంబు బుద్ధిపూర్వ

వ్యాపారము గాక యున్న దురితమనంబుం

దీపొందు దాని సంతయు

బాపి తెనసంజాలు సుజనబాంధవ చెప్పుమా.

వ॥ అని యడిగిన శౌనకునకు సూతుం డిట్లనియె. తొల్లి పరీక్షి త్తనయుండగు జనమేజయుండు తన రాజ్యమునందు బుద్ధిపూర్వకము గాక బ్రహ్మహత్యా పాతకం బొదవిన నది యెట్లు పోవునని వ్యాసుని శిష్యుండగు వైశంపాయనుని నడుగ

నె ఆ మునిపుంగవుం డిట్లనియె.

త॥ పాపంబిది తలఁపు మునుపు

షరాపాలు ని బ్రాహ్మణు నిత్యము భూసురులను వి౦

దా పాత్రంబు గనెడిని

పాపము మదిగదిరి యటుతదు దల్లిదమందేనే.

సీ॥ అట్లు జనమేజయుండు వగనారగాని

పురమువెలుపలి వనమునందు మునివరుల

సాంతరము శౌనకుండను ముఖ్యుల

[illegible]

[illegible]

[illegible] ...

[illegible] ...

---

134 ఉ.మా. [illegible]

[illegible]

దనేవెంగరింబు వినాశలనదాళుకాపాపములాపికొందువే

నమవంతివచ్చినాతనదయుంటగుణూత్మ బరిగ్రహింపవే.

క॥ ప్రాగణవినికరుణామయుత్త్రబద్ధుంతగునత్తపాదునపత్రయు తతరినిత్యానిజం.

క॥ విసుతేంద అల్పబుద్ధులు

నమనింతయుదిక్ర్మింపనవ్వగవారిం

నెపతబుధులైనవిప్రులు

ననిమిషులుమెచ్చుబింతవనిమొదనిపెంతే

క॥ హానప్రజ్ఞతకార్యము

లైనవిశేషితుదివగదునతులప్రజ్ఞా

సామును దారూత్రుతువగ

నూనతుదురితమనువ ఆత్మతొందక యుణిశే

వ॥ ప్రజ్ఞాకార్యంబులై యుసుప్తింపవలయును. పాదింజెప్పెద. నతుబూపంబునైతనను

తాపంబు గలిగిద్ర్రుపశాంత్యైతే యునుటయునష్ణుముఖసాధ్యంబు.

క॥ తాపసవరతీవ్రంబగు

పాపాగ్నిజ్వాలయుమపాలువతపర

తాపములనొందియుశక్తి

వ్యాపారజలాబ్ధిలాపినైయుద్దాతశే

వ॥ క్షపదియుత్రుపసా.

వ్యా॥ రుద్ధిరక్షాస్వతంత్రంధర్మవశ్యేవశరణ్యనం। ఇత్యుక్తత్రాత్రులగలాతవు।త్రులగలవు। ఈ

ఞవంబున। శ్రీ జన్మమందు తొలుత నే। బల్లులంపా తనకా।౮౫। అనుట యు। గన్నతు।
నిందకు। అంట। అనుట। అటుగాన నదా। అది గాను తీనే వే నదా। అనంతంతి। అనేట
ద్విధ తీత। బలా త్మిబలాపుతీత। పరి(గ్ర)హింపవే। పరి(గ్ర)హింయుమా। ఆ నవలి కృపార్థకము.
౯౯।౫౦। విను। తెండలు। అల్పబుద్ధులు నీ కంహితోపదేశము చేయ సన్నాందింలునప్పుడు
తిర్నిపిద్దలు మొదలు ప్రిద్వాం చెప్పు దను।౫౧। పాండ(వ)ప్రజ్ఞుడు। ప్రజ్ఞ తేనిహాతు। పరమాత్ము(ప)
జ్ఞాపర్వైతాకారణములు। దురితము అన్నీ వయు తమ వెళ్ళుతి। తెలుపుతను గనంత వగంవతు
పాండ(వ)ప్రజ్ఞుడు అనగా పాండుత్తైన వేదాంతజ్ఞ తెనిహాతు. వయుదలోను లనిపోలుచున్నాను
అనుట। (ప్ర)జ్ఞ। (ప్ర)గతబానుత ఇత్యమరః। ౫౨। (ప్ర)జ్ఞ। అన్యోయములను
చెప్పుచున్నాను। పాపమందు పశ్చాత్తాపము గలిగి। ధర్మ(ప్ర)వణుం తన్మైతే। ధర్మాభిముఖు
తన్మైతా।౫౩। తాపస। పాపాన్మి ఖ్యాలితయుము। పాలుకతి। భాగమ్యా। ఇక్షత్రపదవ్యయు
వివత్తునిత పాలుపడి ఆనవలాగతి। పాలు వడి అని। గనతదవరరాపవయు వచ్చెనది। తలపి
బలములంప గ బాంధవ బోధులు నిలువరించుటకు జాలతరి ప్రపతిన గని వెళ్ళగ
గొరకొన్ని గ్రేయుల తోడ సుద్ధురస్సు రణాము యుండె॥ అనవలి స(ప్ర)యోగము। ఇది మొదట
పదవిపత్తుని చేసి పాలు బడి అనిన్నవున్నది.

---

135 వసా. (శ్రీ)యింటి తిరమ్మీం పవే యను నుటయు నమ్మునం ద్యుంతు
తేటభీతి మొత్తతి గోరుంట యును
నితలపుల తోనదే నిళిదిగ తమునగా
నితెరువునుగల్లదువు
శ్రీతోగతి ధర్మవృత్తి జితుత్రుదర్శి

క॥ ఆతండతని వ్రాతత
 కేతెంబునదా నజేసి మొలపినదర్శ
 దిర్వ్యతన తెౌ తనావాలవమున
 నితోబతవలపెశినుము నిశ్రలమతిశ్మై

తే॥ భూమి బుధ్యులకై యుర్విదిమీద
 మానిదృవునన తేటవా తవగునది డెంతృతో
 భూతంబు(బ) విజ్ఞాతం
 శ్రైవెలయుగవల ఉమునతు నాజా త మొతనే

క॥ అనపుడు దర్శవృత్తము మదాత్మతునై జము దేవపవ్ర త్రితినే
 ముని వరయునం భ్రిమత సముజ్జ్వల వి(ప్ర) తులంబు నా తుశూవ
 వృనలతు బా(త్ర) మెప్విదృ ముగం దేనిదెం(త)మావమిదాని యుందు
 మనముదలంపదింత తును మానస్విజ వజ్ర శణంబులంబెదనే

వ॥ అనుచు దేవపాదస్పర్శ సంబోసి నిష్విదంబున గృత(ప్ర) విజ్ఞతగుటయు
 గరుణాగిరాబరంబగు బత్త్రంబు తోనత్త్రపోధన వర్య్యదాదరము దురావేతాకన
 బా భూపాలుని వింద దెంల యిరు విష్ణును సహ్లాని జెష్పైదనవవా తుంతశ గుమ

సీ॥ (శ్రీ) మంతుతునుబల(శ్రీ) ష్మంతు నగురాజు
 శైలాగంబు దర్శంబు శైవవి డెబ
 దృష్టంబుగ్గై తెబి నపమునుదానంబు
 నర్వయునంబును యోగవిధులు
 నావశింపగజూబ యుక్తె రుపతి యును

క్రుశాముపే యెదే ఖరా తరాజీ యుతని

ప్రయుంజాతి వాత్స్యవం వర్ణమె అరిగెంటు

విను ముంసర స్వతి యుము దృష్టద్వ

గు ఊ ఖి యుముసు నసుపృఖ్యాసదులందు దిరిగతిర్థ

పెషెప యుయూజు నధ్యేయు.

వ్యా. స్వపధర్మ... ధర్మములపాపత్రత్యముల జీవనాబాధవయుపాలుపతినబల్లిత్రాణు
నతునరతపాలతమగు (ద)తర్మత్రత్యత్వయునకి॥ ఆవిర్షపోరుసతెనెకృష్ణది.
పరతాపము, పరితాపము, ఆవిష్కలదు, ఉపసర్లస్వబహూయుతి దిర్ఘ్యం, పాపా
స్రితాపతింతి తుధర్మాదతముసుతోరలుయున్నను. ధర్మప్రవణుంతన్నైతినసుట
నా।౫౧।జ్ఞతి।భయముస్థ।నిలవసాష్ఠుగారుట యు, అనే యూతలపులతెనా,
యుతెరవుసుగల్లదు, నావునస్స(ధర్మవృత్తి) అవుట తప్ప నేతుకాతూపదిగానకువేర
కారణ ఖుంలేదు, నభ యూష్టుపతార్థ్య శాస్త్రతెబాత్మ్యముపాశ్వలెను, నాహంనేరన
బాహ్యర్ధత్వంబధర్మాదుపాశ్వయెను।౫౬। అతురత।కర్త్వముపేత నిపునభ్యుతవిగనుకు
ధర్మముందు వేతుతకేత, నితెలుబతవలెసి, నతుచెప్పవలసివచ్చినది।౫౭। జ్ఞానిబుధు
లను।వాతముపేయునలగినది, అబల్లత్వకాజాతి యుండు. దుర్బాముచేయుసని పెష్ఠు
పెట్టుతూవలగినది।౫౮। అన్యధు।నాతుధర్మశృత్రుములైజను।నేనదోష...
విప్రతులముగాతుపూజాపాత్రము, నావునను అవిప్రతులముందు దెవ్వరాయుతలప
డు పాదములుముల్లైదను।౫౯।౬౦।శ్రీమతుతుడు।

సావధాన

దానవిరత్యాతరాగత్రిదయములు గలిగి
పరగబాపకలంకలేపంబువాయు.

వ॥ అది యెట్లనుం గాక తెలుక్షత్రవంశస్థులు జెప్పెద.

సీ॥ దురితములు జేసి తాపము నదరాల నవింతి కొలిసె యనన్నతం
మెరసిన ధర్మసంచారణా బుద్ధి యదేములని యయాదినగ్గిలుగా
పలుత యిదేలు చేసినను బాదము బాదముగా(గ)తుంబున
నిల్చి యయు సమస్తమున్ దదభి విష్ణుశాంతము నిష్ఠ యయంబుగాన్

తే॥ నరవర వాసవుం డడిగనన్ గురు తిల్లని చెప్పె బుద్ధితో
తెలియ యవిపాతకంబులు ప బుద్ధితపుశ్వావులల్నసింపుచున్
బరమున బట్టి నట్టముల పంతము గారకులైన నందగా
విరిసిన యుగ్ర నమ్ము విందితదవు సెప్పెన జెంను జెప్పితిన్

వ॥ అనితెలం గొల్లుబవా(ప)తారంబులు గారు లోకోత్తమయుం దగున త్రాపపాత్రమయుం
డు భావరుబాధింఖ తగ్గసవాధిపురస్స్ర రంబుల బరిపూర్ణాత్మ గావింఖ యుల్ప
మద్దంబుపయుంఖ నను జ్వలింత్ర యూజనేమ బ యయు తుని బ రాజ్యంబు పరిపాలనం
బు జేసిన విధం బెయ్యది.

కం॥ గాంగ యమితుల్లగు గాంతే యుపూర్వులు
నను విదితా పట్టణాము నసుత్కా—
బాలుంతు నృపులు తైన బంధు లుగ్రతను
మితిగుననాయి యదేమె యదగాత

వివరాత్మసైపలవింపగా (గు)ద్ధమై
త్రిలు వచ్చి మీరలఅక్షత్రజ యుంబు
దత్రిపుత్రుకుంటు తదగది దె(గు)వేడు
(తెరు)ద్దూరాత్మ సులుంను జీరాతవయిలుంబి
గీ. శాంభవులు(రు) బ్రతిన నిష్ఠితమువచ్చి
జనసమరకాపులువ్వంతతెవ్వసలు
తెరానయుందలు జనుటును బయాని యుద్ధ
వారలే పొందుటునుంను ధైర్యవేగ.
క. తెగిపోయిన వారెత్రి
ము గుండుదురు వేల్పులా రవరానందుమీరుం
దిగుదురుద తపి సనాధుడు
నగుని ప్రోద్ధతకృతంబంబజంబందయుక్తిక.

—

వ్యా. సహాంసర్గితత్వాన్యస్యా సంతితిసరస్వతీ। ద్యుషదం తిల అస్యాంసంతతి ద్యుషద్వ
తీ॥ తీర్థసేవసి యుటు అనగా। పుణ్యామాయు. తుకుత్రూ(త్రం) తుటంత్రయుతు రస్వ
తీ। సరస్వత్యాశ్చతత్వాని తీర్థజ్ఞే। ధూదకం। వుమసరం పుష్కరాణి(ష) హాహాత్ర
రమానేసి। తాతెూదకంచె ద్వంతాప్లబ్ధా యుక్తతపుసం। సరస్వతీద్యుషద్వత్యాసేవ
మానోద్యసంపారెదిత్యుక్తం। ౬౫। ౬౨। మరితవు। వితర్ణుకాతప్యవరాకం పాదాన్న
పస్తుముప్రతి। స్వతత్వత్రాం పునరితిద్విత యూపరి కుప్రతి। బరిప్పేదర్ణ — — —
— — — వముప్రతి। శుబితత్వాన్యసుబరంశ్రుతుర్యాత్రుకముర్లోత్యుక్తం।

— —— తద్భావపదము: ఉంబరముని వి(ప్ర)కుంచు, తారకము తోనరిగాతి

బుత్తెదుండు, అర్ధగా, పెండగా, ఐకిపిన యుక్తి, పోయిన యుక్తి, సత్యావతం తే

పుణ్యకీర్తి....

136 కూ. ప॥ శరంబు దతివపోకంబుూ బిసి త్రిసక్త్రమ్రిత్తముంతే పెదఱకారలతోత

ఆ॥ (గ)ద్దమాటలతెల తదుభూతి పెందెద

రక్తిత్తు బాలుని సజ్జనదసు

నిటుపైంపోన గాన్తి ఊర్ధ్వ దెవేద్యు బేదు

పోతంబు పూవనిబ్రాఫిగెంచ

పో(రా)ద్దంతతో నిధి(గూ)రుంతు గాదుని

బా(రా)ణంబు(గ)స్తు అలాతకలుగు

సో చెందుంగందురె యుముంతుదు సప్త(రి)

పేరదువే యువతె మారునిలువు

గ॥ రనిన పారు మునంబు నవాస వృత్తి

ముగంతవలప్రి న(గ)ద్దయుష్మంద బిద్ధి

ద్వైనచత్ర మాటలు విననగని విశృతి

మనమ్మెభిషంగు వెబ్రెలయుసువు అంత.

త॥ తదుపెట్టెదుండు గాలుదు

మిదుత్త మితుత్తనపవారింబుమారె యూసలి

నిదువుదు బాలునితిసుగతి

వత యుదుపాడుత్తైన బహుదర్శములే

వ॥ అని పలికిన సాగృధ్రంబు వచనంబు లాత్మీయంబు జంబుకంబు వారలకిట్లనియె.

క॥ క్రూరమతి గృధ్రమిట్లని

మారకుఁడిం బాలు బాలకుసలకపోలన్

విగారి యిట్లు తొర్శిదెలిక

స్త్రీకటుం నసం బెూట్లకు బ్బిదిలువక యొంతితేన్ .

క॥ దలుచూల పోకేటంతి

(బ)లు త్త్రముక బెదు. విశ్లేవలముకనేతున్

(శ)లుమెసగ(బ) తుంతు(బ) తుతం

తయినసు మ ఆ పోవరాదె లుదెవె ప్పుంట యయున్

(గ)ద్ద యుంట్లనియె.

గీ॥ పసుబుట్లై వీ యయు విస్తారం ముసన్నారు

గలవు వన్నెరవయులు గానెరెందు

బాలు లతావనస్థ బా(ఱ)దుని వృద్ధుని

జు స్త్రీపోయి వంగుతి వబ్రు పాని

క॥ ఇతటు గలదు పత్తురెపె

రెంత గర్భంబు నతు మృతులు యెయుత్తి సమెంచ

కృత్రువేటి బుద్ధి తెసుగు

నతు(బ) తుంతుంట గలు గుసట్లై నవ్వులుగలటే.

సీ॥ అనవృతుగెత్తె వెళ్ళి యూఖత్త్మెవైబపా

మొదుపారలతుననృపతునుసన్

విసుతురా షుళుతునే ర్భ్యన(బ)తి తింపతే

వృతుత్రైన ఝూసురసంతుని వంగంత.

వ్యా. ధా మఊనంత్రా రయుత్వా। ఇతుత్రం. ౬౫। ౬౫। గానేయు। (గ)ద్ద। గృ(ధ)ము। పెరుద్దు।
సూర్యతు। త్మెబి। అనగా। నిననవయితితుంటా అసుటి। ౬౬। తెగిళా యునశారు। బహ్రనవారు।
తతపిన। అలస్యముపేస్త్ర। కర్షము। తాళ్యము। ౬౭। ౬౮। ౬౯। రథు। చెట్టిదుంతు। వెతిదెమ్మె
నవాతు। వింతంకముతుక। తెవగాతెవగా। అపలి। అనలి। ౭౦। ౭౧। తూరుర। ముసలక(వ్రు)ంత
త। పిరారు। దేవాబంధుపుత్తైనమారు। ననుబొట్టతు। అర్ఘ్యగ్గంతువుత్తైనసావంబవాణ్ణతు। ఉత్కు
పాంగి। బలతే। (ప)విమే। ౭౨। దయుపూలు। తృపతేత। పాదుప। తరాతిష్ఠంతగా। (బ)తుష్టు
ను। (బ)తుకతు। అయినప్పటికి... తత్వాతపావరాహా। ౭౩। ౭౪। పినుబుట్టి। ౧౫౦౦తు
ళ్ళు। తానను। నూతను। ౭౫। బకటి। నక్షత్రయుక్తి। నవమి। విషమునుట। ౭౬। అనపుతు।
లెక్కలు। ఎకుపైట్ల చెంత్రి। ఆషుంపుతు। (శ్రీ)రామస్వామి। నంబుతు।

బి. మా స్వంజయుతెంతుతుపబ్రనసారకుతు(బ)బా
వంబున(గ)ష్ణు అశావిదతె
యుట్టలబెంకపిద్ధ తవురుంతు పిరాయెత్తు
లాలంబి దయ బాలునసుభ్రతెసగె
గయననీసులుగా దెయింది చెంలవా బెద
రవిన వాణూరుమురలయుశుగుదెంబి
విగంపుశవ వంగబుట్టుజెంది పెద్దశ్రీ
పనవిపనవి యంతవినుతు(గు)ంతె.
వ. అగృ(థ)ంబు నుబెంబు తంబును నాకలపెత నందుయుంతి తానతాన బాలశవాబు

సాహసంబు గెంకు టక్కైయుత్త్విధంబున నజ్జనంబుల దవంతమవలుల్లనేర్పులనఘ్ను(గ)
ష్మ ఆరిబి పౌ(ర)ర్ధ్య(గు)ంతినదా నచ్చో నిలుపనేరదు గావున(గ)ద్దయుటముక్షాధారు పూవ్యన
క్షైతె అంగుచనాటలాడె. తా(ల)ప్పె నదనకుమలు గావున నత్య వారలు దదయుటుతు దగిన
చందంబున జెప్పి నబ్లాది హానితె అంగు. (శ్రీ) తవన విహారుం తగు శంతరుం తు తరుండై తింత
రుంతగుటనప్పుతు.

క. అల్లుబనవిటు త్వ నజ్జనంబులతు(బ)
త్వత్మ్మె వరంబున తుగు తనిన
సం(ప)హోదబత్త్ర సం(భ్ర)వంభరితుల్లై
బత్సనవనిజా గ(మొ)త్స్వారు.

తు. బాలమరహాసోతంబున
దలకయుంతంగగా(వి)దవ్వాత్తుకుని
హాలంబన(బ) లతితవింద
యూఘవ్వాదఋషిప్ర(టి) యూబంధ్ర దళా.

వ. అనంతుతెబవిలుచుటయు నీపుంతు నిశం పుష్ప(లు) బాలబెనంగి వతునదాయు
స్సంతస్ష్టతగు పాలతని యానతబ్రి యాగ్ని(ధ్) జంబులతు నాతల ఒప్పంతునలేతుం
త(ప్ర)సాదించి యుంత క్షితుతెప్పి. సంతోషంబున నంతరంగంబులు సంగంబులు
మొదలనజ్జనంబులు బాలునె త్రి తెనిపలుకు ఆు బూరుకుగా గలంటు మేనుటుజనిరి.
గృ(ధ్ర)ంబును జంబు తంబును ముదంబు నొంగుటు బోయి తమతులంబున(బ)
ఖ్యాతంబుత్తై వర్తిల్లె. నాత్ర బన బాష్ప(ప)మార్జనంబు(ప్ర)భుష్పులతు గర్త్వ్యంబుగుట
తు నిజ కార్యుల గుతపఘుతెనేర్పు మాటల తెలుపుతె ఆరింగి తేను టతునుదావారతాం

రి.వ్యా. ఈ అనేకాధ్యాయములందు భీష్మునిచే సంతుష్టి ప్రతిపాదింపబడె। స్వర్గమును పొందుటకు। సువర్ణష్ఠీవి। అలంబి। విని। పద విపనవి। చెప్పుచుండెను।(౧౧) అగృధ్రంబును। నందుబుంది। తపస్వి కుబేరంది। గృధ్ర ము దివాచరముష్ట్ర। జంబుకము నిశాచరముష్ట్ర। గనుక తదుపదేశము గాచెప్పినవి (శ్రీ)తవనం। క్షమాకం।(౯౯) అప్పు। పనవి। గంగాక్షణమునవేసి। నాగిరియుత్రి సాష్టాంగము గానమస్కరింపి। దా। ౯౦। అసురు। మొదల। పొంగు। దుష్టి వాళ్లనుసమాధి నముచేసినట్టు చేయుతుష్ట। ఆశ్చర్యములకు పుట్టుకలాలేని బ్రతుకులకుష్ట।

137 ము. శ్రీనయగా గృధ్ర జంబుక సంవాదంబు॥

తే. వినిన బ్రతుకు నరాపిన
గొని యాతనికి తపవతుం దొరగు నరుం
డనంత మధర్మములతు బా
జనముగు నాయుం(శు)వృద్ధి సంపదనుం దుఁ

సీ. అనివినతుంతగు నాధర్మసుతునకు
ము దరయున జెప్పె భీష్ముండుమరియు
నిట్లను గది మొత్తయు తాపసముని యా
తర్కింపు పాము వర్ణగంబునందు
గలదెంత బాలుడు నగుం బెద్దగాలంబు
ముదురు శాఖాశాఖ మూలదృఢము
నారదముని మొత్తసాతత్త్రువుపొంత
జనినవేత్త నిట్లని మొవెమ్మి

తే. బాలువాయుంత బరుష్టును చెంతపుగలగి

నేపు మృగ పక్షి సం(ఘ)ము గో మునుగు జెసు
నంబి కిగని (ప్ర) తినతిగెద నిలుచేత
బతుకు తప్పు తుందరులు నేపతమితెుప్పు
త - ఫ వనం న తును తీను బాం
ధవమున్ను మున తతు ని స్వర ముకత్రింపం
పవిన ముప్పత్రిం (ప్ర) తితెు
చెప్పుల తునింపె పగని జమిచెప్పు మునితుండ
కు (అ)నవిని బూరు విష్ణు నం
నని లుని బల మస్తక ముత్మన బల మంతొూ
నెవగాదెర్పత విను పదు
నెనికింది ముగు నంశము నతు నెన ముదర ముగాడ
ఫు (అ)నివలంతు టలము నవ్వు నం(డు)ం తు.
శు అమ్మ చెల్లి యిట్లులనతు వయిగెుంతలు
తెూనుగా గబవను చెన పాస్త
మహా వు లగు టలెు అుగ మూర్ఖ తముల చెప్పి
తమవలు హాముప నగ తమలు గాడె.
తు (అ)నవు తు చె యిచని తెుంలు గుని
ఘన వూ ఒ(ప్ప)బల సాక్షి తాదుర్బిముని
స్వను దాకిన నతని(ప్పు)ఖం
జను తను పాతుంబు నతు నసత్యే తమహుర్తి.

చు. అని గర్వంపుమాటలాడిన యా సాల్వుఁ జూచి సుశర్ముని ప్రవరుండు

నెఱుఁగు అనవరతయుద్ధ నిర్భరుఁడు వారలు నవిటులంటవారు తుం

డెలిగెదునే - - -

వ్యా. ఉదాహరణంబు - ౧౫౧ | క్రి. | అనిబాహువు | సాల్వుఁ ఆరాక్షము | పతమి | ప్రవర్తించుట |

౧౫౧|౧౫| అనిన | నవిద్యతే ఇలాస్య ర్వి స్వస౦| అనిల౦| అనగా యెంతక్రాస్థితి

తనదా గతి అయిలాలిగిపాడు గనుక నష్ట్వేనం యుక్తమస్థితి గలనిరిశ్చలముగా వుస్తాను

గనుక నస్తు | అనిలబలము స్థాయియుక్తైనని బలము తెలా | ఎనగాడు | సమానముగాడు |

పత్రిహాపూరణే వేనాబాస్థాయము గ్నాల్వుఁ అర్ధ్యెడా రత్నమరం | ఏర్పతవినంపూర్ణ

నగా | అనిలబలము | అష్టాదశాంశకుఎన యుదు | అనగా నలుబదియున్నదైనాపాటుల

నంట | నాలుగెన్నైతె అష్టాదశద్వీపములతో పెరశాల్వుల ద్వీపానకు ఎన అప్పుకు అను

టి | ౧౫౧|౧౬| అప్పుకెల్లా | ~~నుసు~~ నప్పుకనా తనిశాల | తెంతలు | సర్వతములు - భూమ

ములు | వెర్పణుల యొక్క | ౧౫౨| అనవుడు | పెయునిమొయుగునా | అనగా | బహిషి

తగాసెప్పు తంరవముచేత | అనుట .

ఉ. మా — ఘ్గ నంబు వినీని నపుస్త్రము జెప్పినాతడే

తెత్ర అబసుదెంబి నవతెతడంది వుగం తప్పునిష్పలాతినం

షై అయి తటెపెరు బూరువననింబెలగాతిటుబలుత్రితిటతిక

చు. అనితెలపంబున బల్క నప్పువనుతెలానా భూరుపాం బింతపె

లు నపాతెడు నంతతత్తున నెబెలాతెనాతనావాన్వ్ర

త్వనితాయుయుబుసు నష్టనిత్తటిగనిప్రం జూచితేయున్నన

తల్లన నవ్వెప్పు గనాసమీరణబుడు హాలాన్వు రుత్తైయుట్లనుడ్ -

క॥ పితసాధుజంతుజన
  ధనసజ్జాటరుగుడెంటుట యును సావేలా
  హృతుతృప్తిమన్నింటిన
  మెతమెతబతితిప్పలుతుమాతగరేపున్
వ॥ అనిపలుత్రిబలుమొగంబుతెంతంపెంయున బూరుపుదలంతి
చ॥ మనగధదప్పునెతెంప్రమునివరా టలుజేతెనన్నెతిసాబలం
  బననిదితెంతయు(గ)భమహాబలురాతనెహార్యజాలనా
  తనినెతజ్యంగగెల్చునని తొదలపాపి కొరిరెసాతులుం
  గెనలుసుఖెంపమున్లుడుదతెత్సుయురేయిం గతుకిరటెంబున్
వ॥ ఇట్లుదస్యుధానవఅతితెని యున్నంతవేగుంటయు
చ॥ ప్రతినసువిధుగాబ్దయుదభంగి ప్రభంజనుతేసుడెంబి యు
  జము త్రిభిరుహాముంగనుంగొని యుసియుండిసాపని నివతెపిత
  ధృతిమతిపంతసింపు వింటతేజముసెందుమునవ్వుబాంధవ
  ప్రతతిని వ్వధంబుసదుపా యుముచేని అగింపుపెంపుగాన్
వ॥ అనియిట్లుసంబాధిపముల్లసద్గతి సానదాగతిపని చెం. నిట్లుకాల్లుబవసుతేత
టీ॥ ప్రభంజనుతరూనిత ప్రభంజనా॥ ౧౩౧ ౧౩౨ ॥ మ అయుత ॥ బ రు దు వూటలు ॥ బంతెమలు
అంట॥ అనుట॥ ఏలాగైనా మొయుగయున్నాడు॥ వెన॥ వేగయుచేత॥ ఎత్తైయవేగముగా॥
తతెంది మగంతపుగట్లిగాతపు॥ చేయుటకు॥ అతె॥ అబద్ధమనుట॥ ౧౭౦॥ అని॥ తనుప్ర
సె॥ తనుప్ర గాను అనుట॥ ౧౭౧॥ బతసాము॥ శిఘ్రయుతు॥ అప్పాటు॥ ఆకూర్దముగా॥
బాట అనగామార్గము॥ దారిపట్టు అనుట॥ ఆటులాత్ముతుతృప్తిమన్నింటిన మెతమెత

బతిమి (వి)ష్ణునవద్దకివచ్చినాడు। ఆసమయంగామనస్సుకుబలువుగాఉండాలనిచెప్పినవి
స్త్రి [illegible] ఆ [illegible] । [illegible] ఆ [illegible]
ఏదురెవ్వరనుట। ఇట్లుపలుకుచు। [illegible] కారము [illegible]
నార్థకముడు · [illegible] పదాదిలి [illegible] ఎల్ల। [illegible] తాలకుండవన్న
[illegible] 231 [illegible] బలంబనకిది [illegible] ఆ [illegible]
అనుట। బతభంగిగెల్పునని [illegible] బుద్ధిచేతగెల్పు.

138 [illegible] భంగంబు [illegible] కగుండె. (వి) బలుని [illegible]
శాస్త్రవిజ్ఞానంతగునని తెలుపునప్పుడన [illegible] సంవాదంబు బు [illegible] దంబగుచుండె.
[illegible] చెప్పినవ॥ ఆపద్ధర్మా [illegible] ॥
[illegible] పాపంబు [illegible]
[illegible] సత్త్వవా(రి)
[illegible] తెలుగగా [illegible]
[illegible] నిచె [illegible].
[illegible] వినుము పాపములెల్ల [illegible]
[illegible] గాకు [illegible]
[illegible] ధంబు [illegible]
ధనదారవాంఛలు [illegible]
(వి) [illegible] సత్త్వవిషయ [illegible]
[illegible] ధర్మంబు గలుగునట్టి
[illegible] నైన [illegible]

వానిగా పవంశత్తు గాగలుద్ధ

౧. జనుల దెలుగ తొలఁగమను తిరబతనిస
తృ(శ్రు)తులను బరమద్వార్శితులను
బాహ్యతమతులలను గెంసుతొలఁగంబు
శైంధనేతు నదులు త్రవృత్తి.

౨. అనినవిని యుజాతశ(త్రు) తజ్ఞానం బాపదలతు దుర్గతికినిమూలంబని వించుదా
నినె ఆం గింపు(ఖుని) యుతికి నహా పగాతని యుం దమ్మనుజ పతికిట్లని యెం.

౩. కోపము సోతము వాగ
ద్వేషముల తిమానదర్పతిగాలసా
క్లేశముల జ్ఞానమునివు
నష్టిజనమంపెప్పు మానని యుబరి తొ(లు).

౪. తిను తొలఁజము నజ్ఞానం
బును సద్గుశక్షల(ప)దముల పుట్టునుతొలఁగం
బున నజ్ఞా - . .

వ్యా. ననివిహారింబ। [illegible] ..
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

తెలాఘవము। తాను తెల్లధవళ్ళరదెల్ల హారములున్న్య। మరధగవారవాంఛలు స్వద్వైన్యము
స్వప్రకాశ్యమూనత్వములతో విరిసి గలిగించుచు। ధర్మమును తెలుపుటకులావేసి। వరుస। అ
యుటవాలు। భవిష్యమూపాయు। యోగ్యతకేతి। అనుట। ఇమిటుటై నను గర్భించు వానిగా
సముత్పత్తి। ఎటువంటి తూతని వస్తువుల యందైనా। అరిపము లేమైత్రవానిగా జేయును.
సంపదవానిగాజేయును। అనుట। గాన। అడిగనుక। తెలాఘవము అదే। అరి। అ నగా। వాప
లఘుత్వ యంత్ర విశేషమందు। పతని। సక్తులుగాని। పసగెను। పక్షగాజేయుము। చెరాం
రూపము। అతివానం। అల్పవానము। దర్పం। గర్వము। వేగం। త్వర। ఉంస్యం.

ఔ.మూ. నమున గాపున

జనని యుతలాఘవంబుగ నొడ్డెముపొందుటే
గీ. అనిన ధర్మపుత్ర దననుధర్మంబు నా
సాధ్వ కారకతి వినంగలదను
దీ యుతిత్తము నను దేవపరంగని
శ్రేష్ఠధర్మమెండ్ని చెప్పు మనుడు.
వ.(పి) యుంబంతి శ్రీష్మ తలని త్రిల్లనిటు.
తే. తమ తమతల వధువిర్వ్రా
నముల తెరువులాదరించి పాసాగములను
సుమతులు ధర్మరూపిలెలిపిరి
దమమువ రాయు రాయు ధీశత యు యుర్ధ్వాతెలే
గీ. దమమను నిత్య యునములు నాతమ ముధర్మ
సారమది వెలుగొ ధర్మ సంభవయుంబు

సిద్ధిపొందునె దమముతోఁ బుద్ధిపొందు
గని దమొందని యుక్తముల్లలవె యుద్ధిప
క॥ దమముం గాంచ సద్ధ
ర్మముతె దని విందువారు వములన్నియుఁ దెక్
దమవంతుడుగా మము గా
ధర్మముతొఁ బ్రమము మత్రరంబు దర్పము గెలుచున్
క॥ శీలంబుశెప్ప గరుడా యవు
తొలుపడ్డా వముది త్రిలొక గుణముని తో
తాలంబు యుసద్గుణా
జాలంబు దమంబు రూపసంపద యుద్ధిపా.
క॥ గుహా యుండు ని పా తవు చెప్పెడు
మహా ని యు వ్యాపద వము మహా త ద మహోర్
పహి యుంత గుహానికెస
స్నేహంబుని చెప్పుదురు మునిపుంగవంబుల్.
వ॥ అనివిశదంబుగా వివరించె.
గీ॥ ఇట్లు దమము మహా యవా దరంబున వాని
యువృత్తిసె విశేష సల్లపాతె
హార్ష్య ము యు మనసు స్త్రీపుష్పసతగా
ధర్మ నందనుండు దమము విధము.
వ॥ అతి గినవతండ తని కెల్లని తెలి

తే. తపమునిదా.

వ్యా॥ వైరాగ్యము। అశేషం। అతిహవాసాదిసంగము॥ ౪౦౧। వినుచు। మోక్షజ్ఞానములు మల్ల
ఫల(ప్ర)దముతోడ। మోక్షంబునకజ్ఞానముప్పుట్టున। ౨।౩।౪। ఆము ఆచుచు। వారివారికి।
అలవడుతెలిసిన। ఇష్టుటికి। సుమంతులు చెప్పినవాటికి। వైరాగ్యముచేతను దమమేహా
యంకాము। అనిపదార్థముచెప్పవలసినది। ఆసతిబాధకై సర్వం సావధానకామిలి జ్ఞానవాత
౫। దమము। శ(స్త్ర)యుసము। మోక్షతరము। అదివిలగా। దముచును వివాగా। సుమంతు
లుచెప్పిన . . . . చయుంబుసిద్ధిమెండుని। దముముతోబుద్ధిమొంక్షప్రాం ।౬
దముము౦। ఆ(శ్ర)మములన్నిటికి। (బ్ర)హ్మచర్యాదిచయూ(శ్ర)ము - - - - - (ప్ర)
దమావిశేష...ము।౭।శీలంబు। సద్వృత్తి। వై(త్రి)ప్యము। తరుణ। దయు। అపూల
పభావము। అసంగత్వము। తితిక్షు। సహనము॥౮। గుహాయుండు। బుద్ధియుండు।

౩౯. మా॥ సముదర్శ

(ప్ర)పంచమునకెల్ల దాని(గ)మ్యముస(ద్వ)తతం
(త్ర)పరాయణముతోన రింతుర
దీపఫలముాలాంబుప్రత్యద్రష్టమొరయుమఁ
కు. విపంచునవ ని(గ)హముదప
మును నిబిధానంబు గలమహాదర్శముద
ద్ధనమంతుపుత్రవగతి
జనునఖిల స్థావరములు జంగముతతులుఁ
గ్ఘపంచవిధఫ్రట్త్రులకు మహాపాతకములు
మొను గాగిల్లిష్యముతెల్లులుం తితంబు.

లగుదపంబున సత్యశౌచాదులెల్లను

నఖిలసిద్ధులును నాత్మనావహిల్లు

వ॥ అనినవినిదేవపితృభూతదేవగణంబులు సత్యంబు(ప్ర)శంసించుచదే యుష్టిరా

పంబునునదియొరకెను తెలుంగునను కేంగం(పు)మనియుతిగినను నజాతన(త్రు)నను

శంతను(పు)(త్రు) త్రిడ్డిగితెం.

క॥ సమతయు దమమును దితిక్షయును

నమత్సరము హ్రీయు ధృతియు ననసూయార్య

త్వమును నహింసా ధ్యాన

త్యాగ త్యజన సూనృతములు సత్యమువార్తల్

క॥ సత్యాత్మ తులగు గుణములు

నిత్యాధిష్ఠిత సము(ర) నిర్మల బోగ

స్థితవిభిరముబు నతుసుల ఖ్యము

లత్యంత సుఖ(ప్ర)దంబులవిచార్యంబుల్

తే॥ తంబు చురుస . . .

వ్యా. . . . . (ప్ర)మ్నాశిసవముక్తిగం। గుణాయాం నిహితం త్వం

తద్వమెసాఖ నష్యతె। ఇత్యుక్తం౧౭।౧౦।౧౧।౧౨।౧౩। నిమము ౫౧

అహో రనియమము। తపోనినశసాత్వరమిత్యుక్తం। తద్వనవంతు। తపోధనమం

తు నిరోమున్త్రి ౧౪।౫౦౪। లుంఠితంబులగు కేట్లబతుకు। బలయుదొరకెను। ఆ

అపేతనావహిల్లు। అనగా తరతాసులకవిలులు అను౧౨।౧౬।సమతయు

సత్యం(త్ర)యోదశవిధం సర్వలోకేషు భారత। సత్యం తేసమతాద్యేవ దమస్త్వే

నసంగలయం। అమానిత్వం త్యమదాంభిత్వ మహింక్షాంతిత్రార్జవ సంయుతా। త్యాగోత్యాగసము

ధార్యత్వం ధృతిశ్చ సతతం స్థిరా। అహింసాస్త్రైవగా జెంగాల సత్యాతారా(స్త్ర) యోగశత్రు

సంప్రాప్తమయ్యేస త్యేవుంటాత్మ అనగా। (త్ర) యోగదగాళ్ళ తేస్యాసత్యానకుని జవనా తంటమా

(త్ర)కుపదమాతోకంలు సత్యేము। అను. ౧౨। సత్యాత్యులు గు(త్ర) యోగదగుణా

ములుక్ష్మ యోగికేసుంజవు.   యోగికాతపోతేవితారకములు తేస్త్రన్యవి।౧౮।ము

దురు।

ఉ. మా.   మస్త్రదర్శములతున్నినుసత్యము యోగమాత్మన

త్యాదములు సత్యతార్యములు బాపమ సత్యముతం జెసెంతుతే

దుదల పనశ్యేపదములు దెబ్బిది మారులు వెంతినారునై

యెుదవినని తుగాపుజ్ఞరతయోత్తమ సత్యము తెరాతనారయుక్

వ॥ అవినిని ధర్మనందము తరిషత్యర్గంపెమిటనుదయుంటునెట్లున మయుటునెటిగం

పవేయునుటయునవింపనరి నందనుతలనికెట్లునెటె.

సీ॥ మనుజేం(ద్ర) సంకల్పముననుట్టగా మంబు

రూప అయిదేహానిరూప గాయున

బరుల దేహంబున (బ) జ్ఞవింబు గెుభ్రదము

(త్ర)గ్గాత్మమా లయుత్తి జైపౌలయు

క్షూ తాశ్విరత్వం బుబుద్ధిగానమి యోజ్ఞ

మనష్షుజవింబు గాంబినన తంగు

నిజ్ఞానమున వేహా మాదవాల్లు నదర్శ

తపవర్ణనము నతెతతత్పు

ఆ॥ గులమున సువిద్యధనమున గలుగు మదము
మరలవాని పెంపూపాంప (ము)ందిరావి
సాత్త్వికుతు గావించితవు మాత్సర్యమదియు
పెరుగు శరాత్రముపాద్రుపసంసేవనమున

క॥ శ్రీయారింటను సతలా
పాయుంబులు మానవులకు బాటెలువనిం
బాయుం గజ తియు సోకిన
ధీయము యునకు గుణ్యవునదలి యమునవంతూరుడే

క॥ ఇవి యోతేశులఖంగని
గవియుబురుషు ధైర్యహానిగని తెంపిధైర్యం
బవలంబించినరు పై
రవునని ఇదిదె అంగురాజవరేశా

తా॥ పాదు। ఆలాపము। అనుట। యోగపొత్త్ముసత్పదములు సత్కార్యములు। అనగా
అక్షైశ్వర్యములు స్థపోత్తమములు స్వస్వర్గాదిలోకములు స్వసత్త్వముచేతసిద్ధిస్తు
స్తున్ని। అనుట। సాస్త్రిరాత్త్రా తతంపరవిత్రస్త్రం। వేయు। అశ్వమేధములు పుత్రప్రస్థ్య
నతుకీతుగావు। మూతాపాదమందు ఋష్యర్థముగా నిత్రి యుతంచెను రవుండు నకు
వకుసరక్షేము పౌసరోపున్నది। గద। అనిన। అరణాం షత్త్వర్గ ఇతిశివభాగవతవ
త్త్వమాసం। అరిషత్త్వర్గం। కామ క్రోధ లోభ మోహ మదమాత్సరములు। తిరు
ళుసుజేంద్ర। కామము సంకల్పజాతమ్మై జ్ఞానమయమే తనసింహాసన। క్రోధముపర
దోషజాతమ్మై క్రూరిమచేతనసింహాసన। లోభముఖలాతిక్ష్మికత్త్వమును చెందుటగా

పుట్టి యొఱిగినశింబుసు (వెంకతు అజ్ఞానజన్మి దత్తముచేతననింబుసు మందము

తులవిద్వాద్ధ సజా తమ్మె తత్ప్రత్యాజ్ఞానముచేతననింబుసు (మంత్రరము దుష్టపప

నపుట్టిసాద్యుపవననింబుసు ౧౧౧ శ్రీ యతా ౮౦ టిను ౧ వీనింబా

1౪౦ మూ ౭౧ అధిప యిశిధా శ్రీ(ష్ట) లయుందుజాల

గలిగి యుంతు నబుద్ధిసత్ర్యంతు జెరదు

సారధిరతాసంపదుదారమతి

గానయుంతసుగిర్భింయు తినిర్ల

అనెంతి యయు.

తం హింసావిహార్తి చెమ్మెనన్న

శంసంతి యూరు గలుగుజమతంబెనగ

తంప(ప్ర)దేశలలితో

త్రంపితరణోపటాల్పధరణివలయూ.

తం వేలనుభణింబు ఝట్టము

బాలాత్రింపంగగుజను తది యుక్త శంసా

శిలమపంచితుతుసునతి

తేతనాతంబుననుపత్ని వెంసగణినుబ్లింబాంక్షి

వం అనిమతయును.

గం విసుతుటుంబు జ్ఞాత్రుజనజీవనంబు(రి)

వర్ణములతు గలుగువాతునదిత

మెందవిక్షత్రయుతతునుకృశయుర్ణులు

మానసే యద్యఘో హేమపానము నను
తం (త్ర)తుల్య మేనకాయబ్రహ్మసుర
తంతి(రి) జనాశేష భోగ్యదానాదులును
క్షతిని అంతవతినధర్మణో
పతినేరపగవలయునాని బరితింట తగన్
తం ధన ధాన్య పశు సమ(గ్ర)ం
ధన బలగెయు నష్ట్రైశ్వర్య(త)ధర్మముంజే
యని హాతు బా(ల) ప్రాణో ధ్వర
మునను నతని పెంపు రాజు వృత్యుతదగున్
తం కుల వకపెల్లతనూ(జు)లు
గతునెకు(త్రు)లుగారి(నల్లి) కనతము నెలలున్
బుధమిప లిధర్మ(శ్రత్రు)ములకు
నిలున

వ్యా॥ యుంగ జడి యమనోపిన। ఈ కామాదులను జ్ఞానాదులతో భజతిపింపనేర్చిన। ౨౫।
ఇవి। కామాదులు। జెరా తేజుల జ్ఞంగిని। వృతములు వలెనే ఐశ్వర్యములతప్పి తేతవి యును.
ఐశ్వర్యము పుంజేమి రవు ౨౩।౨౪।౨౫। హింసా విహారితెన్మైన। నృశంసుడు। పూజ్యుడు
తోపుడు కాములుకలవాని కంటె మన్ను తేడు। దుష్టుడు। స్వర్గధర్మాపిహాలంతాళభూత
భూవలయా।౨౬। మేయు। తననధ్వపున్నవా ప్లాకు పెట్టు కలిపాడు కుజనుడు ౨౭।౨౮।
వినడు। మహార్దేశ్లతుముందు కావలశిన ధనముల్లు యింతాన్నిగాపుంచి యజ్ఞయమున యానవలసి
నది ౨౯। (త్రి)లుపులు। దుర్గతి। దా(న్య)కుంటెన కొ అంతవతిన। రూపింపతే ౩౦। ధన।ధన

సంయమైన కోమటి దేవపూజాది కార్యములు చేయుచుండెను. ఆ సామ్యము వల్ల బ్రాహ్మ
ణ్యక్రమము తమకు యిష్టమగునని యెంచి తమ తమ పెద్దల త్యాగ భోగములు లేక
తెనె పట్టు వలెనె కూర్చిన ధనధాన్యములు సగము పుచ్చుకొని (దక్షత) తులతు। జ్ఞాన కార్య
ములకు రాజు యిష్టించవలసినది. శూద్రునకు యజ్ఞాదికారము లేదు గనుక వానిధన
ము తోడ సగము పుచ్చుకొనవలసినది. కోమటికి యజ్ఞాదికారము పుంచిన్నను వ్యర్థ
దు గనుక అంతా పుచ్చుకొని బ్రాహ్మణుల యజ్ఞములు చేయించవల

B. మహా. ధన గమనము దెబ్బెదినస్త్ర రహస్య.

క॥ విను విప్రులు చెడలగుటు
మనుజేంద్రుని బుద్ధిలేమి మహాపాపిత్తు బా
వన నలతు వారి బోధలు
గను పేయునఁ దెల్ల గలదె కౌరవనాథా.

క॥ ఆ మద్యవ్యయము తోయము
కామ యముతు చలంల గుటగాదె కామారత్లా
కామంత్రీగ వగు దుష్టుల
పెద్ద కొంట్రమిదూచె నేనిసనరి మునింద్రులా

క॥ అమృతము విద్యయు బరమహి
తము చేయుములు బుట్టెనందు దానిని దానిన్
సుమతులు విషమువలనన్నె
నమహాత్మ్యరసము గుజనము చేసైనన్

క॥ ధరాపాలక విను వంశము

వేపాతకతరులు బతితుల క్రితులం బాలు

ఘృతపాయసాంతప్రభృతిం

బాపుడు రత్న్యద్ధికతఫ

టీ లసినదని తాత్పర్యము। ఈమూడు పద్యములతో వృత్తాంతతాత్పర్యము। మూడువర్ణము

లవారు తప్పక అయినా బ్రాహ్మణ ఋణములు ఉపవలసినదని ముఖ్యతాత్పర్యము

32। విను। విప్రులు దరిద్రులవుట। రాజదోషము ఎల్లగలదు। ... గలదా।33।

అమంత్రకము। ... పప్పు నెయ్యి దక్షిణ ... రత్న తకసాదితము। రా

... శుభములు గనుక। ... రత్న ... రామా రత్నా। అరమంత ఇతి

రామా రత్నారామం తస్య ... ప్రరత్నముల యందు ... దుష్కృతి

... అని ఋషులు చెప్పిరి। ఇది ఆమగ్రహణా

మును తుష్ట రత్న(గ్ర)హణము నతుష్ట ... అమంత్రకము అనగా పప్పు।

పప్పు। నెయ్యి। పెరుగు। పాలు। బెల్లం। సున్నము। సొంటి। మిరియాలు। జీలకర్ర। యాల

కులు। లవంగాలు। పోకలు। పసుపు। ... గారు ... మెంతి। పెప్పు ... పిండి

అటుకులు। అప్పడాలు। ప్రేలాలు। బెల్లము। పంచదార। ... సున్ని। ... అటుకులు। ఇంగువ। నల్లమందు। ఇత్యాదులు అనుటె మరి అనగా

... పట్టు వస్త్రరాగాదులు। ముత్యములు। పగడములు। హారాలు। రూపా

యలు। బంగారము। వెండి। బిందెలు। తంబిఅ। చెంబు। పళ్ళెం। ... కాలు। మే

కలు। జరీబట్టలు। నూలుబట్టలు। పుస్తకపు సూత్రములు। అలంకార సూత్ర

ములు। గాజులు। కల్లుపూసలు। జపమాలా సూత్రములు। ... ములు

శిలాపాత్రలు। ఇత్యాదులు। అనుటె। దుష్కృతస్య అనగా। తనకుల మందు ఆచార

ముతేనియుంటితర్వ అనంతు, అడిగినంత ‐ ‐ ‐ ‐ . తెలగాణా పుత్రర్వ
సుశ్రూషజెంగులు అంగద్వారతర్వమన్మ, మధ్యపైలు ద్వారతర్వమన్మ, చరాగ్లమల్ల
లునిజెంగితర్వ.

141: మిహా   కాలపుశతమహాయుక్

క॥ చరానాస సాన్నహాసవి
ద్రాణాదులబతితుసెరసి తాబతితుతగున్
మానవ్రతుదపా మంబద్ధ
శ్రీసంస్థానములబాసు నత్తుప్పమున్

తకు॥ శ్రీస్వాతిమయబాతికమంగడె
నమవనితల వెంటజెంగ్లి నవ్వేనవ్వతివ
ప్రిదసర్వధనముజైతుడో
వినిమందిబాపంబుగాదు వివులబరిహరి.

క॥ ఏపాపపింనితేనిరి
గొప్పరంపుతో నెంతనివారగలరంబిజన
ప్పాపముజైసి నపాంరగు
నావలువచంనంగవింటో మానర్వలోతక్

గీ॥ తల్లిదం(డ్రి)బాలుమదగుగారనాముల్లెత
పాసెనిపారుబతితంతాస
నంబరెసి జ్ఞిజ్ఞాజనముజేరబలుతువరా
రంలకుం(డ్రి)తినెసగజెలల అయుగదు.

వగు. అనివెందట్టియైన గృహారాధనాదపుణ్యాల దగంచకులుంతుసతలాస్త్రశాస్త్రపారవిశారదుం
త్రైన యమాభాగరథిసుతుండకుసవిన యుంబుంగాబ్రాహ్మణుఁడసుపుత్రమాయలుదంబవిపెప్పుడు
రథిసర్వజనసమ్మతంబుదనుపునకుబాగాం.

వ్యా॥ సంస్కృ॥ ఇత్యాద్యా. . . . అనేకప్రకారములు గాఁగ్రాసంగ్రహింపారు. దుష్ఠులతసవ్రఁగ్రహింపవలెన్
నుగాని దుష్టప్రపురుషులతు యంపట్టితాడదనుంటు। సుదర్శనుపిబావేద్వేదా దేతేతిభారతా।
స్త్రీరత్నందుష్కులాదపి విషాదప్యమృతంపిబేత్। అమేధ్యాదపి కాంచనమోరత్నమామృతేష
దర్శత। ఇత్యుక్తం। ౩౪। అమృతము। జీవనౌషధము। విషమువలననైనబుద్ధిమంతుం। అనగా।
విషముతలనైనప్పటికిని ఔషధముంగ్రహింతురు। విషము అనగా। గరళము। గోరోజనము।
పాపుడారు। చేతికట్టు। ఇత్యాదులు అనుట। నీచజనమువలననైనా విద్యసంగ్రహింతురు। శ్రద్దా
దదన్నీచాంవిద్యాం హేనాదపి సమాహరేదిత్యుక్తం। ౩౫। భూపాలరు। అత్రిత్రులు। లోపంబను
పాతకములు। పంచపాతకములు యుక్తములవలనసంస్కృతపుణ్యములవలనసంస్కృతులు
౩౬। యాగాసనాదులయందు। పతితునిం। పాపాత్మునిం। వెరసి। తూడువేని। మానవుడు తాను
వెయ్యితపోయినా పాపాత్ముడగుండె। తత్సం యోగపంచమమిత్యుక్తం। ౩౭। అస్పృతము।
నదక్షయుక్తం వచనం పాపస్య సంప్రేషణాక్షన్న వివాహాతాల। నగుర్వర్థనా. సోజీవనార్థహం
హాస్యతాన్నిపుర పాతకానిత్యుక్తం। ౩౮। ఏపాపమును। తనది। తనపాపమును। పాపురుషత
తుపురుషత్వమువలన। పలువ। పాపాత్ముడు। బ్రహ్మస్యన ఇత్రస్తేనం పాడత్వా పొత్తితత్వ
షం। అస్తేనస్తేన ఇత్యుక్త్వా ద్విగుణం పాపమాప్నుయాదిత్యుక్తం। ౩౯। తల్లిని। తండ్రిని।
తారణపంచమిది। వివరించు। ప

౧౩. మూ బులకు వైతల్యంబు హాటల్లాన మెంతబరవిరప్రకారణంబునకునాత్మగౌరవంబునకు గృహా
ణంబనుల నియందుదు నాతలంచెప్పద మోతెలిసి తెనవల యుంశత్రు భేదప్రకారంబులు

నందనీయు పూర్వాచార్యుని జెప్పెద యని యుత్తగ్గన

సీ॥ అతనికి నాతత్త్వసు బ్రహ్మ జగముల

సృజియించె భూత సంసృష్టి సేయు

దివిజదైత్యాదిజంతువు లమ్మహాత్ముని

దీంబశ తెలంపుల దిరిగ బ్రతుకు

బంతదైత్యులు సముద్ధంతత నన్యాయు

వర్తసైసుర మునిబ్రాతములకు

బాధ తెనర్ప నప్పరమేష్ఠి హిమశైల

తటమున నేసెను వత్సరములనేక

గీ॥ నియతి పెంపొంద పవమునరించి నిస్త(గ)తువ

పెలయున య్యగ్ని ఋత్విజ సమేష బోత

జ్యోతి కీర్తనగంన య్యగ్ని భూతమెలుకేల

బ్రాహ్మణు కృష్ణమ్మైదాంధ్ర లుబ్ధ జ్వలిల్ల.

గీ॥ అప్పు డిసుండు వగెపె నిలుంతు సుతిప్రతి

వేదె సుల్లాల కెలె వెఱ దలంతు

సురలు మునులు జూబి సరసి జభవుడు

నాదు మత మెయింతగాదు వినుము.

వ॥ ఇది శాస్త్ర సవిస్తారంబున తండోపమ యుత్పాతంబులు లోకంబుల కమ్మాపసు రాక్షస

ల వద్ధి యుంచ సుసాధ్యంబుగా బుద్ధిం గల్పించి తన విపలు కసా భూతంబా రూపంబు విడిచి

బ్రహ్మాత్మ తత్తైతేని తనమె యిలుంగలు దివ్యులుదే టు కెంకం బొలుచిన.

క॥ కమలాసనుండు నిజాబ్జ

త్రమున సృష్టికిఁ బూనె నతులిత హరునిసా

లము తంటు మంటి తోన

దమున వరుం డరుగ దెంచె నట యతి విమల్కిఁ.

ఉ॥ వమ్రనదత్వదాంబురుహాంబుజ పూర్వము గాగల బ్రహ్మం

డపేర్గృహానామమ్మిత

వ్యా॥ తాదు తపుబన్నారు। ఆసనాదుల (బ్ర)హ్మాబారికి యుక్తే ఈ దూషము పొంజన్నది. తారకాము అనగా

(ప్ర)కాసము (బ్ర)హ్మాదాత్మాదులుప్ప।౪౦।౪౧। అతనికి। అయ్యగ్నిబుద్ధి (బ్ర)హ్మ(త్ర)త్నిగ్ని యుండు।

తెంకళ్లి తికరము గుణా తము వృద్ధినుట।౪౩। ఇవి। తనము లంగులు। దిక్కులు। దిక్కు

లను। తేటుతెన। తేట మెత్తలగం। పెద్దగా। వెలుంగగా అనంట।౪౪।౪౫। మహ్రన। నిపునము

నమస్కృతిం అనగా తనలలాటమందు రు(ద్రు)డుపుట్టుట అవతారము గను కవిరూధము తెదు

142 వ. దశా ననముద్భవులాలగాలు లుజం

బు ప్రేమ నంగనాన జలము పూర్వమనం (ప్ర)మదంబు తెరా తిపి

రత్నేరుకాంబు నెందెనబుల ఆస్యసిగ్గై పెనిపేనువెంబురుద

క॥ హరుడు పెట్టుగ నవ్విపెళ్లార్పుట యుసు

వినిసము ద్వా తర యుముస దను జెతోంట

మునుగబ ఆతెంబ తాకినము సముతెనిన

రింబ యిలబొల్లనె త్ర॥ముంచెనతడు.

ఉ॥ ద్వైత్యులు నిట్లు గట తుదిక్షమునిల్పు(ప్ర)సన్నమూర్తి సాం

గత్వము నెందిన యూపరమ తారుణికి తుంతు(డి)తొకరత్న కా

దా లత్యవముం నన్నేలుంగు వారి దద్దయు విడుతలు ల్లవిలింబి సం

(ప్ర)త్యభిరాయుత్తై యొంసగెపెం పృగసమ్మ వాసలయుబిద్ధయుక్

వ౹౹ ఆత్మ్యసంగసంగ్రైతెంని దుష్టదవుసంబారింబురుంతె తినవ్విష్ఠంతు మహా(ప్ర)రూపంబగు

న యూర్వయుద్ధంబు బదంప తిమరి మితెసంగె మరిబి భార్గవున బుభార్గవు తోసతమంబులతవ్యు

ను లం(ద్రు)నతురిం ద్రుండు లొంతపాలంరతు నెంపసంగె (గ్ర)హంబుం సముహ(ప్ర)భుతుల్యైనమానవం

(ద్రు)లు పతసినిజసంతతి తినిబు(ద్రు)వుద్రి. దుష్యంతుండు భార్యునతి ప్రైసక్షరతవం

శంబునందు సంబిద్దసం(ప్ర)దాయుతంబు గలిగినప్రై. సుకృతయుని యుసు(గ)హంప దే(వు)లు

తద్గిగమింబి తృప్తనతిప్రై తృప్తునవి తవిూరవ్పుతంబతపిలిరి. వినే ఘంబి దివ్విద్యయుండు

నత్యంతాదరవంతుతవగుటంజేసి దినిపలన పెలసితినిప్ర్రంగంబునతునత్ర్యు(త్ర)ం

త్వా. తెల్లులంబుంగి ప్రిప్పురుగి పెరుపెద్ద ౹౪౹ వారు తుల్లె ప్లుగ౹ సె తుగుగ౹ వుంసుగబుల దెంబి

తవుబా శాపంజ్తితినావారుతు మునిగిలాగుపబ్ర ౹బుసు వుతెంని౹ ప్రైతదస్ర్యుల పెయదలు

పెట్ల౹౪౨ద్రైత్యలి౹ తెలతయి౹ బెంపి౹ తంబుమంటతూవబ్ర నరౌద్ర రూపమంపదలంపొమ్మ

రూపుత్తైలెనాతరత్న్యతుత్తైన౹ విష్ణుగి పిల్లవింబి౹ బిద్దవుయున్నైసు౹ ఉత్పత్తివిలయర

క్ష్యాదులయుంచు౹ ఆవరుసన౹ ఆమునగ్లరం వంశకర్తులతో బిద్ధవు(గ)హింపబడ్డది.

౪౫౹ ఆత్మ్యు౹ మహా(ప్ర)రూపంబగు౹ మం(త్ర)రూపంబగు౹ బిద్దవు మరిబితెంపసంగె౹ అనగా౹

ఆదిమం(త్ర)రూపవుగనుత ఉపదేశింబినవారి తెలతపోదు అనుట ౹దుష్యంతుం౹ నయా

గొందురంత త్వా

---

౬. వుూ. బుగృత్త్రిత యుగ్యు యుంత్దేవత గురుండు రు(ద్రు)ంతవిలిప్తిపెంతియుం నిల్లను నసివాసనం

బుబిద్దంబు తత్త్వవశ్యంబందురాసదంబు(శ్రీ) గర్భంబు విజయంబు ధర్మపాలనంబనెని

మిదిపూజ్యవామంబులంబరగి త్రిపాకాంబు(బ్ర)హ్మరవాంబులతోనబ్రధానంత్రైనగతుచుండు.

క॥ సుమహితమగు గంధవతీ

గమనమున పుత్త్ర్యసన్నిధి నగణాంబునఁ పుష్పం

తవిలిత యోగంబునం దద్భుత

(ప్ర)భవంబునం బద్ధతి యమున బడి యయి గంగాశా.

తే॥ అనియుల్లంఘనతులు నితిభి

ష్ఠునిచెప్పి నరదసుతుత్తము నవిని కుంతి

తన యోగ(ర)భుందు బురితం

జనితెందు పా(గ)ద్దగుందు వినయము సంఖ్యతుం దగుబుడ్

వ॥ సముఖ తంబుగా నిష్ఠుగా త్ష్ణునిశ తుతు ని యోగ్యవర్త్తనంబులాచరింపవిసాద

గోష్ఠినంతి విదురునిదనద వష్టుల నిత్రిము ధర్మార్థకామంబుల యుందుత్తము వర్ధ్యవా

ద ము త్పైనిరాప శంబు సే యుంతు సమాయమని పలికి నవ్వి బ్రుంగతు విదురు త్తృష్ణనిడె.

తే॥ విదుర్ధర్మంబున ధర్మ నముగు

ధన ము నబిర్మింపుగా వు తం(త్ర)ంబటుగా

కృన మధ్యవింబు నర్ధ మరియు

ధన తామము లు త్తమంబు ధర్మంబదిపా.

వ॥ (శ్రీ)నపుతు బార్థతిట్టులను నర్థవంమూ లము ధర్మ తాము వ

ర్త నములతట్లుగాత యుబిరత్రతనెందిజలాది క్షార ణాం

బునజరియుంబు పారితెని బ్రూ శర యుర్ధమదె వాక్యతేసా

ధన మంసురేజ్యత గాబ్లిలుచు —.

స్వ॥ శ్రీమదాంధ్ర మహాభారతంబు సంపూర్ణమయినంబు। ఉపదేశపారంపర్యము

నిస్త్రింశంబునకు। ఖడ్గంబునకు। త్రింశదంగుళ ప్రమాణాత్వాన్నిస్త్రింశః। కృత్తికావాప్న

స్వనక్షత్రంబు అగ్నిర్దేవతా। రోహిణ్యాః సోమ ... ధరుద్రస్య గురుకు ... త్తరయోః। అ

సిర్పోశసనం। ఖడ్గస్త్రత్సరుర్ధారోదూరాసదః। శ్రీగిర్వాణ విజయత్ర్పై దర్శహాలస్ర్తైదైవాత్యుత్త్రం।

గ॥ ౨౦। అవి। పురీరంఅ ఔంతు పెరుగు। నాయం తాలము। ౫।౧। ౫ । నిసు। ఉత్తమంబు ధ

ర్మంబు। అనవుతు। నవ్యాతే ర్వనవర్తతె దర్శతావకావి తి(ప్ర)తిః। అర్ధసిద్ధాశ్వినిల్స

వృభావితౌ జనిష్పతి ఇవ్యుత్త్రం। సుశెజ్ఞ్యః। బ్రహ్మత్రింశ। తత్త్వం।

143 మూ దానినేలలనిప్పా నిచెప్పరే॥

వ॥ తాత్పర్యనర్థంబు ప్రధానము సుట యమునకుల సపాదివ తెరవాక్యశనిల్లానిరి

గీ॥ అర్ధధర్మంబు బతరతరా ప్రోపములు
గానవానితో నెంతతగాదు వానినే వుంతు
జగము పొగడలబు సున్నసంఖ్యా రత్న
త్రైనవానితి గామకు పెరుప్పవరయం.

క॥ తమలోపరిధర్మమున
ర్ధము నర్థంబునకు గామతం త్రము పలరూ
పము గావున నప్పు రుషా
ర్థము సంగెని యూతవలయు ధరణి సాధా

వ॥ అనినవినిచవవనందనుం తిల్లనిటెం.

క॥ దరిసారము బందంబున
నదిపాదర్శార్థసారమగుతామరసం
బధమంమను తలపు సుఖసం

విధాన భావ్యమని నివేశము యెఱుగంగ్
క॥ విని మని యులుకు లేదని యు
గెంగ గతి నత్యంత సుఖము గెనన గుగామం
బు జనధి కసుఖములం దని
జనుపి 8 యుదిగెలు బుతెనిసస్వము గాదే
క॥ అనఘ ధర్మార్థకామంబు లందుఁ గొంట
నర్థదనిలనవూనవు ధర్మ ముఖ్యమంతట
వానికొఱకుఁ బుసా తను మధ్యముండు
నతఁడు నన్నింటి నుత్తమా లుంతుండు.
తు॥ ఉనయుగ్మంబ లుపెట్టిన
వినిఖ లుంనవ్వనము భారవింద ము బెలుపం
బిను.

వ్యా॥ శకుంతలా జననం ౹ ౭౮ ౹ తాపసుడు ౹ అర్థమే వేత్ర ధానము ౹ అర్థ శా॰ తో ౹
ధర్మార్థములతో ౹ పృ తటుపట్టు తెన్న జనుడు ౹ జగముపో తలబుశ్వ లోకతరబు తీపాడు
ఉత్తముడు తాతనుడు పెంపు లేనిపాటి తాము ముటే దు ౹ ౫౬ ౹ తమతో ౹ ధర్మార్థములు
ములున్నవి ౹ అర్థానకు కామము పలము గనుక ౹ ఆకామము స్థితి నతే పెంపవలసినది
౫౨ ౹ ౫౫ ౹ దధి సారము బిందంబు న ధైన్యపలతో ౹ ధర్మార్థసారమ్మె నకామము తత్త్వ అవిఖా
శము ౹ దుఃఖితరమని ౹ వికేతిలునుపే ౹ ౫౨ ౹ వినుము ౹ యుష్మదవంతరంగ పానము బెపిన
ఖ్యాతము కనుభవింపవచ్చును ౹ సుఖింపని జనుని యొక్క సంపత్తి ౹ అది ౹ తాను ౹ తే
యుచుతెనిసస్వము గాదే ౹ గెండు వంటిది కాదా అనుట ౹ అనగా కాముడు ఉత్తముడు

అనట। సా కాఠం॥ కాఠం యుత్త

13. ము నుతిగా ధర్మజుఁడి

ట్లను వారలగల యజ్ఞము యూథశతసగన్

వ. అనతిగనతి అంగనకు విదురుని హాత్వంబు సిద్ధాంతంబు. దత్త్రసహాకె వచనంబులను

తెల్త్రమై యు సాదర గోష్ఠిం బులది యుష్మాంతె సాఘంతంబు వినుండు.

క. ఉత్పాతములు జికావులౌ హౌవా

ప్తంబులు కాశ వోత్త్యమె దగిరారుట వీడు

లాతిత వశ్ల(త్ర) యుసం

ఖ్యాత వసనాదుల బ్రాహ్మనబ్రతగుతంటిన్

అదిగాంచి విదురు తెంనవిన యుండువేంచి.

క. మునవుని ధర్మ మునర్థం

బున కాదుము గలు తెనత్తే పౌర పాత్రముత్తై

చనుసం బుదుం బులు ముద

వలు నద్దృష్టము నెందతుకాతి చరిత్ర రచనగన్

వ. అనవిని వారల బ్రసంతింబొతిఖు యుంకా దుసుర వది సంద సు పాలతిపిరా యి కెంలు

యుంతి ధర్మసంద సుంతు నరపతులకు వల యు వారుం సు వలు వని వారుం సు చెప్పారని

యుతి గనన వృష్టి వృష్టి వృష్టిహపలతి తీర్పని ఔ.

ఉ. తాలవి చెర్ఫు వారలును ధర్మ విధిజ్ఞులు సత్యవంతులున్

బోలత తేని వారు మదయోబ్బని రక్తకోపహాసులున్

కిలపించు తులాంబలు తేనరు లెగాన్యము గానల్పపించు వృత్తై

జాలు టగల్గు శ్రుతుల్ల నసంపద జేయు జురాత్రజత్రకున్

జేయ. తూర్పు రుతులా ఖ యయుంన్ శరుతు గెంతి యయు

వ్యా. శ్రుతిస్మృతి. సాతాయుం తావు యూ స్త్రీ తస్మాత్ త్రైమా విశిష్యతే త్రైయస్థలం నపశ్యాతే

పృథంత్రయ ఉదన్వితం త్రయం పుష్పంఫలం తాష్కా త్రైమోధర్మార్థ మోక్షరజ ఇత్యుక్తం

౬౦ అనఘ ధర్మార్థ కామములతో నృతకు గలవాడు అధముడు. రెండు గలవాడు మధ్య

ముడు. మూడు నర్తి గలవాడు ఉత్తముడు. ౬౧ అని ఆనుమతిగా. రెట్లి గా కు ౬౩

భూతమలు. తొయ్మెన పె నిరతా నపు [illegible] పూర్ణ ధర్మమను జైనతావు

విముక్త సంగ స్వతంపన్నపా ముక్తిరి దుంఖసుఖా త్మ సిద్ధం ఇత్యుక్తం ౬౪ ౬౫

మనమున ఆసక్తి లేనివానిమనస్సు యందు ధర్మార్థకామములు తెలుకొనక ప్రవృత్తి

క పాలతా ప్రముత్తైజన తగులనైనా నిత్తపో పుజస్సని సుఖదుఃఖములుద్వైస్సావా

మే మోక్షము ౬౬ అనినవిని మఋషులాడు దేవాజ్ఞకృత్యంనత్సరఋష్యబవాలపంబాను

యందు ౬౭ తాలవి. తితిక్షపతి ౬౮ తూర్పురుతు శరుతు గాథా తాను కెం

144. మా తుక్ ఖతు తుక్ గృతపున్న తు

స్త్రీరనివాడు వెంతరియు నింద తనెవారు ప్రనతంతు బంద యున్

ధీరత తమిదుర్గ్య యమతి వ్రసనత్వము గల్గువారలున్

జేరుననున్ని బ్రూపతి తి జెట్లు మొనర్తురు రాజకేఖరా.

తే. బప్పని గుణాములు బరగెడు

నిప్పురుషార్థములతోన నెల్ల గృతిష్యం

తెప్పుడు గతునిల్లు గుటితు

జెప్పెడు నితినసమెంటటజెప్పెదనవహా.

వ॥ అదిగాక స్వపగా తమాబ్యాసంబని పెద్దలగొప్పప్రవర్తిల్లు.

వ॥ వినుము కబళొన్నాళాంతు గులవృత్తము బెంపొదింపంగ వెంయుచా

నెంతగా ఒళ్లెసుకొని నెమ్మిగరాయంగ కోవటంబు

బ్రసంతిను మాంస మదృతి తపత్తుతు స్మోగపలంతు గాభుజన్

ధనము పుణ్యంప గాదగు విద్యంబని మూల వర్ణాశ్రమంబు తెరా

వ॥ చెలమి కొపితెంద యుతెరావంబ్లు తపోరంబు వెంటదినాం తరంబు నతుంబి నడాసు

పారిపొ తంగారిపోవంబొడనరిగవా నదుర్గమస్థలంబుం నెంతప్రసన్న జంబు.

గీ॥ పాతబొని తుళితి జనములనుస్సద

తలనెలపెట్టి తాలజ వంశ

శైలపుట లము నుజ్జ్వల విప్రనల్లు తుల

బరపెల్ల నాగంబు బరుర లసం పముగ

తే॥ ఆయుగ ఉయుగాంధినతుం

త్రైయుత్తర దిత్తు వారి నతి దూరవముగా

సాలెం తవమార్గవము

వ్యా॥ తియుతు। మింటిగా తున్న। కలదు। ఎదంతితావ నావస్తామగన్ పరస్యావి ఉమాంతాగ్రామతి

సంత్రం। జతుతు। వందుతు। తృతంపాంతల తృతప్పుం। వెలుతపి సవానిపెఆపిన

పాతు। పంధయుక్ పిఆతిపాతు। బెట్టబడియు। రా। ఒప్పని। వరిలు। తృతప్పుతుమలున్న

త్రూ తదనిపా తుచెప్పితుని తిపానము। పూర్వులు ఉదాహరించె। పుణ్య క్షేత్రము। ౧౦। అది

గాశ్వపగా తవ బాహ్యసంబని। తత్పద స్వాధీన భావాశ్వపం। గా తమ స్వవంశా పత్యంగా తమబు।

౧౧। వినుము। బోలుదాని। ఎలుతల విధవను। నారింప్రైన వెంపటాం। బ్రత్త విరపాతాం

తద్దత్వన్యత్రం ద్వేటకుంఖకంసు। శూరాంసతుటాసుసా। వశాగ్యత్రంబు తేవాకి। వక్రతుల

తోంబట్టు। ౩౨। వెలువొకిసి। ఇడెయ తపదము। కెపాళంబు వెంట। వ్వివశాళదముసు

అవంపకింబు। ౨౩। పాటుతెవానితు లెత। బహారంవెూతిపొబ్రి। పాఠ్యపదతత్క్యవము।

తాలజమురో। తాలంతెూ యతు। ౨౪। ఆయుసయు। ఆయుంశ్యయు అసంట।

౧౭. వంగా. గనితెని

ఖా వెుంకం దాసుకట పోవ। జిూవంగలన్

గు౹ పొందల తలాటుకలైంపక్మ్యి పొతవు బరవ)

గలగి వ(ట్టు)వతనముగజె లువ)మిగిల

యయున్నవట భలాటుకామముగని యుల్లముల్లట

నిలువెగరానిన హమా(లి) నినతజేరి.

తుడవల తలగంసుమగంధవంబు

కొనిసంతివతిన్మా తప్పిగెంతుతదర్పక్

దసుపాలనవటగూళ్ళం

తెనలంతిశ్లాంతనప్రతితిలలంతగతిన్

వ౹ బత్రమహాబతంబువట్టెనది బట్టుబవ)నతుం(బ)పాదపా(త్రం)బుగంటు హాళిజంపుం

తు రాజధర్మంబు నసుపెళ్లబరగునక్తెత్రలుతునత్తు లినాసంశైయుంతు వప్పత్తి

యుత్తితెంబు యువ్వి(ప)ంగాంబు(టి)యుం బుదలతెసుబూతి పాదరింబు

తే౹ వెంటుంతి యెమిపనికై

వెంతులతరిగెదవు) భూపురెక్లి(వ)తిం

బొందితాగిసుగనితగి యెతు

వింధ్యయతి సాతంగజు విభవముం జెప్పుమా.

వ॥ అని యడిగిన నతం డిట్లను మధ్యదేశమునందు గౌతముం డను మహామునీశ్వ

రుని పుత్త్రుండు గాలవుండను శిష్యుండు నాదిగా (గ) దర్కశాస్త్రముం దెలిసి తపము దలంచి

బున జనులకు యుక్తులుగా జనులకల సిద్ధముం జేసె దయాతం బున నతం.

శా॥ దివ్యత్వము తోపము । తాం దినతుం తు । శ్రీ యుప త్వా తు । తాం దేశం గజ్ఞా వింధ్య మరత

యకా హింత శరం । త నిమిని । యూ (గ) హం । అనగా । యాశెందు అ శ్రీ యదాల తున్న హా

(అ) ని అనుఉ । కెలసనీ । పాశ్వ మందు । బయ । పొదల లేఖ నున । తుంత లవత్రు పితను । మంప

ము వసుతు । పాత వ (నిశు వు) । పర వ (తెలయు వు) । వ (టు) త్రు నవయుగ । గుం (తు) ముంగా (శ్రీ)

కారము గా అను ఉ । ౨౯ । వన । సు తిన తిగా త్తు । మంజ గాం । ౨౨ । పత్ర [illegible] బ తంబు ।

గెప్ప తెం గ । (బ) శ్రీ సు (గ) హ ము తలద్రి । [illegible] బిం పుం తు హూ తార్ల

[illegible] హూ శ్వ [illegible] సుం స్వ (ధి) త్వమ రం । అది గను తెని (బ) శ్వ తెలా కాన తు ని త్వ వం స్త్ర తెశ్ల వ

స్తు తృప్తి । రా జ ధ ర్మం తు । దం ద్రు తు వని తెల్ల గా పు స్తరి । తు త్రి ల తు । తుం గ తు । వి (పు) ం । (బు)

శ్వా శా (బు) వు ని । జాల వరా తు (వి) పుష్ప లే తు వి (ర) వి (బు) శ్వా శా (బు) వ జ్ఞ త్వ మ రం ।

(శ్రీ) యుం యు దల తను చరా త్రిస్త్రి (ప్ర) తి ని సెత్రి మూది పట్టు కేన్

చేతను । ౨౫ । ఎం దుం తి । వింద వు । చుట్టము వు । ౨౭ । అగ్ని । మధ్యదేశ యుం తు ।

45 మూ వలసి చె పారం బు వెంట సాతుం గా తి పరదేశంబు న తరు గు చో టు గిరి గ హ న దుర్గమ

(ప్ర) దేశంబు న.

క॥ వనచరి వెంట్రుక యూసా

తున తుంగ వివి చినచ యుము (డు) లవ గడు గుడు

వివు మెల్ల వారయుం గను

తని పరి వరి శ్రీ త్రీనను తాన నన్నూ పిండి

గీ. పలరి వరి తుత్రదప్పి బా గ్యంబు తలమున

దైవని లలము మునకు నరు గుదెర

గంటనని గెమిలగా తని దారి(ద్యి)

మెపనయింతు బింత నపన యింపు

వ. శ్రీంతతు గా తి ద్యంబు గై తెనునుని రుచి వంతంబులగు మందార నమూనంబు

పుష్పంబు చేసి మంధురంబులగు వన్నెషలంబులు దైవి ద్రిప్తి యుగు నల్లగా గతినిశా

హారవిధి చెయు నరి (రా(తి) యుగుట యము బల్లవపుష్ప సాంద్రంబ గుశయు నంబు గల్గి

ని యుబ్బ్రతపతి యుద్ధర గోపంబుని తూతి సమయి తన ల్లాపంబుల సంబ(ద్ర)ను నా

గా(త్రి) గతపి వేగుట యుగ ష్పి (ప్రు) సా తెరాతియు

తే. వినుమి (తు)ం తునుశజతము

గనత మయు బుద్ధియు

వ్యా. శ్రీం(ద్ర)దిశజన్మంతను। శ్రీలస్యంబున। వరాంర్యమయితేతను। చెరాయత। తిరాత శ్రీ-

(త్రి)నిచెప్పయతల। తి। శ్రీనదిశస్తునిధి। బాచితి। నంయుతి। గరిత। గుప్పి। త(త్రి)తివతి

ల్లాలుగా। తుల (ప్రు)గాపిద అతంబునతు। పెదతనమునతు। సాయుంగాతి। బచాల

చెయా శలచి। నం। వనతరి। గ(త్రి)తకగజమయురాదముట। తనుతని। తనుగెంని। తనితెని। శ్రీనిర్గ

తలదు। చెయాతత్రిపదార్థగ్రస్తతా పా తె। త్యంస్యతి। శ్రీనసాత్రిదం తుపల

త్రిలభాము। యుద్యా। తనుతని। తన్నవచి। తన్నిలగి। తన్నితి। త గి। తన్నని। తన్నని। శ్రీగా

నరాపు(ప్రు)షాంబ శ్రీనుట। నగ। పటవ। దిత్తునప్పి। తన్నప్పి। త(న్న)ముచి। వ। శ్రీంతతు।

శ్రీంతరాపల। రుచివంతంబులగు। రుచిగా పుష్పితి। తియుద్రం గలెంపు పుష్పావలసు।

అగ్నిహోత్రి। ఆ అగ్నియందు పత్నీముఖేషి। వేగమంటియు। వేగంబూనక। వేదుల యందు।

అనుట। 53। వినుచు। రాజులము। వేంకటే। జతా।

13. ముగా సుహాల్లి గారెపాములంపు

శృతిని భాగ(ధ్వ)ముపాయుట

తనిదేవగురుంతుపెక్కి నన్నిటలెరాస్

చ. మి(త్రు)ంతె తుత్రుగణ్యపే

పు(త్రు)తనగునే సుతతు ఖగాసురవరప

క్షే(త్రి) యుసుక్షింబదనబె

పా(త్ర) ముగాతుంతుదే యుపార(శ్రీ)తెః

చ. గాసఖంతు విరూపాక్షీనామధేయు

తతనిపురము మధ్యం(వ)ఖమదియుమూడు

భోజనము లాప్త్రిటెకిదానితూక్ష్మ తెరుప

వక్షుబనుచని యూద్వైత్యభక్తగనుము

చ. తాంబయుతని భోనేబు

త్రింబితి నని చెప్పు వంత తలి(ప్ర)ముంత్రి

తాంబనములనిరత్నంబుల

నంబతుగాశేపి యుబ్బనప్పు తనితుమ్

చ. అనియుప్పుకదేస జెప్పిన

ఖని యూతంతతనిగాంబసముబతఖంగక్

వినుపింపె రాజధర్మన

తనుగలవంగంసబ్రతనని యుంగతనిపనుపునః

క॥ అరుగండెంబు తినని యుండనిం ర్థిని యు
నిల్లు వినుపించుటు యురా త్రిషే శ్వరుండు
దేరితెంగబురాబి యూత్ర నిష్ఠాగా దధము
తగంటు దొరాకుటుసు న్నది యుతుగవలయు.

వ॥ అనితలంబు

త॥ తులముగు విద్వ యుపృత్రగా
గలరూపె ఆరగింపు మునిన గలగకతష్టం
దెలయుంగజెష్టవిష్టం
తలష్టుంతగు నసురపతియుపవిత్రుతు తగుయుః

టీ॥ రము తుగుతలేదు। పృషిరంబి బ్యామిత్యాదినా తతే। అనిపృద్రి। యంద్యా। విశువిం
తుంతుసు। విద్వేయు గనతవయుబుద్ధియుసు। అనిష్ఠాపారవుంగలదు। మిత్రం విద్యా
సార జ్ఞాంబబు ద్విషే తిబు భుత్సరా మిత్రుత్రం। రా। ర। గాసబ్బంతు। వుధుంత్రబ
ముు। శిష్టు పెళ్లు తలది। వుధూతే తుగంతపుష్టు వుధుధ్యు మావిత్యే వురం। బిల్లతెరుళ
అల్లవార్లము। అనిష్టకలదు। బత్రష్టు। బతెంటిష్టు ఇంతివతి। గష్ట పొట్టుప ధ్యానిన తృత
తృతా ష్యషి। అగనె తిపాస్త్రనిర్దేశం। అపిమా షంమషంత్ర త్యాబెందొబ్బంగంన
పారవుంది తిష్టురభాతి। యుద్యా। తెష్టతరంబు నష్టు। అతిబిమార్గముబిశిబి। రద్రతాయు
తాగబు అగిదాగతి ద్వారము తెూపించిన పారవుు వృష్ణబందువతి। పాంబి అనివృద్రి
దేశ్యాన్యే ష్టంత ఏవసత్త్వేయుం। అనసూత్రము। అత్యార.

146 మూ. క॥ ఇంతతివ్వుత్రైననివంగం

నతనితెనబుతత్తైబతవంపూత్త్రరుసల్లం

బతనినివూ(త్ర)మంజేయవెద

యంతనితెదృప్తియుగునతేల్లుఅత్తుదనంబుల

వ॥ అనినత్స్యయింబియంతనితెపాహారసంపాదనంబులుసమూపసంబుగానిర్వర్తింప

నగుపాతినియోగింబివంరుగాదుగాత్రిత షోడ్గమూసియొస్త్రనజూసురసహా(స్ర)ంబులు

దనగృహంబునబసింతిపట్టిరంబులజోూజనంబుసియునుబహారత్త్రిశాలుబరి(గ)

పాంపనుగలస్త్రైమిత్త్రితమైయూనువస్త్రనంబునలగిననన్మృతాబనంబులలూగలపిలకు

త్స్యింతాదరంబున

క॥ మంతానియునుబహంభపూజా

సహితంబునభోజనంబుసంతృప్తిగన

న్నహితాత్మునుసరపిదు

ర్వహభూరమునాగనసకరాగియునుమణ్హు(?)ని

చ॥ కుతుబునపట్టరంబునునకుంతితవార్ష్ణయితెూరనిలిసం

గతుమయదమందిమెత్తితెనిగాత్రఖ్యరంబునమూర్తివిరాపగా

మెతయంనవిదుమూపులునుమిత్త్రిఆమెవృనసెుంతువ్రూపవెన

త్రుత్తువెసనినందెంపెగనితెత్త్రైజుసంతసమందముత్జ్రతిని

గీ॥ అట్లుసాతూషు.

వ్యా॥ తూపముసెతసుసృవస్త్రియుతలత్రువర్తింబదు। మానిమి। మూంమి। పూనిమి। పూంమి

సంపానిమి। తలమూంమి। ఇ ఆవతి। అత। రతూపముతెత అర్ఘబిందుమ యుంటా

గంటె। పే।తి। పా।తి। పా।తి। ఇత్యాది। వృత్తింబులు। పంపింబు తిరి। ౯౨। అని। వురటిన
పంక్తు చుట్టు జపము వృష్ణది తుష్టు। అనంగలమగు। అగ్గలమగు। పలు బృహ్మైన।వక। అలగ
దింబతు।వితంబతిని। తేకికెంన। తెల్లమగా। పారుదు। జాపదు। ౯౨। ౭౦।౭౧।౭౨। అని।
పసింతి పట్టిరంబుల। సువర్ణపాత్రల యందు। ౭౩। ౭౪। తుతిబన। పరార్థి। బుజకయవిూ
జకెంతో పృష్టు। నెత్తిమీద కెంతో పృష్టు। వృంజుకెని। నెంకృత్తి। నెప్పిపేత। కెంతుబపె
వ। కెంతపలుతోగా। కెత్తెట। కెంగ। ౭౫। అల్లు।

సీ.పు. మునదేల యుతని తప్పి

పోపబ కవల్లభుండు బత్తృష్టి యుగమున
వల్లభ యూహకసవంత్తి లోంబు
జోని నిని వైనసుబని పిూపే యుబెంతు

తు॥ ఆచుర్త్తి పృణుండు దనకేపటూప యుసంబుకకు నాపారంబు జింతింబ యుష్టుపల
తంబుళకరంబు గెలిత్తి యుయున్న యుడి. యుందు పరాంసంబు పాలగల దిది తమ పంజానిద్రపా
వునితిజాతన తిమ వెంతి తెనిపాలె తెమదంగా తయుని పాపబుద్ధి నిత్య యుంత్తైతరగ జక్రగట్టు
తెని తెయుత్త త్రాష్టుంబు గర యుగంబున జిత్రనమరి

తు॥ అందంద పెంత యుఖదల యుమన
పందా జెూప తుంపి జెతు పేరాలరంలతుబరా
వృంది ల లుబూబు యుపలేదు
తెంచము జెూనితేల క్రైతెని పేసవాత్రి ౯.

౯॥ తెత్తి ఒెంతుపు వుట్టి పె పుటవసంబు
తంత యుయుసుబులు పొత్తగా పవురగట్టి

కొని తెలిపిగు చూ తగుట లయుంబ తెలిసి నట్లు

సమ యము వుంసేవిలు తని దసుజ(ప్ర)ఘుంతు

చ|| పొలవలపెక్కమిగ [illegible] తెూ

తలగిదు సనితలూ మనసుగలగగ ధనహ

రల తెూతసంక్ష తింబుచు

జల యింబుసుంతంగ పొ(ప్ర)ద్దు జూచి తుట్లు యుక్

వ|| రాజిద్ద శ్చ్రుసిందలంబ

టీ|| నిర్ప్రలువపు రెప తలగి లవ్వుపిలర్ప గ<u>సంత్స</u>బుం

వ్యా|| అల్లమి తెల్లగావిన 8162 (అదు(శ్చ)) శ్చ్రానుంతు రెపతుప యుసంబు నతు (ప్ర)ద్దుటం(ప)

యుూణంబు నతు, అతిగ తెలుత్ర, బంతిని నొగి మెదంగాత, బంపిప్పట్లు తుపొదుసు 162

అందండ, అత్ర(త)త్ర(త), ఈతలు, రెత్తలు, విసవిగ పుగా, ఉత్రిగ, ఉపెగ, అనిత్తిశలదు

ఉతతిసను 165, ఉబు, తెంతుప పొట్ల (ప్ర)ర్ర, బర్గలుచెసి పెంపుతతి పొట్లతూవున్న

పితవరిశారింబ, సంబుతు, వరాంస మువు, బుత్ర పొలితగా, బర్తమూటగా, తెత్ర(న)గా రెగు

చూతగంట లయు, తెల్లవారుంట యుం 1827, పొలవలపి, వదువానన పర్తుసు, ఉంతగా, బా

ము యుబావ ము, 2001 (1), నిర్ప్రలు, నిత్యముస్స <u>రెపతద</u> పొ(ప్ర)ద్దుటిలో, నెలవ్వుపు స్రుభాము

147. వరాళి ఝంపె

తిత్ర టంతిలరాదు గునాశా సత వి(ప్ర)ని యుందు గల్లహ

యుత్ప్రదలం బతిందులు సెమిదలం బసెం యుత్కటామదిం

తెత్రిమంతెదు నమ్ముబ తప్పుంగపుతెల్లగుసెంతు(త్రి) దెవరా

చ|| అవిదూగవగబ యుర యుం

పనిచెం బనిగలాపి భటులబలుపుర వారుం
జనిరతము పోతపొంర్చుత
గని యతఁడతిశీఘ్రప్రౌఢత పగమునఁ జ
వ॥ అట్టి(ప్రు)ని మెప్పువచ్చి
చ॥ పరిమెయి బాలిహానిగని పట్టైనసంపదలు గప్పైతే
ప్రేరసురసృత్తసూలు యుటుచిర గదిపలదిత్ప్రితపుష్నిం
పెుకొనినేతిసుం తనిసభోతతవాలనవారవుయన్సయి
దృభితనరిరవుంం దినగదెూప మువూతనివారయుల్లనుఁ జ
అనంతు.
క॥ తినుతుదినకుంతుదమై
నసుజే లయుతుపినెల గాముంచలతిం
గొనివబ్రతిరనిపలతిన
దనుఖులుబుకెవేతలదెబ్రతద్దా(త్రి)ంబుఁ జ
క॥ వెదగత్తి నెత్తుబులుకం
బరదొం(తి)బనవబ్రతుత్రిపదుం(వ)వెనుతతుఁ జ
జతిశీగబుళంపనేంల్లత
తదుపులు నతనతబతంగ గొరవసాధా
అనిచెప్పి శ్రీప్పుంతు.
క॥ వినుమది యుట్లిదతుత్రలు
దినగారెూ యయునుగ్రతప్పుదపా మువూంపం

బనిపిప్పుపాగముఖులు

మనుజేశ్వరతల్లజమాన్యమనతిపొల్లిబనె

అనపలతిరెంతయనిల్లనిలు.

తే. పురపురమిత్రుబతపతి

తరంతమునందేరబనిబిగారవవయినె

వ్యా. ఎలల్పగ। అంతరించగా। తులుప। యుష్మ। తు। అత్యంత అవిచ్ఛ। పాత్రముతేదు। అబ్ధ

మంతేదు।...। అని। దారానగు। దూరము . . .మ। యుక్తి వేయు। సౌధరెణ్ణం। అనసూత్ర

ము। పనిగతిపి। పనిచెప్పి। పాక। పాకులు। ...। చెప్పువల్ల। మార్గము। ...

పతిమెయి। దండంగాను। పెతిగెలు గట్లు పెతిరెత్తులు గట్లు పొరిగెను। పెలి ... పుడుతురి।

వేగభక్ష్యంబు తు। పా . . . .   ల్లమిక్ష। ... పాంచ ... తను। ... వేత।

। త్రత్ర। తత్త్ర కాట్లు వెత్తురు లు కంబ తెద్దు ... అగా। పెలి ... తోపె అనదు।

తంత్రపదుపు। తంత్రలమందర। అమృత ... సెద్దె నప్పటి తెన్ని। తడుపులు నక

నతబడంగ। మెతలతెడంత్రలు అంటుతు పోయి నప్పటి తెన్ని। ... తెబరను తిన

వెనుతతు। జతిసె। పెరిగపోయినది। గా। ౧౦। పురపురమిత్రుడు.

సీ.మం. ఆయ్యురు భాసినస్థియుల్లయు

సురపతి ఆయుష్మంత వలె సురపతి నెమ్మి

తే. తని అమతడు సం(భ్ర)మంబున।

వినయంబును తెరయుగారవించి యతిగి సా

తనిరాజదర్శనవే

యునిద్దైర్యము చూపవగు ఆయు(ధ)లు దొరగె

వ॥ అత్తిగననవమరవిఖ్యంతతని త్రిష్ణైనెమె. విసఖ్యంతుజయుర్ఖుఖ్యనకుసఖుకొటమె
ఋంగెవిపక్షివగవనల. యుష్మైరిజాసనుంతుదనపొలత్రినసుదినంబుకుపాతువాక్యము
గెంరుమంతుంగావునయా

క॥ పలువూరుసురా వింతిసు

త్రులపతిమెదురాననిట్టిదశనలతుందెం
ఖెలయుగంటనతనితుత్రుతు
నలఘువిధ్దినవమ్రాయుంబ్రితదివెలతదా.

వ॥ అగ్నిసంస్కారంబు జేసినపుడు బ్రవయుసంతరంబు లతిసమీపంబున.

క॥ వదునక్షత్రుప్రంజనం
గుతుపదితగనెత్రస్సురభిగంరుపాత్రరయం
బతవత్స వత్రపెనవుం
పుత్రగాలందురాలపతిమెనొదపైననపూ.

వ॥ దానంజేసి యూనాళిజంపుయుంతు సంజీవితుత్తె మెప్పటియుట్టు

టా॥ అశు పాతవుంగాదుంబుపతుపుష్టు। రాజదర్శనితరంతవుంను। మెంధువసు। నెయుఖ్యలు।
స్పవాతులు। అసురపతియుంతగాఇంద్రతువత్రే। ౧౨। తని। రాజదర్శననే। నాళిజం
పునిప్రతిరంజెవి।౧౩। అతిగన। ప్రక్షాతనవధ్విరాజదర్శననిరాత। నిత్యవుంస్తుతోరుపు
స్త్రాతుగావున।౧౪। పలువూరుసురావింతిసుత్రులపతిమెంతు। రాజదర్శుతుతరంబుగాకాత
పోవుటవేత ప్రత్నవిహారిసత్యవుస్తాతు। అవిహారవంటేతయుంతనువృత్తిబెందినాతు
- - - - - - - - - కెంతులయుపిదావుపూ। యుష్మాన్సత్తోమునదూనోప
యూతోలతాకమం। తస్మైదత్తంనదుష్టా - - - విరాత్సుపోప్నితి। తదయుంతష్ట

వచనాన్ని వాతోనా తమనన్నై। ఇత్యుక్త్వ। సేతన్నివాతుతు। తెుక్తు దేవానతు।౧౫। అగ్ను
బలిస మహాపంబుల। కాటుకేరు వహిాదనర।౧౬। తదునత్తులమిత్రుతవుమతేత। త్రిపుం। దా
తను। బత్రుస్తులభ। బత్రుతామద్రిసంపు। తురుపాత్రరయం ౨ యుతేపురాగా। పయుపూజ్యస్య
నురుపు। సాదత్తౌతాటుమహాద। గాలదూలపతితెు। తద్విక్తాతేబనురభ ద్వరా. ... యు
తోలుబ్రా। ఉపరివ్యా స్తుతస్త స్వాస్వాబ భూావప యుస్పేగ। తస్వావతౌ యుప్లేత్యేష్ణనగర్భా
మిశ్రస్త ... నష్ట। సాపతి.

౯/౪౮మూ ఔఘప్పైతునాకారంబుతో నరుగుడెుంటుమస్వాతిట్టగంటతుం గారకాంబద్దపునిది
వ్వబత్రంబుమహాసుబ్రాశంబ.

౩౪ అనిపెప్పనంతబతపతి
సనుదెంబెనందనుజపతాతినంతసమెసగ్క
ముసుపానవుతజుంపాత్రము
వనపానవిబద్దజెనినాంతవ్విప్రుక్

౩౫ ఆశాళజంపుయుంతునవ
దానినెఆరిగిబ్బనాసంరుఁక్తుదనకేలతముగసర్వి
ర్దినదనయుగుటకేనార్తుత
పానివిరుపుగెూరి వెదెవరముగనింద్రుక్

౩౬ అతతునందిన్యబోధముననాసముయుంబునప్రష్టానత్త్వపా
న్విత్తుతగుతేర్పతంగనినిసేతతముంతగురాజధర్మపాం
బ్రతమెుంనరింబెవిష్ణునతుశ్రీర్రిదెబ్రనవారుంతద్దన
ప్రతతియమద్దెత్యాపాయతుతుబంపబతాధపుట స్తుతింపుమెుక్

వ॥ అవ్విప్రుండును ధనసంపదయుంబు వొందితుని మరలఁ దురఁగ ఇంటికిఁ జనియె

దదనంతరంబ.

క॥ సంకటహర (శ్రీ) విఘ్నేశుండుగ

కరిగిరి ఖ క్షేత్రుఁడును నిజాల యువనకుఁ

గరిమంబు వెల యుజనిమెం

బరి యుష్మంత్రి సదనుఁజ పాలకుఁ తనువదె

క॥ అని చెప్పిన కథ యిట్లను.

మనుమని తోఁ నారదమున మరి యుడునం(ప్ర)ఖ్యా

ఖ్యునకుఁ నిష్ట్రాతి గలుగును

వినుము గ్రా ఖ్యునకు చెదుబిడులు బరి(లో)

క॥ ఆర యుంమి(త్ర)దే(వి) సాయు

దారు గా

వ్యా॥ ద్వైతితస్పస్పృశతాయాం రాజద్భక్షాః। తదనుతీవితస్పసబతరాజప్రధానషు। ఉత్పత్య పపమీ యిా యువిశరాపాత్ర్యం బతాదిప ఇత్యుక్తం। గ౨। దానంజేసి। అద్యభూని। అ(ప్ర)ఖ్యా యొక్త దివ్య బత్రంబు వచ్చిను భాష చెవి। గ౮। అని। మునుముజద్భక్షు ఘరాకవునప (ప్ర)ఖ్యా తాత్యమునే తనే తే। గ౯। అసాళిదానిని। ఇం(దు)తుగా తమును బంధింపుట చు। ౨౦। అతడును। ఇంద్రుడును। దివ్యజ్ఞానముచేత (ప్ర)ఖ్యాత్ర్యపనుతని। రాజద్భక్షాంచి తి మొనరించె। అనగా। గి తమును విడిచెనుట। అగా తమునకు అతనిద్భభారమును సృతి ప్రసవారు తిరిగి యున్నరి। ౨౧।౨౨।౨౩।౨౪। ఆరయు।మి(త్ర)దే(వి)సాయు కృతఘ్నత కంటెను స్నుడెందుకు వపాపముగనుక

ఆ. ముం మగుపాతకము గృతఘ్నతకంటెన్

వైరము గొనివిధువలయు

సారెం దుదెరగులవారి గాప్పులతోడిన్

క. మి(త్రు)ంత్రైపాతకములుగా

ము(త్రి)తములు నైగజ(ద్రు)ములు దలతెల్పున్

ని(త్రి) ధనంబులతోడల

మి(త్రు)దలెతు(ౌ)త్రసుమాటవెత్తురు బా(ల)ష్ట్రుల్

తే. (ఉ)త్రమతుల ఘుతుసుగుణా

లుత్తుతుపస్త్రమతియు నగుమి(త్రు)నతుం

జిత్రమెలరు(తె)లంగున

జెత్తుమనగవల యుశుభమబొందవలసిన్

వ. అనియుట్టు కృతఘ్నత లుం మి(త్ర)(దో)(హ)ంబును నదితపాతకంబులగుటయు

స్వ(తు)బాటంయటగుభంబుజే యుటయుజేష్టుంతుజే మా(గ)ఘునతుజెష్టినవి

నియుఖ్యు(ౌ)త్రమపుశుష్పుల యుతుగుటలునసుత్రకంబుఖ్యటలును నింతాతస్త్రై

చెల్లున్ని. ఇంతమాదజెల్లనతె ఆగెలెగింపు వనుట యు

చెప్పు యుష్టయుద కృతత్రుఖత సామజము. . . . . .

. లఖాసుర ఖుజాబిర ఖా(ప)గా తామర(వ్ర)జా

వ్యా. ఆమి(త్ర)ఘ్నకృతఘ్నులను ఆప్పత్త్రైనప్పుటతిగ్ని విరొాధింబవిదుతవలయు. . . . .

మి(త్రు)ంతు । ఇమాపళగు బమ (త్రి)తములతెల్పున్ । నైత్రవాదిపె ట్టుతెనిపెస్త్రనౌతు

ధనమంతంటెనం మి(త్రు)ని గామెంద్రుతుందురు । (ఉ)తేష్టగా బాగంతమిపె(ల)ష్ట్రాం

ఉపసర్గస్య దర్శనం। పరిపాతన్య అధికారం। ఇతి వర్తతే। ఉత్తమతుల ఋత్విజ మిత్ర

ని। పాత్ర। పాండుపేత। పుణ్యవల యము। (ప్ర) తుతవలసిన ది। ౨౨। అని। శ్రీమార్గుజు నతు।

అనగా। తమ్ములకుస్థాదర్శనా ఋతుస్య। అనుట। ఇంతలెస్వత్రైపెల్లునే। అనగా లేనాతోడ

కారకులు అనుట। లబ్ధిమిహ్యావిసా। అప్పపద తద్బుద్ధయిలెస్స। ఈకృతమ్మునైనగాత

మును। చెప్పెపట్లైటోడూ (ద)(ప్ర) యుందు స్వగోత్రనైనచూ(ద)సద్భవులను పృచ్ఛించి

గాడు। గా తమనా పిసంపాల ప్రం పునస్తంశలకాల యం। చూడి(రి) యదాం జన యాతా

సప్రమ్ (త్ర) కేదుష్ప్రా తతాకనాం। ఇత్యుక్తం। ౨౫। స్వయం భయదాబ్హ్యాందర్భ తస్యత్రయంభ

-తస్య పావుజస్య మర్ధనరత్న్యపారశనాపుత్రి) యదా అ(గ్ర) యునాఝాతం వైరాపికా

లం। ఖాసురవ్రైశ్యఖుతైరా యుస్య। ______

1149 మ॥ జయవిజయప్రముఖ త్రిదశసంపదుదాత్తపరత్రతర్పిత

నయుసత్ప్ర వాక్ప్రసవతజనా వయుని సంభృతయోగప్రాజనా.

తే॥ తరణి శశిప్ర జగదుప

కరణాచరణాచరత్ర పెరాదగా(త్ర) తపస్సం

భరితశమమునివంనెరా స్త్రా

పరణ యుపర్ష జ్ఞి విశ్వభాశవిధి జ్ఞా

మాలిని॥ వరదపరణా లిలావైత్రితాగమ్యశలా.

విశ్రరతిగరతిశవ్యానశవిదావిభావా

నిరవధితవిభూతి నిత్యయూ తతరతి

చరితతరుణాద్భుషీత్సత్రసారోర్భిశవృష్టి.

గద్యము॥ ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజి

ఇతి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతంబైన శ్రీమహాభారతంబున శాంతిపర్వంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము (శ్రీహరిహరనాథార్పణమస్తు) శ్రీరస్తు
...... మంగళమహాశ్రీశ్రీ ......

వ్యా॥ ..... సంబుద్ధిం ...... సంబుద్ధిం ...... భావం ...... సంబుద్ధిం ...... భావం ...... శ్రీహరిహర ...... సంపత్ ...... ॥3॥ .... [illegible] ...... శ్రీహరిహరనాథ ...... సింహసూరి ...... మహాభారత ...... శ్రీమహాభారత ...... వ్యాఖ్యానంబునందు శాంతిపర్వంబున ద్వితీయాశ్వాసము—

శ్రీహరిహరాత్మనేనమః

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

రాజధర్మ సమాప్తం

B. మా

శ్రీ విష్ణుమస్తు.

శుభమస్తు.

క॥ శ్రీశ్రితవక్షస్స్థల గా
శ్రీశ్రితవామాంగసుభగరేఖాసంప
త్ప్రాశ్రితాంతతనాల అతస
మాశ్రితజననిత్యేష్ట అతవారి హారసాధా

వ॥ దేవా శ్రీరంగా యనుచుం దు జనమెజ యునకిట్లనియె. నట్లు బహుప్రకారం
బులగాం తనకుం దు వినుపింపరాజ ధర్మంబులు విని ధర్మనందనుండు దమ్ములుం
దానును ప్రియంబుం దనమ్మందాత్మీ తన యుంతటని యోగా సాయయొంగి సలుం
గుల ప్రజ్ఞాతరంబులగు వాక్ప్రకారంబులు పన్నిసి బలాని వింకోసమవిన నిష్ఠసి
దదనిన సాదేవ ప్రతునకు సన్నురదే షా త్రకుంతు విశయుంబున వినతుంత్తె.

క॥ రాజోచిత ధర్మంబులు
మోజు విశదంబుగ జెప్పి యుజ్జ్వల విలస
త్తేజోధన సాకు సరల
భూజన పరమ వాత ధర్మములుం దెలుపు దయన్

క॥ టీక-

వ్యా శ్రీహరి హారాత్రినిసమ॥ శ్రీశ్రితవక్షస్స్థలము చే తనున్న గా శ్రీశ్రితవా
మాంగము చే తనున్న సుందరమైన భాగ్యసంపత్తిచే తను గుణవిలాస పర్యంత
ము న్ప్రధ్రువమైనటువంటి దేహముచే తప్పు పులూవున్నవాడా। ౧। సర్వభూతము
లయందున్నసముత్తైన క్షత్రజనులకు నిత్యముస్న పంతినప్పుత్త్రము శంటవాడా।

హరి హరనాథా।3।౧దేహి।హరిహరనాథా।రాజధర్మంబులు। అనేది। ఆపద్ధర్మాద్య
ఫలశ్రుతము। ఇప్పుడు సెలవు। తీరెను పుటలు। ఇక్కడ సంస్కృతమందు ధర్మరాజు అన్నిటి
మంధర్మము అడిగినట్లున్నది: భీష్ములు ఉత్తరమిచ్చుత్వ సాంఖ్యయోగములను చెప్పినట్లున్నది.
తెనుగు నందు అన్నిటి ధర్మములందు విందు తన వారియందు అనాదర
ముగా వుండుచున్నదని యీ పద్యాంతమందు చెప్పబడ్డది। అమరతలనుటు।

150 ము. మతెంయిద్దె దినావుతు

నత్తుంగ నందనుడు సమాదరమున్
త్రి త్రుతగుడు నకు త్రుభ్యా
పోత్రమున తన నిట్లు లనియె నుర్వీనాధా.

గీ. వినుము నేతవిధంబుల విస్తరిల్లు
ధర్మముల యందు తెంతు నుతలపనిష్ప
లంబులెదాత్మమోక్ష్య వలంబ యెన్న
ధర్మ ముత్తమ ము(ఖ)దమ్మ బిల్లు లతిశ

క. (పి)యములంగ(డి) యము లుసుమా
దయ ముననెర యుమి వివేకాత్మ్య దంబగు ధర్మం
బయ మహితాత్మేద్యాధవి
షయము గు నితి మోసముం(బ) సన్మార్గతి గాన

మ. చెప్పిదనాత్మకింపుము. సేనజిత్తనుజాని బు(త్ర)కోపాశ్రుత్వై యున్నయెంత
దదాప్తుంతగు వి(ప్పు) దశనికిట్లనియె.
క. ఇది యెమిరాకమునకం

దెదుపుట్టి.

వ్యా. నిత్తెట్టులనియె రాజధర్మ ముఖ్యంబులగు సర్వధర్మములును, దాత్రత్రుపైన అంగంబు
తత్ప్రత్తమంబు ధర్మమంచ్చేది సెప్పుదుంము ధర్మనిత్యా. అవి ఆగా ఆశ్వాసము
వరప్రస్తది, దాశైబితధర్మంబుల, జగ(త్ర)వంముగా, చెప్పితివి, పరమహా తధర్మము
మోక్షధర్మముసు, అనుట, అధ్యా[illegible]త్మవిద్యావిద్యాగావింటివి తాసు, 3. ఉత్తమమే
అచ్చది, ముఖ్యమగానే(ల) తప్పమ్మె నధర్మమెద్యి, 4. విసుము, మోక్షావలంబమై
నధర్మము, మోక్షధర్మము, ఉత్తమమం(టు), అనగా, (బి)ష్ణవ్యముక్య సౌ(లు) తప్ప
ముక్క(ముం)తప్పముక్య అందురను ట, ఇతరధర్మములు నిష్ఫలములు కావున్న
మోక్షధర్మము ఉత్తమముష్కు అనగా, ఉభయధర్మములున్న సఫలములెటి
తాత్పర్యము కాదు, ఇతరధర్మములు పుణ్యపాపఫలములు స్వమోక్ష్య ధర్మము
నిరు(పు)యుసము అనిత్య తాత్పర్యము, తర్మములు సఫలములు అనగా అలుగు
మొనతెంగా ఉతున్నవి, మోక్షము ఉత్తమము అనగా తమసం అజ్ఞానాదు
ధ్యతం ఉత్తమం, నిరాదయం తెలం తాదృశ్యపంబమా తిపమాసం, సకారము
తెూపించినది, స్త్రోపో[illegible]షాంబ వాలుగంత్యైపె తా/

B.మూ నహారి కెల్లదెరుపారయుగా
నది మొంభరత్నములు తెంకనికె
వదలువనట మూర్ఘనట్లు వగుబంద గుని

వ. అనినవిని యుధిష్ఠిరపతి ఇవమిటంటె పితగపు వారింత నవుడు నతండు తనకిట్టు
నియె.

వ. తది యుంగాష్ఠము గాష్ఠము

నదిర యనమున గొంతసేపునతుబా యమునదె
వచ్చిదినట్టి గనలపగనలు
వదె పితృప్రభ్వాది బంధువర్గముదిశా
చ॥ తనతండ్రిదశరథునిగను
ఇను బంధులు సతులు యత్త్వైలోకంబున్నది
జనుల పయిజేయు సక్షుల
ననువగ జెందదది గారణమయు నేరందు
చ॥ నరసాధ్యసుఖముదుం బితు
బరువ త్రిమ్మైజర యమగాతపస్యగనరుని
జర యమనె యుండుకృత్తి యుండి
ప్రేరపిన వలదగా దవేగాదమునుషేదంబు
చ॥ ఇదిగా యుది యమునగాత
స్మదిని యున్నదిపట్టితెలియనుచాసి తమ్మె
యుదిజే టుసొంతపానితి

వ్యా॥ సూత్రంబు। తల్లిబిడ్డలు। సత్యముగాచెప్పారు। అనగా। నమ్మవలసినదనుట। ౫ ప్రియప్రియములను మనస్సులయందు తరాల్లి తపోవుట। విమాత్రుదంబగుదర్శంబు। పాత్రదర్శము। అయినను బద్దైతినమునాతం అయమనాతం। తద్భావదర్శనము మగు। పాత్రదర్శనబోధకమగు। లమెప్పెద। ఇదినప్రఋషగాసహితాస్సినాస్సైనితా ఇత్యర్థం। తాన జేత్తితిపేనజిల। ఇనసన్నిప్రభావిత్వమునం। ౨। ఇదిచెముమిపుష్టి నపారితంగ అతిన్న। అదిమె। మరణావేవే। తెరువు। భవత్తు। తుతెంతనికె। అనగా।

నేకుండు తుకేతాదు। అందరికిన్ని అదే తెరువనుట। జాతస్య హి ధ్రువో మృత్యుః
ధ్రువం జన్మ మృతస్య చేతి గీతా। వదలువనుట। దుంఖము విడువు। ౯।౭। కవియుం
యథా కాష్ఠం చ కాష్ఠం చ సమేయాతాం మహోదధౌ। సమేత్య చ వ్యపేయాతాం త
ద్వద్భూతసమాగమ ఇత్యుక్తం। అనగా వదలిపోయేటప్పుడు ఆతఙ్కతుడెంలాగుడు
ఒకటేదో ఆలాగనే పిత్రుపు తుదులను వెంట వదలినదనుట।౧౦। తనను విడిచి
వనినను। అనగా తనను తనదేహము స్రుక్కతేత పోయుంతగా। అదృష్టాసారా పతితాం ఫ
నష్టా దర్శసంగతాం। నత్వాశోవేదనత్వం తం తత్రాత్రిక పరిదేవనేత్యుక్తం।౧౧। నర
సాధు। సంబంధములు క్రమముగా వచ్చినగాని పోనటువంటి నానుతలు పొందినదా.

౧౫। ము॥ వదిసోతము గావ వాంఛం వత్సంతంబు నీ
కలవినుము పురాకృత జన్మం
బున జేసిన యట్టి కర్మములు ఫలములు బ్రా
ప్తి నిక్కె నొందు వానికి
మనుజేశ్వర మందు ధైర్యము వహము యొనరుమీ.
తే॥ పరమ సంబంధము దృష్ట యుంటు గు
తరయు గన్నట్టు గుట బంగళా లాపములం
బరితోషిత మొగు ధర గో
స్వర చెప్పెద దెల యవధరము వానితె అంగుళ
వ॥ పింగళ యను వేశ్య దన కూర్చువాని రాక రాత్రి పెద్దయు ప్రొద్దు వోవు నంతతు
మించి వాడు రాకుంటుట యుండును.
క॥ ఏ మన వేదురగుడు వాని వివేదురు

వట్టి జడువు గలదె (బ్రా)ంతి దెలియగ

యొంటి తంజి తొప్పునింట వాకిళ్లను

మట్టి యుసిర యుమూసి నిదుర బోదు.

చ॥ శాంతము వచ్చిన వానిని

శాంతుని గాగను సుజనుని గాంక్షింపతమి

నెంత యుసూర తిమునవయిన

జింత యొంత తుంతె తలయుస్న జెందుసుఖంబుల

చ॥ ఆశయుంచి(డి) యుజయుంవుని

సాశయువెండిందు గావునందెుశగెదన

సాశను శాఖ్యము నియుని

రాశయుండుని పలుకి యుట్టి దైని(డి)ంటె

వ॥ ఉవిప్తుడు పదేశించిన వాక్యంబుల గలంకదరిసె సజీత్తు సురాయియుటె. నివుని

నిందల తాత్పర్యంబు నసంధించి శాంతిసెందుమని చెప్పిన గుంతతన యా(గ)జుం

తు శాం నవుతోజూ తర్క్యయా.

వ్యా. దినదా. ఆశంటతోవెతట పొందినప్పుడు అది ధ్రువము గాదని తెలుసుకుంటెవాడు

వేదమోదములను యొందుకుపొందుకున్నాడు. 1ఇదికాదు అని దేనిని వట్టితెన్నా అ

దిదృఢపడి తానుపొమెటప్పుడు వానికి రూపము లేకుంటుంది. గనుక నరుడు ది

నియుందుస్థు మనతవయుకూడదు. 3 (వినుము పూర్వజన్మ తత్త్వపలములు పొ)జ్జ్

నైనా పొందకపోనవు, వానికి దైర్యబేయుండు ఔషధము 1 2 3 వినుము వేదురకు

ను వేఙ్జి దాన్ని అయితే వానిని కూర్చు వానిని వేదురు వట్టి జడువు గలదె వెళ్లిపుట్టి

కై లతు శాస్త్రము వృద్ధా। అదిగనంత(శ్రే)మను విధిం। శిష్యమొముత ఆశస్తం జ్ఞము
ను అత్ర యుంబివృష్టు సుస్స యుంటు పాతిళ్లు అనగాదేపాతుయ నవద్వారవుంలనుంపుగాం
నిదుళవొదుసు। అనగాన్స్ పావుసు విధియ సంబంధుసు అనుట(స్నే)పి ద్వాత్రిలవత్స
ర్పస్స శ్లోకత్రి ని [illegible] తె ఇత్యుక్తం ౦౧౧౨ పాంచతు

౩. మూ వహాంబ గుతాలంబ తి తౌ ంతంబ గుబసు స్వయంది : యుపష్ఠం తజనంబులతె యుద్రి గ
త్రవ్యంబు పదేశింపువుని న నవ్యనుబ వ తిం(త్రీ)తి ౦ గనుంగెంని యువృష్టపారాష్ఠుం తు
బతాపుత్ర సంపాదంబను నితిహా సంబా త్కర్షింపుము. దానిశ యు తి గిన యుదిదేటపతి
మొదునవిప లతియుట్లనిలెం.

వ ఒ వేదవిదుం తగు విప్ర నందను తుమెం
ధ్యానిపాపు తుతు పేంధ్యానిపరుతు
సత్వము యుంబున జనతుతోపా యువు
జనులతు వేగంబ చనుదునుంతు
దీని ప్రై గనుపట్లు ధీ రత ధల తెంట్ల
మెలుపాటల్ల నెమ్ము యు జరింజు
పారతో యునవుతు పానితి నిల్లను
దం(డ్రి) యూ లును నప త్యంబుగ లుగు
గ ఒ తె లుగువ తపి యుజ్ఞ త్రాప్తనిల్ల యాలరుతయి
శమువయిని ంది తానన వుం శ్రేని
పొమ్య వృత్తివముక్తి సాధింబమ్మ యున్న
నలత్తుని యుతి గెలువవలయు నననుఁ.

వ॥ అనినవిని మేఘనాదుం ప్రత్యుత్తరమిచ్చెం.

సీ॥ నిత్యంబు గాలంబు నీకెంత గలదొ

వలతె దుంనవు గర్వంబు నెంత్రొ

నప్పుడు నంతయు నన్నేపి మూసి యెయు

గొనిపోవుటకు మృత్యు వనితెంటు గాగ

మీవారలు నేటి మీనవు గాతె దారవు

తాదివస కృంతగు నతనికిని

నవము నసు ప్రంత్రై నసరంబు తెలిని పోవు

నట్లు లుసామృత్యువ పహారింతు

గీ॥ జేసినదిసె యెయితున్నది సె యువల యెదయు

నది యుసంగలతార్తంబు లందు గలుగు

తా॥ నద్దని॥ పోరతనిష్టుళంస్తి॥ నంత॥ తెంరిక॥ ౧౮౧౭॥ ఎం ప్రేదవిదుంతు॥ నిత్యత్వ యెంరతుడు

అనగా ప్రేదతాత్పర్యగాలశాతాతనుటి॥ బుద్ధిమత్రై ష్టు తయిన వెంకావి అరిసాశ్వతసా

మతు॥ దినిష్టై గనుపట్టి॥ అయెయున్నాగవుండు దృష్టివృంతుతెని॥ ద్విరత్వముసు॥ తెల

తెలుపు॥ నెత్రితెట్లుకొని॥ దారవు తాదుల నుసంపాదింపు యుజ్ఞనుంలుచేసి అధవితి

తెగ యుగాం లోవృత్తిని వుత్రి సాధింపు మృత్యువుమనిలుతవలసినదనాగియాతుల

శ్రమ్మపత్రమవు నుతెప్పెను ౧౧॥ ౧౨॥ నిత్యంబు॥ నిజముగా॥ తెంతకాలముళున్నట్లు

చెప్పు మనస్సాక్షి॥ యెంమె వరాత్రింప్రధమాం గర్వాని గతిమాతరం॥ తామతరాత్రం

ప్రస్థాతిమరనా యెంనిపర్రతయిత్యుక్తం॥ ఇవిరతుని టిమిావు నవృగాని॥ మెద్దనట్లు

మెంవృత్తుపవుగావి॥ ఆపవలెనచెతనేయాన్నావు అనంటు॥ సంసారసక్తు దయన

15352

వానిని వనమునందొకనా(ద్రి)యనవానిని పెద్దపులి యతిలోన మృత్యువు వెంటాడుచు పోయినట్లు. జూ

తజ్ఞవద్భా విశాస్త్రపుత్రైన

152 మ. వానిమృత్యువె పెన్నదనదనము, జేయు

గానకాలంబు నీవంగ గాదు తం(త్రి).

క. జీవ రతి శూరుడు ఘనుడవి

సారదీబలాత్కతుండుసబలుండతనిన్

దేనియు నమృత్యువు దు

ర్వారంబై యుసహారించు వైదికవర్గా

క. విను సంసృతి మృత్యువు ప

ట్టినపుడు నిస్సంగవృత్తి యడుగుశక్తి పాయని

ట్టిన నిట్టి గంటంగనుతెంవి

తండియుదు సంసార శజ్ఞి దురితవిదూరా.

క. అమృతతము మృత్యువునన

త్రిము తెరావము గాన విను మహాత్మా వేంస

త్రిము ననమృత్యువుకై బెద

సమ సంబధరంభుంతన గురుశాంతాపరుతన్నై

గీ. సాతు(బ)జగతి యుయ్యనసంగవలువ

దేన(ప)జలము పొలవెంత గాన దేంవు

నన్నగను బున్నదదివారభ్యకాంబుజేయు

నాసపదనట్టెల గుట ప్రజాభియుత్తి.

తే॥ విను పశు యజ్ఞము హింసన
మనంతఫలదమ్ము గాదహింత్రుతిసహితం
బ్రహ్మజ్ఞానసవనయజ్ఞం
బిను యాగంబు ఖ్యనిర్వ యాగసంధంబున్
హాపున నిర్వసుం
తే॥ హిమతే(శ్రీ)ధాతృవులగు

వ్యా. ని ని అతాత్పర్యం అయా పశ్వంతమ్మో సాద్యంతమ్ము త్తుల్పశ్వత్రిపటతన అర్జనము చేసవతెంబుస్మతిగనంత నాలుగా(శ్రీ)వ మంలు అమే పశ్వంతముస్మానాకుఅయుష్య పుణ్యాదినవ్యతగాతదు ౼౩। ఖ్యరుతు౼ఖ్య యజుర్యు తుంగారుతు౼ఖ్య యంతరుతు।అ శ్రత్రిధమతేతమృత్యువుచం పునుస్నది ౼౪। విను౼సంసారము మృత్యుస్ధానము। విస్సం గవృత్తి అనగా। అతహ్యాహానము। దేవస్వహము। మృత్యుర్వ్యగ్రహము తద్వియాగాత్మ వసత్తూరత్వం। దేహాపేషన్మెగాష్ట యుదరణ్యమితి(శ్రు)తిరితు(త్రు)। సంసారజ్ఞు సంసారపాశముకు।శ్చేదింతుకు౼౫। అమృతము అనగా సత్యము। మృత్యువు అనగా పేహము।(త్రే)మయుగా జ్ఞాగా జ్ఞానములు అను టు౼అటునాతు।కేసంతాన మ్మెపుట్టుచున్నాను గనుకనా తుసంతానముగతియుట్టనని అనతూతదు। తస్మతా ఖ్యాయంటేవయుక్తి, గనుకసంతాన యోగము తోరకు ౼౬। విను। పశు యాగము హింసా రూపమ్మైనది। బ్రహ్మజ్ఞాసము యుంబు అను టు। హాత్రమునన్న హాజ్ఞానసం। సమాహార ద్వంద్వం। సమాసాంతం। హాక్యమోనిఖమముతు। అశేయాగము అశ్వయాగాంత ప్రదము। యుసహాజ్ఞానసెస్వ

౧. మా॥ నిర్మానసపవిత్రుఁడు యతిపతి యేకాంతగుహా
రాముఁ డిష్టమిను విదితుండు
సహాయుండెల్లసంధుగుసంలక్షితచిత్తా.
క॥ అనిపుత్రుం డుపదేశం
బనజనకుం డెల్లఁజేసి పెందెసుఖంబుల్
మనుజేంద్ర యుష్మిద్ధమునకు
తెలిసి యోగాదముసత్వ దృక్షకుశలత్వంబుల్
వ॥ అనిచెప్పినవిని యజాతశత్రుం డుశంతనుపుత్రుతో జగంబునందనం
తులుశధనంబులుగలిగి యుండుదురవారలతెలుసుఖలెవ్వరుదుం బ్రతెవ్వారని
యడిగిననతండుపితామహుండునవ్వి తనమనుత్రాంతిపరాయణాబ్రహ్మ
జ్ఞానుండుసంసారంబువదలవిడిచి తాడుసేరతునవసి యుండునట్టివాఁడుద్దనా
తతనుమభోగాప్తిప్రసంగంబునసుపదేశంబున వచనంబులుగలవువానివిమంత్రకృ
ష్ణంబునకునుత్తరంబై యుండుదని పల్కుచుండెనిట్లు
క॥ ధనముతలవిం యుతెలిం యుదారసునందు
నిలుపి యౌత్తంగములుసూపి నిర్ధనత్వ
మెతుచ్ఛమైనానిదియు త్ర్రినిల్పులనిన
విసుము గుణదోషములఁ జెంగి విస్తరింతు
క॥ ధనము గలవాఁడు మృత్యువి
ధనమునసున్నట్లుంచు యుముదనబుత్రమునం
దనుతగనుల్లలనుదుండుదు

విసంశీ ఖిపోరాదివము జ్ఞవిష యాపదతుః

వ్యా॥ తాంగస్త్రప్రణిపాతేసదా। తపస్త్యాగస్సత్యంబ సత్సైరవహాప్లు యాతి। నాస్తిద్యా
సమంచత్రుత్వశ్రాస్త్రవిద్యాస వంబలం। నాస్తి తృష్ణాసమం దుఃఖం నాస్తి త్యాగ సమం సుఖం.
ఇత్యుక్తం। ౧ ౫। ౨౪। తామసాది యజ్ఞాపితారములను। ఉత్తమ। పరిహారింబు। ఏకాంతగుహ
రావము తత్వ। నిర్విషయమైన బుద్ధియందు త్రీసూత్రపుష్పా తిత్మై। నిష్కళంకమై
తుపగామిలు। బింతెల్లనంతగు అగ్నివిషయములవల్లను ఉపశమించుమా ౨౦। అని।
సత్యం। జ్ఞానం। ౨౧। అని। సుఖులు। సుఖసంగాదు; ఖులు। దుఃఖసం। సహారాంతము
ఖు। నమ్ము యాదంతే న అకలగద్భూతతి నమ్మోత్తం। తూతుంసిరతు। ద్వంద్వితవద్మా శము
అన్నవస్త్రములకనుట। గ తదవాస్యం పదాద్వంద్వ అనిసూత్రము। నవసినెంత్రిబ
ధనము కలిమి యు। ధనముతేమి యు। తుల యుండువుంటి। నిర్ధనత్వము
విరది తుర్వమలు సహా। లో సంముల్లు అ పరిణిరవ। వెంగ్గనం అనుట। ౨౨। ఇ
నము.

---

53 మూ తే॥ కోపంబు ను లోభంబును

సేపరి వసంబు గలపసంత యుణింతా
పాపం బును దుపద్రసుం
తాపదగా తర్వితము సుబావహ మగ్
కుల వెన్రు బస్సైన నధ్నసందు
శిర్రలవితనందుతేకువే బుసింబుతయుః
మెర్రపుటందంబెల్లదు
మెర్రరేసుకత్తైనబలుతు మృధుత్తె యుండుః

క॥ లోకాతీతము బ్రహ్మము గనియెంచి
యొకానొకనగుణసాధుల్లెల్లనుగాల
వ్యాప్తుల తాఱుందగలయువి
గానుంతగ మొఱగి విడుపు గడుజరురెందుక్

క॥ ధ్యానతత్త్వముదుం ఖరం
ఖనితని త తాంత్ర్యవి దురు నఱని తధనలా
జనితాత్మార్థనత్త్వం
ఖనుపడు పొఖ్యంబుజే యు నత్త్రగ్యాతముగాన్

వ॥ అనితిత్త్వసనిన వినిదధ్ర్య తన యుంతుబ తాను తనులోధన తృష్ణాఖిఖ్యాతుం
తగు పురుషుతె మిటనుఖ తగు ననంట యయు న యుక్తమరనదినంద నంతుధనార్థనం
ఖతా టవిసుత్రం ఖత్త్వన విడుపునసుఖం బుగలుగున యుక్త్యంబిదె ఆపెనుటది
మొక్తము తిషాసంబు గలదు విను.

వ్యా॥ వ్యుత్పత్తి వనొత్త్వ యుక్తత్త్వ। తనుతగు తాకగు। డుల్లలనుడు తుసు। డుల్లనుందు
ఖతుతునం। వ్యాధయు తాపమును మొందును। ౩౪। ౩౫। ఎతెన్గు। ఎన్నుటు। అనిత్తలదు
విద్యలవితి। విష్ణు విహారము గా। యుద్ధక్షేత్రముగా। అనుటు। పొత్రపు బందనుల। అసత్య
ప్రకారముననం। ౩౬। లోతము। బంధము ప్రకారము। అభిప్రాయము అనుటు
బందం పదతద్భవము। తా తుంతగ। తాలవ్యాతు లతములు తాతము నపు। ఎఱగితా
లవ్యాతులతములు అవ్యయస్థవనితెలుసి। విడుపు। వ్యాగము। తతు। విండ్ల అల్లాబదురు
హాతుర్వము। తా తుంతరు మొఱగి। అనిష్టపారము। గా త్రిత్వానం ఖతుపాత్తనా త్రి
త్రిత్వ వింగతెపరం। గా త్రిత్వ హాఖ యుక్తతె త్రిత్వ సత్వాంసు ఖత్వ విదితు త్రి। ౩౭

ధనవత్త్వము - ధనవతో భావం ధనవత్త్వం, ధనపత్త్వము అనిష్టములను, అధనతాఖ
గతిప్పుగ। అరింజననమునే తపుట్టింబలతిన, ఆట్టాధనత్వము, అధనతాత్త్వము
కాఋంబుజేయును, అతిజనన్యబాజ్యంబతులయాసములాలయున్, అత్యంత
ప్రతిబారద్రవ్యం రాజ్యాదపిగుణాధిక మిత్యుక్తం। తథా అధినేత్తై, అనగా ఏస్త్రీనవుర
వాసి అయినగవర్ణితులు కాతంపేర్నను అనుట।

ఔ. మూ. వంకీయిట్లనియె॥

సీ॥ మంతిగాబరగుబాల్యమ్మాలు తుదిని త్రిసింహ
వక్రించుశీర్షంపవల యునట్టి
గుబ్బలిదౌ యునిజెట్టిగొని(కు)తిలంతింబు
యుంతలంతియు తెగానగంతుమీరి
పారనటాత్రి యుల్లఁతి యుస్నగనపలెం
డ్డైనంగుష్టైనది వెంగసిపలుఁడ
నుబ్బయుపార్శ్వంబులనుకి వ్రాసినట్లుగా
త్రుటిలుమ్రనజూరువి(కు)తతరి

గీ॥ రత్నమయములు వ్రానిత్తలరంబులతేట
త్రులూనుష్ట విలుట్టి యవెం టదగిల
యమును నిర్వద ~~[illegible]~~ వేంది యిట్లనియె దన్న
గరుణతోదగనంసెను నరులతోడ.

గీ॥ సారమతి బతికింపగ జూరుషుంబు
తం టెదైవంబు వసుధంబుగాల్పసిద్ధి

తెలియనీ యతి తారకము మెనక తెలుపగ

కనిన ధీ దైవ దత్తంబు యింత నిజము.

కాపున॥ త॥ మనమున తను సుఖమయి గొరెదు

జనుల తన సర్వ(శ్రే)యా విశారద భంగుల్

జెంసు పదవి భిబ్బ జేరముతె

తనివి యతు యనుపాంబు బాతను బిజ్జ్వంగనే

ఘ॥ శ్రీనాథుని యిద్ధాత్మం బైన తారకంబు విడుంపువకాద

వ్యా - ఇత్యేతద్ధ్యాస్తిన పురె బాలుశ్రమాణో నాను కర్త్రితం। శమాప్తిన పురా మహత్వం తప్యాపా

గం పరోమత ఇత్యుక్తం। సుఖం। సుఖ తు। సుఖమయి తలపాతు। అసుట (శ్రే)షు

(ద్రు)ష్టపావపు కొస్త సుఖాదిపే త్వమశం। ధసాక్షసం బుతిరాంబసం పుటబుష్టి నవిదు

పుని। అర్థసంపాదనా యాస జనిత శ్రమము చేతను। శె। వంతినా మంబుసుజంతాము

తంతిర తి(శ్రే)య తతిమంత్రి। వుష్ట జాధాత రెండె వాటం(బు) పసాసిబ వహాం పుమా

మూల్య యం(పు) తషి ధైవ జెసె తు సాక్షుపుం సతమితి రత్నమాలా। గుజ్జెదిరాయుని।

గిత్రుల తెలగాపుడు। బత్ర్రిని। (శ్ర)యా నతుమెని। తేనబద్ధనే షణ (శ్రే)త పాదమ్యగా

యుగ మిత్యుక్తం। లంతంబ యుంత। లంతెపిపి వుంతగా। ఆ రెండు గిత్రలు బుద్దలంటె

తొాటేపే। మార్గములెనా పడుతెం నిపుణు సత్రైనంగు। ఉనగా (దృష్ట) మయ పాదితెపా

రెను। ఇంతటు ఆత్మ బుల్లిపు తెలుప యగిత్రిత కెనాడి యుగ ఆదూత లవ(ప్రే)లాలిబి

చ్చినవి। నిర్విదమొంది। సుఖసాధన నిత్యనవిసువుటనుపొంది। సర్వసామ్యమగా యనా

సృత స్వాత్వం సాథారణ। (నిర్వేదశ) బుతిత్సాస యస్వస్వాత్మ సుఖనశం। ఇత్యుక్తం

గా। సాగ శారు షము తంతె ద్వైవము (ప్ర) ధానము। శారు షము చేత పుత కార్యము అయి

నష్టచిత్తశక్తి యదిద్వైతప్రకాశ వల్లనే అయినదని తెలియువల

54 వ॥ తన్మాత్రంబునకు నివృత్తిగలుగని యనంతవికారంబు పుట్టు తదె మోహ్రాదిశంబు
కావున యనిత్య ధర్మంబు నుద్దేశించె.

క॥ నీమూలంబైనయిగతి
గామవ సంకల్పమున నకలగ్రదు సంక
ల్పమర్మకశాల యగునే
తామసుప్రింబాల్పునే మదుది యదినెదు

వ॥ అనితాముంబనజదిగారి ప్రాపు నగారి మెప్పవిదె పశుపంధలంబు.

గీ॥ సామ్యగొరిన యంత నసుఖము గలుగ
దది యసమార్పింపగా సిద్ధిమగుట నిజమె
తలగనని యనేకబంతలనెంకల్పు
జెదుట బాహ్యతోదుల్పదయిప్పదు మదుల

వ॥ అని యిజ్ఞాననసనంబు సుబుంబని వింతియు.

క॥ శ్రీకృష్ణ మత్పృష్టలకును
నతలిమి యమూలమగుట నతగపతువా
దతత్త్వమ్ముగానం
తెహకామము నిష్టదియిగియుంతిదిసంభినె

క॥ నిహసపరపక్షనముల
గావించె ద్వైవాఖిలాశకమూల సుతుంపగా
నిశశ్వైం కామముచెతు

తే. వగపునందెదు పెనుపదేశ్వ స్వంబున్
బాసలజ్ఞానము దుర్లభంబెం యనగనాతవు నలిటు గన్నడానిచ్చె
నలవు దు.

వ్యా. నిసది। వగ। ఛా। మ నముననకు। సంబంధము తేనారిపాటిత తాల్పవములు। పానంపత। పాపత। పాపు
నచ్చిగా। వితొలి యుండుట। అ ఆప్పు। మంబడి। ౪౩। అనిపట కి। తడి మొహ్రాటిదంబు। బత్త
దత్తమ్మినవా మ వముతొయుకృత్తాసన మునను। బత్తదత్మంబు నను। నామ వమునను। కూర్తి। రాఠ
నవుూలంబు। నజన్న స్థానమును। వేతొంబు గంతునం। సంకల్పముచే తపుట్టినా తు। సంకల్ప
కుంతనిబత్తని యమముును తాట్టను। అదినకు। వరాళతనము। యుం% నామూ నొపుపృ్యుూ
త్పరాద్దేన యత్త్మిరాన దేవలాంచ్చపితి। పెలిపనాతాత్పర్యనా వరాసాంపరి త్యాగేనా విశిష్టతా। ఇ
త్యుక్తం। ౨౩। ౨ ౮। ౩। అ వి। తొంది తతెన సాగ్రటసంబంధము। యుప్తి నామసంబంధనా
యుప్తిదిశ్యం వమా తు। ౩౦। తృష్ణాక్షయసుఖస్యైతే నార్హంతి షోడశీం కళామితి యుక్తం
౪౫। మోహము త్త్సప్త్నాలకు నవేకాళనాము। నిష్ఠిత బినుబిక్త్రై యుంతెదను। అనంతం
బత్వం విత్తం యుస్యేం నాస్తి కించన। మిధిలాయాం ప్రదీప్తాయాం నమే దహ్యతి కించన ఇ
త్యుక్తం। ౭౦। నవాసపశుపగా। ధనములు గావించెదవ్వా। చేతువా। వినాశనములను
ధనప్రతిబంధ

ఉ.మా తామసమాయితంబులందన్ నాయముదునిండంత వింట ం
గలుగదు నకు నవెలగగాథర నాతల బ్బంగి నవ్వునా
శూలముశ బోవతుం తనిను బుద్ధిదబుద్ధి నిలరావువాలతనే
గను ధనముం చేతు నవి విసామనకు నిన్న
నతవితి బె సొహామమ తెంకుశాంతి

దాంతిన త్సిత్తృవాభూతద యులజెంది
నాఁడ మోహాదుబొందవు నన్ను నింత
గీ॥ తావము బడివ్వసంపదలు గాంచ్చుడు యగు
వేలు పోతనాంశంబు నబోలతవు
గానతావము నినుగ (త్రు) తరణిజంపి
బ్రహ్మపురము నమంతెదరా బొహ్రోతె.

వ॥ అనిపలుకి యంత్యేదంబున వంతిగూతెలు సఖ్యనబుట్టినదిర్వేదంబున సకలతా
మంబులు బరిత్యజించిదేవసముద్మె యుంతెనని చెప్పినవిని పాంతవా(గ్ర)జుతెమివర్తనం
బునరుంతుకలిగూతుంత గరుజ కింపనెద్యానజేసి పరమగతివడయునను యు
నమర నదినందను తజగర చరితంబను నితిహాసంబు వినువుధాన నంయుతి గినయు
ర్థంబు

వ్యా॥ తాలనునిపు తొట్టగలవా। అనగా తొట్టతెవనుట। చెతుంటు। నవ్వునగించుటు। దేంవగవున్న
తేదు। రానివ్వదు। ముద్దెన్నేము నుష్టపెంచదు। అనగా। నవ్వునగించుతె తలు అనుటాయు
పులబ్రదుర్ణభక్షములు కూడవు। తన్నదానికైన లవముడు। చూబనదానివిూద నల్లాపాతుదువు
నతుప్రాక్తితదు। నమూర్ఖుడు। పాతాళము వంటిది। నవ్వునాదిష యమందురాతుంతా। (పుత్ర)ని
రూపు। పత్నుతల యనిరూపు। పవిత్రముంతనిరూపు అనుట। (విత్ర)నిరూపు। ఎత్తుతెనిరూపు
తత్రనిరూపు। తత్త్రతల యనిరూపు। (స్త్రీ)వతి। తిట్టనివానిపాలుతవెత। (నిస్తపంపిస్తు
స్తాను। (ప్ర)తి తృత్యనితాను। త్వాంపి త్యాసశ్చవనెూగతం। నసతావంత రిష్యమిత్యామ
పాంగ(త్రు) మాత్మనం। నత్యేంమ యూ ప్రగం తావతదాబదపి రంపనెస। (స్త్రీ)యుత్రంగా
దనవు। నేటున। సాగవుచేత। తెూతవితెచె। తెూవలవితెచె। యు। తాము। తాన। అదిగనుత।

అత్రినాసత్ర .... హోత్రమం। పాలిష్త్రావధ్యం ప్రష్ఠపురరాజేవ
నివసామృవా మిత్యుక్తం।౩౩। అని। ఉజగశజరత్రం। విషమంతేని కొంత జలుప।త
త్తుల్పి దుగసుత అజ

155 మూ దేలపదుదానింజెప్పెద. నజగరశామధ్యె యుత గంనెత్ర (బ్రహ్మ) త్మాయుని (బ్ర)హ్మదతి
దుగమ(ప్ర)తారం బుపదేశించ వని యుక్తంబనన తంతతని కిట్లని చెం.

తు॥ అని విచిత్ర మఖ భూతంబుల
జనసంబవిరూపుసె దుటసంపన్నతయిత్తె
యునికివిషాదమువేూరం
బుమజే యంగతేవ నిత్యవములుగెనె అనికనే
గీ॥ వఉతగాష్టముల్నాతినవదువబంధు
సంగవంబిక్షివా నిసమాత్తుతక్వె
చెూగవింతచూబనవానిసుమ్మఅకవము
పెరయవేరదుదానవవరత నూజ

వ॥ ఈతె అంగునె అయుంగుదునాదెస(ప్ర)శాంతంగని తాదె శవుశమోపదేశంబక్షంబతి
వినుము.

తు॥ వేంల క్షంపసుగీతుసు
ఞాఅంబ తేతులగ దెంఉవస రదూష్టంబా
వాలంబ మనస్కుత్తిద్దె
యూఅంబు గజేసి నతతున యుప్పిరుదె అగునె
తు॥ సరసాక్షము బ నిక్కిశవము

సరిగాగభృంజంతు మృదులశబ్దోత్తలముల్
ధరణియుంగ యవనరుహతిగా
తరయుంగానెంత్రరూప యసురప్రవరా.

గీ. సారతరమైనజారుశాంబర
మైనగష్టమైనన యుష్టుడున్నద యు
వెంపుదెప్పునసతయుంతురావా

వ్యా. గరుడు।౨౪। అనిమిత్తము। భూతజనసముని మిత్రముతేనిది। అనగా మా యాత్మభూత ము। అనుట। అని మా యాత్మభూతములు। శూన్యసిద్ధుడు। నశింపుచూ నున్న। సంపన్నమున్నైయునికి। సమృద్ధము తై యుండుటా నున్న। అనిత్యములుగా తెలుసు కొంటే। భేదమోదములను నే యుతేపు। తా యు అనగా అజ్ఞానము। అది నశించాగానె మా యాత్మభూతములు మిథ్యాభూతములై నాశనమొందును గనుక భూతానిత్య జ్ఞానము పరమసంభ్రాంతము। ౨౨౨। నఋతప్రవాహమందు। కాష్ఠసంగమ మువంటిదే। బంధుసంగమము। కాష్ఠవిశ్లేషము వంటిదే। బంధువిశ్లేషము। ఈలాగు తెలిసినవారి విరుద్ధము పొందరు। ౨౬।౨౭। మేలుకోరము। కీర్తి తెలియు విధము రెంటియుందున్న సామ్యముచేత। యూష్ణంబాదముతలవాతన్నై। ఆలంబుగ జేసి। అ లుసుగా విహరించి నతునిగా। ౨౮। సరసాన్నము। దధిఘృతయుక్తకలమాన్నము। పి ష్టౌకము। తిలపిష్టము। ౨౯। సారతరమైన। అల్పతరమైనా। సాదేశపు వస్త్రమైనా। కట్టుకొన్నకాలమందు। ఇదిచెడ్డది। ఇది మంచిది। అనితలపు।.

టి.ము. ఘుల

నలవృషేనవు జత్తుగాదికవయులు

అనిపెంచి యదుం.

గీ. చలనవెంది పుత్త్రులా పుత్తుసె ఆపెత్తి
యతామి షాత్త్రి జనుల నప వాసించు
వెలమితెరాత తెమిగ లమి వాటింపని
రమణి మనితి యుజగర(ప్ర)తంబు

గీ. అని యుతంబు త్రైన యూపార విపారణ
న యున నములు విధా త్త్ర సం(ప్ర) యుత్త
భ్రంగబ రగు నంత రంగ నిర్మ్యారవ
క్ర నము తలమి యుంజగర(ప్ర)తంబు.

గీ. నిత్య త్త్రపి గొబనిరత దాత్త్రి సవంత్వ
మారగ త్రిబ తన్న బాగు భ్యనము
(ప్ర)బురమంగంట యుబగర(ప్ర)తము దినిను
మజ్జ దుర్జ్ఞ భ్రంబు బాళి జ్ఞ భ్రూమి.

వ. ఇది నమ(ప్ర)కారంబని తెంపని చెప్పి భిష్మ్రుండు.

తే. అజగర వరిత తను తనతు
స్త్రి జనయుగ నల వరపనెత్తు నిర్మ్యలవంతతి నె
వృ జిగభ్ర యుమునన్వెహాతము
లతెయు ముంలు గావు వెగత్త్ర వరా లంత్రముగన్

వ. అనినన్ భ్రాత నత్యంతం బంధుమంత్వెత త్త్ర వి త్త (ప్ర) జ్ఞ యూడి యన్విదినవులతం(ప్ర)
తిష్టి యుగని యుంతిగిన

వ్యా॥ తేదు। నేత్రాది జ్ఞానేంద్రియములు రూపాది విషయముల యందు। అలవాటైనవి।
అలముకొనవు। పాతవు అనుట। వ్యాపించవు। ౬౦। ౬౧। వలననే యిది। యుక్తమౌను అల్పమును
విడిచి। రూపాదివి యుక్తి అనుట। పుట్టుక మొదలైన ఉపాధుల జన్మమరణములను
తెంపివేసి। ఆత్మను జననమరణములు లేనిదని తెలుసుకుని అనుట। ఆ యుపాధి జనులను
పోషించుచుండు అనగా తల్లిదండ్రులు తెలిసినవారిని గూర్చి। తెలిసి జన్మపరంపరలను పెంచుకొనిన్నపో
దనికుమాన్సు లేని ప్రవృత్తి ఉండును అనుట। ఎలమితో లేని గతి మాత్రం పనిలేనగు నను
నిరి। సంతోషముతో తమిన్ని సంతోషముతో తల మిన్నగ బెల్లిని విలాసముతో ఉం
డుట। చేదపోదములు లేని పాత్రయుండుట అనుట। అలంకృతము। ౬౧। అ
యతంబు తైన। దేశకాల ద్రవ్య నిర్ణయములేకుండా ప్రవృత్తమై। ఆ జీవిత శరీర
ముల యందు। బ్రహ్మనిష్ఠ తప్ప కారణముగా జరుగుతూ ప్రవర్తించు ప్రవర్త
అజగరవ్రతంబు। ౬౩। నిత్యతృప్తి। నేరము వస్తాతేతుకు తృప్తి ప్రవర్తించుట।
శౌచనిరతి। పాల్గొనుల యందు శుద్ధిగా ఉండుట। తాల్మి। అజ్ఞులు అపకారము చేసి
సహించుట। సమత్వము। అపకారోపకారముల యందు సరిగా ఉండుట। అరగళ్లు ౧౦।
డుగా ఉండు। రమానందానుజ వ్యాఖ్య.

156 ము. సాధకతనయము తలచి కట్టనిది.

తం ప్రజ్ఞయు ప్రతిష్ఠలాఖ్యము
ప్రజ్ఞయు సాతంబు సంగ ప్రజ్ఞయు మాని
ప్రజ్ఞయు తైవల్యంబు
ప్రజ్ఞ సాధ్యములు గాని పనులుంగలవె

వ... ప్రజ్ఞ దమంతి ప్రవృత్తులు ప్రజ్ఞ కారణ సమాధాన సంపన్నుల యందు తాళ్పిన

మధ్యయుతగుధరణి సంరసత్త్వము తొత్త్రయుద్ధృత పూరుషులనిరధంబుదాతిపతిత
దశవనాశదగా ఆంతమానవనాశసుత్తై యసుసుపరి త్యాగసరమవ్వపసాయయుతగుంటు యుసిం
(ద్రుం)తుస్పృగాలరూపంబున నమ్మహా ద్విజునిపాంతికమ్ప్రజ్ఞాసంపాదతంబుగుసంవాదం
బునంక్షిత్త ప్రసాదంబుగా వింటినవిందు నెల్లజంగుంబ్రజ్ఞ యుత్త్రవాదిత్వాశంబునిశధర్మ
తన యుండు.

క. నరవరరాజవుదపముంను

గురుశుశ్రూష యుసు యుజ్ఞైకాంటయుంతెన్లై
పరిశాతిబెందంగలయువి
బురుషునశత్త్రిరగుదెల్లముగ్ విననలతుంః

వ. అనుటయుదేవద్రుదుతన్సరదేవ్ పొత్త్రమునతిట్లనం. తములనుసంధింపుములు
లయుట్టి కెజ్జునను సన్మతంబుత్తై తెడరు నాశక్తింపుము.

క. తలకొన్నెగ అలుపు వేరయుంటు

పెలపృపయన్నైయుపుడెంప విదువిని యుతువుః
దెలగమిప్తై బురుషుతిరుపు
దెలగమిశేత్పుడుబునదటురుష్పర్ణములః

వ్యా వనము అజగరవ్రతము । ఎగ । ఎఖ । అజగర । వృజిన । పాప గతిపృన్నది । ముఖ్యం
తెలుధ । అతిలమకులు గావు । పాద్యములపును న్నవి । ఎఐ । అనిన । బాంధవాం తర్భవి
త్రం హి పాప్రజ్ఞానివాపితామహా । నరస్వతాప్రతిష్ఠాసా దితత్త్వ ప్రాప్తిప్రతిపాతెం.
ఇతుప్త్ర । బంధుమత్త్వ । బంధుశీయుతలంగుటు । ఎఒ । ప్రజ్ఞయుప్రజ్ఞ అనగాత్రి
కాలజ్ఞానముతలకి । నవనవొన్నెషమగావున్నబుద్ధివిశేషము । ఎగ । ఎఒ । నరవర । యుల

ష్టతస్సృష్టది। ౨౦। ఉసుటలయుప్రేఖులకుసంధింపుప్రేలులు। శుభవుంల మీదశుభవు

లు వస్తున్నవి। ౨౧। తత్త్వజ్ఞానపు। వ్రత్యవమువిూదవ్రత్యవము। భయమువుమీదభయ

ము। ఆపత్తులమీద ఆపత్తులు। యీలాగుపాపాత్ముడు పాపములచేత కష్టపడును.

౨౨।

సీ. మా॥ గీ॥ ఉత్సవంబు మీద నుత్సవంబందును

సంభవంబు మీదసంభవము జెప్పుచుంగ

బంధాధికమువిూద బంధాధికంబున

తరుగునరుడు సంతతిబెన్నెసనదిప

తే॥ పులుగులతోబాత్యంతక

ములు పాతముల్లైన ధాన్యములతోపలబె

ల్లలుప్రోతెంబూతెమనం

షట్పితోదర్శరపితాత్ములుర్ద్విసాధా.

తే॥ బవినజను సంస్థనుంతుపే

వంసుఖు తెంతటపే యుజేయునరనా యుంతేతో

తనతగిలకతప్పెతెను

విషమె బితికతుపేలు విశువిదంపాడి

తే॥ సమ యుంతైనమగం సుమష

లముతె ళ్లులు దిగాబందరుపులంద ఆటతోగ

కృముగెంతెంత ముసు సుఖదుం.

ఆవుంలా ట్లుల నిష్టు యుత్తుతలతోద్వాతి

క॥ తెల్లిపి తెనలత లాం రెరు లా
 రస్సల పా లెడుతె రం క్షి లరపి యుంనుళ శలంబ
 త్రు లు నిళ్ణాతొా న విూ నం
 బులు ఖన బెందు తెూ్రవలె యుగబొాలు నె యుధిపా.

క॥ వి నను గాథ నిరూపణ
 మా నసు తై సూ రిజ గుల మపొా లవలసముల్
 వసు లనిసుఖలు ధర్మము
 లైన విపె యుంగ దప్ప తగు లత్సు లవుల్

క॥ శ్రీ నవిని శ్రీ తొంతో యూ(గ) ఖుం దు శాం తనవు తొా భూ తప్పశ్చి యెవ్వా నిపలననెళ్ళం
గనై నదె ఆ గంపు వునవు దున లధ దియు సు మ లి యుసు గెంన్ని యుర్థం బులు సు భరద్వా
జు తదుగ భృగం దు సెప్ని న వరపాట యుంపన్న పిం మె ధనా తర్ణింపు వుని యుతని శిల్లి
వ్యా 23। పులు గులతొా । ప్రాణ్యం తతవులు । తంపు గు ద్రున్న । ధాన్యములతొా పొాట్లూ తాయుల
వంట వారు । నరులతొా ధర్మ స్థానంలు । 24। బనినజసు । తననిధ వతె నెపూర్వజన్మ త్రు తమ్మైన
తిదున్న పెలున్న తన్న విదువదు । 25। పవుయుం తైన । తెల్ల యంధుపు త్వ లుతా యులు వెల
నె (ప) యుత్తమలెని దిన్ని సు॥ దుం॥ బయులు వచ్చున । 26। తెలపి తెనలె రూ బదల । ఆతాశ
మందు । 22। ఇ ఖినసు । వసుల । తెవుల యుంద । విసు ఖంబ । ఏంతింను బ । విసు ట పెతను । ధర్మ
తెర్థములు పెయుగా । పాటపలవులు తప్ప తుం తా అశును తిపధ్యార్థము యుధిశ్రీ
ర(ప)శ్రుతు ఉత్తరం । 25। 22॥

157 మా సి॥ తైలా సత్యల శబరముని దెశ్రా వి
 రాజితు భృగు భరద్వాజు దధిత

విన యంబు మెఱసి మునినాథ భూతసృ
ష్టిప్రకారము నాకుఁ జెప్పుమనిన
నమ్మహాత్ముఁ డిట్లను విను నారాయణుం
డుం తన్మాయుం దనంతుం దుభూత
సృజనంబు దలఁపక స్వేచ్ఛ యుంబె దనదుస
హస్రాంశతము నన్నిత్తు దనగ
గీ॥ మనసున నయ్యె జాగరూకు డనుపమాను
నతనివలన మహత్తత్త్వమావహిల్లె
నతఁడు దివ్యతేజోమయుం డైనపద్మ
వెలుఁగఁ గల్గింప బ్రహ్మయుం దుద్భవించె.
గీ॥ అతని తలఁపునఁ బ్రభవించె నాతపంబు
దాని యందు జలంబులుద్భవముఁ బొందె
సలిలములన నగ్నివాయుల జననమయ్యె
ననలపవన యోగమున నంబరము జనించె.
వ॥ ఆబ్రహ్మయు ఖలభూతాత్ముఁ డిట్లాని తనతపనశక్తిచే లోకంబుల సృష్టులు.
వ్యా॥ కైలాస। నారాయణుండు। పరమాత్మ। అనుట। నారాయణం ఋష్యాః। అయం తే నిర్గుణం తి
యస్మాత నారాయణాం। అ రః। సంగ జ్ఞానసగోచర ఇత్యర్థః।
సనభవతేత్యనారాయణాం పాజ్ఞానసగోచర ఇత్యర్థః। సనభవతి నారాయణాం।
అహాజ్ఞానసగోచర ఇత్యర్థః। అవ్యయం త్రికాలనాశనరహితం। అనంతం పరిచ్ఛే
దరహితం। ఇటువంటి పరమాత్మ సృష్టికి పూర్వకాలమందు భూతసృష్టి తెలు

సంతేని తన యోగమాయా వైభవాంశముచేత అవ్యక్తము అనే తత్త్వమును పుట్టించెను। అది

గా। నిస్సంకల్పుడైన తాను ససంకల్పత్వమును పొందెను. అట్లు ఆ అవ్యక్త తత్త్వము వల్ల

ను మహత్తత్త్వము పుట్టెను. అనగా నేను పుత్రుని బహురూపుడను అవుదును అను-

అనిర్వచనీయమగు మహద్భావమును పొందెను. అనంతరము మహదాత్ముడైన ఆ పరమాత్మ

వల్లను పృథక్ పదార్థములు పుట్టగానే దానియందు ప్రవిష్టుడయ్యెను. అదే అహంకార తత్త్వము।

తస్మాద్ధ్యానాత్మనః పదార్థ వేదము ఇట్లు చెప్పును. అహంకార ఇతి ఖ్యాతస్సర్వభూ

తాత్మభూతకృత్ ఇతి। ఇతి స్మృతి ౧।౫। అటుపై ఆ అహంకార తత్త్వమైన ప్రవిష్టసంకల్పము

చేత ఆకాశము పుట్టెను. అనగా మహాజలరాశియై అయినవాని యందు నిర్ముక్త-

నాభిపద్మమందు పుట్టెను బ్రహ్మ.

౧౫. మూడవది నదీనదములు సముద్రములును ధరలు పాతాళంబు రసంబు వనంబులు దిక్కు-

లంబు అగ్నిదేవుంబు సరిత్తులు జీవులు రవిచంద్రులు నయనంబులూర్ధ్వలోకంబు శిరం

బు పాతాళంబు పాదంబులు దిశలు బాహువు లట్లున్న తత్త్వ తగు వాడు విష్ణుదేవుండై

గుణ విశ్వంబు విష్ణుని వలన గలిగె ననిన విని భక్తవత్సలుడు తాతాసాది భూతంబులు తెలిసి మహా

బలుని తెలిసి భృగు తపిన యుంబులు దేవతలు తమ సెలది షట్కోణములు తెలిసి

వెంబడి యా భూతంబులు తెలిసి కొలిచి విధి దశరాదు నిరవధి తంబులు దివి ఘెత్తి అందు నవని

నవవిష్ణునకు వంగు శాంతి ఆనంతుండు సనాతనంబు గలడు గాదె విష్ణుండు జగత్కర్త వి

ష్ణు తమ భూతంబైన మహాభూత పంచతంబు ప్రవేశించునంబు గాత తత్కర్త యని యెరింగిం

చెను.

శ్లో॥ విని భక్తద్వాపుండు ముని నాధ పుష్కరం

బున బుట్టైన పద్మభవుష్కరం:

బ్రహ్మతుసాదిసాబట్లతెన్నెట్లు

వ్యా॥ ఆకాశమంతగా ఆబ్రహ్మసంకల్పముచేత, అపరబ్రహ్మమనగా ఆకాశము వెలసెను అనగా వదాకాశము

గలిగి అదే ఆకాశము అయినది। ఆ ఆకాశమందు సారికే పొందకవము వెలసె ఉదకము తేరిజం

తత్త్వమైనది। సలిలమునకు అగ్నిమారుత జననమునకే అనగా ఉదకమందు వుయందుగా మారుత

ముఖ్య। ఆతత్త్వేత అగ్ని పుట్టినవి। అదిగనుక అగ్నివాయువులు కలసిపోయినన్ని

వాము। అనుటవలన మోగము నవందిని జనించె। అనగా ఆ వాయ్వగ్నుల చేత జలము గ్రిగిరి

గట్టిపడి భూమిపుట్టినది। అనగా। బ్రహ్మపుష్పపత్రము భూమి ... దానిదుద్దిమకర

?యు వదసు టి। ౫౧ ।చతుర్భుజతే। అఖిలభూతాత్మకుడు। హిరణ్యగర్భ

రూపుడు। అనుట। ఇట్లు సంతాత్మతగు వాడు విష్ణువు। అనగా హిరణ్యగర్భుడు అం

తముతెని బ్రహ్మాంతరూపుడు గనుక విష్ణువు గనుక। ఈ విష్ణువు వలన విశ్వంబు గలిగె।

మూర్తి అయిన విష్ణువు అనంతుడు గనుక అతనికి ... మయిన భూతపంచకము

ప్రాంత వముతేనది। ౫౨ ।నిధి పుష్కరమందు బ్రహ్మపుట్టెను అనగా బ్రహ్మ కంటె పుష్కరమే

వెందటిదా అంటె। బ్రహ్మమందు అవాడు। అతనికి ఆసనార్థముగా.

158 మరా

కేదా।

నావు తు విష్ణు మానస జకుండు

బ్రహ్మ యూర్ధ్వముఖ పుష్కరమున దాపన రూప

ముగ గల్పితం బయ్యె ముస్తుభి రప

నను నిత్యు యుంబు తేతు నితి బద్ధ్యుం తన

వలపి యుసుం తు న య్యలపు మతి బిం

ఉబద్ధమది మ్యా ఉపష్టమునను

గగనమార్గ్వితమంగు మేఘంనగము సూచిత
హారు రక్షిత లయుండుండు సకలజంతు

క॥ వాయువు జీవ స్వారూపము
వెలుగులు నయనంబు ద్రవము మునివర జలమూ
వ్యాయితమనలము గారి
స్వాయంత్రధరి(త్రి) యిట్టులైదు దేహంబుల్

మఱియొక్కటింటనతాదె జంగమంబులు స్థావరంబులునైనవి యనుట యుభయత్రా
వ్యా॥ పుష్కరము తల్పంబు బద్ది। ముస్నబదప। వయందుస్సు వేనుక। అగ్నిశ్చ యముడదు గగనత
బద్ధుడుస్సు। పద్మాసనుడుస్సు అయినాడు। ఆ పద్మమేఘూమి అయినది। గగనమార్గ
తమగు। ఆకాశమార్గస్థమైన మేరుపర్వతము ఆ పద్మానకు। తక్షిత। అనగా। దండ్డ అయి
నది। అందుంటి। ఆ పద్మ రక్షిత లయుండువుంటి। అనగా। మేరువినుమందువుంటి। ప్రజా
సృష్టిని చేసినాడు। మనుష్య మహా భూత సృష్టిన్ని అత్యత్వంత చేసినా॥ ఆ బ్రహ్మపుష్టి
సాతో అశ్రతినే వున్నాడు। అరిగనుతనే పద్మభూడుస్సు పద్మాసనుడుస్సు అయినాడు।
౯౩। అగ్ని। జాతములు అయి దవుడు చెందుతేత ।౯౪। వాయువు। దేహమందు
చలనరూపమయినది। అంతర్న అయిదు విధములు। ప్రాణా(త్మా) పానవ్యానోదానసమానాః
ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసయుక్తాః తథా। గన్తృత్వం నా దీక్షితా వసమానేనా ప్రాణస్థానస్థితః।
ఉదానాదుబ అ వ రప్తుతిషేధా ప్రభాషతే। ఇత్యేతే వాయువః పంచ దేష్టలుంటిమా

దేహానకుతు। ఆకాశము దేహమందు అయిదుకోట్ల ధ్వనిరూపమయినది। శ్రోత్రం
పుట్రు ప్రాణముద్రాస్థింపకోర్టుంప్రయకేవచ। ఆకాశా(త్మా) నానామితశరీరపంచభూత
వర్తితి। జలము దేహమందు అయిదురూపముల(ద్ర)వించినది। శ్లేష్మ పిత్తమద్దైరం
వసామాంసాస్థివచ। ఇత్యాప్యపంచధాదేహాశ్రయంతత్త్వశాస్త్రం సదతి।

ఉ.మా జంతుస్థావరంబులయందు భూతగుణంబులే మిటగంటమని యడిగిన భృగుండిట్లనియె.

సీ॥ ఆనని నిర్దేషంబులాత్మ సమేతత
నిర్వృతినెట్లుయుండు వృత్తమాత
సమయశక్తిసమావేశ (త్ర)ములనిదావుంబుయో
తంతవారుబ్రోకెలయుంగుంటపనిరార
శక్తిమార్గము గదిబాగెడు గజలుడే
జన్మత్రిబాధపసంజ్ఞ బరగు
బాధజిహ్వలగుని పానంబుసే యుట
జలశక్తిజిహ్వదైన్యంబులైన
గీ॥ కుసుమధూపాది గంధముల్నుసంటగెలమి
ఘ్రాణ నని చెప్పుహరుప్రవేదంబు ముఖ్యగా
సుంకవిశక్తియిట్లయిదుగుసుళ్ళసిలు
ననుపకు భూమిబుపంచభూతాత్తతంబు.

వ॥ శైబాదులయందును యిట్లుయుగాపాంచవిరజ్జంగులుగలదాంగ విధింతుబలంభూ
తాత్మతంబుగానిభూ।

వా॥ అగ్నిన్ని। ఊష్మరూపమయినది। తీక్ష్ణముగా ఉంటున్నదనుచు। తేజొగ్నితత్ప్రధాదేశ్య

తద్వైవ। అద్భుశ్చర యతత్రైశం సంయోగ్నయం శ్వరకకా ఇతి। భూమిస్థితా
దిస్వరూపమయినది। త్వఙ్మాంసం తథాస్థీని మజ్జాస్నాయుశ్చ పంచకం। ఇత్యేతదిహ
సంప్రోక్తం శరీరం పృథివీమయమితి। ఇంతకంటె వేరె యెంతో తెల్పగనుత। మహాభూతము
లు అయిదే అయినవి అనుట। ౧౫౯। అనని। పిడుగు వప్పుడు వినికిలే తవృత్తములై యెం
దుకు వితారమును పొందును। అనగా। ఉలతపతి పఞ్చస్థపృథ్విలు స్థారాత్మ। ఇదియం
అది ఆకాశశక్తి తత్వేన శ్రోత్రం (డి) యుపు। వాయుర్విశ్వనిర్యాప్తేం ఫలం పృథ్వి
శర్వైతి। శ్రోత్రేణ గృహ్యతే శబ్దస్తస్మాచ్ఛ్రోత్రం తు పాదపా ఇతి। నిదిర్పుంబు వెంతునవా
-డు। ఎంతతాకునతలం వున్నది। స్పర్శనాత్మైను మెయిగుట। వాయుశక్తి। అనగా। త్వ
గిం(డి) యుము। శోత్తు మ్లానవర్ణానాం త్వక్స్పర్శం పుష్పమిహ। తపం తేన్ సైవశ స్పృ
శ్యతేనాత్ర స్పర్శ ఇతి। వాళ్లముగ నిలాగేడు। పందిలజాలు తీగపాకుచున్నది। ఈ
మాచుట తేజశ్శక్తి। అనగా నేత్రము(డి) యుము వల్లీవేష్టయతే వృక్షం సర్వతశ్చైవ గచ్ఛతి
నాహ్యదృష్టేశ్చ మార్గో(త) తస్మాత్పశ్యంతి పాదపా ఇతి। పాదములు లేక్కు। అగ్నిపాల
చేతపానకము చేసి పాదపము అవుచున్నది। అది జలశక్తి చేత వైన జిహ్వ(ద్ర) యుము। పా
దైస్సలిలపానాచ్చ వ్యాధీనాం। ______

159 మగా తంబులేదనుట వేదనిర్ణయంబు అనినవిని భరద్వాజుండు

తే. భూమము ఘ్రాణంబు గురుతాత
గంధంబు గుణంబులైన గంధాదులదే
భావమాత యనుభవించుట
యెమెయిదేహ్వానినా వహాల్లునుముంతుడ్

౧౬ అనిన భృగుండిట్లు లనువిష యములనిం(ది)

విషయంబులం దనసుగను(గ)మసాధనములుగా న

నంతరాత్మ(ప్ర)దర్శియై విషయ ఝరించి

తత్ప్రతనంబులగు మోదభేద ల నెందు

అప్పురంఘుండు .

తదత్య(త్ర) జ్ఞాంతనగడి ఖల

గా(త్ర) వ్యాప్తిత్వమహిమ ________

వ్యా. నైవదర్శనాతి। వ్యాధి(ప) తిత్ర యం వ్యాప్తి విద్వేతి రసనం(దు)తెం। ఇతి। స్మృతియమనై

నపుష్పధూపాది గంధములను దూహరము తెంజు తువ్వత్యము(గ) వాస్తున్నదని వేదము చె-

ప్పుచున్నది। అది। భూశక్తి పతిత్నైన ఘ్రా(ణే)ంద్రియము। పృథ్వీ పుష్పైప్రభాగంధై ర్నాప్తై

ప్యవిద్యైరపి। భవం తస్య రోగాపుష్పా త్యాప్త స్వాజ్ఞి(ఘ)ం తిపాదపా ఇతి। వ। స్త్రైలాదుల

యందును। అనగా। వింధ్యము అగస్త్యుని తునమస్క రించినది। వేల్పొనాతమునసముద్రము తెలి

యగనది। గోవర్ధనము నందాదులనే తపూజగొన్నది। - - - - - అయునది। వాను

వంతుతు దూత అయినది। ఇత్యాది నిరుల యందు చేతనవ్యవహారము పున్నది। ఇంద్రి

యంద్రములం స్వపుష్టవి। ప లభూతాత్మ తంబుగాని భూతంబు నవిస్తరితదు।

అనగా చేతనము గాని తాస్థపాషాణాదులు భూతత్వము అనంతు। కక। భూములన్ని।

గంధరసరూపస్పర్శశబ్దములనే గుణాములను దినిచేత తెంది అనుభవిస్తూ వున్నది।

ఎలా। అనిన। విషయములను। గంధాది గుణాములను। ఘ్రాణ జిహ్వ చక్షుస్త్వక్ శ్రో

త్రేం(ద్రి)యములు మనస్సాదితము శ్రైత్ర(మ)సాధనములు గాగ। అంతరాత్మ అనగా।

జీవుడు। అనుభవించి మోదభేదములనెందు। గంధము తొమ్మిది విధాలు। రసము। ఆరు

విధాలు। రూపము పం(ద్రె)ండు విధాలు। స్పర్శము పం(ద్రె)ండు విధాలు। శబ్దము [illegible]

ధాలు ।౨౦।౭౦। త్రి(త్రు)జ్ఝుంతనగ। ఆ అంతరాత్మ దేవసమస్త దేహవ్యాప్తిగలిగి పురుషు

పౌ(రు) కొందిపంచికా యుని యుంపునవయిరి తజ్జీవుంతనపేరుగ లిగి సర్వ(త్రు)వర్తకుత్రైయు

ఓ.మం॥ గలిగి సమీరా

నరా(త్రు) క్రామంగ జీవుంతనం

సూ(త్రు)వమ్మై సర్వవర్తకుం తగంచెం తుకే

౯॥ అగంగ తత్త్వమునత్త్వ

దిగంకా(త్రు)యువిత్తృశతితే త్వితిత్తైవ్లూ

ర్వ్యగురుత్వంబునకుంజన

విగతత్వంబునకు నెలవు విమలవిహారా.

౭॥ బంధుడు సూ(త్రు) విమల బుద్ధి సప్పురుషుని

నరసింహాతంబు యుతని యుండమునసం

తిగ్గవిది బెంగ్గులగ్గ

వ్యా తుకే। అనగా పెరుకొంపానవుద్ధ్యమందు సమానసహాయత్తైనాల యుందు। సుంత యుందువుంబన అగ్నిపలెనే। జీవాగ్నివుంతి అన్నరసపానసుత్తైవర్తింపుసు అనుట। హాళి త్రిమీదు ఆరూగంయుతు। దుపత్త్యాగయుమం। అపానపౌకొంపెూర్ధ్వం(పౌ)కొం పానసరాపితం। సమన్వితపమానేనసమ్యక్తవ్వచితి పావతం। తస్మిన్ కోమధ్యగా నత్యమగ్నిం స్థాల్యవంపాపాతం। పత్నాగయుస్త్యదా మాసమాగ యుంస్థితం। ఇత్యుక్తే। పంచ పౌకాలుల యొక్క శ్రేష్ఠ అంతర్యామి అయిన జీవాగ్ని అనిచెప్పబడునున్నది। ఆ జీవుడు పోగానే ఆకాశవాయ్వగ్నులు అదృశ్యమవుచున్నవి భూజలములు భూజలములతోనే తలుసున్నది। పౌరుక్తాసాం సన్నిపాతాప్రసన్ని

పాతం(ప్ర)జాయతె। ఉష్ణవర్ణాన్యగ్నిరతిజ్వలయ సాస్మిస్త్వం పరతదేవానాం। తస్మిన్న ష్టేంశరీరాణ్యగ్నాతతో దేహావిశేరకం। పతితో యాతి జాయమిత్యృము యనం తస్మా త్రృతిం। ఆకాశం పవనో జ్యోతి ఝ్యోతిస్సమమగతా వా। తేషాం.... యయానామేతత్వం ద్వయం జాపతా(ప్ర) తిష్టితం। ఇత్యుక్తం ౧౨। అగును ఈ తత్వము (ప్ర)కృతిగు ణాముల తొంతూడుత్తె నిత్య(త్రి)జ్ఞదైన యానిత తత్వమిదే (ప్ర)కృతి ముల సువితిమి సత్త్వరజస్తమో గుణా వికారమును అతిక్రమించి పూర్వగుణత్వంబును తుం జన। అనగా పరమాత్మత్వమును పొందగానే విగతత్త్వంబును తను నెలవు। యుక్తిస్థాన ము। అగును అది పూర్వ అస్వయము। ఆత్మాత్మ(ప్ర)జ్ఞ ఇత్యుక్తస్వం యుక్తం। పరి(ప)త్యైర్యజ్ఞైః। త్రై వత్తువిశిష్టత్వం పరమాత్మ ఇదిహృతం। ఆత్మానంద విజానతా నిత్యం తెనాత పాతాత రమిత్యుక్తం ౧౩। బుద్ధుడు। తంపూర్ణ పరమాత్మ షయం జానసుతతం బుద్ధం। ౧౪ త్య స్వహిత(ప్ర)సాదివపాతాత్మ తర్జు

160 ముఖా సుపొందక

శుద్ధశాంతిబరము సుఖము బొందు

ప॥ అది వెంటియాయె.

అ॥ ఆగము సత్ప్రథ శ్రావారతిపముల

తునితెప ఖ్యులుగా గవసజ్జవృతు

గలగింపె ముగంబల వృత్తాలమల గల్గింపె

స్వపత్తైశ్వ శరా(రు)ల నిర్మలాత్మ

బల వృత్తాదికమగు బరగునవ్వాలుగు

జాతుల యుక్తులున్నాయు ఉ

సింపారుదెలుపు సంగింపు సు బసపుహా
యు యుం గప్పున్నైయందు రార్వ వర్పు
గీ॥ లాత్మ తత్త్వమెఱుఁగ యను తామ వృత్తిని
జ్ఞాతి సుఖమ్ములన్నియు జాతి పని తి
దాని కల్మషంగి దలకెంను జెల్లులు
పనుల జేసి పోరతనము వల్లు.
క॥ పితరశక్తిపి తనలము
లతుల మతి స్వల్పదలు దెంతగి యుంతం తతుర్థా
నతదాల్పు గాన జెలితిగిం
బితివపరిపాలకత్వవలతకె అవకుఁన్
వ॥ అవినవరి యుంగు.
క॥ సత్వము (బ) ధ్యానము దపవయుగు
సత్వము (ప) జలసుప్త ఖింయుసత్వమలోత
స్థితాన్విధారకము జేయుంను
సత్వింబస్పు తంబుచేత సంపిపాతవముగున్
వ॥ ఉత్కృష్టంగాతద్ధర్మాధర్మంబులన (బ) కాంతమంబులన బోధాజ్ఞానంబులనప్పర్ష
నరకంబులన సంఘదుంఖంబులన బుధజనప్రవహారతత్వంబులతుపర్ణంబుత్రైప
త్వాస్పతంబులు (బ) శక్తుల్లగావున
క॥ అవపరాదుంఖాత్మతముగు
నిస్పతంబతగించుటకు (బ) యత్నములసంధ

జను లాకరించు రవిశం

బంసు వేంహాషి - -

వ్యా॥ ఖ్యాతుల్యం। పపస్త్రాత్మా త్త్వాస్పి త్వాసు బంలావృ యమష్ట్రతి। ఇత్యుక్తేః ౧౯౨।౯౩।
అగమ। గారు। తేజస్సులు। దేహాంతంబులు గావు। ౯౬। క్రమముగా సితరక్తపీతనీ
లములై సాంశారంసు। తీలాగు పెద్దలు చెప్పినారు। ఇసతత్త్వము వదలి। అసంతెరామవృత్తి
అసగా। త్రిందితి। యుంజాతిపతి। పైజాతి। చెందవాద్యసు। దాన। అజాతితి। త్రిందిజాతితే
జేప్పవద్యమున్నది త్రింద అసతజాతులపనులు చేస్తే। మోరత సవంవద్యసు। అసగాజా
తిసంతరము అసట। ౯౭। సితరక్తపీతనీలవర్ణములు। పై కదానికి బంట త్వ వగమ తెల్పి
గాను। ౯౮।౯౯। సత్త్వము। మాన్య తమే। వే(బ్ర)హ్మము। పర(బ్ర)హ్మము। ౧౦౦। అట్లుంగాతు।
అయిందు బైతా లకున్న అర్థంబులై। అభిధేయములై। సత్వప్రతంబులు। ప్రవర్తిల్లు

౧౦౦।౧౧- - -

B. ము ఘటాతిని యమం వయులు నిష్టమేయుక్

తటబిల యు జగావ్యాదీ(ప్ర)జ్ఞ

తులు శారీరములుగాత తెలాషతెలాతా

దంలు మానసములు దుర్బం

బంలు రెండువిధంబుల ట్లు బురుషుస లంయుక్

తటశారీరమానసములగు

నీ రెండు విధములదన్నవేపకలయుంతం

గూరితెని నియమములప్రతి

తారం బెసరింప గాసు బంధించుసరుక్

తు॥ విసుదుఃఖంబులడి గడెంత్రు

జనపురుషుడు హెచ్చిసత్రుబత్తుడుగాకా

దిన వైరాగ్యము జెందిన

న నుప మనవు గంపళమపదవయు నక్కొయు జేశ్రుక్క

మ॥ శ్రీనివాస జగద్గురు దాశ్రమ దర్శప్రకారంబులు సంపూర్త్రము గాని ఆడుగంపు ముసు

ఆయము భ్రాగుతిట్టనిచెం.

సీ॥ గురునకు మత్తు త్తైపరవాదర మనవె

దాఖ్యాపడెంపుడు నా బిందు

బునుగో వశలతవిన యుంబు ద్రుషవగా

స్త్రైవంబు భాస్కరానల సపర్య

పాటంబుబుం డుట ప్రవర్త బాకతివృత్తి

ధనధాన్యములు గర్హితములుగాని

తెరువునబడసి యాతిథిపూజముస్లుగా

నన్న పానాది భోగానుభవము

గీ॥ బెందుపాడు గృహస్థు గంధవురాల

శాతఫలవంతములం బుకు సుభ్రూమి

వసపాగా

టీ॥ ఇలయు జరాదులు, శారీరదుఃఖములు, గాఢ మోహము దుఃఖహేతువగు నత మానసదుఃఖములతో చెప్పబడ్డని. ౧। శారీర ఏపత యుండదు. దుఃఖిత్తుండా ప్రతికారంబు. అనగా శారీరదుఃఖలకు ఔషధముతో మానస దుఃఖాలకు బుద్ధ

సేవనమున్న యనుట 3। విను। శాకరవానసరుంబులను పరిహరించుట యనప్రియము
తు। సుఖాసక్తుడుగాక। ఆదినమందుగాని వైరాగ్యమును పొందితే। ఆవైరాగ్యము అ
తనిని పరమపదమును జేర్చు 3।4 ౨। గుణులు। (శ్రీ) షవణాస్నానంబు। మూడు సంధ్య
లయందున్న (శ్రీ) సంధ్యల యందున్న స్నానము। సుత్యాభిషవస్పవరంబసత్యవిధి।
సూర్యోపాస్తిన్న। అగ్నిహోత్రమున్న। ఇదివృత్తి(బ్ర)హ్మా: । అతిథిపూజ। ముఖ్యగా।
ముఖ్యముగా। అనుట। అతిథిర్యస్య భగ్నాశో గృహా(త్) ప్రతినివర్తతే దత్వాస్య దుష్కృ
తం తస్మై పుణ్యమాదాయ గచ్ఛతి ఇత్యుక్తం। తం దం। తం దపెంతలము బెలుగొన్నదనాను

6। మూ. నిరాశీర్నిస్సంగవర్తనమున
చిత్త్య(బ)దుతు నయతిశాంతి ధైర్య యుంతు.
తా॥ ఫలకాంక్షారహితనియతిన్
జాలిపిన యాయఖిల కర్మజాతంబును ని
ష్ఫలమొ(త్ర్య) పరము జేర్చుట
గలుగు నవశ్యంబును గ్యాకరణా(ప్ర)వణా.
వ॥ అనిన ఖిరద్యాఖ్యంతు బరలోకంబనెడుతంతు గలదం(త్రి) లోకంబు నతువిశేషం
బెట్టిదియొ ఆలోకింపవలయుని యతికినస్పృహ తలనిరిట్టని యె.
తా॥ ఇది ✱ గర్భ్యభూమిబ్యోగా
స్పదమా లోకంబు ధర్మపరులకు సులభం
బడి సత్యశీల భాజ
స్పద యాదులు తలవారి తపఃప్రభమున్
తా॥ ఆ లోకము దు॥ ...

మా తోటవను జూచి సుఖించెనంతరమందే

జాలము సుతోక మెయింతురు

తోటెప్పగ బెందిమయింతు దురుజనుల నషూ

గీ. హాస్త్రిమశతాంతరము గలదని పిలాత

హాస గృహాన ముసాన నవ(ప్ర)(గ)ంధ

మాల్యతూర్య(త) యాగామవనిప ఖ

నాది సుఖసాధనముల కునందునిందు

వ్యా - మూలం। తామరతూణ్ణీత్లు మొదల యునవి। ఇదివృత్తివనవి హాసి శి।హాన(ప్ర)స్థానము।ఖ

త్మ్యజీవనము గా। అనగా। నగరంపంబరా(త్రి)తా గ(ి)మ్మత రా(త్రి)తాం:(ప్ర) । శ్వేత్యుక్తం।

ఇదివృత్తి యంతితి।(ఱ)। షల తాంత్రిగా త।ఈ నాలుగా(గ) రంముల తోనుస్థాయి అత్రవస్థ

త్రైనా(ప్ర)ధ్యవేతవేసిన యాతర్షములు అక్షిత్వేనాత్మ్యతరములవు లన్నశబ్ద।(ఇది)గర్భ

ఖూమి। అనగా। పితృశతనగవంధ్యదేశము రశ్మిస్పథము -ఇష్టాపూర్తకర్మలు చేసుతేని

తెలుకు తగిన ఆయుతనము। ఆలోకంబు తెగాప్పదము। అనగా। హాము వదంత్రరపా

శ్మిదేశము తెగా యంతనము। అదిదృశ్యపరులకు సులభము। అదృశ్యపరులకు అసా

ధ్యము। తత్రరహాము వత్స్వాత్మ్యవృక్ష్యసర్పగుణా న్వితా। పుణ్యాంత్ర్యమ్యస్తుతామ్యస్తుసప

రి తోట ఉక్తిత్తె ఇత్యుక్తం।౭।ఈ తోటము। దుం: ఖహాలము। అనగా। తెండియు

సుఖయు తెండయు దుం:ఖయుక్త అనుట। ఆ తోటమ్మతె అత్యంతసుఖమైనా దియు

దు:ఖము న్నతేదు।౧౦। హాస్త్రిమశతాంతరము। ఏనుగకు న్గదోమతుంజ్ఞవు న్గంతతా

గీ. మూ వ. అవెండియు

తు ఇవిబు న్యోతోటవిషయు

వన్యవసిత వనవాసంబు లధిపవంగు లొనరమధ్య

ర్య విదూర జనులు నొందుదురు

రవిశశి బహు దుర్భిక్షముల యము వందితీ(ర్థ)వరా.

తః విను వంమతార శివక్షేత

మున సుస్థలంబుల యాతపాప మార్గంబులుతే

ఋషి యోగంబుల (త్రి)ష్కర

తన షణ్ముఖాదులు దురుణాశ్రుత తాండవంబు

వ।। (త్ర)ది చెప్పి శ్రీగుంతు (రు) వ్యాపితంబుల సుధర్మంబులు సంక్షేపరూపంబున్ చెప్పె.

అంగిరసుని తనయున్ విని భారద్వాజుం(డు) మది తా తృప్త సుఖమున సమస్త వస్తు (ప్ర)శంసిం

చుచుని నతుడై నీతుర్విణిపెం చెలని చెలన విస్మాంత వచ్చును నీతు చెప్పితి. నీవింత నెయ్య

ది విన వలతమేట యయు నని మిషనది వందను తెలిసా పారావిధి వినుమని యనన్ నాదు రుషం

బున తెర (యు)ం తవచ వృత్తు నత త అని తెల్ప...

సజ్జనులందు సాధారవంతుల దురా

చారంబు దుష్కృత్య హారి యుట్లు

గావున సాధారగతి వింట గడు తెస్స

హాజ మార్గంబు నర్హు మంద

ము(త్ర) పురీష విమోక్షంబు సేయుడు

శౌచ మెంచి పాత్రి నిషను జలంబు

ఛైత్సు టసంధ్యల సూర్యు సేవింపుట

యవకొండ యూర్ధ్వ మనవులని(డ)

గీ॥ ప్రోవకుం డుట పంచాగ్ని బాధవౌంది

కుడుముట న్నంబు

తా॥ రతమన్యము పున్నది। మూర్ఖత్రయం। నృత్యగీతవాద్యములు। ౧౧౧। ఇవి యీ వాక్య ములు। పుణ్యలోక విషయమైనవి। ధర్మవిదూరులు అధమలోకము పొందుచున్నారు. అది అధమమైన నరకము అత్యంత దుఃఖాస్పదము। ౧౩। విను। అహంకారమమకారములు లేక కర్మ చేసినా ఫలాభిసంధి లేకుండా వుండే వారికి పుణ్యపాపలోకములయందు యిచ్చా యితరములు లేక శాశ్వత సుఖమును పొందుచున్నారు। అనగా పుణ్యము కలవారు స్వర్గము నున్నూ పాపము కలవారు నరకమున్నూ రెండున్ను కలవారు మనుష్యలోకమున్నూ రెండున్ను లేనివారు ముక్తిని పొందుచున్నారు. అనుట। ౧౪। ౧౫। సజ్జనులందురు। అనగా సజ్జనులు అని అనుచున్నారు। ఆచారము కలవారిని అని అర్థము। రాజదూర్తముల యందు। రజస్సు యందు। తుంది గోష్ఠమందు। శుద్ధి। వారి। ఆచరింపు। స్నానార్థమునకు జ్యోతి సంధ్య

16౨ ముఖా

దేశతమి దత్తపదములు

కలుగనిదురకు జెలరకు సత్రాశ్లేది
నారదుతు నివరించెనిబారదములుగ
గీ॥ ఉదయమగు సూర్యగనం గెంచుచెప్పుదన్
వనిత నగ్నత్వము ఉండంగ వలదు సూత
దనపు రిషంబు జాణు ఉదర ఖాసాధ
కీడునిజపాప గుప్తి యుత్తత్వమరయు.
తే॥ సురతంబు గుప్తమగు టదయు.

గురుడు శుద్ధప యుండు ప్రత్యేకుల భాజనముగా

యుంశపా ప్రీతిజే ఆయం లక్ష్మీ

తరంబులగు సూక్ష్మభూతగతి యుచెందర్శ్యుక

వ. అవినవిని యుండి క్షీరు తద్భావ్త్మ ఖర్త్మ వినవల తుంగని యుతీగిన నతనికే దవ్రు తుతిష్ఠానెం.

సీ. పు. జలధి తరంగలుగా త్ప్రనెం తనందుస ~~[illegible]~~

నదగుచుసుంతు భూతాత్మునందు

భూతచింద్ర భృతి భూతములు వానిగుణములు

గంధాదులింద్రి యము గ్రాహ్యమోటి

యునవృత్తి త్రుంబాడి యుగునిం.

తా. ల యుందు సంధ్యాశందనము. నిద్రపోవతుంతుట యున్నా! బంబూర్ద భావవించింది! అనగా, పాళ్ళశీతులున్న తతిగితెని [illegible] అనుటు తుతునుట. భూజింపుట. అన్నమునిందింపతుంతుట తతివాళ్ళతెనిద్రపోతుంతుట।౧౬। [illegible] మవుచూవున్న సూర్యుని అవతూతనని మిత్రవేసరూ తగూతదు. ఒట్టి తట్టని అన్యస్త్రీ అగపతితివరాష్ట్రు భుతుతావలెనినది స్వపురోషవముసుచూత తూతదు. తనపాపమునుదాచ కూతదు.౧౭।సురతంబు రహస్యస్థలము౦ దుచె యున్నవలెనినది ఇ నగా। స్వభూశ్యగదా అనిరథ్యాదుల యుందు కూతదనుట।పాఠర్థు కి కేయుకి.౧౮।౧౯।జలధిఠం గలుగా త్ప్రన। తరంగలం అనెది తుషావిగ గొముచెూనిది।సముద్రమందు తరంగములవలెనె పరమాత్మ యుందు।పృథివ్యప్తేజూవాయ్వాకాశ భూతములును।వానిగణములు అలుంనగంధ రస రూపస్పర్శ శబ్దములున్న। ఇంద్రియ గ్రాహ్యమోటి అగగా।శరీరక్షేత్ర పాతమేష్మాంతరాకాశ ములున్న। సెఉత్రంబాడి యు అనే కుమ్మక్రమవివక్ష్యతెదం. షూర్గొజి వైచిత్ర్య స్వ తేజ్ఞ్వ త్రమంలు న్న।పొతముచు నదగుచుంతు। అనిపూర్వాన్వయము। శబ్దం। సెఉత్రం త

దా. శ్రీయమ వరాతాంశమైనజంగా వమా స్పర్శస్త్వథా వేశ్చా త్వక్త్వచ త్రి తయుంస్పృతా।
రూపం చక్షుస్తథా పాక స్త్రి విధం తేజ ఉచ్యతే। శ్రీదత్త జి షా

రి. మా (ది) యాత్రగా

దశ్వియము బోలె సాధన తేనెంచు

మనసింద్రియములకు జెగం బా(ఖ) బుద్ధిత

స్పష్టముగ నిష్ప్రయము నమిదేశ

గీ. బంధ ముక్తి నిర్విషయుంబుల బెందునిట్లు

గాత యుంతనింద్రియముల (గ) ష్ఠుటింబ

మనసుతో గూర్చి బుద్ధితో నన యుతంప

బుద్ధి నిర్విషయుస్థితి బంధ ముక్తిబెందు

కు. విను మాత్మ తత్త్వ ధర్మం

తన మాతాత్మ తన బంధు తన బలమంతుం

తన బుద్ధిసాత్త్వికమనం

జనరమాదుం తనగబరగుణాంతి ప్రపన్నా

కు. తన యుందు దేహాంశిష యుమిం

లనుభవ గొంతరము లగుంట యుదిమా యూసం

జనితప్పిష్టంబై యా

త్మని కింద నం గానతము మోస మిదె ముట్టగ

కు. వినుగుణాములు మా యుతనెంత

లని మెంటూగత వేదాంగసులలతలసంసత్తి

బంధని ... అ — —

శ్రీ త్రయీజ లగుణాంశ్చ తాం ప్రకృతిం ... పురుషం ... గుణాంశ్చ ...
... అనగా తెలుపబడిన సాధనమ్మును ఇంద్రియములకు ...
... అనగా మనోద్వారమున బుద్ధి ... పురుషుడు అనగా
... గంధాది విషయములు ... బుద్ధి
... ఇంద్రియములను ... యందు
... మనస్సు ... బుద్ధియందు ... ఆ బుద్ధి ...

. . . . అనగా ... ఇంద్రియాదులు సముద్రమునందలి తరంగములవలె
... పరమాత్మ ... ఆత్మస్వరూపం ...
... పురుషం ... బుద్ధిసాక్షి ... సంగరహితం
... ప్రకృతి ... విషయములు ... విషయములు ...
... రూపమునుగా ... స్వరూపము ...

తనకు ... తెలిపెను —

63 మూ ... వేకం

మనసది యందు ... ఆత్మ తగన్
క. అరసి ... త్వంబును ... ఆత్మతంబు
సాంద్రదుం ... రజస్సు ...
... మాత్ర దమస్సు సత్త్వమాది
యా ... మిథా ...

వ॥ అని యధ్యాత్మ(ప్ర)కారంబు నిర్దేశించి పిదప యదుశ్రేష్ఠుండు యోగంబు జెప్పెదనాత్మజ్ఞాన

ప్రదమని యమ్మనుజపతి కిట్లనియె.

సీ॥ తెలివొంది మనసు నిశ్చలవృత్తి నేకా(గ)

త్మ్య యము నిగ్రహ నిష్ఠంతగ యుండు

తల మెడ గాత్రంబు తిన్నంబు గను

సరళప్ర(ణ)వంబు నెప అలతకాము

మోతె మంత్రవంబు పొంతజరించును

నంబు దాని త్రిబవనంబుగ తియు

గతి గానవాత వను వారుత ధారణముబవ

మానంబు (గ్ర)మమున గానినిలుప

గీ॥ దల యుండుపగాదు దలమైని యుండును

మాదుతని — — —

వ్యా. శత। మోహమదె న్రుత్తి। అనగా (నే)నుజ ననకుల కాము లను పొందుచున్నాను। అనే భ్రాంతిని పొందుచు

న్నాడు అనుట — ౨౦। విను। గుణములు। సత్వ రజ తమస్సులు। మాయ తందే తావని తెలుసుకొ

ని మంచరగా త్రిమోరజస్సులను విడిచి సత్వారామమ్మై అదిన్నివిడిచి చోదరూపుతగుచు ౨౩। త్రిగుణ

సత్వరజతమస్సులు। సంబదుర్బుబమాంద్వరూపములు। సమత్వమునాది। అనగా। ఇవిసు బదుంబు

రూపమత్రైనప్పటికి న్నసమము గానే విహరించు। శిష్టుడు పొందకుండుచు। మాయపోక। మాయకానిరా

సము। అనగా। గుణాతీత వస్తుదర్శనము అవుచున్నదనుట। ౨౪। అని। ఆత్మని అ వి

ర్భవ యింపావం। త(త్వ)తారం। అధ్యాత్మవిద్యార్థం। ఆత్మజ్ఞానమింతి యావత్। ఇదిసాంఖ్య

ము అనుట। సాంఖ్యయోగము బకూ భేదము తెలుగనుక అష్టాంగయోగమునుమ తరువాత తెలియు

వలెనసది। అను తెలుపుచుంది। తత్తుష్టుడై జితేంద్రియుడై అనుట। మనసు నంతుష్టులమైనాపుండుట
సుకేమారి। పురుషుడు నిష్కళంకి వుండుటకు కారణము। అలాగు వుండుటే కష్టం కుండుటమే అయి వున్నదాను
రాతుతో జిలతనాముస్నవతెనే। మంత్రశ్యంబు పొందుజకించుట। మనంబుద్ధ్యాదినవారాగ్రసనాధంబు
నందు మనస్సు। తుదురుతెల తిరుగులేకా వుంటును। అనంటు। దానికి। ఆనందించుటకు। వాయువు
గతి। అదిగనుక మారుత ధారణ

B. మహా. మంది యము నసమ్మసింపగా
విహారపాల యుగలు గుడి తత్రంబు
మలిశికితపుడిలనే అశిదెబు
తమ విసుమం తత్త్వతింజిన
బనుపతి పవసంబు ప్రవ్హాపదవేంండగగాం
తిరిరూత్పివ్వైనచిత్రము
గను సానందంబు నందతలయము స్థిరపడే

వ॥ అనగవిని తురుపతి గురుపితామహాపితా జపవిధి ప్రకారంబును జపశీలురగు
వారు పూర్వగతియు నెరింగింపవే యనుట యుం నమ్ము హాని బ్రూనకు నమ్ము హా త్మ్యంత్తిన్
నిమి. జపంబు విషయంబుగా యుమతాలమృత్యు జపాకుర తత్వాదులను సంవాదంబు ప్ర
వర్తింపచెన యిత్తిహాసంబు జెప్పెద మున్ను నామెయింగినతె అంగిరింగిర యెదసాకర్మింపము
సేవేదాంతవిదులను మోదింపవడ్డది

జపకర్మపంత్రింతశాసనాల
యోక్ష తుషార స్వర్గ సమావనీతలమున
గుణమున్నిష్కసె మెరి విశదచిత

వృత్తి నిం(ద్రి)యములు విషయసత్త్వంబులు

వ్యా॥ మను, ప్రాణము నిరోధము, ప్రాణము, తత్త్వమ్ము, ప్రాణము వృత్తి ప్రాణాభ్యాసము చేతనుగాని నిలువదు. అలయమివిసు వగాదు. ఆ అభ్యాసము అలంకారదు. విసువతూరదు. తలతేంచి నేత్రి పెట్టి తేంచి, యమము నియమాసన ప్రాణాయామ (ప్ర)త్యాహార ధ్యాన ధారణా సమాధి యోగములను అభ్యసించగా, వికారము పుట్టును. అటు తర్వాత సంశయము పుట్టును. అటు తర్వాత నిశ్చయము పుట్టి ప్రాణము ధ్యానమార్గము తోచితెలుసును. ఈ ఉవినుము. అంతర్ముఖంబున బనుపతి. అనగా, సుషుమ్నా నాడి నిరతము టచు, తుదంతేంచి, ప్రాణము (బ్ర)హ్మపదమందగ అనగా సహస్రారచ(క్ర)మందు ఉద్దీప్తిని చేతను లక్ష్యమైన ఆత్మను చూచుటను, అనుట, అంతర్దృష్టిచేత, శాంతినిరూఢమైన చిత్తము, సంశయాది భావనా శూన్యమైన మనస్సు, ఆనందంబుగనుగొని నిర్వాణసంభవము ననుభవించు, అత్వైతపదవి కొత్తము తలదప్పకుండా వుంటగా, ఆ ఆనందమందు తానున్న మనము వుంటున్నది. అద్వైతసిద్ధి అవుచున్నదనుట. ఈ సాంఖ్య యోగములకు మార్గభేదమే కాని పరిపూర్ణపదము లేదు. ఇది వేదాంతవిదులు సమ్మతించుచున్నది. అనగా ని ర్వితమైనది అనుట. జపతపము మంత్ర సుస్నానము, శౌచ సాల మెుత్తము సనా సిద్ధి, దర్శల

164 వ॥ గా తుంతనిలుపి ఆదేశపరత

వంత్సరాహంకార మాన దంభాపగ

మంబున (బ్ర)హ్మచర్యంబు గలిగి

గీ॥ జపము పెళ్లంబు బురుషుంటుపర్తితోత

విజయునిస్పృహాముగుజప విధివిశేత

పార్శ్వరాగాదితంబును నర్వియంబు

నైనపదవము బొందింతు నృపాలగాన్

క॥ శౌచాదిగుణాఢ్యులు తెలుపు

నీవల్లముపాటలంగ నిల్పలమతిచు

ష్టాయితత్వైనజపవిధి

నాచెప్పినసంగతిదేదు నరతముదెమ్ల్

వ॥ అనిచెప్పి వెండియు నిట్లనియె.

సీ॥ వేదవేదాంగసంవేదిగా నీతుతను

ధరణీసురుదు సంపాదాజపంబు

విహితకర్మలతోడ జేయువేయుపత్రిశతములు

సవినసావిత్రి యుమ్ములిపరునకు

మెంతసూపితరం జెప్పగుబృత్తియోనతం

తే॥ అనవనిప్రైద నిష్టమతుగు

మనిమొనాతంతు జపాతినిష్ఠయు తెనెర

నది యుర్విదివినకత్వదాత్ర

గీ॥ గతియమునగు ధర్మముల్గ నితతతంవమ్ముల్

యమముడు గాలుడు మృత్యు(వు) నరుగందెంతు

రసఘుహారతి నితుసు సాతపాల్లు

హదమని చెప్పి జనిమెం బ్రాహ్మణవరేణ్య

క॥ ధరణీసంరుతుడు జపత

త్పరుడై దివ్యోత్తములు సతంబుగ తపన

ష్పుంరుషవరంతతతుదర్శనము

బరవుంబ్రతిజనదెంచె నారవము బ్రా

గీ॥ అట్టి సాకారమ్మెనబ్రహ్మ మతనితోడ

వ్యా॥ తత్ప్రకటితులోకమందునేని। విష్ణుపదసంభవమువిధిచె। ఉపమందేవృష్టిగతిక్రి। వత్సరాదులు నేక। బ్రహ్మాండంబంతట। పురుషుతుజపము। బ్రహ్మంబు ప్రవర్తించుచును। సర్వలోకవిజయము మందైనాస్వ్రాపాతెనిజపము। లోకపాలురాగాదులంతెని అ యుపదవమును ఆజాపమును పొందించెను। ముక్తతపుచుస్వాతను టిడె। సౌహాదిగుణావములు। పైనచెప్పినగుణములువి డుచుటవేతనితత్త్వముగా। నిర్మలమంబు అనగా। గాథముథ్థబుద్ధివేతను సాధి మత్స్యదివేతను చెయ్యుబత్తుజపము। నాచెప్పినసంగతి వేదు। వినకచెప్పినదేవ యుసపదమును యుండెను। సరకమునదెబ్రికి। అనగా। స్వర్గాదిభోగములువలెనప్పటి తెల్లపరమస్థానపేత్ర పేత అవిన్నసరకమంతె అనుటు। రుద్రదితృవసూంనాంచ తద్దానిప్రాందిపాతసాం। తె ప్రైనిరయూస్త్రతస్థానస్వపరమాత్మనం। ఇత్యుక్తం। క్ష్మీలో పుణ్యే మర్త్యలోకంవిశంతి న్వాద్యాదితభాషం। ౩౦। ౩౧। వేద। సంపా రాజపంబు। స్వర్గాద్యజపమును। - - - -

- - - - - - - సావిత్రి। వేదమాత।

౧౩. మ॥ నిజతంబునసిద్ధించె నిరతిశయము
పైనపుణ్యలోకములు నెవందునదును
ధనంపు జిత్తంబువిధియు యయిత్తెనిమెలర్చ
వ॥ అనినవిని యంమ్ము నిదర్శంబున తెల్లనిలెు
తల్లతనపుడెం అభినలోకము
లనపూ లెపెల్లఘ్నంల వ్మెనవందుం॥౧౩॥

బంగతేరా త్రి నాతలంపున

కనుగంణామ్మె యుంచె దివినగరిని తులగన్

క॥ అనుట యుద్ధర్మంబు

క॥ బతలెష్ట్ల విడువవలదె

కథురవ్వ వమునా తమిం తగానెవ్వెతోనా

వృథుపొనుతెలియగనటువ్వా

నెంతబ తగనిప ఉతెబ్రహ్మ గోత్రము తనపూ.

వ॥ అనిపలుకిన ధర్మంబు తని తోనవ్వె వృథులు విథుడెల్ల వ్వా యుడు తాలమ్మ ఝృత
తడవబ్రతిమాతు తుని తెంన య్యవప శంబు నవారలు వబ్రయుష్మా సంరవరు వయుందర
నిలుచి తమ్ముం జెరుద్రి యాతని నుద్దశింబి యుమెుంతు నెజపంబు పలంబు సిద్ధింపె నని యు
నుగాలుంతు నె పునాతమాతా తోవా ణింబు నతుం గాలం జై నందెూతి నని యుసుశ్రుత్రు
గాలమోదిత్తె నెతు నిష్టదిని పావవబ్రతినని యుసు బలుకుట యు నమ్మాటలు నెటుసు
ప్రుచునారల వదనంబులు వితో తింపు పెం నవిన యువ్వాదృత నెప్వంతుంత్రె యుష్మవృత
సుమితునెప్పనిసె యువా తవనిపతతె నట్టె యొతదర్శు యూ తెలిపరుత్తైన యిత్తాభ్రతుంత
ప్రతితిసెతెంబి వారలంద ఉతుం బి నా తుంత య్యె. బ్రహ్మణు తతిధి గాగెని యూదరభ
రితుంత్రె

క॥ నాతలు తుతో తనిప్రిది

నెతెయ్యది యుష్టమునిన్న

వా॥ త్రుత్రిన్న జపమె తోనెను. అత్తు ధాత్ర గతి। బ్రహ్మ   తొత్రి। ఖి। 33। అట్టు। బ్రదు
నమునుం। అనది। ప్రత్యతి రూపమునే। సనదియు లంటుగంపె యుగజాలరు నాపిక। అని అన్నము

పర్వమందు పద్యాదియందే పకారము వున్నది। తనువు దేహము నం బాత్రంబు అనగా సంశయుధర్మ తమ్మె గాత్రము ను। అనుట। ౩౪।౩౫। తనువువిడిచి విళ్లెమోక్షము లు। మేలత్మైన ను। నెనుత్మైనా। మిత్రులు(టి) యనుత్మైనా। - - - - - ౩౬।౩౭।౩౮। అని। విడుచు విసెల్లవు వా। విడువవు గాదా। విడువు నివు న్నావు అనుట। యముండు। పుణ్యపాపఫల విభాగము చేసెవాడు। కాలుండు। పుణ్యపాప ఫల ప్రవృత్తి కాలము నుచెప్పెవాడు। మృత్యువు। సంహారకర్త యాదర్శ్యుడు। అప్పాటలు। గేటు నెలు ప్రభు। నెంతవే యుడు। అనగా। ప్రవృత్తరము చెప్పెడి కాలయా తనమునే యుమున్న అనుట। అత్తిభిగానిది।

పతిస్వ్రపులుండా

నైతపరులు గొనువారలు
యుతామ్యంచైన నిత్యు నివతు గంతగదే

వ॥ అనిన విప్రు తప్పి చ్యునత్తిట్లని యెం

క॥ తెంనంపాలు ప్రవృత్తులుగా
తనివృత్తులు గొందు రయ్యా కామ్యంబులుగా
మన వున తెవేసెమి యయు
గొంతని త్తునకాన యుధికి తెరారువయ దగగాదే

వ॥ పూజారూపంబు నిబ్రినది యయితి ధినై తెలుపు మొంగ్లగాదనుట యునమ్మను జపతి నివి ప్రాతవయొంటి నిసతల జపఫలంబు నునిత్యుని నవమ్మ హాదెవుంతు

క॥ జపఫలము నపగమైది
నృప యుంత యుష్నై నెగొనుమయ నివనవుతున
జ్యపము ఫలంగొ యున్నది యుని

నృపతతి కిన్నరాలతేడు నరపత్త్రయంతన్

క. కావున సఫలమిట్లిది యని

భావింపమిసె యుగసంధులను నియతియుతుగన్

నీవా ఫలంబు నెసంగుమిది

దానవబుధులుబదప ధర్మతత్త్వజ్ఞులకున్

వ. అనంటె యుగ యుద్ధనఖన యుతన యుంతు ఫలమిట్లిదని యెం యుంగపె నిగెంనబెజ్ఞ

ననవుతు నతంత ఆనితిల్ల నిబెం.

తే. నవతి గతి సుని బ్రతి

భూవల్లజ్జయుంకసత్త్వమున కూనముగా

దేవకి యుంపమిగా వుతు

గావసంభార్దిసు తధ్ధరామ రవరు తొన్

వ. రాజులతం యుద్ధంబు సుకర్యంబు గావున నె తొం తవాద యుద్ధంబుజేసితినని

నతంతు నశేమిపెపితేమిర యుడి యుట్టుంతనిన్ను.

తే. విను విపైదనవి యూవు యు

గెనివెంధనవిపలతికిదపగింనతునితి యున

త్వస్వతలంబులు సత్త్వవత

ముననతుం బెంలగంగ ముసతు భూవరతగున్

క. సత్త్వము యుజ్ఞ ముదపమును

సత్త్వము వేదంబు దాంతి శాంతులు నగుటన్

సత్త్వమందెం ఋ నిశనిర్జ

నిత్యసంఖ్యానములునువిష్ణలములగునే

క॥ అనవిని దీర్ఘంబు వారలనుద్ధరించె యమవరాదులనిన వరికింవి

వ్యా॥ ఇత్యుక్తమని అతిథి గాథా వింశ। ३२।४०।४१। తోరువారు (ప్ర)వృత్తులు। సంసారులు। గృహ
స్థులు అనుట। నివృత్తులు। ముముక్షులు। అనగా నివృ(ప్ర)వృత్తులు। నిస్ను నివృత్తులు అ
నుటుండు। పూజారూపంబు దలంచెనది యమాలు తద్రవ్యములు గాదు గనుక। రాజప్పైనా। ఆతిథ్య
ముననుప్తైకమను టెత్తుగాదు। నిష్ఫల పాతకమని। అనగా। నివృత్తిధర్మతత్త్వైదావదే। అ
యుతిథి। అనంటె ।४०। జప। నిరవేక్ష్యంతటి। నిష్కామం తను ।४१।४२।४३।४४।४५।४६। ఇ
అనవిని। యమవాదులనిన।

౩. ము॥ పాదంబు వలదు. శి(ప్ర)ంతు దానఫలంబును రాజు సత్ఫలంబును బొందువారని చెప్ప
బెత దాతంబున కాతృతి కాల్ప్రవృత్తి ఆంగింప యయ్యెరంపురనాలోకింపవాదేల
విరాశిద్దరుదుల్పేష్ఠల పాలిప్తుల మొదల ఖండించుయుంతనిపట్ల నిష్ఠె ఖంటిణ్ణినిలుండు
నునా యున్నదిగొనవలయునను టెయిన వమ్మని బొందు దపస్త్వధ్యాయనిరతుండ
బ్ర(హ్మ)చారి యుండు విరతుండ.

తే॥ అనవుడునర సాధ్వంతునా
తనుసతనుసరి యమతాగగొరెదసత్తు
క్షనిరూఢిమత్తుత్త తథల
మనవహాతెనవే యనం(గ)హంబు దత్యాగ్ని

క॥ అనిపాలిర్థించె నప్పుడు వితృతితిషులకుప్పురుషులకు పురుద ముతొవి పాదంబు
సేయుటం ప్రయత్నింతుమనల పాసింప నెత యుంతు పుష్టసును నిత్యోక్తమని
ముందల నిలువు వారి తెలంగుమిడంను.

గీ॥ ఇక్రతు గోదానము నరింప నెక్రమంబు
దత్త్వలము వి(శ్రీ)ధిశా తంతు సుసగ
గోదాన షా డిదిద క్రవ్రద నతున వింత
లంబు యుత్రమగా యుగళంబు వెలయు

వ॥ నత్త్వ(శ్రీ)దా న~~(శ్రీ)యు~~ నంబు జేసి తత్త్వ లంబు వున్నదనతు గోదానఫలంబు నిత్రి
నయు తనికి బుద్వాత్రి నన తంతు సు నెయును వాత్రి యుండి తెనత యెుతటి సిలిరు గజ్జి నప్పుడు
ముట్టు బడిన వాతు పుట్టి వబ్రి నవాత్రి దత్తు లంగెల్ల సుత్రి (ప్ర) త్పుత్రు లనప్పు తమి రెనిత్రి
తజె ~~ప్రై~~ వ్రై రట్లు సెప్పు వినిన యువ్వి బ్బు నితో తదలంత యెుసంగిన సాతతని తంత
డిగె నెమ్మి బరి (గ) హింప నెసంగి తి. బరి (గ) హంబుల్లని నన్ని తంతు నిర్బంధింపదగునె యుని
చెప్పిన ఆబరపటి యూతం తితంతు గొని యెుదనని యెు తంబడి కొనమి.

వ్యా॥ వి(ప్రు)ంతు దానఫలంబు నురాజు సత్వ ఫలంబును బొందువారు। అనగా రాజుప్రప్రతి
గ్రాహ్యపుప్రు తోతపోయినా తౌగి కునతుదానఫలము యిప్రానన్న హితుప్రవె తతల దవా వాద
యియిద్ధము విప్రానన్న హితుపు వితరా జుంతు సత్వ ఫలము తలదు। అనుట తుల్యవ
లవరి ప్పులు। అనగా సత్వదానవులు వౌరి వైతట్ల నిపున్నదిగనుత తుల్యలు। అనుట।
అట్లని యుండు। స్వరాపా నామునె యుంతు। ఇగా ఇట్లు। అని విత్రు తోవషులు। విం
తరూపముతల వారు। వైత యుంతు। (ప్ర)భువు। ఇది। బితతు। వెలయు తెల అనగా (క్ర)యు
వు। ని(త్రి) యునిని। ఇవి। నత్వ(త్రి)। కొను వాతె। యుండి తెనక। అనగా। ప్రాప్ర తిప వాతు
వలెన వుండి న్రవొడనత। యెుతవి సి। విలంబు నియు విసి। తిరుగ। ముట్టు బడిన।

166 మూ॥ బాపం బగుంట తర్లుతాంత విధు తెల్లనే యుం గుడు తనవు తు గానితు తిత్రు విత్రు నద్దింబు
వింటి యుప్పురుషుల జనంబుల నితెంతి యు

క॥ నృపనవృమతి యుంబగు
జపమంత్రలంబడినితేను సన్నుతినగా
విపరీతప్రగో తులా తిన
శపి యుంతుబుమిా యెంయుంగ జాటంతిత నతుడ

గ॥ అనిననాత తట యంమందిరయాత్మ తెలాన
మెలుల యోగితినరటపే యొత్తమందు
నట్లిహానితివలసె నె యుంనుడుగరము
సాపెనవృ(ఫు)దెనతం నిశ్ర యు వయితూత.

వ॥ అతండును నేనే తనర్పంబులు నేనుజెప్పిన జపఫలంబంత యునుదని ఖ్రితినడుఖు భారవ్రాపిన నమ్మహా సురవరుసా నంబాఞొ తింబి భూపాలుండు సాతరంబు నిబలము లువతి యెమ సతుని ర్జరతున సత్య్రశ్రన మత్యంబు గలుగవలదిసా యదియైన యూగ ఫలంబు నతిపై దిగెందు మునిపలతే నట్లె యొతనవృత్తత విషులగుపు రుషు బురుపురు నన్న రనాద్యుసుద్దేశింబు యముము గామతాల ధ్యముల ము ధర్మాజు రూదులతో తను మాట తను మోర అద్భుతందను బరత్రిలు తలైత రింతి యుకాని యుచ్చు టెగెనుట యుదంని విద్యైహాయి తంబులు మాతు బనితదనివని యంవృ(ఫు) తాఖూ వి బ్రునతిత్తూ నిఘె.

గ॥ శ్రీధ్ధయును బలంబు జపవిధి యుందు సా
వి(త్రి) తేను నిత్రి వేల౩

వ్యా॥ తలుసుతొగానే వుందు యుబ్రినవా తునన్న అతిగితి యుబ్రినాను. నేను అతగతుంతా నినన్నినిర్బంధిస్తూ వున్నాడు అని చెప్పినాడు. ఓ రతట యాతతు. శబ్బైతివాతు. పుట్రు తెంటానని ఫెప్పుతెని పుచ్రికూ తపావుతు. పాపము అని చెప్పినాడు. వింటె యుప్పురుషు

లవణసంబులు। అనఘా। యజాటంబని నన్నువిన్నందింపకతాతదనిన్న యజాటంబునవ పుత్రుకేతపో కతాతదనిన్న యీయుద్ధరిపార్శ్వములతాత్పర్యముస్స అనుటు। ౨౬। నృప నవు అతిగతివి। నేనుయివ్వగా। నవుపుత్రుకేతు। నన్ను పుత్రుకేతుమ్మానిన్నుందింపతేన మియుంటుజుమీరా బాటుపెన్నునాను। ౨౮। ౨౭। అతండును। నవునాకుయుబ్రనజప ఫలమేనతికైది। తామతేటుదనములమయు।   మహాత్మ్యదము నను తామము వర్ణమువ్రా నది। ఇట్టుదిగెంసుటు యుమువివిద్వైపాటితులంబులు మీకుబునిలేదు। అనఘా నవెుత్కృ తెతాగర్బులవు నకెుంస్సు తౌశితజపప్ఫలవపు కౌశికుడికే   పూంటుస్నదనుటు। ౨౯। శ్రుద్ధ యమునాబు।

రి. ము   పము

సాటరింపగదగదు తెన్మైనసు నిందలు
మెుదురనవు గొరితివ్విధంబు.

క। తావున బాల్యవనజె లుపం
గావెలపెదనక్షితాతక్రైతుంటదర
శ్రీ పల్లవయిసంస్కృతం
వేవెంటందిగంటునరుగుమీపాగతితిక

వ। అనిమెునయ్యోరువుల్క నత్కర్మనిష్ఠావిశేషంబునకు శ్రుతుత్రైబ్రహ్మదేవతలు వారలమీదబుప్పవృష్టిగురిపించుటను ఆత్మెథతునరుగుదెంచి యుబ్జుకంఠింపరి. దేవ తార్చంబులుమెురయునప్పరెతా గణంబులాడుచు బాడుచు నుల్లసిల్లెనయ్యవసరంబు నగాశికునిత్ర్యైతునుద్దేశించి పాకంబు.

ఉ. అనఘులార సంసిద్ధులక్రైతిరంత

దద యఫ్నే టంతి నిర్మలాం హాత్రగతిత

సంత్ప పాంతురుగా తన్న మత్రాది

బంధ్రతంబుల చెంపేదుర్లబ బట్ల వ్యాఖ్యాణుంతు

వ. ఉద్ధర్త యమాదులనాదిత్య సంఘంబును నవిదయు(ప్ర)కారమునపాతంబుగానాము(త్రి)
తులంజేసి

క. హాయముపులని యుతి వృత్తిపు
సా యం(త్ర)ఖా పెంమల సతువు నాత్యె(త్రు)విసె
స్థాయంత గరరుత్తైవంా
త్యా యో ఖ తములుం గళేసి యుత్తుల శేత్రన్

వ. అప్పుడు దధియు బ్రహ్మరంధ్రోర్ధ్వ లయుంబును మహాశ్వో(త్రి)ల్లా(లా)త్పతియు బలి
దేశమా(త్ర)ంబును నగుపురుషుదను తెన్నైపరావం

వ్యా- లంబు పావి(త్రి) సాకు నిత్రె అనగా। అధికృతు బ్రహ్మదని తాత్పర్యము। సావిత్రిజప
ముతంటె వేదజపము సాధించదగదు। యింతెహాకుంత యింద లో మెడుకదవ గోడ
తప్పిధంబు అనగా। నజపఫలము నవు పుట్టుమ్మని పాఠ్యస్తావ్యస్త్రావు। ఇవి। తావునబల
ర్లవశె యుపంగావె అంటెద। అనగా। నవాంటయిపి వెయ్యితెను। అట్లుతాత। అలాగు అవుగా
త। త్రైకుంట। నాజపఫలము మునె మం(గ)ళాంబికాను। యీసుత్పతం చెపెంటుంది గుంటు నరు
గు। మొదాగతితిక్। అనగా। సాగతిదేవపుసత్త్వపాందుము అనుట। ౬౦।౬౧। అనేకులాల
మత్రాది బంధతంబుల అనగా ముముషుదేహము దిటబాన స్త్రాతుగనుత అప్పుడే
హావయుడు పాడు(ర)బా। దిటి। ౬౨।౬౩। హాయుపులు। పత్రి ఖాధంబను। పుడెంానిబంధనసేత
జెమల నతువంనాత్యె(త్రు)। సుఖువర్తావహాక్షమగానతిపించి నిశ్శేష్మత్తైశిరస్సుకున దెటుంచి

బ్రహ్మరంధ్రము చేర్చెన్ ॥ ౬౪॥ అప్పుడు, బ్రహ్మరంధ్రము, అనగా, సంఖ్యలగుంట, అది బద్ధ
ము చేసుకుని బలముల్ శ్యాతే తేజోరూపుడు స్వప్రదేశమాత్రముందును అనగా ప్రాణ ధారాకారము
స్వప్రదేశమాత్రమున వెలితెలుగు పోవుచు, తిరిగి వచ్చి పోవుచుండు అనుట. స్వప్రదేశ రాజ్యాగంక [illegible]
ర్ష్యాదియుతే లతా. ఇత్యమరః. పురుషుడు అపరశ్చిస్త.

167. మూర్ధ్ని సమాధానంబున వర్తించెను పలికి వెంతిలము.

గీ॥ జాపకులకు యోగులకును సమముపు
గతి విశేషంబు ప్రత్యేకత లేకుండు
జాపకులు నిష్ఠారూఢ ధ్యాన శక్తి నధికు
లనుచుం బ్రత్యేకంబు విస్తరమ్ము నెంచదిపా

వ॥ అనుటలు.

గీ॥ బ్రహ్మరంధ్ర నిర్గతుడైన ప్రాణ్యాంతు
బ్రహ్మపదనంబు జైనె జ్ఞాపతి యుండు
వేదలత ద్ధ్రవ మెప్పుడు వితపనంబు
బొందనందు ప్రవేశించె జ్ఞాప వర్గ

తు॥ దేవతలకైరుపతి యు
ద్వవనిని యుగ్రురుపురను మంతింబ రజు దుసం
బ్రావించెను ధర్మమునవ
నివరయపురము నిఖిలము నిరుపమ తలన్

వ॥ తదనంతరంబు లంతర్హితుండ [illegible] వారును నిజ స్థానంబులకు [illegible]
కారంబునందది యుసుగతి విశేషము [illegible] యున్నది [illegible] నసుట

యిటు నాపగాతకములు యెంతగుంతే తన యగ్రబ్బిందు నిరతిశయులు జ్ఞానయోగంబు విధంబు వినవాంఛనాకు గలదంటే ప్పూవే యుండిన సత్పురుషవశం తప్పారమోక్షమున కట్టనియె మనుష్యపాస్పతిసంపాదంబులను నిజాపాసంబు గలదదిన యుతి నిదర్శంబునకు యెందుకనిన యియుంతుంగా తట్టింపవలె. మనుష్యాత్రీయుంగులందు తగుదేవతాగంరుంగు దంబ్రాబిల్లా॥ సు జ్ఞానయోగము గ్రపాసంపన్నబుద్ధినా

తెలియింపవే యుస్నేలమినాత

తాతనితట్టను ననపుసత్య —

వ్యా|- త్రైనప్పుటితన్న పెద్దదేశ(ప్ర)మాణాద తాళసంబారిగనుత పెద్దదేశమా(త్ర) తని(ప్ర)తితివ ప్రదిః తరిగినబంగారము మహేంద్ర మమెలా వుంటితే ఆ ఆ కారము అబంగారము తెవప్రకట్టు। వెంటువంటి యుల్లుకతితే అటువంటి ఆకారము ఆగృహే కాకానకు వప్రనట్టున్న। అనుట అటువంటిపురుషుని(జ్ఞ)ని। విదుర్నని। వెందురంగావప్ర। ఇటు జాపతంలకు। తె కాదులకు। యోగులకు। ఇత్యాత్రిత(ప్ర)జ్ఞిదులకు। ఆమలూసమమపుణ్యగతి విశేషంబు పుణ్యలోకములను పొందుటసమమేవే। అనగా జాపతంలకు సిద్ధిస్త్రీయుందు(ప్ర)త్యద్దవత ముస్న। యోగులకు సమాధియుందు(ప్ర)త్యక్షమగుట యున్న। అనుట। అందు। ఆశంటియుం దున్న(ప్ర)త్యక్షవెలితము। అంద ఆకిన్న అగపటంబు జాపతంలు అధికులు। జాపన్నె స్తుల్యఫలం వెంగానాంగా(త్ర)సంశయుం। - - - - - - - ఫలదర్శనం జాపకానాం విశిష్టంతు (ప్ర)త్యక్షానంసమాహితం। ఇత్యుక్తం। ౬౨।౬౫।దేవతలం అద్దవుని (బ్ర)హ్మనున్న। అయ్యిరంపురనం। జప - -

ర-మూ

శ। యోగ

గ(త)ద్భదాని కిగార బొంబి

నిష్ఠంబు దొఱవను నిష్ఠంబుఁ దెరవను

నరుండు గన్యాఖర నాం జెందర్భ

నెఱ్ఱ దిసుఖమయు బెత్రికాలమయు నరు

నవియుండుం బంబుత్తై యారాపశాల్లు

గీ॥ నింతయు అఖిలవయు దెరని శేపెర్పుత్తై

అంతటు పొఖ్బి దుంబు అవసంవయి దూ(ఱ)బు

తాపుమయు బ్బి పద కెంపి తజ్ఞా నవి

శేష బుద్ధిబర పంసిద్ధి వెందు.

వ॥ (అ)నిపెంతి లయు.

క॥ అసమాలంబ మణప్పము

రస గంధ స్పర్శ రూప రవాతంబు గూటం

(బ)సవింగు నిం(ద్రి)యము లతు

వసంబు గాదెంద చరము వస్తు వ్రాబు

త॥ (స్త్రీ) పుంనపుంస తత్త్వము

లూపరతత్త్వము నతెవు నదివినంతత్త

ద్వైతపారస్తంత్రై

దిపింబుబునుం తుచెూ ధ్రిద పా త్త్వయునకు

గీ॥ వెలుగుచుండె తిదిపంబు వి రవస్తు

పుల(బ)కాశింపజేయు నట్టలఘుని త్వ

బోధనజ్యోతి యుం(డి)యు వేఱుఅను మాన

ప్ర॥ కేవల కర్మయోగ శుద్ధుడైన జిజ్ఞాసువునకు యోగజ్ఞాన యోగభ్రష్టుం ఫలం సంపాదు
లేవి ఇత్యుక్తం ।౬।౨౦। జ్ఞానయోగము సత్కర్మయోగ శుద్ధానికి కారణంబు। అన
గా ఫలకాంక్షనలేని అనవద్య తత్త్వసేవనము జ్ఞానయోగము తు కారణము। అనుటచే ఇంక
ను అనిష్ట నున్న ఇష్ట పురుషప్రాప్తిని కైవల్య తత్త్వమువలె యున్నారు। లేక విసంశ్లే
రమువలెనా। అవి రెండు ఒకే రకములు చెప్పుచున్నది। గనుక ఫలమందు అపేక్షలేని వారైనవారందు
బుద్ధీంద్రియమును విడిచి కారణాదులచే తనయందు ఆపత్తులను తలపక తెలిసి తజ్జ్ఞానముల
బుద్ధిచేత పరమసిద్ధిని పొందును ।౨౧। ౨। పరమసిద్ధిని పొందునంతవరకు। ఆ పరమపస్థితి
యేమిటి వంటిది అంటే చెప్పుచున్నారు। అనవాలంబము। నిరతిశయానందము నిర్వేదము
మునున్న। అప్పుడు చేత (ప్ర)సవింపు అనగా। విషయముల సుప్తిగాయుండి(ది) లోపల తు
పొందనవసరము గాదు - తత్త్వమునందు। అనగా (ఇంద్రి)యములు ఆత్మతత్త్వముతో అ
టుట। ౨౩। (స్త్రీ) పుం నపుంసక తత్త్వములు రూపదర్శనములు గనుక అరూప తత్త్వ అయి
న పరతత్త్వమందు లేవు గనుక। అది అనగా। ఆ పరతత్త్వము। తత్త్వాన్ని పొంది
ఆయా (స్త్రీ) పుం నపుంసక తత్త్వములను పొందినద్ది। శరీరములు అయి। జ్ఞానదేహమువలె
త(పు)రాణసూక్తం వున్నది। (స్త్రీ) పుమాన్నాపి నపుంసక న్నవాస త్వదస
త । పశ్యంతి (యుద్ధా) త్మానిదమనుష్యాపి ప్రదత్యుక్తం వత్స్యతి విదత్యుక్తం।
౨౮।౪.

168 ము॥ తత్త్వములలో యము.

కుల విసు పురుషుని కిం(ది) లోపములు

దనతనతె ఆగుణగార్వము

లనితములు సాధ్యసంపులట్టులవలెను

చ॥ అనిమరి యుంను

చ॥ ఆనలము దొరసిన తరుణ సందుగుణాల వయుబంధుతైన సా

ధనములు(ప) వ్యసజ్ఞన శాంతా తనదర్శనగాత ఆంత్యము

త్తనంపు నలంగ జేసి పరతత్త్వముగాంతువసంగరాదు వి

స్తనంపున సాగమోత్తమధనం జెందరించి జగాత యూరయుండి

ర॥ తెందముందు త్రీ(ది) యింములతు

నెందనరాతంన్రతే తలయుస్నె తత్త్వం

జెందుననపరభాగంబుతం

బెందవ్యజూతుల్లదితేకపోవ్రనేసంపంతి

తేఁవల యుకిలెరాలము గాలవయు

గలిగితదా.

ప్ర॥ తమంతైనప్రపంచపంచతరుణముల పొంది అధితమైన తత్త్వము(ప) తాశిస్తూ
వున్నరంటాడి। యేలాగంటె చెప్పులు స్తాతుం వెలుగుయా వృద్ధిపము। తండ్రసరా
లాదులను(ప) కాశింపచేసినట్లు। వంపా త్త్రస్త్ర। లాబాధ్యముస్త్ర। జ్ఞానరూపము
స్త్ర అయునజ్యోతిస్స అనగా। పరమాత్మ। ఇం(ద్రి)యములను। మనస్సునున్న। విగత
జార్థ్యములను గాజే యురున్నది। అనగా। ఆత్మభాసతేతను జతమ్మైనదవారలు
న్న(ప) కాశిస్తూవున్నవనంటె। ఇలవిను। పురుషునకు। దేహంతర్యాపి। ఇం(ద్రి)యములన
స్సులు। రాజు తమం(త్రు)లువలెనే(త్రి)యులగలిగియున్ను। అనగా ఇం(ద్రి)యములు

అస్వతంత్రములున్ను ఆత్మ స్వతంత్రుడున్ను అనుట। ౭౮।౭౯। అనలమయిదానిని
అన్ని అగపడుచున్నదా। వృత్త్యమందు తుర్యాదులుచే తద్వృత్తి వ్యాప్తిగా వాత్రువ్య
వాత్రుస్థగా। ఇట్టివతి। సజ్జనవాతా సన్నామ సంపన్నా। సాధువాతా। అనిర్వచనీయ
సు। నీవు గుర్తించి పెట్టినా తప్పుతావు। విమర్శించుటవనుట। తెలిసినగాని। అరణ్యమయము
తేలవండ్రిరి తేగాదు। అనుట। అలాగే తనువు ఉపాదాదులచేత నిర్ణయించి తెల్పేదు
గాంతుము సరాదు। విన్నమునుద। ఆ విజ్ఞానముచేత। ఉపనిషత్తుల సందర్భంలోనగాని
అనగా జ్ఞానమైనాని విముక్తి తెలుసుట। ౭౯। తెందమునకు(తునస్సు)తం।
ఇంద్రియముల కున్న అగపడదవాడి। తత్వమంతే దపోదు। ఎదుట వున్నవాస్తవ
మొక్కటైనందిను స్వరూపములు పొందవు। అంతమాత్ర

B. మూ మృగము పక్షి గజము పశువుది

క్రిములు పల్లె దురల్లులతో
జ్ఞులు విజ్ఞానంబు తేలవు ఖ్యాతులంటు మొరయునే
తు. పాము లింగంబాము తెల్లులు
దేవం తుంతె యుగనేరు దేహాత్మత్వ
శ్రీమంతు పరమపురుషుని
దేవుల నిర్ణయంబు తెలుగంగ ఆగనే
తే. తెలుగుం దొరపమి యమవస
గలుగునే యంతట నియమ్మత తరుణకు నాశం
బలపుపరవస్తువునకుం
గలదె యభావంబు మనసునెన్ని తెలుప

క॥ రవిబింబము రాహువృషయు
నవిసినబాసి నను దేహపతయు దేహుయనుం
డు విదయు యజ్ఞాంబున
యువిరతివిరతుల యుద్ధనుతగుటాత్మనకు.

క॥ విను వినాశప్రసక్తి
దను గను బురుషుం డుగలుషతంగానదుదే
ఆననఁ బరాత్పరాతగ
నను నైతలతదతిని యుట్లలపాలితే

గీ॥ ఇంద్రియంబులు దమ యుత్రినట్లు నట్లు
దిదినిని యుదుంబులదివ్యనీవియు
తట్లువతిసంబంధింయగాన యాత్మ
గావవల.

వ్యాఖ్య మునేత ఆవస్తువుకు వృష్టముతే తపోదు౹ యుద్ధాతామవతాం పార్థివ వ
పాయక్తానదృష్టపూర్వం వనుశైశ్యుబత శాస్త్రితావతీతుల్యత్వం౹ ౨౹ వల౹ వాగు
ర౹ ఉరి౹ ఉత్పత్తిలము౹ బాట౹ గాలత౹ వెం యుం త్రము౹ యూసాధనములచేత
వృగాదులను వట్టి నట్టి జ్ఞానము చేత త్రైయమును వూడుకు౹ రం౹ పాము పాపము తొల్లి
ఆగినట్లు ది దోషము లుచేరపాతే దివంచుదు ది నాత్మని టెం లు గును౹ ది దోషము
బు అనగా బహిర్దృష్టి అనుట౹ నగ౹ తెలుగుం౹ తోపము౹ అనపతకపోవుట౹ అమూవాన్న
యుండు౹ అ మాత్రమంచే చంద్రు నకుగాశమంతే దు౹ సంససంగానరితలుదే అ
నగావాటువలేక౹ పరవస్తువుకు అభావమంతేదు౹ ౩॥ రవిబింబము౹ రాహువు అర్థ

ముముక్షువు అగపడకయుండును। అద్వైతానందుడు అగపడియుండును। అవి

ద్యయు అజ్ఞానసంయుక్తుడయిన ఆత్మకున్ను అజ్ఞానవియుక్తుడైన   కలదు।

౧౩। సు। నిత్యమోదకమందు నిజ(ప్ర)తిబింబమును వలెనే। పురుషులకు నిత్యులైనట్టి

తరణావందు తన్మతాజ్ఞానమునందున్నాడు। ఉదకకా ఉపాధిము। - - - - - - - ౧౦౦౭

మునువలెనే। మనస్సు కాలుష్యమువలన తన్మయాజ్ఞాతుడు। ౧౪। ఇంద్రియంబులుదెంగ

లవంటివిగను కదా। బహిర్ముఖమునకేందు। ఆత్మను

169 మూ యమునింద్రియములోరగనాముపలన

క॥ పాపత్రయమున కోర్వం

బాపాడింతబుద్ధి మెరుగు దృఢముతరణిం

జూపు నతండవు గురుడా

నా పురుషుడు గాంచు పనికి నెక్కడనుండెన్

తే॥ ధ్యానమెరాగ నిశ్చలముగ నంతరంగ

మెంతలవిధములుగ నాంబులనిద్రాంత

మైన నిర్మలానస్త్రప్రపంచము గలయది

పరమపదమది దానికి పరమయాదేదు.

వ॥ అనవలతిపమ్మజ్ఞానంబున తమయామూలుగావున దానిమెలుంగులెలంగు

డెటుపరిపందలంబ యుల్లాశంచె.

తే॥ వినుమా వరావిధమిట్లది

యుని యూర యుతవేరవు గలుగదవనింజరణా

బనిపలా వెరాపనిజంతువు

జగమొప్ప రయముం గవానిబంధంబందుఁడై

తు॥ గుణామయాకృతిరా యనుదాని

గుణాతీతంబైదనస్వరూపగుణము వ్యక్తంబయుఁ

గుణములచేతఁ బొందఁగా

గుణాతీతతను గువెలుంగుముదా నతనుఁ

గుణదర్శనము స్వప్రసత్త్వము నరజస్సు దమస్సు

ననగుణములు ముప్పిరిగొనుచుగాత్ర

ఘట్టితుని యొంటు పెట్టదేగ

తా॥ తాత్పర్యము — చున్నది. గనుక ఆ లాగునా శరీరము అంతర్వ్యాప్తి తలదాన్ని పెట్టి వలసినది. వరప్రాప్తము యనుజ్ఞానము కృత్యంబు బతి యతుర ... ము చేత పురుషు డు శిత్వముగా తత్స్వరూపము చూచుటకు నీవు నీకి చూపనకు ... బుద్ధి అజ్ఞాన తగిపుంచున్నది. అనగా బంధము విముక్తుల ముందు. అద్యము వాటనే. జ్ఞానము జీవాత్మ పరమాత్మలను తన్నుదాని తత్వము యీ యనుమన్నదనుటు. ప్రకృతి యోగము చేత నిర్మల మగు బుద్ధి తత్వము సత్వాది గుణములను విడుచును. అతర్వాతి గుణాతీత మైనవస్తువు యొందు ఆనంద మనుభవించున్నది. ఇదే పరము పదము. ఇంతకంటె పరము లేదు. 2. అని చెప్పి పరమజ్ఞానతత్వము. మాట. అనగా మాటలుగనుక దాని పే ఆంగుతె అంగు మాయనుపవాదని మార్గము నీ వరా నిను మాయ యిటువంటి దాని తెలయదు. జ్ఞాని యందున తపము ఆ కాల ... మందు నతి పేప్రత్యవార్గము వలె గుతెలయదు. ఆ పండము నుపొందుటకై గుణాముక్తిపా యు అజ్ఞానము యనుతుగు ణాతరూప మనుట. దాని గుణాతీతోదననదే గడు గలవ్యక్తంబు ... యనుచె ప్పబడె ...

మాయ అనగా అష్టప్రకృతియగు సంసారమని తెలియవలెనదియని తెల్పబడుచున్నది

.... అష్టప్రకృతి విజ్ఞానం   దర్శనం ౧ (యత్ర)

సాక్షిప

ప. మా   అట్టలముగ

నేల యంబు వైరాగ్యమను తెలివలె నకాని

అ. అని నిర్ధారించె వేదము

చ. మనోమయ దేహములు గనర మనోమయములు రజోమయ

మయములు మఱి అయు పృథ్వ్యాదితత్వములు

నైనపై తన్మాత్రలందు దాగి యున్నట్లు

భూతపంచకము లందు బుద్ధి యుండు

చ. ఏతత్సమయమున

నేత్రాదులు రసమయంబు యున సమ్మేళనంబు

వికృతి నెత్తిన బుద్ధి యు

నేత్రము లగు తత్త్వములవె యుండెటనా.

చ. జలము బుద్ధి తంబె జలము తంబె నదేజ

ముంత తంబె వాయువా తసంబు

దానికంటె వె ధ్వహా నికెల్లనంటెధ్యం

మనసు బుద్ధిని ధ్యమనసు తంబె

చ. ధరణి వెయదల్నె పంచభూతముల తంబె

మనసు తంబెను బుద్ధి తంబెను మహత్తు

రంబుగా లంబుగాలత తత్త్వంబు మిగిలె

యుండు విష్ణుతిజ్ఞ గములకెంత యుదతతము

తే॥ ఆది యయి మధ్యము సంతతము

నాదివేదంబులు తెలియనట్టి యుదతతి

వ్యా॥ దశావిధం తత్త్వం విషయం పూర్ణ యాది శ్రుతి ౧। గుణములను విడువగానే, తత్త్వతో

అగణ్యాత్మకనతేజస్సు మాగాపూర్ణము ౯౦। వినుము (మూడు గుణములు స్న। ఋతు

వలెనే (ముక్తిరిగెనంటు (ముక్తి) ఏగా తలు సంతోని ఆత్మను బంధించాదే నిజే తనస్వాతేగ

వు। ఆత్మవైరాగ్యమున (వై తగిని వేతనే తాను। అనపూర్వాన్వయము ౯౧ (వునికే

నతరజతమృద్విత్రాకరమైన పూసలయందు సూత్రముపన్న కొన్నాయి జాంతజ

స్వేదజోద్భిజతమతుర్విధ భూతముల యందు వ్యాపించు। ఆత్మ। వ్యాప్తుడు। అనగా

ఆత్మయందు భూతములన్ని వున్నవనుట (---- తున బొలయదే శ్రుతివాక్యం।

(త్రి) ౯౩ (ఏకరసము ఉదుర్త్య (త్రి)మం(౧ పొదితమైన మధురాదిరసముల తెంబత్రకరసము

గలిగినభూమి (స్వాద్యము ఇట్టి। అనేకౌషధిరసము ఇంబయుననట్లు సంవిదాపేషు

ద్రసుసారముంగె తకిషధుల మొక్క మధురాద్య వికరసములు కలదిలేంబాగు అవు

టున్నదో ఆలాగుబూడువిరా (బిత్త ఆత్మనుభూస్త్రా పుంతే బుద్ధి అనేకతత్త్వములకొం

బమోక్షం (బుద్ధిపాపాతీర్త సాభూమికూలా షట్కాన్వాదంసాకిణో (తథాతత్త్వమునగా బుద్ధిరం

తరాత్మ సందర్శనశ్రుతిం ౯౪। జలము (పృథివ్యప్తేజో వాయురాకాశములనేవా బుద్ధ

లు వృత్తికానికంటె వెక్కటపెద్ద అయినవి। ౯౫ (ధరణి మొదలయిన పంచతత్త్వాల

170 మూ॥ వేదములతు నానావిధ

వాదములకుఁజేరుగ దభవత్త్యైపి న్వపా.

కం॥ ఆ సంభవము (బ్ర)౦గళాంతం
గను నతి నిర్బద న(త్రు) కాశంబది దా
విను తల వు నతుంబలుంతున
తునకవ్వియు గర్భముల కె గోచరమనఘా

కం॥ మనసు గొని మనసుబుద్ధిం
గొని బుద్ధిని దర్శనంబు గొని దర్శనమున్
విన(త్రి) మందమున నెంచి గెంటిన
గను ముద్దు ధర్మ్యరుని విష్ణు పునఃపొందము అరున్

కం॥ (అవ్య)క్తంబచ్యుతమమలం
బమేయమవర్ణ్యయుతం తమస్సులుగుం రుమా
ధ్యేయము లనలవ తీన చిత్తము
నమాదారితమున పొందదగు వెద్యమున్

కం॥ ఆ గురుడుపదేశించిన
విధి మంత్ర(గ్ర)హార్థ తత్వ విద్యాశ్రుతులన్
వును నలవరింప నినున
మును విప్రోక్తములలక్ష్యముందలు రతిన్

వ॥ అవిని విధిపరము కార్యంబున బాంధవ పా(గ)ముం దుబ తావంపా(బ్ర)శంసించిన
పో త్యాపంపాని యయుతగు తృష్ణమంపాత్రంబు వినవల దుజెప్పవే యంది నన్నుపాప
తితేంా నారద -

వ్యా మి పెద్ద, తాలముకంతె పెన్నాపుపెద్ద, అతనుప్రభువు, 22, ఆది మధ్యాంతములు లేక

పోవుటచేత. అద్వయుడు, వేదములకు, ఉపనిషత్తులకు, నానావిధమైన (బ్ర)ంతి
వాదములకు సృష్టిచేరునది, పరమస్థానము, జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తి, ఈలాగు తెలిసినవారికి సంసార
దుఃఖనాశకము ౯౨. ఆ మహత్వము, పర(బ్ర)హ్మానుభవము, (మో)క్ష, అనుభవించు
అనగా ఆగామి సంచితములు జ్ఞానము వల్లనే నశించునవి నుంటు, శాంతింగను ఉప
శమమును పొందును. అది! ఆ ఉపశమము, అతినిర్మలన(త్వ)ంకారము, చిత్తవృత్తి ఆత్మ
దజ్ఞానముచేత సత్యముగా(ప్ర)కాశించును. తా. అనగా ఉపశాంతిని పొందినవస్తువిరూప
ము, వునేవాత్మజ్ఞులకు విషయము కాదు. అనగా జ్ఞానవిషయము అనివేదతాత్పర్య
ము ౯౫. మనసుగూడ, విషయాంతరతతిని మనస్సు(గ) కాంచి, విషయాంతరతగలగిన
మనస్సును, ఆత్మనిశ్చయబుద్ధిచేత విషయేతరతబుద్ధిని, అంతర్జ్ఞానముచేత
బహిర్జ్ఞానమును, మనమున నిరోధించిన చిత్తగించిన తెలిసిన అనుటయు బుద్ధు
డు. ఆత్మరుడున్ జ్ఞానస్వరూపుడున్ అయిన విష్ణువుగను ౯౬. అమృతంబు, ఇట్టి
దివిశిష్టమైన తెలుగు, తేజస్సు, యుమూర్ధస్థాంగములు కలిగిన చిత్తముచేమువుతో
బహిరింద్రియశాంతితో, పొందగానే, సంపద్ద్వయము, తెలియు ఆగినది. ఇయుమ్ము, నిత్య
తత్త్వ ౧, నిత్యం, ఉపనిషద్వాదితత్త్వ ౨, ఆసనం, ఉదాసీనత్వం ౩, పరిణామం,
పూరకార్తైర్త్వయం నిరోధం ౪, ప్రత్యాహారం, అంతర్బహిర్భావం ౫, ధ్యానం, మనో
నిశ్చలత్వం ౬, ధారణా, ఆత్మ — ౭.

3. మూ. జాగ్రద్వృత్తావపి త్వంతశ్చేతసా కల్పితం త్వసత్ బహిశ్చేతోగృహీతం
సద్యుక్తం వైతథ్యమేతయోః.
తటస్థ స్థూల(బు)క్ విశ్వంతగు
విశ్వం తనిరాశ్రయో యువియుక్తలల(క్ష)ణా

నిష్ఠాతత్త్వవినోదన
తృష్ణాంగల్పించెదవదుదివ్యవిజ్ఞాతిన్
గీ॥ ఉష్ణగల్పంబు జలముల యందు జేసి
తల్పగతుఁడవై నాభిబద్మంబు దెనాత
నందజుఁడు పుట్టి సృజియించె నందనులను
నంబునన సప్తసంఖ్యల నరవరేణ్య

టీ॥ మరీచి యత్రి యంగిరసుండు బులస్త్యుండు బులహుండు గ్రతువు దక్షుఁడను
రగువారల యందు మరీచికి గశ్యప ప్రజాపతి జన్మించె నతనివలన సురాసురగరుడ
నాగాది జాతసంభవంబు గలిగె నతనికి సూర్యుండును నత్రికి సోముండును నుదయిం
చి రాజవంశంబులకు గూటస్థులైరి. సూర్యసోమాన్వయజాతులయి నృపులనేకవి
ధంబులైరి. దేశకాలవిశేషంబుల నృపకులంబులు బహుశాఖలై వర్తిల్లు. వానిల్ల
దనవలుబవృద్ధుఁడు శిష్టుండు బరస్పరవిరోధజనితసంగ్రామంబులు నిమిత్తమాత్రంబు
లుగా నశేషప్రకారంబుల నుపసంహరింపనెద్దుండు వాసుదేవసంకర్షణప్రద్యుమ్న
నిరుద్ధాత్మకంబులగు చతుర్విధదివ్యస్వరూపంబుల గలిగి జగద్భరణంబొనరించు
చుతలా జన్మంబులంది యుట్టి గ్రతలు సల్పునని కృష్ణుని జూపి యాభూతేశ్వరు
మానుష

వ్యా॥ స్కం॥ తి॥ ౨॥ ప్రమాదిం॥ జీవాత్మపరమాత్మనిరోకైత్వవిజ్ఞానసా॥ ౧॥ ౨౦౦॥ ౧౮॥ కృష్ణుఁడు
నీవెందనమానుకేరుతుడు (సృష్టికర్త అయిన విష్ణుడు (కర్మపొందిత త్రి తాకొ తుతము
చేత మహాభూతములపుట్టించె ౩॥౪॥ మరీచి కశ్యపు వలన సురాసురాదిసంభవంబు
గలిగె. అనగా అదితి దితియు గమునకు మానవసితసంభవము. అదితె అలయవల

శివది । తేరాశీసంతగాలముష్ట(ప్ర)యుతవాస్తుము । యుతహ్యావద్మకాలా(ప్ర) ద్విదిహాంభార
యియతుంన్యిహాం। తావత్తాతదజీవంస్తినాసర్వము కృతంబ్యయుం । వశ్యాషాంమ్మేధ్మసూత
రోద్భాబహ్మావబ్రతత్వ్యభ్య । సంతత్వాద్దె శ్రైతేషామపత్యముపపద్యతే । తత్స్రితా
యుగతాతేపంస్పర్శాజ్ఞాయతే(ప్ర)జా । నవాప్యబ్రాహ్మేమ్మేధ్మనేనా దర్శస్తిస్థావంపిజనాదిప ।
ద్వ్యపరమ్మేద్ధ్యనెదర్శం(ప్ర)జానాముత్పవస్యత । ఆరామతలఁ యుగశాజక్ దృంద్యరూపె
దిజనాం॥ ఇత్యుక్త్వం । వాసుదేవం । ముక్తి(ప్ర)దరూపము । సంతర్శనాం । అయుతా
కరూపము । (ప్ర)ద్యుమ్నం॥ ।

---

170 మ॥ పావనాబ్ధిదృష్టిజ్ఞానాఖంట యుజ్ఞాకంబు గృష్ణుంతుబ్యక్తపరతం(త్ర) తజెసి యుత్ర
స్థాపరితుల యరారాధనంబునతుబ్రాజనంబ్మైజ్ఞానకెంర్యంబులు గరుణామయుత
టాత్పర్యంబుల నెంపంగునని(త్ర) తుంత్రైశ్రీ్ష్ణునకు(ప్ర)ణామిల్లి యుద్ధిష్ఠిరుండు.

తే॥ మునిజనవినుతచరిత్ర
మనుజుండెవ్వనిదలంచి మహాశయునిం
జనసిద్ధిఁబొందగనని
యవ్విభునింవ్రదలపనలవరించు నని యతుగుటయున్

వ॥ అద్దశ్శ్లోకార్థనయమతో నిద్ధ(ప్ర)యుత్తిల్లను నారదునకుఁ దెలిపితివి అంగా వివరించె
దనాత్మన్నింపుము.

క॥ పరము నత్తరు విష్ణుని(బ్ర)స్తుతించి
నారదమునీం(ద్రు)డంజలి నమితభక్తిన్
మస్తకము జే(ర్చి) భక్తిసమ(గ్ర)ంబత్త్త
వృత్తినట్లనియెటుఁ నివిన్నవించె

తే॥ దేవా మోక్షార్థిజనము
తే వెరవున నిన్ను దలతురె జప్యము సం
ఖ్యావిధులను నానాగతి
యోపేక్షత్రపరతం(త్ర)యమును తగురుణాన్
గీ॥ అనిన నద్దేవముని పలుకాదరించి
వరదుడగు విష్ణుడిట్లను బరమ భక్తి
నిర్మల(శ్ర)ద్ధ యిం(ద్రి)యనిగ్రహంబు
మన్నయము ధ్యానమునకు సమాశ్రితోటి
తే॥ వినుమి తతల్లభునకవి
బనుపడు గల్మషములెల్ల బాపగావె
స్త్రీనయుక్తి పరమసాధన
మనస్ప్రతి జపింపునది నిజాంతిమయిథాన
గీ॥ (ప్ర)ణవపూర్వకము గుసమం॥ పదముపాంత
పడ్డ క్రైశ్వర్య పాటపర్వపదన
నిర్వచనశబ్దములు(గ) మనిష్ఠ విప్ర
తుర్థ్యగూర్ధ్వంగమం(త్ర)ంబు దేవానునెరపి
వ్యా॥ సృష్టికారతరూపము। అనిరుద్ధం॥ పాలకరూపము। శలాజస్థంబులందివంత్సృష్టి
వతారంబులెత్తి ।౧। ముని। ఎవ్వనిదలంపు సిద్ధిబొందగను తలపనే యున్నమువు నలవరించు
ను। అనిరెండుప్రశ్నలు ।౯।౨। పరము। అంజలినివంటివనిరసనుపోల్ప। అల్లన విల్లు
గా। దేవా। ఏ వెరవున నిన్ను దలంతురు। ఏ జప్యము సంభావింతురు। రెండు ప్రశ్నలు॥

అనగ। క్షత్రియోద్దండ్రు యనిగ్రహించుదు అవతారోద్దేశము। సాధనములు అనుట

ఇది పూర్వప్రశ్నకు ఉత్తరము ౧౦ । వినుము। నిష్పాదనము। అనగా క్షత్రియోద్దండ్రు యనగ

హింసలు। పనుపడు। పడ్డపడుట। అక్రమములచే జనుల్ వగచుట। పాపములపాలుట

కుపాలు యి.... అనంతమౌతి। దానికి। అనుభూతిని। జపించుటకు। జపమంటే ఏమిటి

నది। ఇది ___

౩. మా తు. ఆ లతా లతా నిష్ఠం త్రముని

శ్రీల మానసు శ్రీ జపించి జపి యుండగా

వల యుగ నుస్మృతి దానం

గలుగం జతుర్వేద సాధకత బు శుభు నతుడై

తు. అనిశంతి యుగ యుగ నుస్మృతి

యుగపరంపల్లు దానికమ్ము నిప తతి

[illegible]

మనసం త్రి యుంత్రైన యుల్లె వంశాంత స్తవముల్

సీ. అవతార శాస్త్రయున బలత్రి జపమాని

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

సర్వదేహములు జీవాత్మ సంప్రవర్తి

సీ॥ నమ్మి తన నమ్మిన జనములు ప్రాపించిన
రవి సమ ప్రభ నిజం హరి దాస్య కరుణ
నట్టి నామము సత్య సాధనం తర తారకమా
గర్వ బంధు భక్తి గమ్యదలంచు.

గీ॥ అతులం సూత్ర్యవరి దివ్య సప్రభ శిరస్సు
నజ లయకారి నశిరస్సు నారాయణ నిస
నాత సని యోగ నయారి, యోగాతి రత్న,
ధ్రువ నిర్వేద వారి భక్తి యోగ నిలుచు.

క॥ అప్రియ సత్య ఆగరు
తెప్పని నారాయణా

వ్యా॥ భక్తి యోగమును చెప్పుచున్నాడు। ప్రణవము పూర్వమందు గలిగిన। నమస్కారమునకుదా
పూగా। (భగవత్స్వరూపము.... శబ్దము స్వ చతుర్థీ విభక్తితో తనియెడ తెలియుటయని మంత్రము)
చంద్రుడు। ఐశ్వర్యస్య సమగ్రస్య వీర్యస్య యశసః శ్రియః। జ్ఞాన వైరాగ్యయోశ్చైవ షణ్ణాం భగ
ఇతీరితం। సోऽస్యాస్తీతి భగవాన్। వసతి సర్వభూతాని సర్వభూతేషు వసతి వాసుదేవః। సహా
షాడ్గుణ్య వాసుదేవం (...)। తెలియుటకు। ముందుగా। ఇట్టి మంత్రము। ఈ ద్వాదశాక్షరీ మంత్ర
మును। జపించి। ఆదర్శాని। అనుస్మృతి। జపియించుటం గావలయు। ఈ జపము చేత పురుషు
నకు చతుర్వర్గ మహాత్మ్య ప్రాదక్షిణ్యము కలుగును (౧౩)। అని। అనుస్మృతి। అనే జప్యమును
తనకు బాల్యముస్మృతిని స్తోత్రమును। అచ్యుతుడు నారదునకు ఉపదేశించెను। ఇది భగవ
ద్ధ్యానము గనుక పంచరత్నములలో చెప్పబడ్డది। (...)। అవ్వక్తు। నిరంజను। సర్వదేహములు।

బహువచనము । జాత సం(ప్ర) వర్తి । జా తాంత శ్యామి వ్యాపి తేడు । (ఇం(ద్రి)) యు(పు) వర్తు ।
కారక గర్భ (తి) పొ గర్భ । జా గర్భ । తంత్రి సావలంబనము ॥ ౧౨ ॥ అవలు । శం తోపాదమం
రు నిత్య సమాస యతి । ప్రథమ విభజించి చెప్పు చెప్పు నది యడి యనునన్న శబ్దము గొని వి
(గ్ర)హంబు చెప్పు నది యయు నిత్య స ।

౭౨ము జ మొనె విధా బర్

నివ్వటిలు జగములన్నియును
నెవ్వని చేనమ్ము త్రుందు నెప్పుడు గొంటుతుణ్
గీ॥ స్థావరములు జంగమంబులు దా తెలసు
కాగ(బ)ళ యంబు జెందిన కాలమునకు
నిలుచు నెవ్వడు తంత్రయూ నిత్యసత్వ
లక్షణ శా(స్త్ర) సన్నగా గెంటు తు నియంతి
క॥ కాలము బర్షస్పూర్ణుడగు
నెల యుం పన్వంబు (గ) యు యు ని(ప్రి) యు యుసుధ
ర్మాటోత్తమునై వహిమ
గ్నీలస లుప్త వాసుదేవు నం(బు) గొలుతుంతుణ్
క॥ (అ) నలు నకు రథాతి గగశాం
తం నతు నం(గ) హా తారతముల తంనం దెజంబె
వ్వని వలన నావ పా(త్రో)ను
నను పాధి కతో బు నెంటు తున వ్వి(ర్వ)తుర్
గీ॥ నాలుగంటి నవెంతి యయు నాలుగంటి

కెంటనైదింటమరి యమునకెంటవేల్పు

యజ్ఞశీలు రారాధింతు రట్టి విష్ణు

గీ॥ యజ్ఞధరుఁ డంబుజాక్షు యజ్ఞాంతు లత్రి

మనికి పట్టు భోగమునకు నెలవు

సర్వమునకు నిష్టసదనంబు నానెంచు

పాదిపా(ద్య) ముంతు వరదుం బరము

క॥ భగవంతు నిబాంధుని నఖిల

జగత్పూరణాపరుని మూర్తి సాగరనిభుం బెరా

దృగరిష్ఠబంధ కాల

జ్ఞగుణాత్ము నిర్గుణాత్మ శ్రీమా యుగెంలు లుతుఁ

క॥ వృత్తమునకు (బ) భవంబ

వృత్తంబా తత్త్వమున తంన వ్వలయునవే

పా॥ వారసమ్మెయు లురువుండు। నట్టిసంధి నిలిచి విరతి। అనిలత్రయ్యనా। స్వాని త్యంతి

ప్రతి విపస్తా తనం॥౧౬॥౨ వ్వడు। సబరాబరగురుడు। తోతగురుడు। ఈశ(ప)ట్టింపెను।

నివ్వటలు। నిప్పన్నములైనవా। మునుతం వుత్తుంద... తతిముతుంద॥౧౭॥౧౮। కాలవంప

ర్జనస్వం భృదిక (త్రి)యూ గండా తర ర్వాసుదేవం(ప)సిత

తు। ఇత్యుత్త్రం॥౧౯౭౦॥............... తి॥౧-౨॥౨౪-౧॥ (త్ర)మమంగా। యూ అత్ర్యర

ము తలగిన। అయిదు మం(త్ర)ములచే తనున్న యజ్ఞలుచేసి సోమాన

కు విషయమ్మైన విష్ణువు నాకు (ప్ర) సన్నుడవు గాక (చతుర్థ్యర్థ) చతుర్థ్యర్థ) ద్వాబ్దం పంరాస్వరణ

హూయమితేచవ్వన క్షాన్త్వాద్యం సమేతనిష్టం ప్రసిదత్వ్యత్యుక్తం ॥౨౧॥ యజ్ఞధరుడు। త్ర
తుని త్ర్యాహకుడు। పంచయజ్ఞుండు। బ్రహ్మయజ్ఞాదిపంచయజ్ఞస్వరూపుడు ॥౨౨॥
ఆగమనుని। నతతేజనివి। పాంథుని। నతుమెన్నవిని। అమూర్తి। దేవానుతేజవిని। ఆ
గదా। ఆగమనుని। త్రితమావిరూప। పా౦

B. మూ - - - - - - . చూ

యుత్రితజితా యం దాంబగు
జిత్త్రవరాధీస జిద్వ్యాప్తిసంతింతుండ్

౬౧ జ్ఞానధ్యానపరాయణు
లైన మహాత్ములు జితేంద్రియులు త్వయంపాడుల
వ్యాసింపొందిన వారలరు
పానిలరణు బెంధ్రు త్రుతువు వ్రతసంతృప్తి

౬౧ తెూతంబంత యబినిశ్చం
తేజాంశంబున నవిర్భావించునగారు
ప్వారకుతై వెలుంగుర
యూతరునప్పర్ధ్యసాక్షు పచిపర్ణింతుండ్

౯౧ ఆయుదుది అగుల బ్రత్ర్మిబంహునవుల
వసుభవించుత్రిత్ర జ్ఞానద్వాదిగుణాను
భవంబులెల బ్భవిందుమహాత్ర్వితలతు
పంచ యుంతు మహాత్మ ప్రసక్తిగూరి

౩౧ మతిగతసాంఖ్యలు ఔగా.

స్థితులు నగు మహో త్పత్తి వృద్ధిం గని పునరా

గతి తేని సుగతి వత లయుదు

రతత్సర్వైశ్వర్యుని దలతు సప్తకమతాత్మ

౩ ఉ ఇనంనదుమవె అంగె తుసా

వయని మధ్యవయనంబల త్త్వయం బెందని ని

ల్పునె వెలయుందిష్టియు

వ్యా॥ ధ్వని। శబ్దాది రూపు। అమూర్త। ఆకాశవాయురూపు। సాగరని జ్ఞు। జ్ఞానసముద్రుని।

పంచతాలజ్ఞు। [illegible] పంచతాలస్వరూపుని। పంచతాలజ్ఞు అనెడి ద్వితీయ

సంకల్ప (దు) [illegible] (ప్ర)కృతి అయినప్పటికిని (దు) [illegible]

[illegible] (దు) [illegible] (ప్ర)కృతి [illegible] సూత్రం। [illegible]

[illegible] అవ్యక్తమునకు। మహాత్మునకు। అవ్యక్తము జన్మస్థానము।

అవ్యక్తము అనగా (ప్ర)కృతి। ఆతత్త్వమునకు। ఆ అవ్యక్తానకు। అవులు..... [illegible]

[illegible] అవ్యక్తాద్వ్యక్త [illegible] [illegible]

[illegible] జ్ఞాన [illegible] సాంఖ్యులు

[illegible]

అయిదవదే [illegible] అయిదు [illegible] (ప్ర)కృతి। [illegible] (త్)మముంగా।

పంచాననములు। పంచేం(ద్రి)యములు [illegible] జ్ఞానేంద్రియ [illegible]

సత్త్వాది(త్రి)గుణములచేత . . . . [illegible] ఆత్మను . . . . .

. . . .

అం॥ అయినప్పటికి(త్రి)యు యందు భేదము

మతిగంత సాంఖ్యులు। బుద్ధినిష్ఠ సాంఖ్యులు। యూపద్య

173 మూ గుణ

నిరంజను నంతరాత్మునిం బాటించుచుఁ

తే॥ సాగి మూర్తిస్థిమ యమముదా

కామ యమమును నిత్యసుస్థిరంబును నగుచే

జ్ఞానమ యుత తత్త్వము సాక్షా

కామత్వంబున నిరంతరంబును జూతుఁ

తే॥ గుణా ములను సాదిమ్మెని

ద్విగుణ ~~[illegible]~~ ములను సంసార్థ గుణ నశింపు లక్ష్య

(ప్ర)ణ యుపాదున బుసారాత్మ్యం

(బ్ర)హ్మ ఉంతు(బ్ర)హ్మ స్వరూప సర్వగతుఁ

తే॥ తల యంగనల్లబొతలం

దలలుసు తెరాచనములందు నదనములు నగుని

క్షిలు నిర్వికారు నిత్యం

గెంటిబెద సర్వసాక్షి గోవిందు హరిఁ

తే॥ నిమిషి యుంగతు స్మృసంసా

రనివ గ్రంథ వ్యా~~[illegible]~~దు గోచరము గాపులు నం

బుదతు నఖిలెం(ది) యమములతు

నను సేవమనవా దవింత సారా యుదాబిరా.

తే॥ రోషము గామము రాగ

ద్వేషంబులు తేజస్త్రిదిశమ్మై యేనా

శ్లేషిని గాలెలంతు రవి

శ్లేషవంతాని లలను వృత్తిసిద్ధులు నిష్పృక్

తను ఫలములు గోరక తత్కర్మం

బులు నతపురు షాని షితంల సాధ్యాగ్రహాతిం

శొలయుంబువాను నిర్ద్వంద్వత

నెలకొనసనేకాంత జనులు నిసంగం(ము) వారి

తను దేహస్థ దేవాసంజల

దేహా.

వ్యా॥ రాజులు ప్రశ్నపద్యమందు చెప్పబడ్డది। అయినప్పు

టికి నిర్విఘ్నాదిమంత్రము గనుక పునరుక్తి దోషము లేదు। మంత్రోపదే - - - -

- - - - - - - - జగద్వ్యాస అంతేజలం। యత్పాంద్రి యసియు

హృగ్నిత్తత్త్వజ్ఞానాదిద్భూమ మతమి తి గీతాసు। ౭।౩౦। గుణావయులు సాదిస్యే। అనగా। గుణా

త సప్రకృతి కెంచెప ణాము నకు సంహాద్భ్యతగు। పరాత్పరుడగు అను

టు। త్ర్యురస్స ర్వాణి భూతాని కూటస్తోత్ర్యుర ఉచ్యతే। ఉత్తమః పురుషస్త్వన్యః పరమాత్మే

త్యుదాహృత ఇతి గీతాసు।౧౫।౧౬। తల ఉమంగ। నమస్తే స్పర్శ పర్శ తమోత్ర్యశరీరాము

చేత్యుక్తం। బ్రహ్మాంతరూప్యతవను టు।౩।౧౬। అతంద్రియు నమస్త్వ జ్ఞాం అంత్యేర్ద్యుక్తే శ్రుమా

యప। యేమనత్వాం సాధు భావంతి సంసారే సంపతంతి తే। ఇత్యుక్తం।౩౩। ద్వేషము। త్రి

త్రి। దిశమ్మే। స్త్రీశమ్మై। యేనాశ్లేషించెగా। అశ్వియులను చేరక నిన్ను చేరుబడు అగా। ఫలము

గోరక। ఫలకాంక్ష లేక। తత్కర్మములు చేయుచు। ఆ కర్మములను జ్ఞానార్థ కర్మములు చేయుచు

చ॥ ప్రసిగా। అకామత్మ్రత కర్మములు కర్మతుంబ . . . . నివసుట। విశ్వంద్భ్యా

వమందు। నిలమెనం। నిలవృపత్త్వ। ఏకాం తిజనులు। ఇతరా నపేక్ష్యలైన వందేహారు నిష్ఠా

తురు। - - - -

B. మం. సముగ్ర విన్యాస త్రిదల తులంకురిత

వృత్తిహామములు ప్రాజ్ఞంబున

మోహా తనిరసించు బోగము ప్లైలు గృష్ణా

౨॥ (ప్ర)కృతి యుబుద్ధ్వహం కృతులు భావము భూతా యుంబు నిం(ద్రి)యము

(ప్ర)కరము గశవాచ్యవ దంపా(ర)యము జా సితవర్తసంబులా

సకలము వందు నవ్వసం (ప్ర)సన్నతని ల్త్రవినకు నవ్వహా

నితినిలువంగబట్ట్వకొటు నిక్రమముగా దిటుత్రై వెలుంగుదే

౩॥ ఏకత్వంబన్యత్వము

నేకత్వము గల్గ నేమహా మహందంబా

తెలిసింపని పుణ్యులగుసు

స్వాంతులకుం బరమపదము సులభము సాకృ

౪॥ అక్షరములు నుజ్జరంబులు నైనట్టి

సముదయంబులు మహాలు సూ(త్ర)మునవండ్లు

తరణిగని యుండు నున్నవి గాన సమత

యెంచు నుదృత్తి నిగిరారెద నిష్ఠదేవ

౩॥ శ్రీ తురహి యుతపవిత్రత

జ్ఞాతి(ప్ర)ష్ఠ(ప) సమస్త మోత్తవతత్వం

426

క్షేత్రత్త్వము నగుదుంజగ

క్షేత్రపు గాంట స్వత్వపుసు నవము తుండా.

వ్యా/ రామకృష్ణాదిరూపు । ఆదేహ । క్షేత్రాకారాత్మకవు । పాపపుణ్యములనురెంట నెన్నవితవే వా

రు । ౩౬ । ప్రకృతియు । అవ్యక్తముస్న । బుద్ధ్యహంకృతులు । మహదహంకారములుస్న

భావము । మనస్సస్న । భూతపంచకంబు । అనగా । గుణాకములతో పదిస్న । ఇంద్రియాలు

పదిస్న । ఏంశంవదినాలు గుణ్యార్థతత్త్వములుస్న నెయందువున్నవి । వాటి యందుండివుస్న

వు । ఇదిగుణావిలాసము । ఆవిసమవపు హానికి విలువంగ ట్ట నిత్యముగాదు । ఇదినిర్గుణ

విలాసము । ఇటుక్షేత్రలంగడె । ఈలాగున గుణానిర్గుణారూపక్షేత్రనాశిస్వాపుక్షిప్తగదా.

అవ్య . . . . . . హంతారామనో తేంద్రియాణిచ । త్వమ్యేతాని తేపుత్వం

న త్వయా త్వక్తం । ౩౭ । ఏకత్వ త్వభావము కలవారికి । అన్యత్వము

. . . వభావము కలవారికి । అనేకత్వము । భేదభావము కలవారికి । ౩౮ । ఆకారములు । మ

ణులు సూత్రము నవున్నత రణి యందున్నవి । అనగా క్షేత్రమాన శక్తిచేత అంతర్యామి

రూపముచేత భూతముల యందున్న . . . . . । ఈశ్వరస్సర్వభూతానాం హృద్దే

శేర్జున తిష్ఠతి తెలుసు – – – – – – – – – – – –

– – – – – – – . . . దాతిసుతపు । భూతప్రక్షిప్త । తటస్థలక్షణా ।

74 మూలోద్వేష్యంబు(?) యమను వేర్పాటు తేదంభూతా

తవుల యుండెల్ల నంసముతసాతు

భూతసంఘాతంబు బుద్ధ్యహంకారము

త్రియుగుణాత్రయసంగతియుసుతేవు

పరంబరాంబు ద్వంద్వధర్మములు నింద్రి

యమముల పొందును విషయాభిరతి యును

బరివ్రాతములు జరామరణ మోక్షసిద్ధినై

శరణాంబువేడెద గురుయాకాదు

గీ॥ ఘో(ర)ణా జన్మాలు మహాసుదర్శముల దృత్కు

దృతుద్రిజంబు నందునంబా యుణ్యనకు

సూ(త్ర)(త్ర)వాతాగమున(గ్ర)మహా(త్ర)తముగ

వెంటజేసి గోవింద యానందమియ్య.

సీ॥ శ్రీంజలంబుల జలంబుల శిఖిశిఖిపాయు

వు నవాయువం బరంబు ననునంబ

రంబు చిత్తంము న చిత్తంబహంకృతి నహం

కృతి బుద్ధి దగ నెందరించె యుంత

వట్టునగా తనవృత్తంబు జెర్రిదియు

వృత్తంబునిజ జెంగి మైన(త్రి)గుణా

సామ్యవివిధస్థితిపతి సన్నగారణా

జాతతత్త్వ(త్రి)లు వెరుపెతుంత

వ్యాచిత ।

అ

తత్త్వంచె తత్త్వం ముసగుదు । అవగా తుంతల సామ్యముచే త క

నతసామ్యముచేత ఆత్మరూపు తవగుదువు । జ చేత

జగ(ద్ర)త్నతుతవు (తూటస్థతవు) । సాత్త్వికి ।౧౦। ల యు యోగము నంచెప్పుచున్నాడు (ద్వైష్వ

(త్రి)యుములులేవు । ద్వంద్వములులేవనుటు । నా తుంత్రా తసంగ వమున్నబు ద్వంగవమున్న

గంగాసంగమున్ను (త్రి) యమునాసంగమున్ను విష్ణుపదసంగమున్ను తీర్థము. నాదుష్టకాది
పతకమును మహాదిపంచకములను ఉపశేషించి యానంద నిమగ్నుడగు (ఇంద్ర) యమునా
లయమును చెప్పుచున్నది. భూత   చెప్పుచున్నారు
జలంబుల యందుల ఉపశేషించి యీలాగున జలశిఖావర్త్యాకాశములను యుద్ధవి
యందుల ఉపశేషించి, ఆకాశమును మనస్సు యందు, మనస్సును అహంకారమందు, అహంకా
రమును బుద్ధిని, అనగా, మహత్తు యందు, మహత్తును అవ్యక్తమందున్ను చేర్చి అవ్యక్త
ము వెంటనే నిర్గుణమైన గంగా సామ్యస్థితి పదము అనగా ప్రసిద్ధమగు తుంగావంకదగా
తారకా భూతములైన తన్మాత్రలు, విషయములు.

13. పద్య. గుడిమెలగి పెట్టులు దొరకునవల యుదాన
బరమంబునను గేవల మునకంపదము గలిగి
యినని శవమన్నెర్యంబుచే జయగెవ్వ దము
గాతగమునా గమనములు గాలిగి పోవ
కుహారి యుండెడు నంగా యము
దరయుంగా హరి యుగలము హరి నాతు నంగా
హరికేశవ నశ్వరలము
హరి (ప్ర)సాదోదయము మహత్తర మహా వంద్య
గుబుద్ధియుదు బాల్యము ననిశ్చ మెరయుజేయు
జాలు శక్తినా మెనగు ము జలధి నయన
పూర్తి కర్మ ఫలంబులు మెందుగాక
యుదిబుబింబుల గతి తెరు శైలంబింతు.

గీ॥ నిన్ను నెప్పుడు దలచెదనన్న నీవు
వస్తువులందెవ్వెడు నావా॥ తనంగ
వలయుఋష్యుర్వరుండవా వాసుదేవ
దేవదేవ మునీశ్వరభావనీయ.

క॥ తనుధనయందనిలుపిపే
రమువున బుద్ధికటవెలుగు నమ్మితు నినా
తను నగు వాన్ని జిన్నయు
ననుస్మరించునది యమృత రావృత్తికై

క॥ పరమాత్మని సారాయంబు
శరీరం తను నిజత్రిత్వమే నిషేధ్యీ
తరణ్యోతాయ నుని మన
స్వరణాంబు నెలతు నతుల షడ్విధ బ్రాతికే

గీ॥ అని జపించు సర్వావస్థలందు నను
శిష్టచిత్తనను స్మరించునయతండు

వ్యా॥ దతుండా, విధుమటె, దొరత శలబినది, దానిచేత పరమపదముం గలుగు, యోగనిద్రనేవే, శివులి
నిత్య జ్ఞానము వృత్తిగాక, యూతాయాతములు లేకుండా అనిపూర్వాస్త్రియము,
ఏవతారము సంశయమ్మే నిత్యము, ర, శరీరయుందు దేను, నా యుందు శరీరమున్నాడుతే
ము విరతికి తెవ్వతరము అనశ్వరులము, అనగా నశించని వారము, పాల్యపాలకన్యాయము
చేత పరస్పరము స్వనాసంతోంపున్నాము అను, వారి ప్రసాదము నాముచేతను అనిపూ
ర్వాస్త్రియము, ౯౩, బుద్ధియును, ప్రాణమును, బలమును, పూర్వోక్తస్థలంబులు పొందు

గీ.త। సన్న్యాసము కర్మత్యాగము యిప్పుడేపొంద   అది। సాంఖ్యానుభవము। యింకా

బంధం। తత్తదుక్త్యా(ప్రా)ప్తులన్ని। సంఖ్యలు ।౧౭।౧౮। తనందన యుండనిలుపి।(ఆత్మనుఆ

త్మయందే తన్మాత్ర) బుద్ధితో నిత్యానిలుగు నాస్తు తుని। అనుష్ఠించునది। అవిచ్ఛిన్నమయినాష్ఠురించ

తలపినది ।౧౬। పరమాత్మని।   అనిపదన్నిదము। - - - -

- - - - - - - -   స్వా(గ్రహ) కొనకు(ఏకాయనునిముఖ్య - -

- - - - - - - - -   షడ్గుణైశ్వర్యములుగలవాని

- - - - - - -   అనిచెప్పబడియెను యనిచెప్పనెంచునా -

175 మూ   సకలపాపంబుల సంహారం తాంతిమింది

యువ్వి యూనంద పదవయిన పతితయిల్లో

౧।౨। వైష్ణవియుగల్ల షష్ఠి ద్వంపిని యుగం

నైన యీ యునుస్మృతి బలి బుద్ధైన నఙ్ఞ

త్రైనేనేవ్వి తుబ రియింబు యుక్తిదాన

సమయము లవాడు దల్పల కత వయుబ తయం

౩।౪। సుర పిత్రు పూజల బావక

పరిచర్యల యందు నన్న్యస్తిదలయుము

బరవంని యంతని వ్వా తొవ్వ

త్రైర మును బరించిన యుతంతు గను పుణ్యగతిన్

౫।౬। విను పింబింనది యునుస్మృతి

వను చెత్రింగెంలుబుబవా జనములు తమాపా

న్నము బున్నవం బారపి వివ

వినయంబుగ వానికెల్ల విశ్వసముగల్గున్

తే॥ ఉపనయంబులను స్మృతిసదువగ

విప్రయోత్రిప్రసంత్యజునకు విప్రతనతిగ

ల్లునవినసద్వృత్తిజపిం

మనయముత్తమం బొంతిబులకుంజెప్పగనెం

సీ॥ అఖిలతత్త్వఫలములంత వింతంబు

ద్వృత్తులకు సవంత ఫలము గలుగు

నట్లులను టదలక్ష్యవంపురమునింద్రున

స్మరిమదియు పదము హాత్తజేయు

తే॥ ఉజ్ఞానముగేవల కృపన

జ్ఞానికినుపదేశవిధిప్రజనితముసెయుం

గానది సకలదరిత్రి

దానంబునకంటె నధిక తరఫలదముగున్

తు॥ హావునవనికై జెప్పిన

యీవిధమంతయును శుద్ధవాదయులకు గహా

శ్రీవెలయు జెప్పు మాపు

కోవిదవాశలు రతుపులవ్రమును సర్వంబున్

సీ॥ అశ్వమేధ సహస్రములు లాపరిం

పరయుకానివంశాంస్త తపదము నస్తు

దియుక్తిశ్రేష్ఠపరాయు కొండు

432

వద యజ్ఞేశ్వరు సుతశతము గ్రంథ భాగము

జపముచేసి (శ్రీ) విష్ణువియు యజ్ఞదానతపాలముల యందు యిదిజపించెదవానికి యా
రుకోట్లఫలము తలదు శ్లో జనములు వినిపించి జపసంత్యజించెను అనగా జపస్థాన
ని యుద్దేశించి బ్రాహ్మణుడు చెప్పుటచేతను అగా నానాదేవతలు అన్నివర్ణాలు స్త్రీ సహస్రనుల
సముద్ర తెల్పవిమోచనము యాస్వశృత్రం బుద్ధ దాన్యం తప్పత్యేబో శ్రీ పా
తస్సుపిసాగతి తుత్తుం ... అఖిల నష్ట అట్లుగుటు అటువంటివానికి తలవువు
అది ఆ తలపు మది యుపదేశము వాత్తజే యు పొందజే యు ... అశ్వమేధ
సహస్రంబులు అనేకసహస్రములు ... శతనివదము అనగా వొత్తమునుఅనంత
మది యుజత్తరసమేము బగలి గా తలవాడు పద యజ్ఞేశ్వరు అనగా మది యుజత్తేవ

B. మా. సీ. అనిచెప్పినట్లు లచ్చిని మిషము నిపతి
యందు గంగసంబంధి యున్నదిసవంద
రంబునదే ఆ కంచి రాజవంశోత్తమ
తెల్లంబుగానది చెల్లినతు
చెప్పితినే కా(ర) లక్ష్యం వైభవ ర
మాల్యవస్థారదు స్వల్పజత్తి
సంస్కృత(శ)బ్దానుషంగ తాత్పర్యంబు
మొదలంటవుముగ్గు తాత్పర్యంతవగుంపు
గీ. బరమవరదరవాస్వామి బాలపూజ్య
మానసీయము మనుష్యు తి దినజపము
బుద్ధిచెనుము దుం బులపెంపు దేవుడు

బంధనము బాపు శ్రీకృష్ణు బ్రహ్మంబు నెంచగ

౩. అవిశిష్టుం డుపదేశం

బొనవిని యానందభరితాత్ముండై పొం

దున్నహాత్ముఁడు దత్వజ్ఞా

త్మునకుం బ్రణమిల్లి వినయమున దనవృష్టిఁ

౪. అట్లు బ్రణామంబు జేసి యానందభరితాంతరంగుండగు శిష్యుండు తాను విని మోక్షమార్గ

ప్రపంచంబుపదేశింపవే యనిన నతండు వార్ష్ణేయ మాధ్వాత్మ్యంబును నితిహాసంబు గలదా

తంత్రంబు నీయతిగిన యుదితివైన యుండుగాని పలికి వినము వార్ష్ణేయ నామధేయము

దగువాడు.

౫. మానితమును మొకదు సుధా

సేసుండై యున్నత నిశిష్టు డున విన యుం

బూననిలుమహాత్మ్యము తెలుం

పానలి యునావిదయూ మయూనా తసురుఁ

౬. పాదంబులకుం బ్రణమిల్లిన బ్రబోధవంతాంతాత్ముడగు నష్టహాత్ముండు

౭. భక్తిగల వనాతుం బ్రశిష్యుండుతన

ట్లుగుటనవె మొగచ్చితవు తు మార

పదుపదేశమునకు సమవిధానుంతవై

వినుమునాడు వాక్యవృత్తి తెలుగు.

వ్యా॥ ఆనుష్టుభ జపించువాడు ముక్తిని పొందుననుట। అష్టదేయ। అధిదత్పురస్తాత్పుత్వయు

ముపపదిని। దీక్షవిరళము। శ్రీసంతోషమున్నది। అనుష్టుబ్భి పంబర త్రయముల చెప్పబ

ద్రి। గీతాఖ్యానామసహస్రే ద్వే స్తవరాజ మనుస్మృతిం। భారతే పంచరత్నాని కీర్త్యంతే తత్త్వ

దర్శిభిః స్మృతిం। యథా అర్జునాయ సాక్షాద్భగవదుపదిష్టత్వాత్। విష్ణునామసహస్ర

స్య యుధిష్ఠిరాయ భగవత్ భీష్మోపదిష్టత్వాత్।౨। శివనామసహస్రస్య యుధిష్ఠి

రాయ సాక్షాద్భగవత్ శైనోపదిష్టత్వాత్।౩। స్తవరాజస్య శ్రవణాత్ తత్త్వరు   యుధిష్ఠి

రాయ భగవత్ శ్రద్ధసా   అనుస్మృతేర్నారదాయ సాక్షాద్భగవదుపదిష్టత్వాత్।౪। పంచ

రత్నత్వమేషామను సందేయం।౨౬। అనిశెప్పెం శంభుతు। విష్ణుడంశ మస్త్వద్భవత్ తిశం

ఋం। రాజవంశోత్తమ। చంద్రవంశ్య।౨౭।౨౮। అట్టి మోక్షవారప్రపంచంబు దేశించ

అనగా   ఆర్తి వారంవు * గసుక। జ్ఞాన - - - - - -

- - - - - - - - - - -

- - - - - - - - -

176 ము. కు. అనిపలికి యుట్టనితెం.

గీ. కాలచక్రంబు నిరవధికంబు దీన

సర్గములు ప్రళయంబులును సంభవించు

ప్రళయమున బరమాత్ముండు ప్రకృతిమండి

యుండి లయమును సృజియింపు కల్పాది యందు

గీ. జ్ఞాతజాలంబు తోమునిపుంగవులును

దేహమును ప్రళయంబున దేహపతంగ

చనిన సర్వవేదంబులు శాస్త్రములును

బతపి రద్దివు దిమ్మని భావమున

తు. శ్రీవాసుదేవు తంత్రము

లాలసంబితమంధులైనట్టి యుజ్జ్వలజానం

శ్లేషయుధాహారములు బలి

శ్లోకములుగ వివరపఠంగి జ్వలితపూరితో.

క॥ అవివేకగతులుగజేయుసం

నవ్వుబరము బ్రహ్మానందసంపదులను ముని

ప్రవరులను సుదుర్లభమును

అవ్యయమును జనార్దనసత్సంపదల నీయుండుత

గీ॥ సకలదుర్భిక్షజంబునాగం సత్త్రరం

వర్ణులాకొ పురుషులు సగ్గలం

గరుడాసనవీపలసగణి రమునీంద్రులు

గ్రామమును సర్వగమ్య మమ్మ

క॥ మైత్రీస్వశక్తిబుధులను

కంఠత్ర్యవిశేషములు నభావంబు ప్రకృతిని

జ్ఞాతయోగసంబుద్ధిదము

దక్షితమహాకారముడి అయుపెంచ ఉదయించెంతుక

క॥ తలిగె విమలమహాకారము

వలనవబ్రహ్మముధానజేసి పాయుపగ

వ్యా॥ .... ఓ। ఓ। కాలత్రయంబు। నిరవధికంబు। అంతములేనిది। ... కాలమునందు। సృష్టిప్రళయంములు ప్రవర్తిస్తున్నవి। ప్రళయకాలమందు। ఈశ్వరుడు ప్రకృతినెందు ప్రకృతిని ... దుల ... జేసి। తల్లాదియందు। సృష్టికాలమందు ప్రకృతిని ప్రవర్తింపజేసి అఖిలమును సృజియుం

టీ॥ వ॥ ౬౪। భూతజాలంబులెల్ల। బుద్ధులు తూడా పుట్టి। మొదట పు(పు)ట్టిన వాలకంబు ల

యుండునే వేదశా(స్త్ర)ములను శ్రవణమును(గ)హావుటేల తరిగిపొందరి। ౬౫। స్వాభావాదిశా(స్త్ర)ము

లు ఆ బుద్ధులు తోసి సమస్తాహారములు సుద్ధితెల యవతేసినారు। ౬౬। అవి। ఆ వేదశా(స్త్ర)ముల

ను। విస్తారిపె తరిత్రి సెప్పినా। (బ్ర)హ్మబోధము అవును (బ్ర)హ్మజ్ఞానము పుట్టుచున్నది। అ   వరవం

ము। ఆ (బ్ర)హ్మజ్ఞానము। అమరు లక్షైనా। ముముక్షులక్షైనా। దుర్లభమౌ। జన్మార్జునకు నలవతియుం

డుకే। అనగా। నానా యజ్ఞాదికర్మ దిద్ధముగా అభ్యాసమై ఉంటున్నది। ౬౭। సకల। సంసారమంబూన

తుష్టు। శేషజము। దోషదము। అయినా। అప్రకు। ఆ (బ్ర)హ్మజ్ఞానము। ఆనారా యణోపముని వల్ల

నుయు నిం(దు)లు (గ్ర)హించరి। నారివల్లను(త్రే)పముగా ఆరుల్లు పొందరి। ౬౮। సైత న్యశక్తిని।

B. షరా. కలత జననములదే జపము

జలముని లయు దత్తాపుణ్యశ్లోకముని కే

౯. బుద్ధిశివసాత్త్వము తత్త్వనిర్ణయంబును గలిగి ఉరుంటు.

౯. చిత్తతలంబు మహాదిదేశ

ప్రకృతియుక్తయు విద్యేం(ద్రి)యములు బదియు విషయం

భరము నమనసు సంగతాతర

వికారషోడశక కవింది విపి కాశ్యశోభ్ధ

౭. ఈ సర్వముదేహమ్మౌ

భాసిత మిది దేహవమైన పరమాత్మని

శాస్త్రము న తుగానెందరి యుం

పాలించుం గరణా కూపమ్మె యూకర్తే

౮. పు(త్రి)సుము నవద్వారపుణ్యపురము

సందనుం తన వ్యాపకుఁడైన యుండు
నిసమస్త భావంబుల నెనసియుంట్లు
లగంట బురుషుండనఁగ జను సర్వజ్ఞుండు.
౩౹ ఆమహదంత జరుండ తత్త్వము
దేవ యజయ తమల స్వభావ తత్పురుషుతుడై
హా మన మహాజ్ఞమునందన
లమున్న గతినుం దు మంద్రనల తత్త్వ్యంతకులుడై
౪౹ వినుము తెలంగ మద్దినమున దెంగు నేత్రజ
ముది బ్రహ్మాద సాంద్ర మంజల భూత

వ్యా౹ పురుష హేమంత తత్త్వ విశేషమునకు౹ అనగా౹ పురుష తత్త్వ విశేషమంటేత అనుట ప్రకృతి మహా స్సున్నది౹ అనగా౹ జ తత్త్వ ప్రకృతి౹ తాను పురుష తత్త్వమంటేత అజ తత్త్వ ప్రకాశస్సున్నది అనుట౹ మహత్తు అనే బుద్ధి తత్త్వము ఆ ప్రకృతి వల్లను పుట్టినది౹ అహంకారము ఆ బుద్ధి వల్లను పుట్టినది౹ ఆ అహంకారము స్వరూపాన్ని పొందుచున్నది౹ ౭౹ తత్తగ౹ అహంకారము వల్ల సంత్రమముగా ఆకాశాది పంచభూతములు పుట్టినవి౹ ౧౦౹ ౭౧ వికృతులు మహదాదితత్త్వము అనగా౹ పూర్వపూర్వ తత్త్వము చేతను మహదాదులు ఏడు తన్మాత్ర వికృతులు౹ ఇవే౹ ఉత్తరోత్తరా తత్త్వము చేతను ప్రకృతులు న్ను అవునన్నవి౹ మూలప్రకృతి యొక్క భూతము ప్రకృతే కాని వికృతి కాదు౹ కేవల వికృతులు ఏవంటే౹ జ్ఞానేంద్రియములు౫౹ కర్మేంద్రియములు౫౹ శబ్దాది విషయములు ౫౹ మనస్సు౧౹ యీ పదియారున్ను కేవల వికృతులు౹ మూలప్రకృతితో యిరువదినాలుగు తత్త్వము .... నవి౹ ౨౹ ఈ సర్వము ఈ యిరువదినాలుగు తత్త్వములన్ను దేహాన్ని బ్రాసితము౹ దేహాన్ని వదనుట౹ ఇది౹ ఈ సమస్త తత్త్వములున్ను దేహమయి ఉన్న౹ ఆత్మయునికి

తి సాధనము లై (తత్ర) భావి విశిష్టాత్మైన జీవము సేవించుచున్నవి. అనగా, తంత్రముల
సంఖ్య 13 (పుత్ర) పూర్వ సప్తమము 8 (దక్షిణ) మందు 1 ఉత్తరమందు 1 ఈ తెంపిదిద్ది ద్వా
రములు తెలిసిన దేహము అదే పురమందు నిల్చుండుటచే పాలించు జీవుడు పురుషుడనబడు
డు (పురిదేహానేత ఇతి పురుషః) (శ్వేతాశ్వతరం ౧౮) అనుటం

177 మ॥ గణాస మా(త్ర) ణుంబు గా పుర(వ) ప్రదా ద
ర్శన మయి(త్రి) యూ తరంబు దాన
తఁ బ్రాతములవృత్తంబున
జాతములగు సందేహరుగం సమయుదది యం
ప్ర తత్త్వము నన పురుషుం
డే తద్వైద సాక్షిగా నమిద్ధుడవగా
గఁ వృత్త సప్తద్వారమవృత్త నాళంబు
షోడశవితారసుపరి మంత
లంబు(దృ)వ మధిష్ఠితంబా త్మోలజ
(త్రం)బు దిరుగు చుంటు గాలవగ త
తఁ ఈ వ(త్రం)బు నన తలచ
రాచరమ చుమ్మైన తూరమవహానిత్యం
నెరాచరమ్మెవరి యుంచుట
బ్రాతెంకన్నలయుదత్త్వసాధనద్రష్టిదే
గఁ పొందు సత్త్వర జస్తమంబులు విశుద్ధ
సంత రాత్ముబాంసు వ(శ)తమవిలం చెందు

నట్టునద్భావితపయునదదంతరంబు.

బుధు

వ్యా॥ తు। అస్థిర్యారు గతో యుద్ధశ్చ శా నదృశ్యతే। తత్రైవాత్మా నరరసాద్ధి: ప్రభవాహ నదృ
శ్యతే। అస్థిరస్థా: పునహౌనసంధి త్వాదారుద్రశ్యతే। తత్రైవాత్మానరరసాద్ధిమాగస్త్రైవాత్ర భక్ష
త। ఇత్యుక్తం॥౩౯॥ ము। యోగమునే తల తేజస్సు లగపడుచున్నది। అ.ఇ. ఉపెబ
స్సు। జ్ఞానప్రునము। చతుర్వింశతత్త్వాత్ర యమునస్థగనంత వజా దశ్శనాది [illegible] లకు ఉద్ధార
ముస్థలొనే॥౪౦॥ పురాతము లుపోలు నాలు। అవ్యక్త తత్త్వమున [illegible] పరిగబట్ల ప్రసు
పురుషుడు। పరమాత్మ। ఏతద్విధ [illegible] దుల యందు సాత్త్వికత్వమునే [illegible] ప్రకాశిస్తున్నాడు।
ఇది తలస్థలక్షణము॥౩౩॥ వ్యక్తసప్తాశము। వ్యక్తమునైన మహదాదులు [illegible] తున్నా।
[illegible] లుకాతలగనటు వంటిన్ని। అవ్యక్తసాక్షంబు। మూలప్రకృతి [illegible] నముగా తలగిన
టువంటిన్ని ఏకాదశేంద్రియములును। శబ్దాది పంచవిషయములు [illegible] ముగా తలగిన
టువంటిన్ని ధ్రువము। [illegible] బద్ధమైనటువంటిన్ని సంసార చక్రము [illegible]
చేత యెంత ప్రయత్నమునను కాలవశమునే తలిరుగుచుండు। [illegible]
చేత జీవుడు తరగాని తనసంసారము [illegible] ఈ చక్రమున। మోక్షము అవ [illegible]
అంతటా। [illegible] అంతవంతమ్మ। [illegible] ఇత్యభిధాం॥౩౪॥
[illegible] ౯౨। పొందు। పరాగము [illegible] పొందిన [illegible] గుణములు [illegible]
ధ్యాత్మైన ఆత్మను పొందును

౧౬. వృ॥ [illegible] గాంచి [illegible] ముల [illegible]

[illegible]

[illegible]

శెన్నదయుము నందతెలుగును

తదరయనివృత్తి సౌఖ్యతోనత్వమునకే

క॥ ఆర్యులు ప్రవృత్తిలక్షణ

కార్యంబులచేతజేసి గర్వత్వము నగుచు

ధుర్యత్వమందు విడువర

నార్యేషులగు వందన మనేకఋతుతెంట్రద్ధాదుల్

గీ॥ వినుముదేశభమూనితివేని నెల్ల

దెలుగదురతెమనదెం తహాంతునకుతైన

గానవేంమింటదేశభమూనమెతలు

నట్టివాపశ్చసింబవేదాంతవిదుడు.

గీ॥ ఆదవిశెంబ్రయుంతరంతమనవులకు

నతితుంతూహలమునె నతిగయతిగ

బహుబంధువుంధు నట్టుపూవసంసారతా

ననములందు దిరుగుబగులనతప్ప

క॥ వినుతెవులు ముమగవేషుజ

మునతుంందల తెంన్న

వ్యా॥ సద్వివేకముచేత। తదంతరంబున సత్త్వాదిగుణాపురుషభేదమును బుద్ధుతుబహు ఆగమా

త్రయంపము సంస్కృతాందమున.౨౧।వేదాంత విదుండు। నవంతుండు। దుర్జ్ఞానుండు బాలామం

డితరనుట ప్రవృత్తిలక్షణాధర్మమందు అంటుఆత్తి ఆదరముకలంగుసువారికిసౌఖ్యతోనత్వ

యుండుటచేత। నివృత్తిచేదుప్రవృత్తిచైకవారు నివృత్తులు కారనుట।౭౧। ఆర్యులు ఆర్య

పరతంత్రులు ప్రవృత్తిరూపకార్యములు చేయుటచేత తద్ధుర్యత్వము. అప్రవృత్తిరూపకార్య
ధురంధరత్వము వారికి గౌరవము అగుచున్నది. అందు అప్రవృత్తిరూపకార్యధురంధరత్వ
మందు. అకార్యములను అసాధువులయిన కామక్రోధాదులచే ఆ ఆర్యులు విడువరు.
విడువరు. అనేకారమందు ఆ ఆర్యులను కామాదులు విడువరు అనుట. కృ. ౧ శ్లో. దేహా
భిమానికి దేహాత్మవాదికి కామాదులను విడుట అశక్యము కాదు దేహాభిమానము ఎంతకాంతుడై
గా ఆతనికి దేహాభిమానము పోయె యుండు అనందగుచుండెను. దీని యుండు సర్వదామమువే
శాంతుడే దాంతుడు ఆత్మసిద్ధుడు అనగా దేహాభిమానము పోయినవాడు అనుట. గాన దే
హదేహాభిమానము వెంటలు అవిచ్ఛిన్నపాతకము. అతని ప్రవేశించి వర్తిల్లెడి వానిచే
శ్రీరాముని గ్రహించి యున్నది. గనుక సంసారులందున్న వారు. . . . . . . కా విను దో

17 శ మూ ఛందము మ ద స త ౧౦

ఇనంశాఖము శమము దమ
మును వెలిగెలుపంగ వలయు వేదాంత్యులకు
గు. బ్రూవి మొదలు గగల బ్రూ తములకు నిం(ది)
దలును లత్త్రింపి తితిక్ష త్యాగమాది యోగ్య
గుణములతో స్వభావములతో నందవే శ్య
రు నకు నర యును నపాం తారము నికిచట్ల
గు. పృథ్వి తయం సంప్రీతి యుసును ప్రసన్న తయు ముఖయను
నిర్భరం బులు సత్యగుణోదితములు
రాగవిరాగ రోషాదులు రాజసములు
దర్పహోత్ర ప్రముఖములు తామసములు.

తు॥ జ్ఞానము నతుసద్గురుసం

గా సంబద్ధము గాక తత్త్వ విచారత్రై

పూని మును సాత్త్వికములు లను

వీనసమయా స్వంగనల యేయు మహా ప్రచండ్రాత్మ

తే॥ వినసాత్త్వికములు మదిని ల

కెంది రాజస తామసములకును విగతత్వం

బెందరింపుబడం పతిస

త్త్వనిరూఢము బోధసంపద తుపా తువగుట

గీ॥ (త్రి)యుల వాంతారముగ గల్గు (త్రి)యులవలన

దేహసంబంధమెతల తలెరుగవల యును

జన్మపర్వ్యంతముల యెందు జన్మమునగ

మిశ్రిత నవశుక్లేషారీ తతలతప్రవృత్తి

గీ॥ మూ(త్రి)ముల బుద్ధిమయుసనాదియనుగర్వ

ము న(స)వర్ధనంబు చెందివేతల

సంతతాను బంధసంసారదుఃఖది

వ్యా॥ గనివారణము తెరతు శోషధానలుపప్పుసల్లభో వాచ్యత్వతికి। ఉనగా। వేవాదృంత

- - - . జీవాత్మకు - శమదమాది షట్కములు। నిలతాలుపంగవల యును। నిలవృపరపంగవల

యు। పరిప యుములల వాట్లసంగాలి యుపలపవడి। అనంటు। నగ। జ్ఞానము చెందకైన వాడెంత। ఉ

పాంతారము - ఉపాంత। ఉనగా - ఉపాంభావము - స్థానము। ఉనగా। ఉపాంతారమునకుంట

తనాని జ్ఞానము తెదమటు। నద(ప్రవృ)త్త్వ[struck out]లు। [struck out]ములు రజాను భావములు

దర్పాదులు, తపోనుభావములు, కృజ్ఞానములను త్రిగుణాలు అర్థముగనుచవారిని
మేత్రైతెలంతు వుండుగాన త్రిగుణాసంభావములను గ్రహించవలసినది. కర్మవిధుల సాత్త్వికము
లు మనస్సువుండునిలపుపతి రజస్తమస్సులతు తమిసోసృష్టుని. ఇంతెరాతుండాన త్రిగుణ
జ్ఞానకారణావుస్సు ..త్రియులు, అహంకారవుననేనుకర్తను అనే జ్ఞానముచేత కల్గును.
అహంకార ప్రావృత్తి యులే తజస్త్వమతత పో

౩. మా మగ్గ రుసుందు మానవుండు.

3. ఇంతకు మూలము దృష్టా
తంతువర యువత్వవిసుము వానికినతరం
గాంతా జనంబు దెలుపు బాల్య
వింత మెలఁగ తృష్ణ దెలిగు విరుగ్ర విషయుత్తీర్ణ

4. జ్ఞానాజ్ఞానంబులతోఁ
దానయు పాత్రయు బుద్ధి తత్వాహంకా
రానందలక్ష్మి గాత్రం
బైన మెలుకదానిజీవుని చెప్పుకతుల్

5. అతడు గాలకత తెల్పెన తర్కము నగం
సారవర్తనంబున లుపు లుండు
స్వేష్ట సంప్రవృత్తి సతాపదునరుమారి
యింద్రియములతో తనయుబెరసి

6. రాగపరివృత్తమానస
భోగంబున నింద్రియంబులుల్లసితములై

భోగంబులగుటయు దెలిసినను
రాగాత్మసంసారదుస్తరావర్తమయ్యెన్
తెలుపు రుషులు నరులెల్ల హితములగు
మురళులు తోడ్పా.

వ్యా॥ దు: జన్మము అనగా శుక్లశోణితముల నుండి శరీరమేర్పడిన గర్భనరకవాసము। ౧౦।౧౧। ఇంతకు
పూర్వము దృష్టాంతము చెప్పు | అనాలత | దానికి ఆ దృష్టాంతము పుత్రజననము | దారేషణా
మును | తెలుపుట | సహపాత్రమనము | అనగా | పుత్రేషణా ధనేషణాములు ప్రసాదజలముల
వంటివగుట | వైరాగ్యము ముక్తిప్రదము | జ్ఞానాజ్ఞానంబులతుందాన యుపాత్రమనము | అ
నగా | అంతర్దృష్టిచేత ఆత్మజ్ఞానముతోనే ఆత్మయనుము | బాహ్యదృష్టిచేత ఆత్మజ్ఞానము లే
తపోవులకున్నలోని ఆత్మయనుము | బుద్ధి ఆత్మ పాంతారాగాన లక్ష్యనాశంబు | అనగా | బుద్ధి
లక్ష్యనాము నిత్యమనము | అపాంతారలక్ష్యనామము శర్వాద్యర్చితము | ఆలోచించి తెలుసుకొనునది మేన
మే యుత | అనగా తెలిసి వింత దర్శనము అగుట | దాని | అనగా | బుద్ధిత్రస్థమార్గాలము చేతనే
దేహ మనపార్శ్వముల యందున్నసనాపు గల బెలుకను జీవ తనవేదములు చెప్పుచున్నవి ౩।
అతడు జీవుడు | కాలముచేత వేయించబడ్డ తర్వాతను చేత సంసారి అయి తిరుగుచుండు |
స్త్రీప్రసంసారము చేసరుని చెలిసి ఇంద్రియములతో కూడుకొని అవిష్కార్యమును |
స్త్రీష్ట సామ్యము చేత జాగ్రదవస్థయందు స్వప్నావస్థా సంభవము కలిగెనని రాగ చింతారణా
ము | తర్కనాశ బిబింబాతిశ చెందగి అవిద్యయింద్రియము | జా యుతె తదవాంతరో పాత్రయము
త్రైస చేత తి త్వతితంత్రం ౧౨౪। రాగపరి ఆప్తమైనమనసుచేత ఇంద్రియములు ప్రకాశించి
భోగములగుట కలదు | అది వస్తుస్థితి | రాగమయితే కపావృట | సంసారదుంపటము.

79వ మా సురలు నసురలును

దర యంగమం ద్రుబేడులు
వరులధీశులు వెలాద యుండులు వారలకంటెన్
క॥ జ్ఞానంబు దృష్టి సరుసతు
గానస యునసహ సంసతప్రు తరకో యుగుటెప్రు
జ్ఞానవిహా సునిస థవతి
దీనినె ఉగశల యునె యుతెదల్రితెసంగాన్
క॥ క్రమ యును సత్వంబు నుతా
చయును సుధర్మముల బ్రష్టాశర్వంబ తుప్
త్తమ దర్శముదానితె జి
త్తము గలవర పంగళల యుద్ధర్ధ్వమ పెర్తెన్
క॥ పరిహాపము బాషణాము సం
నిర త్ర్యగావయు తెలాసు గానరిందర్వంబులు సం
దరుల వెంతదినెమని
వెంర దగద జ్ఞానమునసు జెంత్తురంసు దతుం
క॥ శిను వరాంపా స్థ్రవం యుంబని
శనితాంగము సద్భ్రితతైజ్ఞవము నగాం
బి నసందు వందిదగుల దా
పనికిని నాశివిశుద్ధి బ్రహ్మ పగుంబు
క॥ శాలిర స్థితికి బ్రధమ
శ్లో॥ త్రినేత్ర యుంసు। దుం౦। అనగాదుం౦ బము। జ్ఞానేంద్రి యాదేంద్రి యార్యాసిద్ధప స్వర్పం

త్రైవర్ణానాం హి స్త్రీణాం తథా శూద్రాణాం పునర్భవేత్ త్యక్తం ౹౧౭౹ పురుషులు అఖిల
భూతములయందు స్త్రీలకంటె అధికులు. వారియందు బ్రాహ్మణులు వారియందు శ్రీ
వైష్ణవ సంపన్నులు। వారియందు జ్ఞానులు అధికులు ౹౧౮౹౧౯౹౨౦ నవవాసభాష్యకారి
శ్రీభాష్యకారులు స్త్రీలు పుణ్యస్త్రీ తు సనిందర్భంబులు. శిష్యమునిరెండవగదు। ఇంతమాత్రమే నతుమ
వందోషము పున్నదని పరిపాలకులు తమసంకల్పం తదు. అజ్ఞానపరిపాలకులు చేసిన పత్త్రమందు
మనస్సు బెంగ ప్రవేశిస్తూ పున్నారు. అనగా స్త్రీలయందు రాగము పుట్టుచున్నదను ౹౭౮౹
విను స్త్రీ శరీరము మాంసాస్థిరూపముగా భావించి దానియందు మనస్సు। తగులదు। ఆప
నితి। ఆభావింపుటతు. జాతి శుద్ధి బ్రాహ్మణులు. అనగా. జాతి జ్ఞానము ఆశ్రమము పుచ్చినది ౹౮౦౦౹
కారకస్థితి.

B. మూ. శారదాంబ యందు జాతి కాదశతకముసం
బారితలగు నింద్రి యములు
శారయు జాతి తలుము ఆజి యుత్పాదనములవంతి
గుణసద్గుణం గులు బదియమున సూత్రములు గంగ
    శైత్యమువిధిని తంబెన త్రైంతసూత్రము
    భంగి ప్రాదయంబు నతుమగాబరిబాయన్న
    జాతి యందిసర్వగత యగు భూతభూత
కృష్ణ ఆచారపు వంటి కిమి శాత్రం
    పుట్టి తిం బెరదు జెంట్రేని మరలుపం
    గోచరమగు పెలియవులం
    బాలికలో బదిని లుపరమా త్మగ నుండి

దేహాధారకారకం (ముఖ్యకారణము) సాత్త్వికాధనకరము(లు) సృష్టి। పాంచభౌతికతన్మాత్రస్థూలగాములు
౩। ధృతిశ్చాంసకుధిరమేదం జ్ఞానేన్ద్రియాణిత్రయాణ్యపి। ౨। జ్ఞానసాత్త్వికాధనకరము సాత్త్విక అహం
కారము। పాంచస్వరూపము। అనంత సంయోగికలను। విషయముల యందు వ్యాపించునట్టి
ఉత్కంఠ। సాత్త్వికలు। జ్ఞానేంద్రియములకు అయిదువృత్తి। సంయోగకారణము సాత్త్విక
విశేషకారము। ౩౦౧। స్థూలఖండగాలుపరి యనుసు। పంచాదిపాళ్ళు। ఇంద్రియములు అయిదు
స్థూలసూక్ష్మనామములు। ఈ పాళ్ళు అన్నిటిని నడులునములు మనసు తెలిసి దేహముసుఖ
మొందినట్టి స్థితి। ఏవము తాన్ప్రియానంద్యారసాదిదేహసాగరం। తత్త్వమంతయు బుద్ధాకాల
మాపగా యుక్తసాగరమిత్యుక్తం। మరియు అత్యంతసనాతన్య సాత్త్విక మొకటివృద్ధయగు
ధ్యానస్థానమందు మనస్సును అనుసరించి యున్నది। అదియు తగా సత్త్వదేహమందున్నట్టి
కించియున్నది। ౪। (ఆ రూపు) ఆసాత్త్వికము బుద్ధియు। మరిగి। రుచిగానే। అది అప్పు తనాత్మ
గనుక చిత్తమునకు మొదటిది పాదు। పోయిన ముఖ్యముగా పాపము। జ్ఞానముయొక్కలంబా
జన। ఇంద్రియార్థాలకు విషయము। మొదటిది। అప్పు తనాత్మ యుండి। నిలుపు కరము
తప్పగనుక। ౩। ఆవిధము గుర్రు గతిని గనుట యుండెను

కు
౪౦వ యూ ఆవిధము గుర్రు గతి గను
భావము నిత్తు గానిపట్టు పరుదు విను మునుసు
శ్రీ వేశము సంకల్పము
మా పాపము గుర్రు మునకు సమలాంగక ముల్
కం। అరయు నసంస్పృష్టమునను
విరుగు తుంప తు [illegible] టదె అగి యుసంత
[illegible] గలదె [illegible]

పఠింపకుం డంగ వలయు సంకల్పంబుల్

సీ॥ అత్రిముని యింద్రద్యుమ్న వత్సముని మునులకు
దెలిపె నది గాక నాయుగ నిం(ది) యమసంగ
బరగు జూపెన్ స్వభజంబు పరమువెల్ల
ధాతువులకదియ సుప్త(శ్రీ) దానివిధము

గీ॥ శుక్లముననుకు వంసపు సనాత్మ్య రూప వయువమో
బలము నిల్వ ధరింప బల్పబుద్ధి
తొమాపు దరు కొవ్వు ధన్య ధొపరిశ్నా నదా
శ్వు లన్నిమూ తవితలభా వులగుట

క॥ తాపునశుక్లస్థితిని
గా వింబన యుష్ట్రపు కొ త్తగ్గవుల గుప
త్సవిత యమువుని యువవారదుల
తెలియ నమొరస్త్రల యువ విషయము దూరా త్మకుతై

క॥ శ్రీర యుగ విష యమువులెంతి యయు
దూరంబమలు వాని యుందుదొ తరిపజీటిం
బొర యుదురు దొతరకున్నం
బరవుపదవి యుష్మన్ సుఖావునకు నగుణ్

క॥ జననము జరయును మరణా
బున మొందరు గగలుగుదు॥౨౨॥

త్వా నివట్టువదదు। అనగా శత్రునాశ అనేక. అనుట। శత్రుడు సంకల్పమునున్నను పుట్టి యున్నది। శత్రువు సర్వాంగముల యందు స్పృశించుచున్నది ౯। అనగా సంస్పర్శచేతనే శత్రువు శత్రువు। అని తెలియదు। తెలుసుకొనుటకు సమయము దొరుకదు। అదియే జ్ఞానము లేకపోవుచున్నది। ఆ సంకల్పరహితం కలదియైనచో సంకల్పము లేని రాగాదులు అంతము యున్నది। అనగా సంకల్పము లేకపోయిన నష్టము లేదనుట। ఏదైనను అందు సంకల్పము ధరింపకుండగలదు। ప్రవర్తించుటకు। నిస్సంకల్పముగా ఉంటే ఊర్ధ్వరేతస్సు అవుచున్నాడు ౨। అప్పుడు మొదలు శత్రుమిత్రు। ఇంద్రియ వశ్యము గా చెప్పినాడు। అందుచేతనే ఇంద్రియములు నది. దేని తోడ్పడి యున్నదో శరీరము ప్రధానము ఉత్పత్తి స్థానమైనది। ఈ శత్రువు మనస్సే। రూపము। మనస్సు నుంచి ఉదయించునట్టి బుద్ధియే పరమాత్మను ఆత్మసమీపమున ఉంచును। అనగా వృద్ధులు రు ౧। ఆత్మ। శత్రువులు [illegible]

౧. వం॥ బంధమోక్షము సం

గడచిన బుద్ధి అందు వైరాగ్యం
బునకు దిక్కు అంతయు నిత్య బాధ తప్పదయిత్తె
౨॥ వాస్తు సంతాపములు శోకం తములు గ
జేసి తెలిసి యున్న వాంతాకశలశాంత
బుద్ధి యందే నిరపేక్ష తొలంటి యుండిల
జ్ఞాతదయు కల్గు వెలుగంగ బోధమయుండు.
౩॥ మనసు సుహృత్తుగా యు
మ్మును మంత్రములు గజేసి పొందుదురు ధనం

బునక్త్రి(ము)మ్ప్యలుదానిం

గనితెంగా వలదె మొత్త్రుతాం అ(త్రు)తివత్సా·

౪. బుద్ధిసిని మనం బుతొానత్తనిలపిమ

సొా ఖి యుక్తినిం(ది) యుములసాగి

విష యునమింతినెతల విథిబునవానితి

నని తింపులు (ప్ర)సన్నులగుదురనష్టు

తు. విగుదేవతా(ప్ర)సాదం

బునని ర్షుల యోగతం(త్ర)ములు బనుతమున

యున్నెసంపునని(స్త్ర)లమంతినిలు

చునదినిధిల తాన్వపానసు ఖలు ష్మింత్రి

వ్యా· కాన్తర్హగుత్మైనయు యుతూద్వింగప్వాంగములు(త్రొ)వము (ప్ర)వేశంబవలశనవిచ

అరయుగ. విషయాపత్త్రుతలవారు బెతుంబు స్హారు. తెనిపాతుంము త్ర తవృబుం స్హాతు. ౭౧౦

౧౧. వసొాహా త్రాయంబులనునియుమింబడెంగలు ధనంబు పొందు దా

తెన్నొపయుత్మైన మసొా వా త్రాయంనియుంకుంము సు పొత్ర్యదన కాంత్రుతి బగా బుతొావద్యా. తాపు

స్వేరము. ౨. బుద్ధినిర్ష్రితింబ మనస్పునస్వ ఇం(ద్రి)యాల సంస్థవిషయుముల యుంకు

షొవిన్నతపాతి దేవతా(ప్ర)సాదము కలుగును. రెండు తొాపాదమందు లుప్తవిసర్గయు అ.

స్వేరము తు దునంతి లుప్తవిసర్గ తొాత్నమగును. స్వేర విరామము దా సొామనిగ. నాల

వా(వి)తులు కైనతొన్నస్వమి(త్రు)ం నము తం నిత్వయసొాత్వయునుబ.

అనిలత్త్మ కొావము. ౧౩. విను. దేవతా(ప్ర)సాదంబున అనగా ఇం(ద్రి)

యమున తగను. ఇం(ద్రి)యన్నిర్షులు వియుచె తను అనుట. యోగ(త్ర)యులు. ప్రసుతుంన

81 మం. తః శాకతతదా మూలపలపి

శ్రోత్రాదుల జ్ఞిత్ర్యక్ష్మైన యుక్తంబునని
శుద్ధితవగాతలవృత్తిం
బోధాబోధంబునంజలు తుకావల యుచ్ఛ
తః జ్ఞానము యుంధ్వనము గడి
జ్ఞానాగ్నిం (ప్ర)బలజేయు జర యుంచు రజాముచ్ఛ
సానాశిద్ధ దూం ఒంబులు
తని యమృత మంత్ర్యరంబు తెస్తై తొలుచ
తః విను విడా దోషంబున
తనుత ఒలర జస్తమో వికారంబులనే
మనసు దిలుగ ఐతగా గ లు
ఐన విమ ఆయు యుంపు దుదుష్టిలింతొలుగుచ్ఛ
మః అది యొంగి తెంప్తి దుగావున
తః విను తజ్ఞానాభ్యాసం

వ్యా॥ అక్షిప్తములు అవు ఋష్ట్రవి। శి ది. అ తెమ్మైన అన్నపానసుంఒమురే తసంతోషించునవాత్తై
నియునుంనది। పుంబి వలసినది। గ్రా। సాతం॥ తెరాశ। తజాం॥ గింజు। వంాలం। దుంపు। పల . . .
తం॥ తి లతల్ప వయ్। జ్ఞెన్నలు। జిత్తాన్నము। బోధాబోధంబునంజలు తుగావల యుచ్ఛ। అనగా।
(ప్ర)వృత్తిదక్షుమందు వృష్ణజనుల యొంక ద(క్షి)ణవందు జయుత్తైపుంత వలసినది। లతయోర
వేదం॥ యోస్తద్వ్యక్షపు యోర్ణ్వబయో రపి। నమ శ్రుణా యోప్తంతె
నవినర్గానిసర్గె యొరితివృత్తం॥।గ్రా। జ్ఞానము ధనముగ విజ్ఞానాగ్నిం (ప్ర)బల జేయు। అనగా

అజ్ఞానమును జ్ఞానమందు లయింపజేసి జ్ఞానమయుని విజ్ఞాన స్థితి ప్రాప్తమును గావించి

మంత్రజపముగా ఆ విచారణమునే తెలుపుచున్నది। ఈమంత్ర తెలుగు పదజాలము రామనామాది వి

మంత్రమైన అష్టాక్షరీ తత్త్వము ప్రకాశించుచున్నది। అనగా పైనుదహరించిన విజ్ఞా

నము స్థూల ఆత్మప్రకాశ బంధుల యింపుగని తెలుపలసినది। ౧౬। విను నిరోధింపుము

ఉనగా। అల్పకాలము వేల్పు యింతి అధిక కాలము నిద్రయుంట। అటువంటి దోషము

తొలగవలెను తలల బంధు। రజస్తమో వికారములచేత। పూర్ణదశ యందు। నయమిత

మైన। మనసు। తిరుగబడగా। మళ్లీపోగా। తలుపునవి మంటలు। అర్థసింపు।

రి. మూ బండసమధిక్కారత్వము బసపసత్వ

జ్ఞానతంబ గుంనిరోధ బరత~~…~~

మజ్ఞన పొందుకు ఏలాగ యది యు సాధ్యంబుండదే

ప. అనిపంతయు

చ. నిల నుంబంధ్రయముల తెలుసు

గలుగగనిష్ఠ యోగశాస్త్రము గలిగినట్టి

వెలగునుస్వర్ణ్యంబుగ వేయు

గల యుట్టు లదివాభావగతి చెట్టదవో.

చ. అని యుచ్చెల యుపితర్మ

బుద్ధి తప్పాస్తిమైన పురుషోత్తముద

ర్శనమును గ్రహముగని లీగన

మని వర్గముగ స్వర్గమును బోధింపు

చ. శ్రమమునకిం ద్రియములు

నవములగునదీనిద్రుతల యునందత్వంగా|

వ్యా| నయుమునియువకాదులనువిధియు। అప్పుడు। దుష్షస్వప్నాకృతోసే అత్యుత్కాతు।౧౭।౧౮।వి

నుతజ్ఞానయోగాభ్యాసమంచేత। అధికకాలముపేవల్ల్ర నిత్యంతిపైక ప్రత్యయయము

వల్ల నిరావ్రణరమునగాక సంపుష్టితోటట్లు పొందునను। నిరావ్రణరమునుపొందునను అ

నిష్టమ్యంతవనమ్రను। అనగా ఆ యుమంట యోగికి స్వప్నములు రావనుట। యోగ(శ్రే)ముయు

గా। అదియు। నిరావ్రణరమునన్న్ల పాదుర్భాసమును। అనగా। మెలెపుసిద్ధినుపొందంటు

న్నతనంట। ఉల్లనిదీయల్ల జంగా[illegible] బాష్యనను త త్వతత్వతం। యుజ్ఞాయో

గికినిద్రితదనిన్నప్రైవమ్రను। జ్ఞానాభ్యాసాజ్ఞానరితె జీజ్ఞాసాత్వమంనంతరం। విజ్ఞానాభి

నివేశాత్మబాగరత్వసీశంపదేత్యుత్తం।౧౯।౨౦। వెలయుంబు। ఇంద్రియాలతు। వుంటూం

తగా। స్వప్నమంటుతనతుడోయు। అనగాదిహుయుస్థ। విషయాసంఙ్గవమున్నవృత్తుల్ని

జీవృతుటిలగుటు। ఆ జీవుని అభిప్రాయము యెటు శంటిదో।౨౧।౨౨। యుక్తోల

యువితశ్రోంబునిదు। అనగాదిహాభ్యాకగతి మొట్లదియో। అనేసంగయుమంటు। ఇదియు

తనలతుతేల యుందునను। మనస్సం(ప్ర)ఙ్ఞతంద్రియాలతు యుంగ్వ్రయత్నేని। పురుషో

త్తము। అనగా। నానా యుణాబుద్ధిమొతత్రదర్శనముని। యుక్తపదేశ। వమునంయుతెలుసు

కొనిశిష్యులకుచెప్పుబుచున్నారు। అనగా।

౯౭మూ   రమవిద్యావిషయువేం(?)

త్త్రవంగుటు యుప్పుడునుదేహాభాసిత్త్యయుగుణ

౯౮ అనలమయుబిందుమలను సర్వ్రేశినుతావి

తారముబాగరంబునగలుగునట్లు

తెలుపుబిరయుంగగలయుయుతోమునది యు

భాశుభములను సూచకమనియు గలదు.

౩. స్వప్నావస్థం బ్రకృతిత

అపిత వాతంబ్లు నప్పుడుదితా వేతలత దా

దీపించు బుంకుష్ఠి తెప్పయు

జాపు (బు)జోద్ధ్రు బుధ ఆవసాత్మ్య తబుంచు

౪. తెల యుపేంల్ల నియుం తుంట గలుగు నిద్ర

యసుసం

వ్యా॥ స్వప్నము యెట్టు వంటిదని సారా యుతా ఋషి చెప్పగా విని వంగసులు చెప్పుచున్నారను టు
౨. ఉన్నా యుహోరాత్ర ప్రకారము చెప్పుచున్నారు. శ్రీ మంగమి. దివాసంధారాయా
సమయమిత. మనస్సు నెయిద లయింప యింద్రియములం త్రి అజ్ఞాని యుండు. తెనయు లగు
నది. లయించుట. నిద్ర అనగా. సుషుప్తి. అనుట. తెలయుసం. స్వప్నమనగా. తత్సంస్కా-
రము. ఆ నిద్ర యందై నవిషయముప్పాహారము. అది అవిద్యావిషయ ప్రవృత్తి గనుక. అ-
జ్ఞాన విషయ ప్రవృత్తము గనుక అప్పుడు. ఆ స్వప్నమందున్న జీవుడు దాసత్వైజస
రూపమయిన తన్ సృష్టి అవుచున్నాడు. అది గనుకనే స్వప్న వృత్తాంతము జ్ఞాపకమున్నది
౩. అవిద్యావిషయా ప్రవృత్త్యవయనేనే. చెప్పుచున్నాడు. అనిలము పిత్తాంకములను
వాత పిత్త శ్లేష్మములను తమస్సు (త్రి)గుణాత్మకములను తమస్సు జాగ్ర దశ యందు వృత్త
తెనాప్తి విషయంప్రాప్తి. తూడు తెంటె. స్వప్న మ్రైతె దాసు. మనస్సు (త్రి)తాల పెటె గనుక.
స్వప్నము. భావి శుభాశుభములను సూచకమని తెలుపు ౪. స్వప్నావస్థ. సుషుప్తి
యందు ప్రవృత్తి. అజ్ఞానాసకు. అతిపిత్తవాతంబుల్లు. ఆవాప్తి తలాని పుస్తది. అప్పు
డుదితా వేతలత దా దీపించు బుంకుష్ఠి. ఆ.

[illegible] (త్రి)యంబును గన్నుల చెట్టి

జాలు విజ్ఞాన విశ్వుల న(త్తో) జెలంగి

రూప విశ్వ ప్రాణంద స్వరూప ఘనపు

గీ॥ వృ క్షేత్రము వృక్షేత్రమును చెందు దునుప గ దెటులు

గాక మాత్రంబు మార్గంబు గాన కాదు

క్షేత్రమది క్షేత్రజ్ఞ వ్యక్షేత్రమునకు తమనిది

న తులల విజ్ఞాన సత్వమునను గాక యుకాంతు

కం॥ (ఆ) సహనవిదా ముక్షేత్రం

బను నది (త్రై)లోక్యమును కతు సాధారమది

గనె వృత్తి లక్ష్యకాంబగు

జనుపమ దర్శమని బాలు సాగమ ప్రకృతుల

గీ॥ ఆనుమ (ప్ర)కాశాక తంబు (ప్ర)వృత్తి దక్ష

మది గడాగ తత్వార్థల సావహాంబు

(ప్ర)తిష్ఠయం(తు) నివృత్తి దక్షంబు నవ్వు

హా(రి) యుమము మాత్ర దంబను గాగము మలు

కం॥ తత్త్వనవర యుగుంజై

వెట్టి నవర యుంగు పతా ఖ బ గ యూరంగా

బుట్టి నవరయు విరాలిసు.

వ॥ నగా। సుషుప్తియందున్నదే అవిత ప్రకాశిపుడు పరుజ్ఞ రూపము చే తపాత్రుల వు యుక్త

ము - శాలి గన్వాప్న మిది ప్రబోధసమయమె యం ప్రత్యే జ్ఞానయంతర్గతమైనదే॥

ఇటువంటి స్వరూపజ్ఞానము మోక్షసాధ్యధర్మము. ౧౫. తెలియవలెనన్నయెడల యిరువంటు
గలయుపదేశము అనేకములైన శ్లోకములను పఠియించుటచే జ్ఞానవంతుడు కాలేడు. ౧౬.
ప్రవృత్తము (ప్ర)వృత్తిధర్మము. అప్రవృత్తము నివృత్తిధర్మము. ఈ రెండును అవగతములు
గాక విదితములు కాకుండా మోక్షమార్గము తెలియదు. ప్రవృత్తము (ప్రవృత్తి) సంసార
మనుట. అప్రవృత్తము అమృతము ముక్తి అనుట. ౧౭. అనఘా అప్రవృత్తము అనగా
నివృత్తిరూపము అనివేదములు పాటుసుపోషింపబడు స్మృతి. ౧౮. వినుము ముముక్షువుల
కొమ్మైన (ప్ర)వృత్తిధర్మము జననమరణములను చేయుచున్నది. ౧౯. తత్వమనెడి తమస్సు
పోవునేని వెలుగు తలచిన సత్త్వము.

౧౩ వ సూ. నెట్టన పాదిని దిదశాననుకా(త్ర)యముల్
౧. విను సత్త్వరజస్తమములల
పెనతునతవుల వెలుగొంచు పెంపు గలుగుదు
ర్ప్రవిరళజన తత్త్వముబర
మనషుల యుదిజ్ఞానదయ మనుకదంబుల్
౨. వాతను మనసునుగా యంము
వికాయునవృత్తిసామోవెంతలనితపముల్
శైక్షంనది యుండిబోధ
శ్రుతిస్మృతంబు నతుపెస్త్రి యుజనవంగన్
౩. (ప్ర)వృత్తి నివృత్తి ముపాం సనాతనగుపరము
ధర్మములు రెండు జూచి యుత్తమతంబు
దానిగలవాడు నిర్మలజ్ఞానయోగ

వంతుడై భావాతీతసద్గుణ సత్వంబున ఘు

చ॥ అతతసంసారమున్ దు

ఖ్యాతంతు సన్మతి బంధనంబున ద్రొక్కి వ్వ

నీ తపస్వాంగతి బాయుచు

కాలి ఉగ్రతపంబుబు అతి యథార్థము సంధిరా

చ॥ వితపి తత్త్వజ్ఞాలతితము

నతు ఓలమెగు తపముచా అర్పిన ఉత్తంగా

వితృతుల పకృతుల బుఘుషుం

నతలంత జ్ఞానదృష్టిన వెలుగొందుమే

చ॥ అని యమప్పునిప లుదె అంగుల

దసుమెరాధింబనగృ తార్థతంబెందె దపా

ధనం।

వ్యా॥ ౩౦। ధనం। గుం టొాసమ్మర్ధానకు। అనుల(పయుని। ౩౧। పాతుకు। శ్రీత్వంతుడి క్షితిరాజును ౩౨। అని బహుయశబ్దముచే తద్విత్వయుతేదు। అతర బాహ్యశుద్ధిగా। తపస్సుచే యుక్తులపసరి తపస్సు జ్ఞానకు సేతుకు విశ్వవెలెని। జనకకంగుని। తాపము వల్ల సంబోధన్నంతు నెయ్యువలెనే తపస్సుతు అదోషహారమైన జ్ఞానము పుట్టును అనుటచే బ్రహ్మచర్యాశ్రమం సేవితత పస్సు। దానికలవాడు। అదిగలవాడు। అని విగ్రహము ముందు ప్రధమ వృంతవలెనని। శ్రీ తలుపుదీ। మహాకవిరు వెలగవు। ౩౩। అతతసంసారము। అగాసంత్రముచేత కుట్టుబడే తదితర పది మనస్సును తన్నిరుంబుకున్నది గనుక ఆత్మలకు ఉతె ఉగం ఉన్న అనగా అంతరబాహ్యశుద్ధియైన తపస్సు। ౩౪। వితపి తపస్సు। అనగా అనే తిగెతు। తప

458

౧౩. పంరా   తాళపుష్పితు నవ్వుకు

గని తెలుసుకుంత ద్వైతా నికా ఆనార్థంబుల్

గీ. అవనివని(ప్ర)మ్మత్తైపాం త వా(గ్ర)జెన్ను

తాపగాసాను తెలా మిధిలాది నాథు

త్రైన జన తుంతుడెరాత్ర్యంబు ననఘు లేంశు

కృత్యవుననగాంచె నది తెలి అగిం(ళ) పంనుడు

వ. అతంత తనికిట్ట్ని డెటు (దత్సం)బంధిత్యొన యుతపో సంబుచెప్పద.

క. వినుమాపా రుసులునారుప్పిరు

జనకన్ప్ర పాలున కుపారుపతతంబుదెను న

ఘ్ననపతి తెలిగింతురుద

త్వనిరాపతశా(స్త్ర)ములు బృథక్నృథములుగా దె

క. ఏపా తెల్మ్ము యుచెప్పిన

నావసుధాధిపుడు దానినమవెూదింబుం

బూవము సంతోష(శ)

బూవితను గురుంతు గురుప్ప్రపాల(తు)వరా.

వ. అట్లైడెంత దత్త్వజ్ఞానము నుంతుమ నిర్ద్వంద్వంతుము సంశయుశతాడుంతు నునగు బంచశిఖుంతను వయని వరుంతు మహాందిరు గుమంతి మిథిలను జనుదెంచె. నతంతు గపిలాఖ్యానయుగు తుటుంబినిచెన్ను.

వ్యాఖ్యా. (త్ర)త్మె। కెంతవల అయిన అుతంగా। అతిగినతెూసి తె ఆన్న గా। విత్కృతులు। జ్ఞానం(డి) యుకత్వం(డి) యుములనున్న (విషయములున్న (మనస్సు నున్న। నిగ్రహిం అనుట

ప్రకృతులు, మూలప్రకృతి విశ్వమహదహంకారములు సూక్ష్మభూతములును
స్థూలశరీరములు(?) వికృతులు అనుట. పురుషుని, పంచవింశతుడైన జీవుని అనుట. బాహుళ్యము. ౩౭౹౩౮౹
౩౮ వివరము. ఆ బార్హస్పత్యులు, మంత్రార్థము మాత్రము చెప్పువారు, అనగా సిద్ధాంతములు
తెలుగకనుట. మంత్రవ్యాఖ్యాతృకాపాత్ర ఇత్యమరం. తర్కశాస్త్రములు ప్రత్యక్ష
ములుగాక. అనగా నాస్తికప్రాయములు గ్రంథాంతర ... వాదము ... గాను
అనుట. ౩౯. ఏవాడు ఏవ్వడు. అన్నిశబ్దలక్షు. ఎట్టియుచెప్పిన ... వాదముకే ...
గా. ఆ వసుధాధిపుడు, జనదేవుడు అనిపేరుగలిగిన అజనకుడు. దానిని మోదించుము.
అనగా. అధ్యాత్మతత్వము అనుమాత్రము ... యనుమతి ... చెప్పిన
దల్లా అక్షరరూపముగా భావించును అనుట. ౪౦. ఇట్టి, పంచశిఖాచార్యుని పంచ
శిఖుండు. కపిలుని అపత్యంపు మానస పుత్రుడు. ... మానవ ... ప్రధాన
త్వముగా ... వేదాంతవిం ... యుం.

౮౫ మూ గుణముపై ... తనబుద్ధి ... వాదము ... ద్వైతవిశే
షంబులను ... బార్హస్పత్యుల ... పతిసన్నిధిని ... చేసినన తెంపుత
ని విశేషజ్ఞత ... వారలవిధము తన్ను ప్రబోధించుటకై ప్రార్థించె. యతనికి బ్రహ్మ
తుత్తైక యథార్థ ... యనర్థముగా ... ఆత్మజ్ఞానము గావున ... అనుమ
వేదాంత్యోపాధిబోధప్రదంబులగు వాక్యంబులట్లు ఉపదేశించె.
౮౬ వినుకలి వివర్గామమునకు గామముల్
మునిచంద్రుడు బుద్ధులనఘ యింతే
వట్టిగా రామముగ వచ్చుబుద్ధి
మంత్రదత్త ... వైనములు.

౧. ఇలపై తోఁచె మోహములు దోషసంపద
నంటెను నర్థిగా వ్యసనత్వగాథ
యుగునని దర్శనా మహిమ్నో బహుతర్కాబ్జ
ములతంతురాది శత్రుత్వసగు

౨. (షి)యమములు న(ష్టి)యమములును వ్యా
దయము నుబికృతత దివ్యదత్తదేవత
(త్రి)యములకు శైంబృనరుతుఁవేఁ
(వ్ర)యముగు పెఱుగను సె తుజరావ్యాధులవే

౩. ధనము లుబంధులు భోగము
లని మెతుసస్థిరము లెల్ల సాత్త్వికులవే
పినశాంతి యులవతు నుమున
ముసశాంతి(శ్రీ)సమృద్ధి వెత్త్య మయి విద్య

౪. అనిని జనతవల్లభుని విష్ణువల్లభుని తెలిసె.

వ్యా. సాస్త్రిపాత్త్రసవేఁగురుని తన్త్రిత్రాధి। యంద్యా। అష్టజనసా సంతతంపి తొత్త్యత మోహన్ తోంతపిలాబ్ధ (యోగబ్ధ)క్ష్మా నశ్వసంపత్తి త ఇంతివాస వరాధేయం (హేతువు ద్వైతద్వితేషంబులు తర్కశాస్త్ర తర్కశాస్త్రులచే తనుగా। వినుము। అనిద్వవల్లభుతావ ము స్వప్న [illegible] వల్లను తర్కము స్వప్న బుద్ధి బుద్ధి। అవిద్యాతామతర్కములు జన్మతారతా ములు ౧౯౦ (ఇలపై (భూమియందు) తోఁచెడి మోహములు దోషసంపాదనము చేయునంత గా వ్యసనత్వము గాథ యగునని దర్శన (ప్ర)బలతరాజ్ఞానము (మహిమ్నో (వారు తప్పరి తర్కములు అవివిత్తాలను మేము [illegible] ఫలంపవేయుచున్నది ౧౮౨ (షి) యమ(షి)యమములు

(శ్రీ)వ్వ।(శ్రీ)ప్ప।౮౫। ధనం బంధు జెంగములు (అ)।

౩॥ కేవలవైరాగ్యమయిమో

ల్య్వవహామగునేని యుష్మత్త్రైశరత్రం

బాశముననరుతుదాత్రేశి

జెనావా తవ్వ యుపదంబుబెండుకెయుదుతుర్

౪॥ అశ్వప్రవరు తతనికిట్లనిమె.

౩॥ విసుస్పృపహార్ణంబు(శ్రీ)యుం

బనతానసుఖయుక్తి నిక్ష్యరాచందకుగాం

తినిరూఢి యుంనగ మునవుస

బదుగెనునవిసాత్వ్రతాజ్ఞబ్రావంబులగుల్

౩॥ పరితాపమనభ తెంషవు

నేరశ్వరాజూబనవు జనవ్వాపాదా

దరవుత్ర్యముకుని బెందునవి

యురయుంగారాజసంబులగు భావంబుల్

౩॥ తలపులు(గ)ందుగచెతవుట

గలగనం దేవులుట(బ్రి)వువు గదుశంటబాత్వం

బలసత యునునిభావం

బులుదాకుస తెనాటు యుం(తు)బుద్ధులు నేరంద(ా)

౩॥ తారణాములు గనిని యుని

వ్రాత్రణాతలతంబుల యున్యజనియుంయుదరి

శ్రీరమణా మూడు తెలుగుల

నారయనివి యస్థిరంబులై తిరుగబడుట్

బయలు జనవర సౌఖ్యము బెరసి సాత్త్విక భావ సముద్రంబును

వ్యక్తి యయ్యందు దుఃఖములు దరిచినప్పుడు రాజస భావజ్ఞంగి సు

వ్యక్తి యయిత తత్త్వ సంగ సమయంబున దామస భావ వృత్తి సు

వ్యక్తి యయిన దేహ్యుబి పాసబ తత్త్వరత్నిలు పిచ్చు మోక్షము ట్

మయి ఇద్వైర వృసతు వైరాగ్యంబు మూలం

తా॥ విపుస్వర్ణు తే (ఆత్మ తేర వుజేసిన | తన వస్తువులు తానను తుంటే | శాంతి కలుగును | అది

మోక్షము నిద్ర | ౨౫ | ౨౬ | తేవల | వైరాగ్యతు | ముక్తి విశేష్ట | సరుడు విరక్తు తే అప్పుడు స్తా

దు | పొందుట ముక్తి నిపొందుసా అంటే | ౨౭ | ౨౮ | విసగ పార్శ్వాదులు ౨ సృస్తాత్త్వికములు | శా

పరితాపాదులు ౨ స్సరాజసములు | సోపనము దుఃఖము | ఘన వ్యాపాదారము | జడదేహ

హాంతి నము | ౨౦ | తలపులు (గ)ందుగ బెంద ముట | అనగా | అవివేకము | ఇత్యాదులు

సృతామసములు | ౨ | కారణములు వుంటి స్థితి తను స్య యీ మూడు గుణములు స్వభావ

ప్రసిద్ధములై | లవా దా యూతము గావుంచు స్థవి | ౩ | జనవర | సుఖదుఃఖ జాత్యకాలముల

యందు క్రమముగా సత్త్వ రజ స్తమో వికారములనుగా తెలుసుకొని | వాని (వాటి) యందు ర

తి వెయ్యక | ఆత్మ యందు (నిలుప) అనగా వుండుట | మోక్షముగు యిచ్చ్

ను | ౨౩ | ఇద్వైర వృసత వైరాగ్యంబు మూలంబు.

85 మూ బలిచెప్పి వెంతి యయి

గీ॥ విను ముసత్వాది గుణముల వశుఘ యూత్మ

తత్త్వము నట నిలుయు యెరుగ దన్న యుత్తె

దర్శనము దానన విమమోదధిన తంగం
నేరులట్టులరూపరువేరుతేత

గీ॥ నరుతునుబుద్ధుం౦బుములవెంటబెరలనేతే
మలబి లవణాత్ముని జైత్రునవరానసంబు
తోన మగునందజలములలోననితన
లవణాతలవణముబంధంబుననవివార్ధ

క॥ తొలుదిగవితుబి నాగము
తలచెలువుమరాళిశ్వేతపమునసెలా
గలుమెననేతెవెలుగంగ
కాలంబునసెసాధ్వపునుతురాజవరేణ్యా

వ॥ అనిచెలాధింబెనిట్టులుబంపదిబ్బుటేటబోధితత్త్రాదేదిజనకుండుదవపుత్రంజ్జైనము
ధిలగాలునప్పుతుదుం౦బులంబెజయమింజేసితనకెమకాలదనిపలకెగొంతి
యూత్గ్రజయాతజ్ఞింపుము.

క॥ అవలంబగునయింటిపా
నముక్షత్రిబలింబసంప్రకాంతిచెంలయదుం
బుములదిఅంగిమునష్యం
తమ్ములతస్వాపాప్తిమహాత్మేవెలుగొందుఁ

వ॥ అనిననిధర్మజనయుంతుదెవ(శ)తనితోనెట్లాపాతంపుబుయుసుమంగళవం
తుంతునుగిర్నయుంతునన్నైవత్త్రింబునని యుతిగినసప్పుతితిరినితిపప్పురుషరుం
డిట్టను. దమసంపన్నునతుజచెప్పినచందం

వ్యా॥ అనగా నేకలవైరాగ్యము మాహాత్మ్యవంతము కాదను (త్రే) గుణ్యాశి రతిస్థి ఆత్మరతిస్థితాత్మ

ము నందే యున్నదని తాత్పర్యము। ఆ౹౹ నిజము। సత్వాది గుణములను ఆత్మతత్త్వము

ను। తన్మయత్వదర్శనము। ఆనందము లేని యును। నాగ। ఆత్మ యత్వదర్శనమును తెలి।

అవి। అసత్యాదులు। సముద్ర మందు నదులవలెనే। ఆత్మ యందు విలీనత (సృష్టి)నము

తేత రూప అలును। నామరూపములను విడుచును అనుట। ...

ములవెంబడి। ప్రాప్త నివృత్తములు। ముక్తియు। ఆత్మను పొందియును ...

బిన। లవణ తత్త్వము వలెనే। అందు అనగా। ఆత్మయందే। నామరూపములను విడిచి।

లయించియున్నది। ఇది। తోలు। తూసముపది లసత్వము ప్రకాశించునట్లు। తత్వ్రపంచము

తన యందు తెలియునని। చిత్త నివృత్తి। నిరంజనజ్ఞాన స్వరూపుడు। తెలుగందు ... అవి

బడిదేపుడు అనే ఇనకుడు ఏనతే మిగాల దనిపలతె।

౧౩. మూలగలదు దాని తాత్పర్యము.

౧౹౹ సర్వవర్ణా(శ్ర)మ ములకు నమము దనము

గలనిదయునితి నిశ్చ(ఫ)తారకు గుట

జ(ప్) వ్యానమున కు నిశేషము రాజసర్వ

దమ సమాధి తద్వృత్తి బెద్ధయును వల యు

౨౹౹ దమంబు సర్వ లక్షణములకాశీ యనిమొక్షనియుండెని

౩౹౹ శౌచము తెం(ల్) ద్రంబు సంతోష వరాక్షత

మనసూయ నిగతద్మైన్య త్వవృత్తి

యు(ప)మాదంబు దరభి మాన రాహిత్య

మతివాద వర్జన ముభ లబ్రాత

దయను గురుపూజ నిందాస్తుతి ప్రశాంతి
త్యాగంబు మైత్రి సత్త్వంబు సాధు
జన సంగమంబు వృషాభాషణాంబుని
స్థిరాతి యహింస సుశీలభావ

గీ॥ మిం(ద్రి)య నిగ్రహ మజ యంమివి యెల్ల దనదు
సాత్త్వికంబువిని గలవు బ్రాహ్మణ్యులకిది
తపముల వలనను సామృద్ధి తపముల వలన
శాంతమంగళ మిది వేదశాస్త్రవార్త

వ॥ ఇవిన బ తానునున్న తోబాంధవాగ్ర జాంతు(ప్ర)తస్కు వెమెక్కు వెంద ప్రైజనం
బంధు యుందురు. వారల కు(ప్ర)తపోని తేకుంతునే యాత్రనేను అనేతంతు.

గీ॥ వినుము వి(ప్ర)కావర్థమైన జనము యొక
గానగలుగు వేదాంత(ప్ర)కారమైన
జనులు(ప్ర)తపోనిష్ఠ యు(న్న)ధరవరేణ్య
యని నిరూపించి పలికి యుల్లాసిల్లు యున్నమటి యు.

వ॥ ఈ దొనవాని యుండు సధా(రు)ప్పొటా ని యుండు నహింస మైనాశ్రయుండు పునసోనంతుడు
నమ్మ తాగ యుండు నష్టప్రుంతుడు గావల యుందత్త్వరూపం

వ్యా॥ నిపటితే। అనగా। నిస్సంగత్వ మైతినినుంట। ౨౮।౨౭। అవిశ్రతమం। అంతరిం(ద్రి)యని(గ్ర)
హం। ౯౦। సత్త్వ(శ)మం। బహిరిం(ద్రి)యని(గ్ర)హం। ౯౧। ౯ శౌచము। ఆర్జవము।
బుజుత్త్వము। అనసూయ యనుసనము। అతిపాదవర్జనము। తైలంతితపాదాభావము।
నిందాస్తుతి పొ(ర)వన్యాయము తెలుంతుట। (పొ)వన్యాయము అనగా ఆభిముఖ్యము। అప్పైనన

త్రైవుల తెంతెవుల తేకుండుట। ఇవి చెప్ప। ఈ గర్భిణీ సమస్వరూపములు। ౬౩।౬౪।
వినుము। బాలుప్త్వాలిని తెలిసి తల్లి గలందులకు చెప్పబడెను। దేశ।

౪ ౧మూ బలి తెట్టవంటిని.

సీ॥ బ్రహ్మర్ప్రదస్థ గురుబాలు గెతనె తగు దువత
ఎముం దు నా తం దు సదోప పాసి
బుధు తాల ముల నా ల్ప్య సతియుండ దరతి సల్పు
ఇవన్నిగలు దు సదా ప్రశ్నాహారి
దేశ పిత్రు తిథి పూజా విధులం దితి
ము అతిసంఘు ఫు రుఘు తవరాంప శైలాజి
తన యుల్ల పంజ్త్రీ పారును ఘుజించ ఘుజింపు
సంబ తా ల్పు దు విఘు సాంక సుంధు
గీ॥ జ్యాత్నవర్గంబు గుతి బెనపి దప గంతుంబు
నా త తమ్ము తాగ దివస ంబులం దునిదుర
ప్రాని పు ణ్యాత స్పృ ఫ్యుతి పాలముల గంపి
శోధి కత్రు తము లు దేవాబాధ్య తములు.

తా॥ త్రిషొజనములు ప్రతిపానిచె యుస్తవు। ౬౫।౬౬। బ్రహ్మర్ప్రదస్థ। సాయంప్రాతం
తాలముల యందు ప్రతిదిన మున్ను ఉజయూ పాశనమధ్యముందు। ఔపాసనమందు।
పూర్వొత్తరపక్షములనమందు వలెనె। నియమముగా దినము తప్పకుండగా। కుదు
బుబు భోజనము సె యుటు ఎత్తెన ఆమధ్యతాలముల యందు। జలపానము
తాంబూలము మొదలైనవి చెయ్యనివాడు సదోపవాసి అవుచున్నాడు। అంతరాపెఁ

తరాంశంబన సా యమమాంశం తద్దివస । పరమాత హావి స భవేదిన్నే యజుర్మంత్రం తరాత్ప్ర సరి త్త్రం

౧। బుతు కాలములు। అనగా బుతువు పతి యూరు దినముల యందున్ను మొదట నాలు

గు దినములు విడిచి తరువ మంత్రంట యందున్ను (కృ) తర (త్ర) దినములు విడిచి । అన్నసతి

యందు । అనగా నాలుగు జాతుల స్త్రీలను వివాహము చేత (బ్ర) హ్మాది యుక్తవివాహము

లచేత అనగా ఆసుర గాంధర్వాదులను విడిచి । తుల పత్నియందే । రాత్రి ద్వితీ యయా

ను మందు రతి   హాతు । సదా బ్రహ్మచారి అవుచున్నాడు । బుతు శబ్దముచేత సర్వత్రో

సమాగమము వారింపబడ్డది. ౨ దేవపూజ । అనగా యజ్ఞమందున్ను పితృపూజ అనగా

శ్రాద్ధమందున్ను । ౩ తిథి పూజ అనగా మాంసము తోనైనా జనము తోరిన బ్రాహ్మణా తి

థి యందున్ను మందుగా మాంసము యుక్త । తచ్ఛేషము తాను గ్రహించే తాని కర్తృ పూర్తి

తద్విహ్నామంచి ।

---

౩. మూ అనవిని కౌంతేయ యూర్జుండు తాంతి సప్త తోగ కర్మంబు సంసార యోగంబున గుణాలు

జ్ఞంబుల బురుషు బొంది ంచు । దానికి గత్త యుష్ట్ర రుషుం తే యుగుట గాతుం తుంట నిత్య యుం

బుసి యురా తుంతు సాత్వోత్త తగ్గి అనుట యు నప్పు బిన్న తన్ను రువరలాన్ని నత్త్వను

సింద్ర ప్రస్థాద సంవాద సమా తర్శనంబు నదిడి టపదు సాత్త్వింపుము. సంతుష్టుండు సుసం

యుతం నిరయుం తును నసహం కారుం తును హా

వ్యా శుబ మూ తత । దంత సంయోగము తేతుం త్రాప్రింగి నవాడు అకాంస గూళ అవుచున్నాడు

౩। తన యుద్ధ । అనగా । వస్త్ర శరము న్ను తన్న యుండు జీదము న్ను తేతుం తా మంత్రవారుణు

ఖించగా । భోజనము చేసే వాడు విషు సాంగను తు అవుచున్నాడు । మంత్రవారు అనగా । బ్రా

హ్మణ్యైన యూవజ్ఞనులున్ను అనుట । ఆలాగు కాకపోతే శుూసాంగనుడు । గత్త్వితిశ్వాతను ట

తప్పుంబాల త్రాం షూసు తిత్త్వమరం । ౪। ఇవృత్త్వ వర్గంబు అనగా నిత్యముస్తు తనసత

పూజించిన గృహదేవతలు స్వర్గస్థదేవతలందరూ దేవతలు స్వర్గ[illegible] త్వరగము అని చెప్ప బడుచున్నారు। శ్రుత్వం చెంగాల్య[illegible] ఇతి। వారు గుడిలోన పడరు। అనగా స్త్రీపురుష దేవతార్చనలు అయినను తత్వదర్శనము చేసినారు అన్నందాని అర్పించున్నారు। అన్నం విష్ణుసాయుజ్యం కేవలం జనకేశవ చోరీ త్వమసి। ఆలాగుహా తపోతి ఋషులకు। విష్ణుమూర్తి స్వాతనుట। అఘుత్రవత్సం జానకి విష్ణుమూర్తి తత్వదర్శన ఇత్యుక్తం। ఆదివసంబులం దు। అనగా। పగళ్లయందు స్నానం(త్రి)యామంతము పర్వంతమున్నాని దురవ్యాని పుణ్యాని అ స్త్రీపురుష దేవత అనుట। ఆదిత్యాయ బ్రహ్మా స్వస్తి ఇత్యమరం।రాత్రి(రు) వారపర్వం తండి వాతన్నాదిగి తుర్లిత్తి తిధర్మ సంత్రుం।(త్రి) యామాత్ర్యా దిత్వమ త్వమరత్ర।కాలా లములగు। ఈ విషయములగు।ముహూర్తిత్రు తములు।(౧)మెయ్యి శర్వయుతావు।(౬౨) అనినతర్వము। సంసారయోగము చేత।శుభము నందు। అశుభము నందు పురుషుని పొందిస్తున్నది।దానితి।

---

౧౭ మూర్ఖులు దుర్దరా రుంతు నుదుల్లినిందా స్తుతి యుమను। పవు తొమ్మతాంతనుం దునునారా యుణ ధ్యానపరాయణులంతు నసగల(వ) స్వామి చెంతకు చేతుంత యొసనుత్తి యుంత సింద్రుతతని యుం తరంగంబార యుకే।త్రి చేరంబోయి.

౩. సంపదలెమితి మదికెంగా

తింపపుల(ము)లకు జీవితిని తెలాన గుటూ

పెంపు వినిసునారతునితి

చెంపని పాటం చేటిట్టు చేలవు గలవే

౪. అనినవిని వారణ్యాతనిపు సందనుల పండరునత్తిట్టు నివెం.

౫. తలమీదమీ యునగగలతోంతెర

అనంత్యగౌరవము వి అనంత్యత అయును
గలుగ నవ్వుక్షణుట గాదది సూర్యలు
దనము విను ముదిల అయున నిమిషం(బ)
౩॥ తేరక అయుంతగజేరుకే
దేశంగా భిల అయు వి ధి అయుధి సంబులుగా
తార అయు విత్తంబులు బుకు
పారంబ్రా అయుత్రముల మహా బుద్ధి నిధి
౪॥ శ(తు) జనులు పి అటుబంట అయును
మి(త్రు) లుశత్రులంబుట అయును మిన్నత అహాప
త్రా(త్ర)త యాసంపద అయు వి
ధా(తు) మ సంధింను జూవెద రితో బుకంపు నే
౫॥ భావములు నిజ స్వభావము ఆ వనతినాటు
నతగం నఘ్నుగాన అయు స్థిరత తు
నెలవ

వ్యా॥ కర్తృతు। ఆపురుషుడే కర్త. ఆపురుషుడు తత్త్వతాదు అనిశ్చయుంబుతగిన స్థితి। కాదు। తెలుప్పంబల్లపించు। మంటగద్ధ అనిక్కనై ప్పవచ్చును। ౬। ౭। అనసహా రణాన్వితగిపుడు। బంగారపు పరుపు తలవాడు। సత్వం త్ర్యతా రింకనీ పొం(త్ర) యాన్నై శ్రీ పావాస్వసిద్ధి అపవర్గ క్షాన్తిం త్రిముతి భాగవతె। ౨౦। తలమితేములు అయుత్తాఅయుత్తము లపితవచ్చునుడు। కాదు। తూతదు। ఉదిచెలుదనముసుమా। ౭౧। తెరక అయుంతగ జేరుకే। తేతుంతా విత్తనవులుతప్పునుం। తె రంగా ఖిలఅయు। తేగానశింబును। ఉదిగను

తే॥ పుత్రములూ ధనములు, దైవాధీనములు గాక పురుషాధీనములా, పురుషాధీన
ములు కావనుట। యుధిష్ఠిర(ప్ర)శ్నకు ఉత్తరము వ్యాసది। ౩౦ । శ(త్రు)లు మిత్రులౌటయు।
మి(త్రు)లు శత్రులౌనుట। ఆపదలు వచ్చుటె। సంపదలు వచ్చుటె। ఈ కాలముగున్న। విస్తృత
జ్ఞానర। (అ)యుత్తముగా అనుట। విధా త్రైవ వైధా(త్ర)౦। (బ)హ్మ అనుట। కాలము వచ్చి
నప్పుడు ప్రకృష్ఠ

౧౭. కానా లలిత తొయుంగ నెర్చి వ్యాదంబు

పందుదగులు నెట్లు తెందమునప్పు

అ॥ పసునగర్త నను తొలగమి దాగర్త
తొనికి విషలము నెతలతుంత
సభల తర్కములును సాధించుచునన్న
వాడె తానకర్త గాదు దాసు

ప॥ ఉనిపెంతి యరు

చ॥ ఉనఘా విధివిహితంబుల్
దనపెతగ దలపవలము దగులు నహంతా
రనిరూఢుగ తనహంతా
రునకది తెలుపల యుక్తి దెల్ల వంశాలుల్

చ॥ విను విధి కృత్యములూరక
తనుగెంచు చును సిద్ధి సిద్ధి తల్లితనుబుడుం
బునిరూఢి చెందతుంతగ
మనవయిరెంలంగించుచెరశ్రువుహావి లయు వుగుల్

క॥ తాపస జనతా నిత్యత
భావించుట యొప్పదు గలుగి బంధక్లేశ
ప్రాప్తి హేయము సంపత్తిలా
పావనమగ సన్మార్గ సమాశ్రయంబా.

క॥ దాంతుండు బ్రహ్మవంతుడు
శాంతుండు నగండాని మోహసంబా యాస
శ్రాంతముగా దత్తా యని
శ్రీంతుతిక్లేయుండుదును విశిష్టవిహారా

క॥ అనవృతుండు నిమిషపతి యే
యనువున నీ శాంతి నము నగపతి యొప్పన్
జనపూజ్య విష్ణుదేవా
తని యుత్తి నిన నిట్లు లని యెంచ తెలతానితెలి

గీ॥ అక్షవంబు ప్రసన్న.

వ్యా॥ నితూర్పు సు॥ 23। భావములు నిజస్వభావమున నిలచునవి కగుచు। అనగా శత్రు
మిత్ర శత్రు గౌరవ దస్యులు తన స్వభావముచే తనకు హాని కలుగుచున్నవి। పోవుచున్నవి।
అదిగనుక। అవి అస్థిరములని తెలుసుకొంటె ఆ అనవసరముండు చెందకుము।మనస్సు
ఎట్లు దనులుచు। తగులదు అనుట।౭। ఏమి కర్తను అని చెప్పుకొనుట అజ్ఞానము
తానుకర్త అయితే తన కార్యములు బాగుచేసుకొనెన్నా। అదిగనుక। తాను అనగా
పురుషుడు కర్త కాదు। దైవము కర్త అనుట।౭।౬। అనఘా। విధి విహితంబున్
దైవకృతమునగు। తనకేతనదలప। పురుషప్రయత్నము గా చెప్పుతుంటే [illegible]

అహంకారవిశిష్టునకు కర్తృత్వము తగులుచున్నది। అహంకారము తనదానికి లేదు। అహంకార కర్తృత్వము తెలియుటచే ... ఫలభోగము నను అనుభవింపును। వికల్పజాలమును ... విచిత్ర భావములు అనగా విచిత్రభావ ... సుఖదుఃఖముల ... మనస్సునకు ...

88 వ॥ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

క॥ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

వ॥ [illegible]

[illegible]

గీ॥ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ఉ॥ [illegible]

బలువంపాసంపదకెలుగంగుంటె

నతనినిప్పుడుగానవమాతకి చెప్పినన్ను

పాడుతెప్పై యడుదు నప్పైరిజాన

సుందు నతలపొప్పు తుంబురు లెంకిగతి

నైనను జెప్పెద నమృత వాది

గా తుంబురువిధా యముద్ర బహుగానా యుంబు

యుండు రెండా నెంత్రాఖ బండమోంది

గీ॥ యుతని యుస్కాదు పద యుంబుటనుబత్తంబు

పాణిని పత్రికనటుసే యువాత గాను

మాట వెట్టుదు నెక్కుబోనాని యు

పాత్రియుసును విద్యుక్తి యొనప్పాస పుండు.

వ॥ విద్యుక్తి జగతి జరియుంబ తెయత్రైగాట బహరహాపంబున సంప్రదుత్తై

క్షావ్ర దింబ తుంబురుట। మహాహా యుక్తం న। తాపన। స్మాతరయలుని త్రిములుతావని

బంధస్థిద తౌగల్పియు తలగివుస్తాను। ౨౯।౬౦।౬౧। అక్షవంబు। అక్షైకాప్తు మూర్తి

సాప్రసాది సాత్యవత్రయా। వృద్ధాగుశప్తు షటవాగత్రి వృరుషాలబ్రతెమపాది

తప్పిత్రం। అత్యవత్యాయు। మనస్విత్యాము। ౬౨। అనిన। తలుకెంత్రగా ప్రతాళింబగా

జ్ఞానాదితత్వయుపేతనవంసత్రింబ। ౬౩। ౬౪। ౬౫। ఇంద్రుడు। విన తుంత్రై నమస్త్రింబ

నతల పొప్పు తుంబురుట లెంకిగతిని। ఉనగా। బల విశంపదలబు సావు। ఇనను।

ఉనృత వాదినిగాక చెప్పెదను। ఉంతుము। స్థిరుతవుగ త్యా। పృష్టసుస్యామృతంబ్యా

యాత్రస్యాద్పత్నిబితెబల వింత్యత్రం। అష్టబహుగానా యుంబుల యుండు వెంత

రూపమును బొంది ప్రత్యక్షమయ్యాడు. శ్రీ బాలాజీ జన్మ వృత్తాంతము.

13. మా యమునా పర్వతాలలో గని బాలాజీ యుద్భవించెను.

క॥ విను గుణములు సృష్టిరా వే
  శవుగుణము పైమహీధ మలయుంపు వెల్లులు వెరయుం
  గానివే తెంతుపుము మము
  గానితి నెంక నప్పు తిప్పుడు గాతి దవ్వే

తే॥ తనకు తనము లను రూపమొప్పగ
  ననాని విభవమునకు పుడమిగం బొనరి
  బిన మొప్పును నిప్పుటని
  యుని తి యుగం జూలి నాకు సత్యములను తెల్పి

గీ॥ ఆముత దినము నిట్టులంతి తెల్లంటు
  ఆల తలచి యుక్తులంతె తేడు
  యున్నరూపు చెప్పు మన్న గర్భపు రూప
  ధార కైత నిపుణాదాన వేంద్ర.

సీ॥ శ్రీనివాస బాలదేవ పాదీశు తెలిపెదు
        సావిభవంబు గానంగరాదు
  గుప్తమై యున్నది గుహ యందు నాతడు
        పుట్టిన యుప్పుడు వెలుగు తెరచు
  వది యుట్టులంతె నివధి తండ్రి యొల్లుల
        బొందర రజ్జులు కల్పి తేట పెంపు

పెంపు దుశ్శాసన నీపాలి యెందు తెఱుఁగన్న

నా తండ్రు నన్నేలు నతని జాలి

గీ॥ మున్న బల్కినట్లు మోహమొంటి తేరప

బ్బుట్టు యుతనతడు కృష్ణాతోటి మంచు

పోలె దోసు విరియు బుద్ధిమంతులు దాని

తెల్పి వగవరింత మెలము గవెట్లు

గీ॥ ఉదిపెంతి యుధిష్ఠిరు నందనుండు

తే॥ పారి నర్తంబుగ నర్తము.

మఠ.

వ్యా॥ 2 తమ్ముం ఉట్టుసేయు పాతగానం అనగా బలనిబంధము అనుట। మాంటవెట్టుదును అనగా దేవతలకు పొత్తిశ్రాదిరూపముగు వహించి కృష్ణావా అనిమదలతింపును న్నాను అనుట। కలకలపినుగులు సుట్టురా। పట్టుస్తాయి సుగులురా గా। పిద్దతేను గుపాద। మణిను యుంపు చెల్లులు। రక్షపు గెందుగులు మంము గానికి గెనవప్పు డు। వచ్చుతానిమిలవ అయినా చేసి నాపుతాపు। తాని అనగా। వెరసుల తోంపెరమాంశ ము। అటువంటి నీవు। స్పృశింప తగనిగా తిదపు। అయితే। అయిలిపా। కర। కర। రణమునకు। యుద్ధము। ద్రౌ నన్నెత్త్రి బలుముఁ పురూని త్నమరం। అన్న। అప్పుడెల్ల సంతానముగనుతి। మొదబుట్టినవాడా అనుట। కం। అనలి। నా విజయము। నాగంతా యుండుపున్నది। నా బుద్ధి యుండుపున్నది। తావలసి నప్పుడు పచ్చుచున్నది। పో యిరున్నపిన। నిమాక్షానని పాపము। దుశ్శాసన పదము అంతాద్రుపోగించరు। బలతితిరస్కారభావము పున్నదిగనుత। బలవాత్ప్రమయుగాద్రుపోగింపబడ్డది.

౮౯ వ కాముజీవితము సుఖముగా గడుచునందు

స్త్రీ శరదంబ సంగమంబున
దెంకతెంగనె చెప్పుడు సమంతతోడ నిలుతుర్
బలబలము నను చెప్పు బుద్ధియును బాల్యతయుం గలవారలైనివా
రలనక బెయుత్ర్యక్షంగి ద ఆటాతయు జూలు హరించు జుంధువి
ప్రలవిధిగాలు తల్లగుట సారమతింగని యున్నవాతను
వ్యలత యును బ్బ్నానదు మడి మందునత్తైనను తవువానవా.
ఉంగాతి దరాపు దార్యయు మతల్లనరుం తగజూలు యుల్లాసం
బాడె దుశ(త్ర)తాంతి సమయుం బగుట స్త్రీను వింత గెన్నిని
వాథినదు

వ్యా సంత్రం జనా దుష్ప్రవన ఇత్యివరం। వును షట వలెనే। తెూవెంటు లేక। ముబ
సంతోషముతేక। జూతములు। మంచం వతెనే తెూసు వితయూ తేూతును పా
యుగులు। గ। త్రి। పారిని। మూ బమూ అతిన్ని। అర్జాసర్వాదిద్వంద్వములు మనప్పుడు
నను తుల్యము గానిలుదుర్। ది। బలము। చెప్పు। బుద్ధి। పౌరుత్వ। యూసాలుగు న్న
వున్నవారు స్తుతివారు సృష్త్యక్షంగికాని। తాలము కాగిని। విప్రలవిధి। యుద్దేశ్యము
గా। వాలుతు చంపు మస్తాదు। షేదవాద ములు। మందు నత్తైనా। అనగా। చెంచెము
అయినా। తదు। గా। గాతిద। ఉముతలు। తుషతులు। ఉముత అనుటు। బితవన
నబవువున బెంర్ద్య దూనాప్తి। సమయుదెంగ్రదతం। సమయుదెంగ్రద తానిలివత్రీ। ఉల్లాస
బు। పొజనము। ఇల్లని వాడితె మున్నా। అనగా ఈలాగ వునుపనివు అనేతద నుట
నిన్నెలు గనా మువంవా నను నెనె లుంగది। అనగా। నిష్ఠనెనె లుంగనా। నన్ను నెనె లుగవా।

అనుట । తాను స్వీకరము(ఫు) శాస్త్రార్థము తలగి వుంచున్నది । ఇది తాను స్వీకరయుత । తాను స్వీ
కరయుత యుగు నితతి తదల తిలులద్ది బద్ధతి వెనగగ(వు) శాస్త్రతలతదర్థము గనితతి
తద్వితి రథము గతిపెనిద్ధులననగారి । అని లక్ష్యణాము । కొందరయినిష్ఠలు ల
డా । అని చెప్పుచున్నారు । ఆహా తమందు విశ్ర(శ) ముయుతెదు । గా । అదెది । వరం తముతా
దు గనంత సుస్థ । సాంత పదము గనుక సుస్థ(దు) తము వహ్యసు । (దు) తము వహ్యితతా

తే.గీ. చిత్రము నకల్ప వియు కింత యయుబుద్ధిదీక్ష
హాతితము స్వదిశ్ర అంగనా మషుం వాగనుచదెయుంగవ

క॥ ఎలమి యయి సోదుంట యుసుదన
వలచి నయ్యుట్లవెమొ అయుంగవాని ద్రిచరితం
బులు బలపం తం బులగుట
వలదె వివేకంబు చెద్దవారికి నిందా(వు)

క॥ ఇటు గర్వించుట గచల
వొంటుపొ వొందుపొమ్ము వగా నమొ వలువవి(తు)
ల్లుటావ(ప్రి) ముగకుసుచితి
కిట నాతున మెయుగదె మ గినిపి తొసెనిః

క॥ ఇది తెలవు మాటసుమా
మది సుద్ధు తితదు నాతు మహాత్మ్ర్యా
స్పద మగు విధాత్రోకయిది
దంది నఖనదుస్సి ఖోదు(తు) ల్లుటు తుగుమా

శు॥ హాం తుత వగుమని వులకెనట్లు యెు తన

వ్యా॥ ప్రకృతి కాదు. తథా ప్రకృతి యుండె కాని కాదు స్వైరము కాదు। మఘా నక్షత్రాధి
దైవతత్వాన్మఘాః పితరః। తేస్య సంతీతి మఘవా। మఘవాన్। మరుత్వానితివత్
ఇంద్రః మరుత్వాన్ మఘవా నిత్యమరః। మరుత్వాన్ దేవతలు కలవాడు। మఘవాన్
పితరులు కలవాడు। చతుర్థ్యర్థే। యుష్మాస్తు ద్వితీయము। మఘవా। అనేది.
నకారాంత తత్సమ సంబుద్ధి। తకారాంతమైతే। మఘవంతుడా అని వుండును। గోపు
ఎలవిందయు। ఉట దయు। తాను తీరారు కున్నవా। ఎటుంగవా। కారుం స్వైరయుతి। అట్టు
తున్నవాళ్ళు తున్నవుంటున్నది। గోవు ఇట్టు। గర్భించుట లాపువము। వానుమీవలు
వని త్రుళ్ళట। అక్కడ తెనిగింతులు విడువు మా। నాకు తెలపము వ్రాసె ముద్దే కుమా
తపము చేతనే తూలుమున్నావు। వానుమా। అనేది. ద్వితీయా విభక్తి తము న్న అశ్వ
సార్థము న్న గను తప్పుతయుతి। ప్లుత మనబరగు ద్వితీయా విభక్తి వర్ణము దానివీ
దివిత తస్వైరము గతిన యుత్క్రమము విను తురా నన జన తవళ్ళ చక్రయితెల్ల
న్నాతరీ॥ దూరాహ్వానే చ సంగీతే రోదనే సంశయే ప్లుత ఇతి లక్ష్యణాంగ్రి॥ ఇది। మే
లపు మాటను మీ। నవ్వు వాటమాడు మీ। విధా త్రుచేయుది। విధాత మొకర్రైష్ట
చేతను। తుది। ఇప్పటి అవస్థ తెల్పిన తర్వాత। తుపస్సు పొందు। గజ శుద్ధ వు అవుదు
కనుట।

---

190 మూ॥ వ్యోరోచనసంధ్యా సుశర్శరంబు సనందిప సంతాప యుయ సగౌరవ యుయ నగు నెంతపు
గుప నిగ్రహించి నగని కైని కుతు విస్మయము కిశవి తాస్వీతగుటు నా తని తో నిస్పనిత
మొన్నతె యునిన నాతండెనే ఉంగనివయు యుస్మమనతు గపుసుట యయ నయ్యని
మిషపతి యు మృష్టి యుపయు గంటు గనుంగొని మాతు నిష్ఠ ఆటంకింపు మనవుతు
నిద్ధవి యుతనితో త.

కం॥ శ్రీయును సత్యాతియు లక్ష్మీయు
సాయుభ్ధానములు మారుణక్షయు గమిచె
ద్దాయుంద్రి కెం జగంబుల
నేయుగముల యందు నెయుగొరెవ్వరు సరిమెడ్

కం॥ అనవృతం నతింతు నీవి
దను శైర్వరు బాయుటె తుగతం బేమి యుకో
యును నవిని లక్ష్మీ సత్వం
బును ద్రష్టయు దపవయు దానవును నాయుకృతో

కం॥ అవిగల గిపాలక్ష్మి (తు)మ యుతు
తవృపురు షునిపాలనిలు తునమరాధిపయా
తివిజాతిదుల్ల యుల్లతి
యవినితతని పుడుబాలు వ్యాఖ్యా సా యువెం యున్

కం॥ తెల్ల ఒంసభా(ర)త్రము
తెల్లను తిగవితిచె గానయూతనితతెనే
నెల్ల నిలునవచె దసుర
పల్లభ నీపాల తెలమి వపి యుంపంగాన్

గం॥ అగంణాములు ము ఆరియు సాగవెనాదితసమా
బారములును గలమి గోరియుంద్రి
నిస్తు బెంది లెం దుని తెచెదిచెమిట
నేమ యుం గలలుచె దె పుతు నస్తు.

వ॥ అని పలికె. నిట్లు లక్ష్మీ చేత బలి త్యక్తమైన బలు యూథంబులుగా లెలాతింబి

తా॥ అయనవళం

వ్యా॥ కార్య కారి వికావనుట। నీవాటలు గంధర సాహ్య విషయములనుట। కవి। పాంతు తపు। తౌశితు ము। (ఇం)(ద్రు)డు। కుశి తన (ప్ర)(త్ర) దాని గాధి రూపి పౌవతత్త్వ త్వా తిత్రి శితం। ౯౭।౮౦।అ నవు తు - తతంబు - కార రొవు - సత్య ధర్మ తపో దానము లు సా నివాసము లు।౮౦౧। అవి। తుబలు। వయను పు అటువంటి వారికి। బ(ఆ)హ్మణా సా యమౌ తను। అనగా। అ శ్వసా యు(ద్వా) హ్మణా సాము (బ్ర)ష్టత్వ (ప్ర)శ ఋత్వం। యజ్ఞ శీలా (స) దాక్షిణ్య మా వేవ యుజ తెత్ప యుకి త్వ (త్ర)।౮౧। తెంట్లటు స బ్రాహ్మ(ణు)ములు। స త్య ధర్మ తపో దానములు విడిచి పెనుగనుక। ఇంతని యుందు వుంతను। అని। ధర్మరాజు అడిగిన లక్ష్మీ (శ్రీ) ంశ కారణము చెప్పబడ్డది। ౨।౪।౫। అయన వళంబు

౧౩-మూ బుధ (దే) శైలా

వి ఝయుత్స్వత్రైరవి (ప్ర) తాప విరహ తుతపు నా

(త్రి) యు వెంస గుప తిన వెంగకు

జ యింతు విను దేవ దనుజ సంగరము గుంతున్

వ॥ అనుట యుమహేం(ద్రు)ండు.

త॥ అది యుట్లు యుండె నితో

బదరంబని తెలు సాతు బద్మ భవుని వూ

టదలం పవల యాయనిక్షై

బిరుదరంబిత దనుజ నాధ (ప్రి)యమనుంచు మెదన్

త॥ అని నవ్వి యెుండు వబుకత

దనంజాతీశ్వరుడు హో యొదత్త్మి ణా దిశతుం
జని యెంసంద ఝ్ఝుఋత్వదివి
తని విషసాధ్యంబు గౌరవా స్వయమున్

వ॥ అని చెప్పి యమునివిషసదీ సందనుండు వెంతయు బాంత వాగ్రజు నత్తిల్లని యె నింద్రనములు సంవాదంబనుని తపసంబు హృదయుత్రసాదతరంబు దానిఁ జాత క్లింపుము.

సీ॥ సిరి బాసి యమునసెంత బంత యమిలేతవ
జులత్రుందతంగిన జిలధి హోతె
నములు యెంతెంత స్థలవమున నుంతగనింద్రు
తబటు త్రిజ నుదెంబి యుతని జాబి
షేదవత్వాథవుభ్రయుజనం బునుబరి
హారంబు తెద యుంవస్థతెంత
వగబెదషోదానవశ్రేష్ఠసావుడు
సాతంతువగవు నిరక్షతంబు

గీ॥ తల యయు వస్తువు వగబున వబుభ్రనయ్యె
రామి యొకటి యుతనశరీరంబు నెదయు
దాపము నొందు వగపున ధర్మవేదు
నింత యెఱుగుదు వగు వినిశమిటతెని

గీ॥ సతలఖ్యాతంబులకును సాసకుతుంగలదు
గాదె యొంత్రరుడా తని తల్లునమున్

బహుపుష్పిణీ నదీశాఖలు పల్లవములగు

వసున్ధ్రలు

వ్యా॥ న। దక్షిణాయనములో తు। సూర్యుడుపం దశ్త్రీ అధి ఎన్నడు। ఆలాగే పోను గుంపతి జ। నా తున్న తత్సు వర్గాలము వ త్రితే। దపుపాంగ తు। సూర్యునకు। ఉత్తరా యణా మువలె। నాతున్న మంచి కాలము రా గాదనిష్టజయింతును। ౬। ౧। అదియు ట్టుబుంతె। అమ్మా ౭౩ ఆలాగే పుండు గాత। బదరంబనితడు। బుబ్బులు వెత్తని మిత్ర వయితడు। ఖరుంబుత। వప్రముతే యును। ౯। ౧౦। ౧౧। త్రుంది। సంతత। నముంప్ర త్వాభ్యాసం నిప్పత్తి దర్శం తెగూలతిన ము బం। నవిద్యతెమ బం వరు గా పోనవి ముక్తి కర్స్యతి వానముబు వ త్యాతపు। తెమంబెంది తివి। తెూతిన వస్తుప వగబతె వచ్చుగా। శామి తొయికలయు। రాతపో పుట విప్పం శయనమే అనుట। వగపు పత శరీరము న్నమనస్సున్న పాపముసు పెంచును.

౧। వసా దానముచ్చర్వా కాముహ్రీ

క॥ ఇది నాతమ్మింగా గల
యది యెన్నసుగాతనిర్యయంబె వృత్తి
స్మదిగలుగు సుఖ్యవగసం
పదనా పదగలుగవల్లె భవ్యసత్తిందా

క॥ దైర్యంబున వర్యంబున
శౌర్యంబున బ్రహ్మబతయు జాలుగెదరుతే
ప్రార్థ్యము న బహుపుష్పిణిను
కార్యంతిదిబెం బంగాగానయులతుంశతో

గీ॥ దేవులు గతులను నరుండెందు కాలములన
జన్మమెందు గోరిన వాఞ్ఛితములను
విను మది దేవులు నిక్షేపించు యునుసురేం(ద్ర)
తలచి దానికి గావున వలదు శాంత

క॥ అనియిట్లు నముచి వలికిన
విని మోహ్యము దీవింపన మదవిభ్రుడరిగె నిబా
వనచరితయుంతనే యున్నది
విని వలతనవృషుడు బ్రదికి యుండగుచున్

క॥ ఆ నరపతి కాంతనవుని
తొనిట్లు ముని దృఢేని దుర్గశ మైన
స్థానవు తెట్లు తగుటెరి
లానతి యిాశిర యూపం యూతే టపతర్

వ॥ అని యతిగిన నయ్యుధిష్ఠిరునకు నాబుధశ్రేష్ఠుడిట్లనియె

క॥ ఏ విధమున దుర్గగలతు
భూవర ధైర్యంబు మందు భూరిద్యుతి మెయిం
జీవగణము గుద్ధధన్యము
భావము నెవ్వగ లచె(యు) పతి దేబ్బంగిన్

వ్యా॥ రుచు। ధర్మవు రాజును। ౧౧। నతల। ఆతని తల్లునఖు। ఈశ్వర్యాజ్ఞచేత ౧౯
ఇదినాత మెప్పెంగాగల యుదితమ్మై యుచును। ఇదినాకు తాగలది అయి। అయినది। అన
నిష్ఠ యుతము మెప్పునికి తెలుగునో అటనికి సంపదయుండు డుబ్బున్న ఆపదయుం

దుర్గమపుణ్యతలుగదా। ప్రాప్తియోగ్యమునుచెప్పెను   వందనములు।

ఇతియుక్తస్సనకాద్యానాసమున్యత్రాశనె వృత్తం।౧౩। ధైర్యవీర్యశౌర్యప్రజల

వేత। మొతార్యవంద్యైనా। పౌరుష్యమైనదానిని అయినా। నరుడు బలముయుదాలునే। బాల

ము అనుట। అనగా అపౌరుష్యమైనదానిని దయబాలతనియమముచెప్పవలసినది।౧౪।

మలుగడుగు। అవివర్తితాలవములయందు అవశ్యముస్న ఆయుత్నవయుగా పొందు

చున్నది। కాలమురాత్రిపో తెగావు। అదిగనుత వేలుత్కర్షతుబంతింపవతూ తదు। లబ్ధ

వ్యాప్తివలభతె।గంతవ్యాప్తివగర్త్రర్తి। వౌరుత్తవ్యాప్తివబావ్యాప్తి దుంభానిజసుబ

గతివృత్తం।౧౫।౧౬।౧౭।౧౮। వివిధములు। దుర్గంశలతు। దుశవస్థలతు। ధైర్యము।

వయుండు।

---

౧. మూ. క॥ ధృతి యూరోగ్యమునుసగుచు
ధృతి యుజ్వలలక్ష్మీదెచ్చు ధృతిగత్రసము
స్తుతిశైయము గాలగత్వవ
గతి గలిగినగలుగు ధృతి విచారశారదూరా.

వ॥ ఏతద్విషయంబైన యొక్కయితిహాసంబు గలదాత్కర్ణింపుము. దేవాసురలతుస
మరంబుసల్లనందు విష్ణునిమహానుభావంబున దేవతలకు గెలుపై రుద్రాదిత్యమరు
ద్వసుగంధర్వసిద్ధాదులు పరివేష్టింప నింద్రుడైరావతారోహణుండై త్రైలోక్యంబున
జరియింపుచుండి యొకప్పుడు సముద్రోపాంతంబున నేకశ్రీగర్వోదంబు గాంచి
బునొప్పొరొపదుతగు బలంగని వేశం జని యుద్దనుజపతి దన్ను జూచి నన్నంబుజము
త్మైమనస్సు రహాతుం దుసుస్నై యునికి నిరూపింపుము దానికిట్లనియె.
క॥ శాంవస్థా నమునవి జూవ.

హీనతఁ జెట్టంతిరిపుల మొలమిఁ గని యయిన
మానసమున నోతింపమి
దానవతుల గాద యొంద్యౌర్యంబున గలిగెనే
గీ॥ శౌర్యమునను వృద్ధసేవవలనను
తపమునను యుదాత్తతానిరూఢి
గలిగియున్న నరుఁడు గాననను స్వాత
వేమి గతమునీని తెలియఁగఁజెప్పుము
వ॥ అనిన బలి యింతని తిట్టినెఁడె.
గీ॥ సరసుఁడు యువనునుండు నశ్వమాటలుగెంత్రి
యూతి నంతనేమి యుమ్మైనెంద్ర
నెదుం శత్రువింత యేందైన వనమున
నెట్లు పాటవారం నెట్లుగారె
క॥ నవ్వుముసు పోసుత గుంటయు
నావల సంగాడుం జేతునసుదీనద

వ్యా॥ శౌషధము। దుర్వ్యాని వారతము అనుట। గెంప్పద్యౌర్యముచేత। దేవగలుగ। అనగా। అంతస్సారము గలిగిన దృఢనిశ్చయము చెప్పగల। గెంప్పదుం। ఋషులచేత। తెట్టు పతదు। తత్తువగాడు। ఏ బ్బంగిన। ఎట్లు గానుష్ము। గదాదృతి। తాల గతి గలిగిన గలుగంధృతి। తాలగతిజ్ఞానము తలిగితే। ధైర్యము తలుగును అనుట। వితార విదూరా। ౦। ఏ తద్వేష। ప్రైమగస్వం। దూం బ్రం। ౧। ౩। సరతుపే యువను ను। లక్ష్మీయుపే యువతంమ। నశ్వమాటలు। నశ్వంపు వ్వాటలు। తిట్టినిమాటలు అనుట

౨౫౹ నవ్వు.

192 మా. ఖాలితుడై యుంగరాదివి

ద్వైవత్వాతములట్లు గానద్వైర్ధ్యమువల యుండ్

౩౹ విను పత్ర్యయంబున సంఖ

యునందుం బయిు జెందుం జనులబురుషులు ద్వైర్ధ్య

బున గర్వంబు విషాదం

బును నతగింపదగునం (తు) బుధుం ఆ దివినవి

౩౹ పెలుంలుం ఝాట్లుయును సహ

ఆయులు విభవవయస్సా గాల యుత్తినవస్థ

దెంల నింపుట గలదే మది

దెలసి మనువు మంనికి యుట్లది యుతాదెవ్వ డుండ్

౩౹ నినునెగెలుయు టగాలము

ననవిపు ను తాల ఆయుత్తినను గెలులితా

వ్రుననుభ్రమునతు ననుభ్రమున

తును గాలము చూపెత్త గుంశితె తనూజా.

౪౹ నాతుం నతుసేల నాతేం తత్త్వ తత్వ

వంశత్తై నగలదె తెంందుంబాత

మునకు దెబ్బ్యమందు జనుల గాలము వ్రుత్త్య

షలవిధముగ నిబ్బ బలుకులం దుగు

౫౹ అనిచెప్పి యుం తన్నిలునత.

౩. కాదిది విక్రమకాలము

తెదిప్పుడు నాతన నలుక లోలాత్మకరో

షాదరము గల్గి ననునిను

నేదగు పరిజనము గూల్చనే పేతసేతన్

వ్యా॥ ఇది। ఖయూప జయములు। ౧-౧। ౧-౨। వెలుగులు స్నేహబంధువులు। సుహృద్బంధువులు। సహోదరులు। ద్రవ్యబంధువులనుట। పరుభాగ్యకుడు తనొప్పుచుంత

గా కాల యోగము చేత నయిన అవస్థను తెలియుట తలెదె। అనగా తేదనుట।

తాతుస్వరము తెలాగు బుద్ధి యుందు తెలుసుకొని। కునుప్రమని। (ప్ర)భుకుమనిరి

పూర్వ పద్యోక్తమైన బుద్ధులు అనే పదానకు అధ్యాహారము। ఇష్టమైయు కాదెపుడున్।

అనగా ఇప్పటి వరుసనే చెంప్పుడున్నాప్పుంతదు। (త్రిం)దుమీదు అపునసుటయని

నునేనున్న। నను నిపున్న। కాలమయితే తోనే గెలుమనాము। శుభాశుభములకు కాలమే

హేతర్వ। తుదీత తనూజా। ఇం(దు)డా। తాం కపదం వ్యాఖ్యాతము। ౧౯। నాకు। నాకేగ।

ఇం(ద్ర)। ఐశ్వర్యకర్ణ త్వం త్వము తెలు। పుత్రఫలవిధము। అనగా పుత్రముకాలము

వచ్చినప్పుడు పలుం బుసుబుద్ధిగాని। దూనాదములచేత పలుంబడు। శబ్దబలు

౪-మూ. ౪. అనిపల కెంతీలయు

౪. సితెపెంపున గడు చెప్పెదు

పుర నా యుత యుపుడుమీద జూచెద నీతున్

బరిభవము దెబ్బ టెతున్నై

తరము చేసన్నుడ్ జే టుగాలము తెలుగున్

౫. ఇం(దు) తెందరుడె సింద్ర తెల(బ)న్న

ఉండుదురె తఱి తొలెఁ దుదుస్సారు

గాతదానవసంఘంబు గాలవనత

బొందుదె ఒతి సెగ్గింప బొవల్లనవు)

చ॥ (శ్రీ) తుంవులుసే తయువేద

(వ్ర)తములు సలుపుట యుకృత్త్రవంతుతగుట యుగ్

గతమె కాల మునెదెంపు జుట

తతర్క్యశర్త నము గాల వంది గెంనవుసుమా

చ॥ ఉనియు శ్రోతినమాటలు

విని దసుజుని బూని యుముర విజ్యు తుల్లము తో

ననసంరంభంబుసు తిపి

మొసుబునతనితిప్పులని బొగురుకంశ వరా

చ॥ ఉతటంజవత్ర్యత్రమని

శ్రీతాళమ్మ భతిత ధృతి తివెతవిన యుసాం

తి తవు గుబుతెలంగెదుదీ

నితి గారకాష్మ్ననిష్టనె ఆనె శ్లోద తెం

చ॥ ఉనినవత తతనితిట్ల్లను

తిసంవంని విషనాధ తుంసువెంటెకౌటం

గెంని

వ్యా॥ తుల(శ్రు)త్లదంబులు। ౩౦। ౩౧। ౩౨। ౩౩। సి౮ సెంపున యుపుతు। బెప్పిదు। బప్పుచు

స్వాదు। వయుండు నతుతేటు శాలముపె గళుగా వస్తుసు। ఉనగా। భాగ్యము శాగ్రతము

పాదమునకు ౧౨। ఇంద్రుఁడెందరుండగా ౧౪। అనగా ప్రస్తారమునందు తొంబదియారు అక్ష
రములు గలవారనుట। ప్రస్తారమందు మొదటి ఆరుపాదములు స్థానములుగా అనగా
మూర్ధన్యాలవలు గలవారనుట। సర్వమున్న తాళవర్ణములు తెలుపుంతగా। దాసవులు తా
ళవర్ణములను బొందిరని। సెల్లింపనిచ్చి తిని తనాతుల బెంరుకు ౧౬। త్రయోదశవృత్త
ములు తాళములను అతి(త్ర) మింపుటకు। తతము। తారకామా। తారకాము పాదమున
తాళములు యుంటు మంటకని ధీకాంక్షతో అనుశర్వముతాడు ౧౬। అనియుక్తి కీర్తి
సమాంతులని। వివేకాత్ములని। సంరంభంబునుదీపి తెలుపు పంపమ్మన
తెలుపమునువిధిని ౩౨।   శర్వరీము। నవరత్నము నిశ్చితృతి ధృతి విశేష
ములుకల నిష్పన్ది। దీనికి గారణాష్టకనిష్ఠ మెటుకంటిదో ౩౫। అనిన। అవిష్కృతి
ధృతి విశేషములుచే ఈతనెట్టంగొనినవృత్తివి

౧౩వది   వృత్తిసవృత్తం

మునకని కృతి ధృతి విశేష మంజ్రగుణాంబుల్
వ. తాళ(ప్ర)కారము లుంగుదుగాని గలంగకుంటుదు
గీ. బెప్పుమున్నాతగాలంబున తెల్ల
విధము శైలప్రభు జనులకు విసుముగాల
మ(ప్ర)మాద వర్త్మ మధి త(ప్ర)మాద
సంగతంతులు దారి కెళ్లు భంగపడము
క. తళులం గాష్ఠలతోనంగ
గలబడు రలు గూర్చి తెలుపు గాలంబుజనం
బులవత్తి తిర్పునాతని

వల నలవత సొదివితనతు వస్త్రలజే యుక్

క॥ తాలము పాడించు జనుగ

శెల్లాలు నిగిరిదేల్పు తశణిగి తెూ జత్త్ర్యూఢా

శ్రీ లత్వ్ హా వు ఝ యు మియల

కలు జనుడు గాల వృత్తి తె అగు వె ఆంగునే

క॥ జ్ఞాంత కేముసు సంబ తిసత

తెంత యు నెప్పు గెంని యుంతె నిది గడు జిత్రం

జెంతవెస జైనే నసుదసు

జెం థంప థు జను థు మూత బత్ర త్వేశు నక్

క॥ విను భా పాభా వంబులు

గని తెని యుత్ర మతి వంబు గ్గెని విద్వ్

జ్ఞాను థు గనుగాల గతి మె

ల్లాను గళ తలశెూఖ తా వల త ము౦ బెూతె

వ్యా॥ తెలెదనుట। తాతుస్వేరము.... తాలజ్ఞానము। తాళణావంసుట।౧౦।వెప్పుచున్నాత సు। తాలము లేమి ఆ వుంతదు। ఏము కి వున్నవారు ఎట్లు భంగపడరు। అగా। తాలము చేత భంగపడు చున్నారనుట।౧౧। కళలు౦ గుష్ఠలు। అనగా। పట్టిని మిది నిమిషాలు పెత తాళ్ళ అవుచున్నది। ముష్టి కాష్ఠలు పెకతళ అవుచున్నది। అష్టాదశనిమిషాస్తు తాష్ట త్రింత్ర్యత్వాం తేశ త్వ్ కలశం। ఇత్యమర్య వని వస్తుతేదు। కాష్టాకళాదున్నైన। ఈదుశలు। తేళములు। తెక్రమ్మా బి తాలము జనులను వచ్చేల శెయుక్। కత్తి తెచ్చ గాతని వలసలవత। వత్తుచేత ఖంచేని తెూయు ము వట్లు వతగా అనెడు

మానము। అనగా అసలుదాచుతెంని వర్ణితలించినాదువేతజాయువర్ణయు

నావమానము। అనంట। శృంగ్యారిశస్త్రపార్థషిరివృత్తంతం౦। తాలమునారించుజను।

గల్లాలున నిరిడులుచితరణి। అనగా। నదివేగము కందుకము నంతలాతసుకుపోయిన

ఖ్యాపనుష్ఠించి తాలము ఎనృరికిన్నె తెలియుకుంతా తీసుకుపోయిన్నది। ఇదియుద్ధతి

రిష్పృశింశ్లోం అతర్ప్రస్తుత వాదినం। తాతుమా.

రి. మూ కృ తాలగతి గమయతికాంతి

మూలంత్వైయంతరంగముంగ వాత్మయము

త్వాలంబనంబు నిఖ్యద

దానీనంత్మైన పురుషు తత్త్వాజ్ఞలిగనే

వ॥ అనినని పాతగానమున తానినిశితపాతంబు నతొప్పరుకంది యుభినందించుచుండ

నికిల్లనిమె.

క॥ దనుజనాధ యుద్ధంబున గాలమా

నిత్రశివి చిప్పై పవిత్రశీల

యుతుడ్మైతినవు గృతత్త్రయుల్పరివనదు

వృత్తిగారవలయు నుత్తములకు.

క॥ తొలుత పెల్లునంద జనిలితొనమున్న

యుల్లునని తెలిన సత్వాద్యుత్మైన మూడు

గుణాములనగా యు చెట్టు నిర్గుణాత్మ వెలుగు

నాత్మగనుదునన్నా తవ కుందు నిన్ను

తే॥ తెలుసితి

స్వా॥ రతిసం---వేగ వద్రుము మంత్రపుత్రం । సిద్ధింపు కర్మల యోగిత్వమరల । తెం
భుం । కైవల్యం । అకలత్వంపు కలత్వం । అసద్భ్రాంత్రితత్వమిత యూపతి । తాకుం । భ
యం । ఈ అయిదింటి యందు సత్పురుషులైనవారు కాలగతిని యెఱుంగరు ।౧౩।౧౪। విను ।
భావాభావంబులుగని తెలిసి । సత్తాసత్తలను తెలుసుకొని । అనగా । ఆత్మానాత్మలను తె
లుసుకొని అనుట । నాసతో విద్యతే భావో నాభావో విద్యతే సతః ఇత్యాగమాను । భవ
స్పందనస్థితి విద్యాంసుడు అజితాత్ము డసికతా యనువాతని । కాలగతిని తెలుసు
కొంటున్నారు । కొందరు అజితాత్ములు । నిత్యానందత్రయమే యనిచెప్పుచున్నారు.
ఈలాగుండదు । కాలంపరిస్థితి త్రై పావనులకు । యుక్తాహారాలికు
రబద్ధరసమానం । ఏవంవినాత్మత్వాజ్ఞ ।౧౫। కాలగతిగనుట । శాంతిరేవిషయునివృత్తి
తి । కారణాత్మ । మనస్సుకు ఆత్మయందు త్వాలంబనంబు నిచ్చు । అనగా । సర్వమున్ను ఆ
త్మమయము అనే జ్ఞానమును యిచ్చును । అటువంటి జ్ఞానమందుమగ్నులైనవారు
మృత్యువునుజయిస్తారు ।౧౬।౧౭।౧౮। తొంటి పిల్లనుగన అజితాత్మనసుస్థయుల్లో

194. ము బాంగళద్వైస్వా

తెలసంబగుచున్న యుష్పదుగ దిక్షదశయుం
దింలగుంగాప్ర తగడుదే
తెలసిపరము సుఖముబొందు విద్యావృత్తి ॥

చ॥ అనిపలికి రమణీయములగని
తొల్లి విభవంబెసగ న(భ్రే)కుంజరములు పయి
నిల్చినపద్మిని బెంపుకలుగు
మునం లునువేక్షింపు శూలములు వినుతింప ॥

గీ॥ అమృతపానంబు జేసిన యంతకంటె
సద్గుణ జపతి మధురవాక్యామృతమున
సంతృప్తి నందుదైసు కృత్యుడు దనదు
పురమునకు నేగి సుఖముండె గురుకరోణ్

వ॥ అని యిట్లు ధర్మతనయునకు శౌనకుండు బుధజ్ఞాతంబైన యింద్రబలిసం
వాదంబు జెప్పెనని చెప్పిన విని మరల యమునిసత్తములు సూత జెప్పుమని యడుగుటయు
క॥ పరమమునిచంద్ర సంయమునకు సత్కవిశేత విభూతి రమ్యవి
స్తరమగు నిది పావిత్ర్య వసంత

వ్యా॥ గని తెలిసి। అనగా బుద్ధిచేత సమస్త తత్త్వములను అతిక్రమించు అనుటచే।
తెలిసి। ఇట్లు మగిడి। దశ అనగా। వరుణపాశబంధనము। తెలగుంగా వృత్త। తనపోగా
త। మోక్షంతెవారు గా। పాపస్వవై వెంతాలవర్ణ యమాదిత్య క్షేత్రం। ౨౦। అని। జ్ఞాతము
లు నిసంతింపదే। అనగా। తమ పారిశ్యాగములు తమకు దొరకు కుటుంబములు। అనిసంతోషిం
పగా। అనుట। ౨౬। ౨౭। అని। వెయిదటి సంవాదములు త్రిభ్రాంశోదాహరణము పున
ర్వ్యాఖ్యాతంబు। రెండవ సంవాదము। ద్వైధ్యోదాహరణము। ౨౮। పరమముకులపొయిక్షత్ర
సోని యముడు మయిచే తత్త్వము లుక జ్ఞానసంపత్త్రితి రమించుతగినవాడు। ౧। భేదము
చెప్పు తత్త్వవాక్యములకు అపెరప్పలేదు। దేవతా రత్నము ధమయిచేత నున్న। అసుర
మధనము చేత నున్న। చెప్పు బాపున్న కటాక్షవిహారము కలవాడు। ౩। నిత్యసుంద

శి. మా
లసాన్ఖి గమ్యదేవతా
సురపురి రత్నకోశా వ్యర్థనిర్మోఖ కటాక్ష విహార నిత్యసుం
దరశుభ్ర కాంతిపూర సురి తత్త్వ విదార దానె తతా. రసా.

కం॥ ఆదిత్యేందు ర్వహ్నిస్తు

దర్శిత సకలదేవతాపద యుగ్మాత్ శ్రీసం

పాదన విధావిచక్షణా

పాదసరోజా వందార్జిత ఛత్రసమాజా

మాలిని॥ అమల హృదయ జితద్వ్యావాల్య కల్పప్రసాద్య

శమసుబుధ జన మార్త సర్వలోక ప్రవర్త

తపల భవనిషేవ్య వామధామాభిభావ్య

యమని యమవితాన్య వ్యాసవేదాంత నివాస

గద్యము॥ ఇతి శ్రీమదుభయ యతవిమల శ్రీ వెంకట్నా వనాధ్య శ్రీబుధారాధన విలాసి

తత్వసారామృత యాజి శ్రీనిధి కంప్లైన శాంతి పర్వంబునం దు జయుర్ధాశ్వసము

శ్రీహరి హర హర ద్వైగర్భ ప్తైసనం

శ్రీ తపిలమల్లేశ్వరార్పణమస్తు

వ్యా॥ రమ బ్రహ్మాంతి పూరార। పాపనాశకా।౨॥ శతుశతంబే కకారణాముతె వాతా।౩॥ ఆదిత్యాదులైన దేవతా వులను రూపు లతు శ్రీ సంపాదితముల యుగపాదపద్మములు తల వారా।౧। మహాత్ములు ద్విజ్యోషాంతే మహార్థయుం తె ఛత్రసమాజా యస్యేతి। గెలపు బాష్ప ముకల ఛత్రబృందములు తల వారా।౨౨। అమలహృదయ జితద్వ్యా।౧।ద్వ్యా।౨।ర్త।౩।ర్త। ౪। తపలభవనిషేవ్యా।౨।వ్యా।౬।ప్ర।౭।ప్ర।౮।౪౨।ఇతి। వెంకట్నావనాధ్య అనదితుత్ర ఓత్యేవముకు పరాస్వేము గణ్యేణాము బెరాటేదు। అయినప్పు టితిన్న। వనా ష్మిప్పే త్తత్రిం। అనిపుండు టుచేత కవులు శ్రీ బొగింపినారు। తెలుగలపుల్లిన్నా దేత్యాది। అన్న। అప్ప। అన్న అయ్యె।ఈపదాలకు ద్విత్వములు వరి యంటు। వెంకన్న। తిత్ర। మారప త్రస్తు

లక్ష్మీపదైశ్వర్యం౹ బరులన యున్నిక్క యుండుమెటు కూరిచి తతద్విశ్యవిధము గుప్పుడు నామాం

కవిరము దాంబుసంహిన మోదక్షితురాజు రామ యం యు సంగ యుతవిపక్ష పురిలిసి [illegible]

తము యుసంగా౹ ఇత్యాది౹ ఉదాహరణము౹ అనాత్మ్యులు అనాని యోగంబులు అనుట

రజ౨౧౹ ఇతి శ్రీమదుభయ కవితా సార సార్వభౌమ లక్ష్మీనృసింహ సారతి తమ్మరభా

రతాన్వయ ధౌరేయ తెనూర ప్రభృతి సమారాధిత శ్రీపతి లక్ష్మీపతి ప్రణీతంబైన శ్రీమహా

భారత తమూలంకృత ఆంధ్రవ్యాఖ్యానంబునందు శాంతిపర్వంబునందు ఇరువదియొకటవ ఆశ్వాసము

శ్రీహరిహరార్పణమస్తు॥

49

195 మూ

శ్రీరస్తు

అవిఘ్నమస్తు

శుభమస్తు

క॥ శ్రీకర రణాని పుణాచరణా
స్వాకొబాంబొరాజనిత్యా సముదితసు
శ్లోకము నిచిత్రభృంగము
వాకరు జౌమిళదవాంగవారివారసాధా

వ॥ దివావైశంపాయనుండు జనమేజయునకు ఇట్లనియె. నట్లింద్రుబల
సంవాదరూపంబునగాల ప్రకారంబు విని యుధిష్ఠిరుండు దేవవ్రతుని
తెరాత.

క॥ ఏమిటి రూపగుణము రూపుం
తేమిటి రూపు చెదు నా మెనె లఠంపు ముది
శైరామహాత ఉన్నసతదా
జ్ఞానమిప అతి తిని ఇట్లు లనిబె బ్రాహ్మప్రవరా.

వ॥ ఇవ్విధంబునకు క్షేయుతి వా సంబు శ్రీశత్రు సంవాదంబను నది గలదు. దాని జెప్పె
దనా కర్ణింపుము. నారద మునీశ్వరుండు నిజేచ్ఛ నెందును జరింపుచుండి యొక్క
నాడు కుంభాకినికిం జని త్రుత స్నానుండై

క॥ ఆ నది యందాచరిత
స్నానుండై ఇంటి సుస్న శక్రుంగని యు
శాన్యఖ్యరుపు రుపస్థ్లా

పాసందమవుఁ బెందుఁ బెంత నా తాళముగనే

౭॥ బాలభానుబింబంబు గప్పురబునట్టి

దీప్తిమంతంబు దోపనదేవపతియు

మునిపతియు బూజించుచుంత గ్రక్కున విమాన

~~[illegible]~~ మునతరించె యాసన్నమ్మె యాతివ యొక్కు

౮॥ పురుషోత్తమున తద్భక్తుని దెట్టె

తరములు మోర్చులయ్యున తనుగారవమునే

వ్యారవ్యానన మెంచటంతి

నరగెదవెందుంచి రాత యునిముసెరెండు

౯॥ అనపుడు సర్వి యాదరజరితమ్మె

బాలార్కప్రోద్ధీతపద్మజాత

ర్మెనట్టిదాన శ్రీ యున లక్ష్మి సాభూతి

యునగవెలుంగుదు వనవపు లేంగు

స్వాహా స్వధా మతి శ్రద్ధా

వ్యా॥ శ్రీకరణాం గ।౧।౧౮।౭।ధ్యా౩।౧।౭। ఏమిటరూప గంపురుషుండు। ఏగుణాములచేతపు

రుషుఁడు బాగంపడుచున్నాడు। ఏగుణాములచేత బేడుచు నున్నాడు। ౩।౮।౫।౬।౨। అనపు

డు। పద్మజాతమ్మె నట్టిదాన। పద్మాలయుడు అనుటు। శ్రీం। లక్ష్మీం। భూతిం। ఈ

ము తున్ననామనులు। స్వాహా। దేవయజనము।౧। స్వధా పితృయజనము।౨।

మతిం। యుక్తాయుక్త విమర్శనము।౩। శ్రద్ధా। సత్కర్మనిశ్చ।ధృతిం। ధైర్యము।౫।

సీ.మా శ్రుతిస్మృతి
వేంధలదనుఝులమెప్పివారి
తతనుంతిమెప్రతిప్పుతు నతతతునేగు
దెంబతినవినవద్విజసాధు
గు. తేమిగారణావుననెప్రతి గతవున
వెప్రత్మతిదానవులనెప్రదెంప్పు
వాతునె ఊరంపుమనినవవ్యానయు
వాక్యయుట్లనిచెప్పెనవ్యాసవునతు.
కు. దానాద్యయునాతిదిస
స్నానాదినిశిష్ట గుణాసముగ్రత తలమిక
దానవులనిర్జింతుని
వానివిధిబగర్భలగుతువారివిధిబతిక
వ. సత్యదర్శకరుంతవగుటంజేసినిపాలవసియుంపరుబవుట్టిశబ్రతినవిచెప్పెవెంతి
యు.
మ. గురుజత్రినరతులుసురపిత్రుపూజన
వరులునుసత్యసంభాషణులును
దానశీలురుబరధనపరదారప
రాఙ్మఖులత్రులుబత్రుక్షణాత్రి
వయులుదివానిధ్రవియుత్తులువృద్ధదు
శ్శీలులననెవిరాషితృప్తపారవతులునను

శౌచములు గతిథి శ్లోకాలను శిష్ట శ్లోకములు

దేవసమ పూజనంబుల ఘ్రాత

అ॥ ధర్మమెతలు కామంబు గోత్రధంబు జాల

గలిగి గర్భతైలు ఆయుష్యంబు నిరత

పురుషాత్ముల గోత్ర రంపు బతిశయములను

మిగుల వర్తించువారు నా తెంపైగారు.

చ॥ బుద్ధియు నీతి యయుధృతియును

శ్రద్ధయు స్మృతియు స్వధయు శాంతి యనగా

శ్రీ ధ్రువ రమేశ్వరు ము

ద్వి ద్విగుణ దేవతలు ప్రతిష్ఠాతకిరీ లే

చ॥ అష్టమి యనగు దేవతలే

గష్ట తత్వ యనులందు గనితిని బతిన

త్యుక్తైత

వ్యా॥ ప్రతిం। విజ్ఞాతార్థధారణాసు।౯। మే ధా। విజ్ఞాత గ్రంథధారణాము।౧। ఈ దేవు

తగుణములున్నవుండుట నేతదసులు లెమి ప్రాచీనాదిగుణములువుండుట

చేత। దానవులను అంగీకరించినాను। ఆ గుణములను వదల గర్వలవుటచేత।

దానవులను విడిచినాను।౯।౧౦।౧౧। బుద్ధియు। శ్రద్ధం ప్రవం తత్త్వ ప్రస్ప సంప్రద్ధ

ప్రవాం। ఈ యేడు గురులున్నా నాకు వృద్ధి చేసెదేవతలు।౧౨। అష్టమి యనగు దేవతలే

అనగా। ఎనిమిదవ దేవతనైనేను। సప్త దేవో వ్యామ।

96వ పా — రజని తులసిగుడి (ది)

విష్ణుపదములకర్పణము చేసెదననిన

చ. అభినందింపరి దేవ

(ప్ర)భు తుంబురు నారదు తుంబురు వసంతు బా

లభ సుబ సంస్తుతినవుల

నభిరామంబగుచు శోభి వెల్లిన యామునిక

౨చ. తంత్రి సుపుష్పవృష్టి మొనసి నర్తనాదుం

దుంభులు సిరి వరింప నభ సవారాజ్య

లక్ష్మి మొందె దివిజులకుడు (ప్ర) పల్లవిల్ల

పాలదె సిం(దు)రా త్మ పురి తిరిగె

౩చ. గలవరు బుకమ లాపాసా

(ప్ర)తి మునవాక గమవిశేష బహు మంతముగనె

యతిసాగసము (శు) తిష్ఠినబ

రి తప్పినను సెరియు సంఘటించుముసులక్ష్మిక

౪చ. భిందులకా త్యర్పింబునకు

తెందముసేందిం యతిదృతి కృతి గలలా

స్పందితుంత వగుమందిరవెల్ల

యిందిరసరితవసింపుమని భక్తపురసాధ్యా

౫చ. అనిశమినిదర్శింపుతుంగాం

తనవునితొగాజనులకైవల్యమునామారం

బునగెనె త్రిపాటగలం

బునగెనె విద్యా సురుహా త్తముత్రిదురకైనర్

తేట. అనవు తునతనిరినతత

ప్లెసువిను బిత సానెయుకటి యూదినప్రప్లం

బునకుత్తరవుగుసెల్ప త

విరిసింపెద గాథ తరవివెతనిరతా

వట. అసి యుంతగుదేవలుం తుత్తైగహ్వుంతను సంయుబింతాగవృత్రంపెటంగము

తెంన వల యుపె అుంగంపవి యువిన నవ్వుహా త్తుతవ్వుని వరున తిల్లనిదెం.

గట. పాంతిమంతులయునహా మ్నులతెయ్యది

నిష్ఠగాని యుందునిరతిగయన

మూదరంబుగల

వ్యా. యూక్షమ్నూపాసవం ష్వంతి తిష్టదైత్యత్రం। తప్తాత్మత। దుష్టబుద్ధిత్వయను।

త్రివిష్ణుతపదులు। దేవతల యొక్క।౧౩।౧౪।తురిని। యొరని। పొంగి। నె త్ర పశ్యమ్మి।

తన్ను అపంతుగ్రి ౧౫।ఇతమబుం। ఇంద్రుడు। తమ లావాసాల త్మ్ము।౧౬। ఇందులతా

త్మర్వియు అనగా। దానాదిగుణములు బాగుపడుటకు కారణము. అవితత పా

కుట పెడుట తు కారణము అనుట।౧౭।౧౮।౧౯। అపి యుంతగుదేవలుండు। అనగా।

ద్వా మ్నుప్రుజుతు తాతనుటు। జిగసు జ్మైగషవ్యం। జ్మైగషవ్యం మర్ప్రస్తుం

దృష్ణాణావాగతాగ అతెూఅద్వంతమహ్యాష్వంతవు

రి. పుూ దుసాదుమెత్తంబున

విసంకుదద్వైధంబు విస్తరింతు

క॥ వినుతించిన నిందించిన
ననుఁ బూజించిన (ప్రి)యం బున (బ్రి)యం జేసిన
తునితి యుత్రే సిన స్నేనను
గన లుప్తేతము మియము (బ్రు) బుద్ధగణ్యాగుణంబుల్

క॥ బిరుదు గోరి దాని తుల్యంబు గందంగ
జాలు బతమి చేంది సంభవించె
సేనిదాన దృప్తి సమానుతుదప్పిన
ముని తి వసగువతుం నితి జ్ఞవ్ఞగు నాము

క॥ కార్యంబును మారేంబున
మత్సము నపరాధముసు సమద భావంబు
తప్ర్సాప తర్కంబుల
కార్య సమాచారము గు నిరస్తగుణంబుల్

క॥ ఆవమానమును తుదాప్యం
తమున వృత్తమయిన(ల్లి) విస్తృయంబిత సన్మా
నవిధి తి పుద్వైగము బెం
దువిషంబున బోలె సమరతు తుమయ నిశాధా

క॥ బెంట్లయు బగయును క్షేదం
బెట్టిప ములవలనగలుగ దెల్లప్పుడు నే
పుట్టునని దానినంతుడి
బెట్టడు సంతోష వీని బుద్ధాశ్రునతుండ్

కం॥ ఇం(ద్రి)యములగెల్చి హృదయంబు శాంతిను
బుంబు చెందని కృతార్థవృత్తి
మ్మైనవాని పొందు మానితగతిదన
తలతుపొందనరిదిదుర్లభనిరత

కు॥ శ్రీ

వ్యా॥ సిమి దేవపుబ్రవిదిత్యుక్తం ౨౦। శాంతిమంతులవిష్ణ అనగా। శాంతేవి। అనుట। యు
ధిష్ఠిర(పు)క్షత్రు ఇదిదేవి ఉత్తరము ౨౧। ౨ు ౨౩। పార్థంబుకు। సంతోషము। మానవు।
మనిశా నర్పము। అమర్షము। కోపము। అపరాధము। అన్నిలకు నెంప్పికియుటు।
సమదభావంబు। మదింపుట। ఉత్కర్షి ము। అపకర్ష। దైన్యము। నింత
విహారము। అనార్యపవహారము। నింద్యకర్మాచరణము। ఉత్కృష్టతాతనిగుణాము
లు। దైనమాతుపద్మములతో చెప్పిన ఇష్టమంచిగుణములు ౨౫। అవమాన।
అవ్యాప్తికర్తవసంపృద్ధివమానప్రతత్త్వవిత్। విషప్పివృద్ధిచిహ్నత్వంసమ్యానస్తవి
వశ్యకా ఇత్యుక్తం ౨౬. పుట్టము। మి(త్రు)డు। పుష్టిరతమనుట। పగ। విరోధము।
అనేషదము చెంపుసుల యందుకృతేదు। ఏపుతాలమంధ్రైనా। ఏకష్టమంధ్రైనా। ఏమి
హేతువుచేతనైనా। సంతోషపానితేదు ౨౭. ఇం(ద్రి)యములు। వాని పొందు। వాని
చెుక్రొంది। మానితగతిని ౨౨.

197 ము చెప్పెదనందు గుంతి

తన యా(గ)బుంధాత్మ సన్నిధము చెందనది
తనయుని తోడివ్వ తఖల
జన(తి)యు తుసతలసత్వ సన్నుతుతనిసదే,

వ॥ అప్పుడా త్ము తమ్ముడా పతి కిట్లను సారథి విషయంబుగా సుగ్రీవుని నతుకేశవు
నకు సంవాదంబుగ తాగెన ది శ యము తిగిన యర్థంబు దెలుపరుదు సారథిం(పు)ము.

తే॥ నరనాథ యుగ్రీవుడు
హరి తోడి కృష్ణుని తెం జనవుల బివర్ణనత
త్పరుల యందుర సారథునే త
నర యుగనత తంతవాతే యంబు జనాభా

వ॥ అనుట యము నా కృష్ణ తగ్గరుముతి కిట్లనితెం

సీ॥ (శు) తము సామారంబు నతిశయం తంతంబు
తెదె హంకార వెుత్రింత బెుని
వేదం శల ముగ తుతెస్నవేషము నిత్య
కారం బమత్సర గర్వ మదుతు
జనసం బుద పమదు జంబునుబుద్ధి యము
విన యంబున యుమును వి (శు) తముబు
ధైర్యంబు వచన మాధుర్యంబుసాత్వికై
నృతెుల ధతొాఖ నిరాసత త్వ

గీ॥ మోజ యుత ని యందు

వ్యా –౮౫–౮౬। నరనాథ। సుగ్రీవుడు। హరికివహారాజునకు। (౩౦।౩౧) (శు)తము।సత
లవేద శాస్త్రార్థ్య యనము।సామారము। త (శ్రు) దిపాది తొాస్యారణాముతొామూతుమెన్నది।
అనగా। అర్థ్యయ నా చార ములు పై కృత్రిమృత్రవుంతుటు దుర్గుజవంనుట। అఖ్న(శు)తి
బారి(త్ర) స్త్రన్మ త్సర్వ (త్ర) పూజి త ఇత్యుక్తం। అతిశయవంతంబు లేదు।స్వాతిశయము

గల సంహారము లేదు। అహంకారము లేదు। స్వభావము మంచిది। వికారము లే
నివేశము। మత్సరగర్వదంభములు మరి దుష్టత లేవు। జననంబు। బ్రహ్మపుత్రత్వ
ము। తపము। శాంతి తత్తపస్సు। తేజంబు। సత్య। తేరాస సత్యతాల ప్రకాశము। బుద్ధి
భక్తి నిశ్చయము। వినయము। నమ్రత్వము। నయము। నీతి। ఈ ప్రసిద్ధములు
ధైర్యము। శౌర్యస్వభావసత్త్వము। ఈ రెండు శ్లోకార్థంబులు నాలుగింటి యొక్క నిరసనము
స్మృతి మైసద్గతము। అసహనార్థులు దీనాపాదరోషావేశములు నాలుగు గుణస్థల యెప్పుడును యె
లుగడు। ~~ఈ~~ నాలుగుణములు గలవారు దుర్లభులు అందురు। ఈ పద్యమందు ఆ మునియవాదము
రెండవా।

గీ. మా నైజంబు నశ్వ్యము
సుధృతి యమనసూయ యు యమున సవజ్ఞ
యమునకే యుంగతక్లేమునివరు సాధు
నఖిలజనులు మెగడు ఇరుదె యందిప

వ. అని చెప్పి నగుణంబుల నఖిలజనప్రియతరంబులు సతేలస త్వసమ్మతంబులని
నవనిధర్మతనయుం డుసంతసు తనయుతోగా లావియవప్రకారంబులయు
గప్రమాణంబులు బ్రాత పృచ్ఛంబులు నఆరింపవి యునుటయు నతండునును
తదుగపదద్మాసనము నం(ద)ందుసెప్పిన యర్థంబులనే యుతిగినయువి యుంటులే
యునేనేతంబు లుగలవు చెప్పెదవినుమని యంజ్ఞినపతికిట్లనియె.

తే. అనఘ పరాశరసూనుని
విన యుంబు నశ్రీ భక్తి వినయుం దైత
త్వనయుంతు బుద్ధిసంప

ద్వంద్వంతు శంకుం తీర్థులనిమెం గౌరవనాథా

క॥ కాలవిధములు భూతసంపు(త్ర)కార

ములు నుతులనగనే యుగంగవల యయదాని

బహుళ లతాకుంజ్ఞ సంపద బల్లవింప

నాకునై యతిగింపదివముని నాధవర్య

వ॥ అన్నివిని భూరి తాదరుత్తై యందు దమ్వాసమయిత్ర్వరం తమ్మహోవయుచ తిర్థ్లని మెం

వ్యా యంతి। వర్ష యుగలవయంతి। ద్వర శ్రవణాత్రైదక్కరవయలతును వత్తవెట్టి నాసగంనయాన్

యంరలవయంను నిబతుర్దక్కరవయలతును వత్తవెట్టిగా నగరియా। అవిలక్ష్మణాయు। వల్లవా

రుందనువారి తోకేని తతుకీరభసంబున గూతిపాత్రతు స్కందరబోయిగానదనము వుత్తి

కేనస్వలయు స్వవిహా(గ్ర)తకే। అనివిరాటపర్వమందు పారశారద సుధాంశునిర్భతోదా

రతత్త్రరణాదర్పసద్మనా। ధారవాశినిరవర్యవంత్రుధా తారవరపరగంతమైరవా। అవి ఆది

పర్వమందు। మరలిగనినవయునారధి ద్వజయుతముగ। అనికర్ణపర్వమందున్న ఉదా

హరణములు। ౩౨। అనిచెప్పె। అఖిలజనులకున్న అఖిలజంతువులకున్న సమ్మతంబు

లు। అవయవాలం। నిఘంటు ద యుం॰। ౩౩। ౩౪। ౩౫। ౩౬।

౧౯౮ ము॥ క॥ కాలములకును భూతములకును

కాలంబన భూతములగు మహిమ మహా(గ)యా

లలవె బంగెను నప్పుర

మారెకంబెందు నిష్ప్రయాత్మకమువెన్నే

వ॥ అది భావనయంబు

క॥ వినుము నిమిషంబులు బదు

నేని వింది యుగుగాష్ట గాష్ట ఆరువది యునుదో
తన పది యుం గళ యురుం వది
యు ను పు సహ్రా రు ను గళ లువు పూర్తము సతము
గీ. పూ తు పదు లు ము పూర్తయి పోదూర
యు గు న పూరా(త్ర) మట్టైవ యున్ని గాత
పూ స వంఢి రెండు బుతువను పుపాతసంజ్ఞ
బరగు బుతువు లాస్తైన వత్స రమువత్స
గీ. అందు పూతే సి బుతువుల త యునగాము
కంబుల గు సుత్తరా (యెుకండు దక్షి
ణా భి ధా నము తల యు గుణా భి రాము
యువి యుపాస్యను రా(త్ర) యునన నబరగు
వ. అది యెటాగి జనంబుల నిర్దేశంబు
గీ. ఆ న షు యుత్తర దక్షి ణా యునములన్న
పా ష్ములక్షిణ యుద్ధూ వంబులం(దు) వు ఆయు
ఇను మునుక్షంబు కృష్ణంబు ననుట గలుగు
సుగతి దుర్గతి హేతువులగుట జేసి
తే. నరుల నెలలు నేడులు బత్తె
సురలకు దినములగు నం(దు) సురలకు వరుసం
బరగు తృతత్ర తాద్వా
పరకల యుగ వత్సరముల భంగి దెల పెదన్

వ్యా॥ కాలములకు నిమేషాది ప్రళయాంత కాలములకును, జాతములకు, సృష్ట్యా-
ది ప్రళయాంత జాతములకును, ఆధారమైన మహామహిమ గల, క్రియావిలాసము గల త-
త్త్వాంశము [illegible], ఆ మహా ప్రకాశము యొక్క కాలము [illegible] యగు రూపము గలది. ౩౨
అది, జ్ఞాపకరూపంబు, ద్విజయు పదార్థము ౧౫ నిమేషములు ౧౫ కాష్ఠ, కాష్ఠలు ౩౦
కళ, కళలు ౩౦ ముహూర్తము, ౩౦ ముహూర్తములు, పక్షములు ౨ మాసము, అహోరా-
త్రము, అవి ౩౦ నెల, నెలలు ౨ ఋతువు, ఋతువులు ౬ సంవత్సరము ౧౦, అందు
ఋతువులు ౩ అయనము ౧౧, అది, ఉత్తరదక్షిణాయనములు అహోరాత్ర-
ములవుట, వెంగులు చెప్పవలెను ౧౨, అహస్సు, అస్తమానములు, భోగంబు, ఉత్తరద-
క్షిణాయనములనుక్రమముగా.

౩ మూ. సీ॥ విబుధుల పండ్రెండు వేలేండ్లు సమసంఖ్య
నాలుగం యుగములు నో యనఘ
కృత యుగమున నందు చతురంశ కములు
త్రేత మూడు పాళులు ద్వాపరంబు
భాగద్వయంబున బర్వ నుపితమగు
గలియుగ మంశ మొక్కటియనఘ
నిష్ఠం [illegible] సంధ్యాయుగములతం
బర [illegible] పరిమితములు
గు [illegible] యుగముల గనగ యుగళ
వేద నేత్రంబులు [illegible] యుతరస
ధాంశులను [illegible] యరుపదింట

దేవ మనుష్యాబ్దంబు త్రైరాశి యందు

కలియుగ కృతయుగంబునకు బది యేను లక్షలు నిరువది యెనిమిదివేలును, త్రేతకు పండ్రెండు లక్షలు తొంబది యారువేలును, ద్వాపరంబునకు నెనిమిది లక్షలు నరువదినాలుగువేలును, కలియుగంబునకు నాలుగులక్షలును ముప్పది రెం[illegible] మనుష్యవత్సరంబులగును. వీనియందున సంధ్యలు సంధ్యాంశంబులు నను పెక్కుగింత వితాలంబు సెల్లు.

వ్యా అక్షయధామము లనిన్ని పితాపితృపక్షములనిన్ని అందురు।౧౩। నరుల కొనెల పితరులకు ఒక్కదినము।నరులయేడాదిదేవతలకు ఒక్కదినము।౧౪। విబుధుల సంవత్సరాలు ౧౨౦౦౦ నాలుగుయుగములు అనగా మహాయుగము అవుచున్నది. అదిపదివేల్లు చేసి అందులో కృతయుగానకు।౪। త్రేతకు ౩। ద్వాపరానకు ౨। కలికి ౧। అంశలయున్న మనుష్యపరిమితములు ౧౮౫౦౦। ఒక్కొక్క యుగ సంధ్యాంశములు ౩౬౦౦। గణనయుగళ్వేదానంతోంబులును ౨౮౦౦। నిర్ధార్య తయుతరసంధ్యాంశులును ౧౨౦౦। ఇవి మనుష్యుల అయు వదివేల్లు యెంబ గుణించిన మనుష్యాబ్దములు తప్పదు।౧౫।౧౬।

౧౯౯ మూ.	కలియుగానకు	త్రేతకు దేవాసుర	ద్వాపరానకు రావణాయుద్ధ	కలికి కురుపాండవ	వెరసి మహాయుగానకు
(౧) దేవాబ్దం	౮౫౦౦	యుద్ధం. ౩౬౦౦	యుద్ధం ౨౮౦౦	యుద్ధం ౨౦౦	౨౦౦౦
(౨) సంధ్యం	౮౦౦	300	౨౦౦	౧౦౦	౧౦౦౦
(౩) సంధ్యాంశం	౮౦౦	300	౨౦౦	౧౦౦	౧౦౦౦
(౪) మనుష్యాబ్దం	౧౭౨౫౦౦౦	౧౨౯౬౦౦౦	౫౬౮౦౦౦	౮౩౨౦౦౦	౮౩౨౦౦౦౦
(౫) సంధ్య	౧౮౮౦౦౦	౧౦౫౦౦౦	౭౨౦౦౦	౩౬౦౦౦	౩౬౦౦౦౦
(౬) సంధ్యాంశం	౧౮౮౦౦౦	౧౦౫౦౦౦	౭౨౦౦౦	౩౬౦౦౦	౩౬౦౦౦౦

	కృతయుగానకు	త్రేతకు	ద్వాపరానకు	కలికి	కలిసి మహాయుగానకు
(2) ఆయుః	౪౦౦	౩౦౦	౨౦౦	౧౦౦	—

ద్వా(2) విష్ణుధర్మోత్తరే ౪।౩।౨।౧। చెప్పబడినట్లు తెలుపబడినది। క్రమముగాను (2) ఇవి ప్రతిపద్యమునకు పంక్తి(త్రిం)శద్భాగములు చెప్పబడినవి తెలియదగు సంఖ్య లిఖించినట్లు తెలుపబడినది.

(3) పూర్వార్ధము పూర్వసంధ్యాంతరము। ఉత్తరార్ధము ఉత్తరసంధ్యాపూర్వము అని తెలియవలసినది.

(4) ఇవి దేవాబ్దాలకు ౩౬౦ రెట్లు వుంటున్నవి

(5) ఇవి ప్రతిపద్యపంక్తిం(త్రిం)శతాంశాలు వుంటున్నవి

(6) ఇవి పంక్తి(త్రిం)శదంశాలు

(7) నాలుగు యుగములలోను యీ చెప్పిన జనులకు ఆయువు। అరోగాస్సర్వసిద్ధార్థాశ్చతుర్వర్షశతాయుషః। కృతే త్రేతాదికేష్వేషాం పాదశో హ్రసతి వయః। ఇతి.

---

(8) మా మహాయుగం ౪౩౨౦౦౦౦ చతుర్యుగప్రమాణము సహస్రాబ్దములు

బ్రహ్మదినం ౪౩౨౦౦౦౦౦౦౦ చతుర్యుగసహస్రాణి బ్రహ్మణో దినముచ్యతే

బ్రహ్మరాత్రిం ౪౩౨౦౦౦౦౦౦౦ రాత్రిం యుగసహస్రాంతాం తేఽహోరాత్రవిదో జనాః

బ్రహ్మాహోరాత్రం ౮౬౪౦౦౦౦౦౦౦ రెండు కూడితే

బ్రహ్మమాసం ౨౫౯౨౦౦౦౦౦౦౦౦ ముప్పది రెట్లు కూడవలసినది

బ్రహ్మాబ్దం ౩౧౧౦౪౦౦౦౦౦౦౦౦ పంత్రెండు రెట్లు కూడవలసినది

బ్రహ్మాయుః ౩౧౧౦౪౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦ నూరు రెట్లు కూడవలసినది.

(౧) మనుష్యాబ్దము ౧౦౦ మనుష్యగంధర్వులకు అసంఖ్యదేవతానిమానభేద (౧)
వంశజులు

(౨) దేవగంధర్వాబ్దము ౩౬౦౦౦ పితృలోకప్రాప్తులకు ఇంద్రాదిప్రభృతులకు విష్ణువు (౨)

(౩) పిత్రాబ్దము ౩౬౦౦౦౦౦ ఆజానజదేవులకు స్వర్గదేవులకు స్వతరము (౪)

(౪) దివ్యాబ్దము ౩౬౦౦౦౦౦౦౦ ఇంద్రునకు స్థితియు మానవదినము దేవమానమిది (౫)

(౫) బృహస్పత్యాబ్దము ౩౬౦౦౦౦౦౦౦౦౦

(౬) ప్రజాపత్యాబ్దము ౩౬౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦

(౭) బ్రహ్మాబ్దము ౩౬౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦ ఇవి మనుష్యాబ్దములు (గు) ణ్యక్రమముగా తెలుపబడినవి. (౭)
నరసనసౌదబాహుకాత్రం వైదేహుల వర్షప్రాప్తి లోకమ
వర్షత్రయమును నరులు దేవత్వమును పొందినవారు.

౨౦౦ మూ శ॥ త్రిమూర్తి సంధ్యలు సంధ్యాంశ
నములు సనంబరగు బుత్ర సతలయుగాద్యం
తములను యుగయుగములకుం
దమతెగన విసర్గకాల తత్వంబరయు॥

వ॥ అవి వెంట్లరేని దినసంఖ్యజెప్పెద

తె॥ నసన్నారులు మునన్నారులు
నసన్నారులు నూరులును మహాతవర్షములై
యున్న యుగములకు (గ) మహా
సన్నత సంధ్యలును వానిసంధ్యాంశములు॥

వ్యా॥ (త్రి) మముసన బ్రతుకు యుగానకు బ్రతుకుప్రాదవయుతక్కువగాను సంధ్యలు యుగసంధికాల
ములు, సంధ్యాంశములు యుగసంధికాలమునకు సమీపకాలములు, ఈసంధ్యాకాల

సంధ్యాంశకాలములు రెండున్ను, ప్రతి యుగానకున్ను మొదలున సగమున్ను చివరన సగమున్ను
వచ్చియున్నవి. తమతెలిసిన యుగనిర్ణీతకాలముతోనే విపర్యకాలతత్త్వంబరయుచు। అనగా
పర్వయుగాదికాలస్థితి విచారింపగా, విపర్యకాలము అనగా, క్రూరకాలము, జనధర్మము
లక్ష్యణవి కాలమందు చెప్పబడ్డది. యుద్ధ। అపమిత్ర్య కాలతత్త్వంబరయుచు। అనిచెప్ప
వచ్చెను. మారుచున్న కాలధర్మము నిమయము మిత్రక మిత్రపరం। మంతి కాలకాల
మనుటే, యుద్ధ। తమతో గవిర్య। అని। సంబుద్ధి చెప్పవచ్చును. కృతత్రేతాయుగసంధి
యందు కృతయుగావసానమందు దేవాసురయుద్ధము ఐనది। అప్పుడే అమృతమథన
మందు కూర్మావతారము. త్రేతాద్వాపరసంధియందు త్రేతావసానమందు రామావతారము
న్ను, రామరావణయుద్ధమున్ను అయినది. మరి కృతత్రేతావసానమందు పరశురామావ
తారమున్ను క్షత్రియధ్వంసమున్ను అయినది। ద్వాపరకలిసంధియందు ద్వాపరాంతమందు
బలరామకృష్ణావతారములున్ను కురుపాండవయుద్ధమున్ను అయినది। కలికృతసంధి
యందు కల్యంతమందు కల్క్యవతారమున్ను మ్లేచ్ఛధ్వంసమున్ను అవుచున్నది। ఈసంధ్యా
సంధ్యాంశములు యీలాగే వర్షసంధియందు, మాససంధియందు। అహోరాత్రసంధియం
దున్ను, పరంత్రింశమైనట్లు బాధతోవలసినది। ఆదియందు సగమున్ను అంతమందు
సగమున్ను బాధతోవలసినది. దీని యందున్ను సంధ్యకు ప్రాబల్యము.
౩-ము వ।। ఇట్లు కృతయుగంబునకు సంధ్య లక్ష్యయు నలుబదినాలుగువేలు యిందాని సంధ్యాంశంబు
నంతియ: త్రేతకు సంధ్య లక్ష్యయు నిన్నిదివేలు దాని సంధ్యాంశంబును నంతియ: ద్వాపరం
బునకు సంధ్య డెబ్బదిరెండువేలు దాని సంధ్యాంశంబును నంతియ: కలియుగంబునకు సం
ధ్యము ప్పది యారువేలు: దాని సంధ్యాంశంబు నంతియ: యివి మానుష వత్సరంబులు.
పదివరుస కృతత్రేతాద్వా

పరగఁ దద్యుగముల దపంబు యజ్ఞ జ్ఞాన

సత్కీర్తనము లొనరుచు మేదినీశ

ధర్మములు నరుల కతడు (బు)ద్ధాన తగలుగుఁ

తే॥ నాల్గయుంబులు దర్శంబులు

నా యువులు ధనా బలంబు లంతంతకున

త్రా మెంత యుగ ద యుగుం(ధ్రు)

తా యుగము దొంతంగ మునుఖతతి తెరయుంగఁ

వ్యా॥ సంధ్యాంశతు సావా న్యమున్న అని తెలయంవల సినది। సంధ్యా ఘవా। సంధ్యా। సంధ్యాయాః

అంశంభాగం తేన ఇతి యావత్। సంధ్యాంశం। ౪౨।౪౫। సన్మారులు। అనగా సంధ్యన

సన్మారు। సంధ్యాంశ సన్మారు। అనిబి పాలి వి వచనము। ఆసన్న తం(త్ర)ము అనగా। సంధ్యాకాల

ము ముఖ్యము। దానినివిఠనది సంధ్యాంశము అనుట। ౪౫। ఇట్లు నాలుగు యుగములకున్న

౧౪౪౦౦౦। ౧౦౮౦౦౦। ౭౨౦౦౦। ౩౬౦౦౦। ఇది సంధ్య। సంధ్యాంశముస్న దివ్య(వ)ర్షములు

సహస్రాబ్దములు। ౫౦। వరుస। (క్ర)మముగా। తపో జ్ఞాన యజ్ఞ దానములు। బహుళము

గావుండును। తపః పరం కృత యుగే (త్రే)తాయాం జ్ఞానముత్తమం। ద్వాపరే యజ్ఞమేవా

హుర్దానమేకం కలౌ ఇత్యుక్తం। అతి శబ్ద(గు)ణాధికం దానంవిహా యు

సర్వపి దినాశా ఇత్యర్థం। ౫౧। నాల్గయుంబులు అంతంతకు తఱుగుఁ। అనగా నాలుగు

యుగాల యుం దున్న। చతుష్పాత్। (త్రి)పాత్। ద్విపాత్। ఏకపాత్। అయుండును। ఈలా

గఘత్వా దులున్న వాతవలసినది। ౫౨।

౨౦౧ మ॥ ౪౯ ఆ యుగంబులు నాల్గు మహాయుగంబు

నాసజను దత్స(హ)స్ర ము నలువపగలు

దాని కెలది యుగసహస్రము నది నిశి యగు
తే జనములు సుస్పష్ట హోరాత్రవిదులు.

౧౮. అతడు రాత్రి నిద్రించు విశ్రాంత సమయము
బ్రహ్మకు నగు లోకములకు ప్రభాతమగుట
మేలుకను దినమున భూతజాలసృష్టి
పరతమెందు బహ్వాలయము తప్పుటెల్లు

౧౯. అని వెంధియము

౨౦. అనఘ బ్రహ్మంబుదే సౌమ్యమయంబు కుత్తము
మగ్రప్రాసిత వెంధ్యాని యుతులసార
రసము విశ్వంబు నదియు పార్శ్వపాతకాల
బుద్ధివ్యక్తైయము చను విధ భూతసృష్టి.

తా॥ ఆయుగంబులు నాలుగు మహాయుగంబు అవుచున్నది. వెయ్యిమహాయుగములు కలిసిన పగలు, బ్రహ్మదినము. దానికెంతటిది యంతే యుండు, రాత్రి. సృష్టిప్రళయకాలము నాలుగు పాదములు కలిసి, అని, బహు(వి)ధ పండితులు, వారు యోగులు, వారలు తెలిసికొనవలెను. అని తెలిసికొనవలెను. ౧౮. అతడు రాత్రి నిద్రించును. ఆకాలము బ్రహ్మకు రాత్రి కల్పము. పగలు ఆకాలమందు సృజించును. ఆకాలము బ్రహ్మకు దిన కల్పము. ఇట్టి ఎన్ని అహోరాత్రకల్పములు ప్రకటించె సంకల్పతతులెల్లను. ద్వే యుగ సహస్రపర్య బ్రహ్మాంతరాలు తెలిసి నాభి తత్త్వము, ౧౯. ౨౦. సృష్టిప్రకారము చెప్పుచున్నాడు. అనఘా, బ్రహ్మంబు అనగా, తేజస్స్వరూప మయమగు కుత్తము శబ్దము. అ(గ్ర)భాసితము, సృష్టికంటె పూర్వమందు ఉన్నది. విశ్వము, జీవజాతమెల్ల

నమోబ్రహ్మయొక్క రూపమో । విశ్వమో । అని । ఆ బ్రహ్మము । అనాద్యంత కాలబుద్ధిమ్మె ।
బ్రహ్మయొక్క రీనికల్పమందు జాగరూకత్మై నిద్రి । అవిద్యవేళను లోకాద్యమ్మ భూతసృష్టి
చేయుచున్నది । బ్రహ్మతత్త్వమును యుంటుబ్రం యున్న సర్వమిదం జగత్ । అనాద్యమైన
ద్యస్సే సృజతే విద్యయా జగదిత్యుక్తం । ౨౬ ।।

ఆ.మూ. పుంతతృతారంబెట్లొదనిన నమ్మహానీయుతత్త్వంబువలన
గు. మిగులుమహత్త్వాననగనదవనానల
నలభూతములనగసంభవించు
నుహిత విజ్ఞానములు క్రమం

వా. తతృతారంబెట్లొదనిన । అపరబ్రహ్మతత్త్వము వల్లనుంటు । అని । అహంకారపంచభూతా । వృత్తి
తృత్వం పతతీతి వతీ । ౨౭ । విను । మహాన్ । అనగా బుద్ధి । మనసు । మనస్సు । గగనపవనానలన
లభూతములున్ను । అనగా । మహితవిజ్ఞానములు । మహావిభూతులు । క్రమముగా ।
పుట్టినాయి పుట్టించిన జనకస్థానములను పొందు సప్తప్రకారములుగా సంభవించును ।
వాల్మీకి యోధ్యాత్మమందున్న భూతసృష్టియైనట్లుగా చెప్పుచున్నది । తత్త్వవిమలముహంకారములవలన
నభములైన చెప్పినా యిదుపుణ్యము సంకలిత జన్మములు దేజములు జలము నిలయములు
దాత్రబుద్ధిత్వమునకు ।। మనుబృహస్పతిసంవాదమందున్న యిట్లాగే వున్నది । వృత్తియం
దున్న యిట్లాగె వున్నది । సంహారమందున్న యిట్లాగె చెప్పబడుచున్నది । భూమిసంబంధి
తంబ్రంగు సంబుద్ధులనన్ను యున్నవి లుధనిలుదారి వృశాసంబు ।। అనుస్మృతియందు
న్నట్లాగే వున్నది । ఇలజలంబుల జలంబుల శిఖిశిఖి మొయుధునవాయు
బుగను నంబ । రంబు చిత్తమున జిత్తం బహంకృతి అహంకృతి బుద్ధిదగను
దినంబు యుంతా । ఇత్యాది ।। భృగుభరద్వాజ సంవాదమందైతె భూతసృష్టిమ చెప్పెద

లాగున చెప్పబడ్డది. అతని తలపున (బ) బదిరెను చాతనంబు. దాని యందు జలంబులు జ్ఞానము బెందె. స అలము నజ్ఞమూరుత జనన దిమనరి. ననలపప నభోగము నేమిదిని ఖనించె. అద్భ్యః(ద్భ్యో) తాసాం త్రివృత(త్) మేకైకాం కరవాణి ఇత్యాది. — —
పిటెమా నిర్జ్ఞులనా జాతవేదాస్త్రనాన పాదితవ్యమర్థం. అయుక్తి దిష్టిరుంతునలు గుంటన జలనగ్ని పుట్టినట్టిదయ్యేమాతు. అని ఉద్యోగపర్వమందు. ఇత్యాది. సృష్టిభేదము చెం దుచేతనంటే. జ్యోగా త్తేమ్మనది యోజాను సారము గావున్నది. అయుక్త(క్త)శ్రుల తో ఆకాశ మందు ఉదకము పుట్టినట్లు వున్నది. సంతోషదిక్షల మాకాశం గౌర... బహు వ్యాఖ్యానము. శ్లో ధ్యన - - - .

202 సూ॥ ఋతే న ధుధా

భూతముల జన్యజనక భావమెుంది.

వ్యా॥ కాలాంతరం వా అయుక్తం మన్యేప ఇత్యుక్తం. మూసతేజుపుంజ సంవర్గాదిరూపములు. తరిగినప్పుడు సంవర్గాదిరూపమైన జలము అగ్నివల్లను పుట్టినది. అసంవర్గాదిరూపమైన జలము దీని యందున్నప్పుడు, ఆ జలము వల్లను అగ్ని పుట్టినది. స అలమం దుమారుతము యెంతా గంపుట్టినదంటే. ఆకాశము . . . నుసన్నాతమయినంతే జలా కాశము చెప్పిన వాయువు పుట్టినది. ఆలాగు కాకపోతే ఆకాశగుణమైన శబ్దము వున్నదిగాని వాయువుకు జలగుణమైన రసము వున్నది. గుణానాం పూర్వపూర్వస్య పూర్వం తుత్తరోత్తర మిత్యుక్తం. ఇంతేకాదుంతా. ఆకాశమందే జలము పుట్టిన దత్తమందు. జలానకు శబ్దరసములు రెండు గుణములే వుంటి స్పర్శరూపములు శంతు న్నతేవా. పవనానల యోగమందు భూమి యెలాగు పుట్టినదంటే భూమికి కారణమైన జలానకున్నూ ఇవి కారణములే కనుక. పవనానలములకున్నూ భూకారణత్వము లేక

పోదు. ఇంతేకాకుండా, ఆకాశవాయువులు, ... అగ్నిజలభూము
లు, మూర్తిమంతములు. మూర్తిమంతము అయిన జలమువల్లనుంచి అమూర్తమైన ఆకాశవా
యువు) ఎట్లా పుట్టినది. ఈలాగు సృష్టియుండదు కాని। సంహారమందు మొదట ఆకాశము
లేదు. జలము జీవనాధారము గనుక, జలసృష్టి ముందుగా చెప్పబడ్డది. ఇంతేకాదయి
శ్రుతి విరోధము కూడా విస్తృతేదు. కొందరు కల్పభేదము అని చెప్పుచున్నారు. అలా
గు అయినప్పటికిన్ని (శ్రు) తృతీ శ్రుత్యర్థము ముఖ్యము అని తెలియవలసినది. శ్రుతిస్మృతి
పురాణేషు విరుద్ధేషు పరస్పరం। పూర్వం పూర్వం బలీయస్స్యాదితి శాస్త్రస్వనిశ్చయం
ఇతి స్మృతేశ్చ। అదిగనుక భృగువాక్యముకంటె శ్రుతమును అనుసరించి చెప్పినట్లు తెలియవ
లసినది। ఆకాశాత్ అతితం తేజం యుద్ధా గర్భ తిసాగరం। అవుతున్నది. ఉదకమం
దు బడబానలము పుట్టినది। అగ్నియందు ఉదకము ఈలాగు పుట్టినదంటే.

ఆ.మూ. తు(త్ర)మ యుక్తిని శబ్దస్ప
ర్శములును రూప రసగంధసద్గుణములు
దమంగు భూతములు గాగా
శమయమొదల గు భూతములు (భు) శక్తిసహించు

తు. నరసుతవిను మీ సత్త
స్వైరాప ముల బురుషులం(తు) సంయము మివరుల
పురుషులు గాతిన సృష్టితి
పెరవగు నిది సంపుటలదు పెర్పడి రెండ

ము. ఇష్టమపా మంగలగి
తు. తేజో రూపము(బ) శ్రమము

పౌరుజాపత్యవృష్ణ సంగబరగ పురుషుడున్
బాలఘృష్ణ సత్య నిత్యా
వ్యాజమహిమ వెలుగుచుండును తలంతమతిన్
కటవ్యాప కు తు(ప్ర)ష్ట(ప్ర)ష్టా(ప)
జాపతి నాబరగ నిత్యసత్యాత్మత్రిమ్యో
ద్దీపితుడై పురుషుడుని
ర్లోపుం తను నిర్దిశము

వ్యా॥ పుర(త్ర) యుంబుగా ఉన్నై పత్నివూర్ధ్వదైరిగె। అనివర్ణపర్వమందు। సూర్య తిర నామములందు షుముత్తైవర్మిం ఖనఘ్న(శు)తి యుందువు స్మృతి। ఇత్యాది। ఇవ। (త్ర)మయుక్తి। శబ్దాదులు స్వ। తమగు నాములు గా। ఆ తాతాదులు ఇస్వ(ప్ర)శస్త్రవిహింపుట। ఇట। నరసంత। ఈసత్వస్వ రూపముల బురుషులం(డు) సంబు మిదరులు। అనగా। ఋషులు। మహాస్వనస్సులు అనగా। మహాదహంతారములు। యాతెంతున్న। అపంచీకృతమ్మైన మహాభూతములు అయి దున్న వెరసి తొంతింటిన్ని(ప్ర)కృతివికృతిసంజ్ఞగలిగిన అభిమానపురుషులనుగా చెప్పు చున్నారనుట। ఈపురుషులు। తూతిన అనగా। పంచీకృతములైన మహాభూతములున్ను మహదహంతారములున్ను మొతరాశిగ తల్పైన పత్ర్యమునన। స్మష్టితి। పౌరుణీ సృష్టితి। పెరవ అపుచున్నది। ఈ రెండుగురున్ను మొతరాశి తాతపో తెపౌరుణీ సృష్టి సిద్ధింపదు। ఇం (ప్ర)ష్టం వంహిమ గలిగి। ఈ దండునిన్ని మొతరాశి చేసినా మహ్ద్వముగలిగి। ఇగా। తొజారూప ము। (ప్ర)తాశవనము। (ప్ర)ష్టము। (ప్ర)ష్టం తాభవనము। పౌరుజాపత్యము। - - - -
- - - - రూపము। అనంగబరగ విరాట్పురుషుడున్ను (ప్ర)తాశి సత్రావున్న అవ్యాజనం హిమచే తొవెలుగుచుండును। వారు గ్యగర్భుడై పౌరుణీ సృష్టితి పూర్వమందు జూతి

పతి అయిన్నెశ్వత్తే పుత్రాతన (సు) తియుండున్నది. ఉ ...... మహాదానిసప్రకమం

దు ప్రాపించినటువంటి, స్త్రీతత్వ అయినటువంటి, చతుర్థ బ్రహ్మ(ప్ర)జాపతి

అనిపించుకొనిన నిత్యత్వ సత్యత్వ తత్వము

203 పుట గలిగి వెలుగొందున్

క॥ పురసంయమి గురుతారక

నరశిఖర గిరిసరద్ద్వనపరోధులు ద

త్తర నిర్ణయములను నిజ యోగాను

గుణ పుత్రుడు ప్రాంత రంగము గలుగున్.

వ॥ ఇట్లు గలిగి వర్తించుచున్న లోకంబునందు.

గీ॥ పౌరుషంబు సగౌ ఫలమం(దు) గొందరు

యుగపుదైవము సుకం(దు) గాక

ఫలము గొంద రెల్ల ఫలము జూచి స్వభా

వంబ యుం(దు) గొందరంబు జూచి.

వ॥ ఇది ధర్మస్థలతె అంగు సత్యస్థలు సమర్థనుడై యుండుదురు విశేషంబు వి

నంము.

తే॥ శివ తర ముదప వయిపు దా

ధ్వజ సతల జనంబులకును దానిశివరాలం

బవిరళశ్రీ వుదకు సంపద

లబ్బుటనవి మనంబు తొంత నలవత వలయున్

వ॥ స్వధర్మ్యంబు దంబు నకుబలంబు (తత్వ) లంబు గావించు.

క॥ అరయంగాశబ్దంబును
బరంబున నెఱింగు నతఁడె బ్రహ్మము లుగం గౌరా
త్పరశబ్దబ్రహ్మభజన
పరుఁడు పరబ్రహ్మ.

వ్యా॥ లపేత ఉద్దిష్టితుత్రైవిరాట్పురుషుతుష్ఠ నిర్దేశపుతుష్ఠ అనే సంజ్ఞ గలుగి వెలసెందుఁ ౬౩। సురాదులయిన షడింటి నిర్ణి ..... తృత్వములను న్నవిరాట్పురుషుత్రైన బ్రహ్మ అనగా। చతుర్థబ్రహ్మం।మనస్సుకే తపుట్టించును। ౬౪।౬౫। పౌరుషంబు సూతిషలవుం (ను)।గెందలు।పూర్వమీమాంసతులు। దైవములు।సంత్యగెందలు। సగుణోపాసతులు భూతప్రభావము యుం(ను)గెందలు। యు।౬౬। ఇదిగర్భనష్ఠలతే అంగు।తెలె ప్పున। క్షేత్రపాత్ర యుతుడు న్నతర్కవాదుల వారాజ్ఞము। సత్య సస్థలు సమదర్శనులు। అనగా తర్కవాదిత్యయుతే నిబ్రహ్మవాదులు పలకుం తెలుకసిద్ధ సిద్ధులయందు తుల్యదర్శ లనంటే। అదిగనుకనే వారు దేవేజ్ఞులు నష్ఠ అయినది చెప్పరు అనుట। విశేషంబు వి నంటు అనగా।బ్రహ్మవాదులు సమదర్శనుత్రైనప్పు యుక్తి తపశ్శమదమములు కలవారైయుండ వలసినదని చెప్పుచున్నారు।౬౭। శివతరము।శుద్ధము। తపము। తపస్సు మూలము। శమదమాలు। ఆయూ తుష్ఠమనప్రత్తములు కావలసినవి।౬౮। స్వాధ్యా యుంబు। తత్త్వలము। జ్ఞానంబు।౬౯। అరయంగా। శబ్దబ్రహ్మభజనపరుఁడు।

౫.మూ మహితపదముంచెందుఁ

క॥ పరతమ బ్రహ్మము జూతెనా
త్పరమున్ గలిగింబు బ్రెంగుదానిష్ఠ్రయుతా
స్వరణంబ వుచ్చి నుబ్రత్తతి.

స్ఫురదాకులబల త్రైమొంది పురుషవరేణ్యా

వ॥ సృష్టిచే అంగు ముష్ట్యాగింపు సంహార ప్రకారంబు జెప్పెద నాకర్ణింపుము.

క॥ స్థావరములు జంగమములును స్థగిలు

విలయమొంది తమర పృష్ఠవిధములు

జరావిరసంబువుల (మి)గంబు సంబుల్లకగ్ని

యుగ్నుదవులు కలుదలెను జాతసంబు

క॥ ఆకసము మసను హరి యుంబు గంధాది

యుగుగు భౌతిక చలన భూత

ములును లయము నిట్లు యొంది న(శ) సియును

మనసు నాత్మగుణాయు దేసపి విధుండు.

క॥ అతని మొదుపు సంకల్పం

బతుల జ్ఞానంబుదాని దతుసు విజ్ఞా

నత దర్శలము బుధుచే

నొంత నుం గాలంబు వరుస వతలం జెయున్

క॥ కాలం బెతల కని దొప్పె

వ॥ దార్ఢ్యజ్ఞుతుముత్తిని మొందుచు। ౨౦। పరము బ్రహ్మమునిస్థ్రి యుదెక్కెనప్పు టత్తి అవిద్యచేత

శబలమ్మై పంచ భూతములను సృష్టింపును। లయింపజేయును। తాచెలు। అవయ

వాలను వలె సృజింపు సంహారింపును అనుట। ౨౧। ౩। సంహారమును చెప్పుచున్నాడు।

స్థావరజంగమాలు। చస్థగల యు। తనతో కలసిపోగా। తానవిలయమయింది। లయించు

తమరపృష్ఠ విధము చాలు। భూమిని। తాజలపు వలె నీళ్ళు భూమిని। విశ్వాత్మ నిస్పృహా

భూమి మధ్య శ్వేత పూర్వ పృష్ఠ పద మృత్రం। పూర్వ గ్రహాణాము। రెండవ పాదార్థ ప్రాపసూ

చనపెంతతు। ఉదతములు బ్రింగును. పాటని అగ్ని। అగ్నిగిహాయుధ్। హాయుంపు సంభ

రాశివం। యాబాగువుత్త తీవరుసగ బ్రింగుచున్నది। ౨౩। ఆ తనము నంబ్సను కారించు

ను। ఈలాగు గుణములతోతూ తాజాతములు లయించి నత్స్వేత। తనగు ణాము

నుతూతు పెనె। విద్యుతు। చంద్రుతు। మనసును గ్రహించు నం. అధుత్త్వ ష్టా చంద్రమసేత్య

మతం। ౨౪। అతని చంద్రుని। సంకల్పము। పొందున్న సు. తప్పును। అనగా సంకల్పము

తెలుసు ననుటు। జ్ఞానము సంకల్పముసు అతమును। విజ్ఞానిత అనగా। విజ్ఞానము

తత్త్వలయును।

204 వ తలఁతు మగు బోధ మన్నమిత్రత్వంబున్

దాలంబిలు గుడుంబువి

పాల మంత్రప్రద్ధమది ప్రశస్తము గ్రతులన్

౧. విను మీ సంహారశ్రాంబును

దనవశ భూతత్త్వమిన్నిధంబున దిరసం

బును రాత్రి లయు భూతములతు

జనసంబుదిల యుంబునే యు సంక్రతిమయున్

౨. అనిచెప్పి పారాశర్య వాత్స్య శర్యు తగు శుకుని తో తవెంత యుక్తిని జెం

౩. జనియుంచ విష్ణుండు బాలతర్ణంబును

శైలంబు.

వ్యా॥ జ్ఞానబలమునున్న పురుషుడవాతను। అనగా। విజ్ఞానమును। కాలమున్న త్రమము

గా। వతలంజేయున్। పాయజేయును। ౨౫। పాలంబెతలాన। అనగా। త్రమముగా।

భూమిం। అంబు। అగ్నిం। అన్న। ఉ। ఆకాశం। మనం। చిదం। సంకల్పం। జ్ఞానం
విజ్ఞానం। ఈ చెప్పబడిన ఒకదానికంటె ఒకటి యుపదేయములుగా। విజ్ఞానమును కాల
ము గ్రహించి అవి యన్నియు నశించునవి బాలక ఉంటుకున్నదని తుంచి తగా అనుట।
విద్యార్థులు తమను బోధము అనగా స్వస్వరూపానుభవముచే ప్రకాశించునటువంటి స్వప్న
అవి। ఆ తెలివి అన్యసంగముతో దలపెనకు చెప్పిన అవిద్యా విలాసములచే కేతేలియు
చుంతుంటు। అది। ఆ తెలివి। బ్రహ్మము। అనగా। బృంహ విస్తారె। అనేకార్థముచేత।
త్రికాలాబాధ్యము అనుట। ఈలాగు ఉపనిషత్తులచేత ప్రశంసించబడ్డది। ఉ। విను
ము। ఈ సంసారకాము। తనపతము। ఆర్యాదినము। ఆతత్వము యూప్రతారముగా
దివసంబును రాత్రియు। అనగా। అహోరాత్రముల యందు భూతములకు జనన
విలయములను సంక్రాంతము యుగ। అటుచేత। అంటు తెలుసు అనుట। చేయుము। బ్రహ్మం
దుకొంపగటి యందు తెలిసిన రాత్రి యందు మహాయుగ సహస్ర కాలము జ్ఞానము
తెలుసు సూర్యోదయాస్తమయములతో నప్పటికి బ్రహ్మ తు దినప్రమాణ మెంతో
అంటె చెప్పునేతె మహాయుగ వత్సరమున్న దినముకే మహాయుగ సహస్ర కాలము రాత్రి అని
చెప్పబడ్డది। ఇంత కాలం పగటి యందున్న। కాల సంఖ్య బారంటకేని తనకు నిద్రవ
చ్చినప్పుడు బ్రహ్మ నిద్రించినాడు। అప్పటికి అయిన। దినప్రమాణకాలము। మహాయు
గసహస్రము అయినదని పెద్దలు జ్యోతిశ్శాస్త్రముచేత చెప్పినారు। బ్రహ్మలోకము
దు యూ సూర్యోదయుకాంతి లేదు।

౭. ము ఉపనీతి సంస్కృతియును
బతసి అనాశ్చర్యని పాలనధ్యయనంబు
జపితానాత్తని చేసను జ్ఞ

గాంచిత శక్తి విభూతిం జెంది పాత్రమయముల
యుండు నెంత్రి పూని నగుణ్ణౌ పాస్త
ధర్మమార్గ మింగ్రు దక్షిణమయా ఠితి
గా పు నవది పూని ద్వైవస్త్రైత్రై

గీ॥ తంబులయిన యంబులు గాంచు వటుత
గాటి నదువతి బుంషులు బుంబుదీర్ఘ
వమ్మ గావున నల యుక సప్రకిత్ర
చెంది వమ అరి యుత్తమవర్గ మందు నుండు నెప్పు.

గీ॥ త్రుదువ్వ పతేనే యుండుటను తులు గాథ
ని యుతి జిదువ్వుట జదివించుట యును ధనము
లీకె నుంటు సత్కర్మంబు లంతపట్ల
నర్హత్వ్రత్వంబులం డు ధరామరులకు

వ॥ దానా మన్తా నంబులు సర్వజాతి సామాన్యంబులైనయు
శ్రా తీతరుమ అరి పైకటన్ని తెదనితెట యు వలబిన ది। బ్రహ్మతెూతము స్త్రీయుం బ్రజము
౨౨।౨౫।జనియుంబ।జాలంబు।జూడా తర్క్రము।జుట్టు వుంబుటు।తర్మ్ వపదము।
బక్త్రి పూనగు। ఆనగావదుగు అయిన తర్యాత కతము మూత్రాశ్రమములకు
తెంది తోరితె అదిపు ప్రుతెూవమ్రును। గార్హస్థ్యమందు యుజ్ఞ సంతతులచే తద్దైవ
పైత్రకబు కొమములను। కొలుచు।హారించును।వటుత నాటి నదువతి బ్రహ్మబర్యము
నెతను।బుఘులబుం బొంబుతీర్ప వమ్రును। అది గనుక దేవర్షిపిత్రు బుణమంబు
తీర్చి। ఉత్తమాశ్రమమగుచు।సన్న్యాసమును।పొందవమ్రును అనగా।బ్రహ్మచర్యమందు

సన్నిసింబతే బహుకాత్రయు నిత్యత్రకారిని వ్యాస శాస్త్రార్థము। ఇత్యాది జనతాదిమా
ర్గము। సనతాది మార్గమ్మైతే బ్రహ్మచర్య సన్యాసము। వటు నాడు। ఉపనాం బ్రహ్మచారి
అయినకాలము। మధ్యపదలోపము। యద్వా। వటోర్భావః। వటుతం। భావార్థేతః।
ఆ బార్యస్య భావః। ఆ బార్యకమితి వత్। శాస్త్రధనుతి అతడు దివ్యశాస్త్రార్యులనెనవ
ఇవ్ది దివ్యశరవితడు గృహస్థాశ్రమమున త్యక్త సన్యాసాశ్రమమును రించె వాతుర్వ
ర్ణైశవము అతడు ॥ అనివిరాటపర్వమందు వటుతము నాడు। అనదిత్యర్థము వర్ణము
లో ఓంబి। వటుతనాడు అనువృద్ధి। విశ్వతి త్వబత్ర తొంటే వెంగ్ల్యం తైల అదిమస్వ
సుభావదితి సంత్రోర్దం। బ్ర్ద। త్రయవ। యుజన యూజనాధ్యయనా ధ్యాన వదానప్రతి
గ్రహములు ఆరుపత్కర్మములున్న బ్రాహ్మణాత్మలేమయు। వం। దానం। ప్రాప్తిఫల
తప్పవారాటకాలిక్షితప్పవాగ్యాగం। అను
206- మూర్తిమద్ధర్మంబులు బ్రాహ్మణులకు దానవ్రంబులు గాని వస్తువులు లేవు. గాన్పించు
రాజు ధనపాత్రంబులు బ్రాహ్మణపాత్రంబులు గావె. కాశీనగరుతగు శిబి యూ
గ్రాంశంబుల సౌరస పుత్రుని బ్రాహ్మణార్థంబుగా నొసంగె. గాశిపతియగు ప్రతర్ద
నుండు బ్రాహ్మణునకై నిజనయనంబు లిచ్చె. వి దేహుండును మాంధ్యధ్యుండును
గయుండును నెంతె క్షత్రియ పతులవసుంధరయును బ్రాహ్మణులకిచ్చిరి. పాండు
లుతగు బ్రహ్మదత్తుండు శంఖనిధి విస్తృత్రములకు దానంబు జేసెను. అదియును
బ్రాహ్మణులకు నగరపు దేవారణ్యక సాగవాది ప్రశస్త వస్తువులనెనులగల్లలకు
సంగిరి. వారలకెల్ల సమంతరానపద్ధతుల విశేషంబులు సెప్ప వెద్దయుని వెంతయు.
కట్టాస్సాధ్యయన యజనముల
నానావిధ పాపములు వినాశనము బెందుక్

గాన యది తేం బహింసా

దాన తద్ధర్మవిధి తెలి నెఱుగకు వలయున్

చ॥ ధూత పాపుడైన పూతాత్ముడుల

జ్ఞాని యగుచు ఇం(ద్రి)యముల గెలిచి

మనసు తెలియగాను మును నెఱ్ర ధర్మము జేయ

నిత (బ్ర)హ్మపదము నిబ్రిగోరు.

చ॥ శ్రేష్ఠవాడు వెతల నదు నిం(ద్రి)యజల

వ్యా॥ స్నానం। నిజ వర్ణోక్త కర్మాచరణము। తపని। దానప శక్త్యా శ్రద్ధయా ఇంద్రియ నిగ్రహలు సేవనపోత

ముల్లె యగాబించిన పృథు తనకరకము తోపి యిచ్చినాడు। మరి తెలిసి తన మయమందు

పైత బ్ర(హ్మ) వ్యాప్తిని తెలుసు తనకు తంతుసు యిచ్చినాడు। ౧౧। దానాధ్యయన యజనముల

చేత బహుపాపములు నశించును స్త్రీగనుక అవిశేలు అనగా (ప్ర)తి(గ్ర)హ ధ్యాపన

యాజనముల కంటె। షట్కర్మముల తో। దానాధ్యయన యజనములు శ్రేష్ఠములు।

అనుట। అహింసా హింసానత। అహింస ధర్మవిధి। అనగా। ధర్మము। ఆకెంతు స్మృతిని దిక్కున

దానాధ్యయన యజనములు అధికముగా వుండవలసినది. అనగా। దానాది త్రయ

ముకంటె అహింసా ధర్మములు।

3.ము. మనుష్యపంచెతో జవు యుగటాది

ఘోర రూప యగు నపార సంసారవి

శాలనది (బ్ర)శాంతి శాల వ్యాధము.

చ॥ పుణ్యత (ప్ర)జ్ఞ యను తెప గలుగువాడు

సంసరణానది గడుంవగ జాలునాత

తానుమునుగొం(గ్రు)ధ్వమునుమదిగల్గు(వ)జ్ఞా
బింబమోని నాకదొలుటసితుృవతేదె.

తె॥ గతహార్దిష యుతెం(గ్ర)ధుడు
ధ(ర్మ)తిమంతుడు న(వ)మత్రధీమహాతుడుసం
(శ)తధర్మదుడాంతుడు నగు
నతతవసానంబుబొంద దతులవివేతా.

తె॥ ధర్మమధర్మవన్ధాతెన
ధర్మవముదా ధర్మవిధి విధంబున దెలాపుఁ
గర్మసమితిని మైత్రిత్రొత
ధర్మగతిమొ ఉంగవల యుదబ్రహ్మప్రియులక్

వ॥ అని యుపదేశించెను అశయుని

తె॥ జ్ఞానంబు వత యుంటకు నా
జ్ఞానవముబు సుని యుతములు గావించురుస
జ్ఞానిత సాంతితొ ఉతంవి
జ్ఞానంబు నహాత్మ్ని యుతిస ఉపదురు బుధుల్

తె॥ ఈ తెరువున వేదవిదుడు
వేదామ్నాయుందు ధర్మవేదియు నాపొ
న్వితుడు సరి బ్మైన కతతుర
నాతురత జరామరణాము

వ్యా॥ శ్రేష్ఠములనుట। దానము అనగా ధారాపూర్వకమైనది। ధర్మము అనగా। పరో

పదారము। ద్రు। దౌ। ఇట్టివాడు। సంసారనదిని। వెతలఁడు। ఉత్తరించును। తరి। పలన

తర(ప్ర)జ్ఞ। ఎనగా। (త్రి)కాలజ్ఞానము గల బుద్ధివిశేషము। ఆ(ప్ర)జ్ఞ అనే। తెపగలవాడు।

తెప్పగలవాడు। పదము తలవాడు। సంసారనదిని। దాటుటగాక। కామక్రోధములచేత

(ప్ర)జ్ఞ నశించినపక్షమందు దాటుట యెట్లు తప్పదా। అని తాత్పర్యము। ద్రు। ద। ద్రు। ద।

జ్ఞానముచేతను వారు జ్ఞానప్రభలను నశింపజేస్తారు। జ్ఞానముచే తరింతురు ముక్తి

స్థాని యనుభవించుచున్నారు। యస్మై జ్ఞానసిద్ధ్యై యిష్టే జ్ఞానముత్తమం। జ్ఞా

నేనయం భ్రోదాన్యాసం యిష్టే ప్రాంతి వైరాత్మన ఇత్యుక్తం। నేను। ఈ తెరువున। ఈవా

జ్ఞానిని యెఱింగినవాఁడు తను వేదజ్ఞుడు వేదము బొదువవాడు। ధర్మ

206ము పాంథోరాశిన్.

వ॥ ఆ శౌనకాదులు, బలరాయుండును, నిత్యాత్ముండును (వ్యా)మూర్తిరంబును,

(శ్రు)తకాదర్శనపాటంబును, జ్ఞానసారథితంబును, ధర్మ(ప్ర)తిపాదంబును, త్యాగశక్తి

యు, నగుదోంగరధంబునెక్కి వైరవు గలవాత్మ్యరపదంబు జేరజాలు. సారథి తుతా

తం (శ్రీ)(ప్ర)భావంబున జేసి.

కం॥ వరుసన ధర్మరోషవసాం

బరజలతేజములగే యుదు బలమెత్తి యుండాం

తర వాంబుదింబు బుద్ధిన్

బరువడి నతరించు (బ్ర)తృతిపని చెడబాపున్

గీ॥ భూమి యుండు దొనగ పురుషు తం

వ్యా॥ జ్ఞుడు। పాపయుక్తుడు స్థపవానవైస సంసారసముద్ర)మును దాటుదురు॥ యుత

మన్నిత మన్నిత మిత్యమరం। కం॥ ఆకారము। బంధ అంబు। పెద్దకాము। కాద। అపా

నము। ఇరుసం। హృదయము నెంగలు। ఆ కర్మాదిత్యాగాములు। గుణ్యములు। జ్ఞా
నము। సాతుడు। ధర్మము। తులు తెలు। వితుష్య   యోగము। రథము
ఇటువంటి రథమును యెక్కి। అక్షరపదంబు జేర జాలు। అక్షరత్వమును
పొందుచున్నాడు। ఆ తం(త్ర) భావంబున జేసి। ఆ యోగ సామర్థ్యము చేత। గావ
రుసన(త్ర)ముతో। ధర బోపవనాంబరజలతేజములనెలుపు। అనగా। యోగ
మహిమ చేత। భూమండలము ఆయుమండలగగనమండలమేఘమండల నక్ష(త్ర)
మండలములనగెలు వాటి విశ్వశక్తులను పొంది ఆటి కార్యములను యోగవం
తుడు చేయుచున్నాడనుట। అతర్యతి। బలమెక్కి। యోగబలాతిశయుడై। అహం
కారబుద్ధి(ప్ర)కృతులనుజేగెలు వాటి కార్యములను జేయుచు। ఇక్ట్రమంత
ల(త్ర)మడి కాని జ్ఞానతో త్రి(త్ర)ముముతుపవితడు। (త్ర)మశం పాత్రవం యుప్తపా
యుక్తం బుంతద్ధావయుం। శ్రేత్రి తిష్ఠ యుక్తద్విశ్వర్యమహాంకారశ్చబుద్ధిరేం॥
అప్రకృతిస్సశక్తిశ్వర్యశ్చం(త్ర) మశం(ప్ర)తిపద్యతే। ఇత్యుక్తం। ఉంచ జ్ఞానంబుల బరగింపగు
ది యుంప జాలుదత్త్వతవానిచేయు(ప్ర)జ్ఞత। దనరుమనంబురత్నములసారధి యుట్లుల
త్త్వం(ద్రి) యంబుల సాగగతప। నది యువలంతి జ్ఞానాత్మకంబునుబుద్ధిసత్త్వాహామునుము
నస్సారధికనుబు। ఇం(ద్రి)యూర్ధ్వమునైన యూర్ధ్వరథంబున నఖమలగతిసంతరాత్ముడెంచు।

రీ: మా   తంతము

వృద్ధిబొందిది యోగబుద్ధిబొందు

బింగయు మిడు గురులుగు బెంసుగు తేజిశీలము

బహులగిలతోపగిదిగనము

శు॥ వినుమహాంతాకజయముబృద్ధిముబుంబు

తైన వానిని బంధ్వ(ప్ర)ధానము నుజ
యుంచు నక్తై సంసారంబు నిత్య(ప్ర)దాన
ననుపు వానికు భావములు సంయమువశులను

వ. ఇది యోగ(ప్ర)కారంబు.

క. అనఘ యిం(ద్రి)యముల విషయంబుల మీద
విగత(ఆ)సక్తమనంబుతోడ మనుజ దగిన
యోగాత్మ గూర్చి(త) సాంఖ్యులయునుమ(ఫ)సాంఖ్య
యోగములు రెండును గాక యెప్పుడు(ప్ర)భవింప

తే. ఈ రెండు(ప్ర)కారంబుల
వారలకును ముముక్షువిభవలయునుసరి ని
స్సారపు సంసారమునకు
గాత్రమయము ముక్తిమనుటగ విజనయుబ్బ

వ. భూతతారతమ్యంబులంజెప్పెద సాత్వికంపుము. జంగమస్థావరంబుల యందు జంగమంబులు తెల్ప యమిజరాయు జాండజస్వేదజోద్భిజంబులగు జనతవిశేషంబులబని యుంబు ద్విపాదంబులుబ చతుష్పాదంబులునై యుండునందు మనుష్యులుమేలు. మనుష్యుల యందు.

ప్రా. నెలమివర్త్రించునట్లుగ తెలుగు బద్ధుండు ఘోర సంసారవినాశకారకులెవాసుగాత నిర్మలపత్రమున నౌఅతను నిరావుయుము, నవ్యయంబునగుపదంబు. అనల్ప మోదమవర్ప మందు. (శ్రీ) భూమిజ యమువెలుదలుతెలిని అంతరంత తుదిచుక్కవగా చూగపడి నిపొందునుమ. ధూమమున్నది సర్వలింగము లున్నవి గుణముల తెని అగ్నిసాధ్యము

చేతను. (3) విషయము. అహంకారజయము. అవ   తాభావము. జగత్ప్రపంచమును
సుస్థ బుద్ధి ప్రకృతులను స్థ జయించే యోగ్యతను యిచ్చుచున్నది. ఈ సంస్కారముచేత
బుద్ధులకు అష్టైశ్వర్యములు అబ్బుచున్నది. (4) ఇది యోగప్రకారము. (5)
అనఘ. ఇంద్రియములను విషయముల యందు పోకుండా మళ్లించి మనస్సు తో కూడా
ఆత్మను పొందించుట సాంఖ్యప్రకారము. (6) ఈరెండు. సాంఖ్యయోగములు రెంటి తెల్ల
మమకారము విడువవలసినది. అది సంహారకారణము. (7) భూత. తారకప్రపంచములు
తరతమ ప్రత్యక్షములు సొంపు తగ్గులు అనుట. ఫ తత్త్వ జీవాణి జం
భ్రాంశం గచ్ఛంతి జంగమాని. జరాయుజాం. మాతృవల్లను. శుక్లశోణిత సం
యోగమందు పుట్టిన   గవాదు. . . . . .   అండం వల్లను. వృత్ర సంయో
గమందు పుట్టిన   సర్ప   స్వేదజాం. శీతోష్ణసంయోగమందు పెరుగువి
నలసర్పి. . . . .

207వ భూతదర్శన పదార్థములందు జంతుజాతి; దర్శనపదార్థముల యందు విప్రులు ఉత్తములు
విప్రులయందు వేదజ్ఞులు దాత్రులు; వేదజ్ఞుల యందు ప్రవచనశీలురు తత్త్వజ్ఞులు
ప్రవచనశీలురయందు ఆత్మజ్ఞులధికులు. వారలు సర్వశక్తులను సత్యసంకల్పులు
సర్వజ్ఞాతాధిదైవతులు నగుదురు. వారలకు దేవతలు బ్రహ్మాదులందురు. వా
రెల్లవారికిని నమస్కారార్హపూజార్హులు. వారిని సరిపేరు. వారాధారంబు
గా సమస్తజగంబును ప్రవర్తిల్లుచున్నది యనిచెప్పి యమ్మహాత్ముండు వెండియు
సుబ్రహ్మణ్యునకు ప్రధాన వర్తనము విధము

నిర్మలజ్ఞానము త్రతైకర్మ మతి
నలఘు నిష్కామ భాగవత మిధాన

పంతువరాళి

వ్యా. ఉద్భిజ్జాం(డ)జ స్వేదజల సంభో..... ఉద్భిజ్జములు = భూమిని భేదించుకొని పుట్టిన తరు

గుల్మాదులు స్థావరములకంటె చేష్టాధర్మము। జంగమములు శ్రేష్ఠములు। అవి। ఆ

జంగమ స్థావరాలు ఛిద్రచ్ఛిద్రములను పరస్పరము ప్రకాశింపజేయుచున్నవి యని

జగత్తు అనాదిగనుక పరంపరాగతమంచు చెప్పబడుచున్నది సంబంధము చేతన సం(బం)

ధము తెలిసియుండుటన్నది గనుక। జరాయుజాదులగు జనకవిశేషంబులు। అనగా తల్లి

దండ్రుల చేతనశక్తులవల్లను పుట్టు ద్విపాదంబులు బహుపాదంబులున్నవి యుండు।

అనగా ఏకపాదజంతువులు లేవను। అందు। ఆ జంగమముల యందు చతుష్పాత్తు

లైన గోమహిషాదులకంటె మనుష్య। షట్పదములైన భ్రమరాదులకంటె మనుష్య। అష్టాప

దములైన శరభాదులకంటె మనుష్య। బహుపాత్తులైన సర్పాదులకంటె మనుష్య। ద్విపాత్తు

లైన మనుష్యులు అన్నబ్రహ్మమునే తెలిసి శ్రేష్ఠులు। ~~[illegible]~~ అనగా అన్న

బ్రహ్మమునే యెరిగినవారు పశ్వాదులకంటె శ్రేష్ఠులు కావు।౧। అట్టి మనుష్యులయందు

ప్రాణబ్రహ్మధర్మము లేనివారికంటె ప్రాణధర్మమును ధరించినవారు శ్రేష్ఠులు।౨।

వారికంటె జన్మమునే తపించువారు శ్రేష్ఠులు।౩। వారి యందు వేదము చదివినవారు

శ్రేష్ఠులు।౪। అందు వేదార్థము చెప్ప గలవారు శ్రేష్ఠులు।౫। వారి యందు ఆత్మ

జ్ఞులు శ్రేష్ఠులు।౬। ఆత్మజ్ఞులు। అధిభూతాధిదైవవేదులు। అనగా విశ్వము

నను ప్రపంచమును సృష్టి తెలిసినవారు। ఏ(బ్ర)హ్మజ్ఞానమునకు ముఖ్య వృత్తి వినయము

ఉ. మా బాయము (ప్ర)సాదమేమందు.

౪. ఇన్ని ఫలము సృజియింపగ

నే యిది (బ) జూలప్పి పోవుచాత భూతము కాం

దమ్మోదు శుభంబు లపమున
జయ్యనబద్ధ్యంబునదివి సంశయము వునష్టూ.
క॥ మైత్రంబొతెలుదర్శ్యము
క్షాత్రదివిజునకు లేదు దానినలపిసం
బంతారో లము కర్ణంబుబ
విత్రత యుసుపలువదది విపేతము జేర్చి
వ॥ అనిన విని శుతుంతా సంయుబు వరునకిట్లనియెం
క॥ పరతుబ్రహ్మాపదమున
ధృతవంచనెూప్రజ్ఞ పెంపు వలననె యోగా
చరణావయునను సొంబ్బిన వా
దరణావయదెంపొందన పుద్ధత్వజ్ఞవరా.
సీ॥ అనుటయు నిమ్ముని ప వరుతా తని కిట్లను నవుతెరుతు
చ్చిన యము విమొల్లదేంలన విశేషత పంబుంనా నింధి యుప్రవ
ర్తనములనిశ్రీ వాంఛుటలు రాగము తెూశ్చము దెంయువజాలసే
ర్పుసుదృత విద్య యుం గలు గుపు బ్బదుమెంద గనూపు బ్రహ్మవయ
క॥ తిను మందు నెంత విశేషం
బనష్టా బుద్ధి యుంబు బైదును బరముల
గనుచె లుగుండ కత్తను వా
నినథం గింపం గమనసు నిపు తాతమొచ్చుద
క॥ మనసు నియమింప ఝూతా ____

వ్యా॥ నహం లోకంత్రైనప్పటికిన్ని స్మృతి తత్వములు వేఱుగలసినది। జ్ఞానవాసనవతశ్చాపి తు
ర్వ్యాంత్యస్మృతి సిద్ధిని। తత్ర ప్రభేదవేదనం। సంశయం। తత్ననిశ్చయం॥ ఇత్యుక్తం॥౯౬
జ్ఞానమ్మునకు స్వరూపముగానుండుటకు రెండు ఆత్మ ప్రకృతి ప్రమాణ్యమ్మెనదో। అట్టి ఆత్మ యొక్క
పొందదు దినికే గుణము। తపస్సేత। బయలున శీఘ్రముగా। సిద్ధాంతము। అవాంతరసం
శయము లేదు। అనగా తపములకత్వములు ఒక ౧౦౦। మైత్రమంటి దర్శనము లేదు। తర్వాత
స్వస్వరూప తు ర్యాత్మస్థితు ప్రత్యక్షాదుత్ప్లుత ఇత్యుక్తం ॥౧॥ పరము ప్రత్యక్షపదము। అర్థ
కొడులు నాలిరింటలో। దినిపేత పొందశక్యము ॥౩॥ అనంతము। పరంతు ప్రకాశము
ఊగ్గడింపనవి। వాక్రుప్రనవి। శేషాకారము బుద్ధి। కుశల్యములన్నింపుగా పలుకవ
లసినది। తెలుగుతో చెప్పుతూ తారకము లేదు। నాలుగున్నమంటివే। ఇంతేకాకుండా। తపం
ప్రభృతులు నాలుగున్నప్పుండవలసినది। నాస్త్రవిద్యాత పసోర్హాస్త్రంద్రియనిగ్ర
హాత్। నాస్త్రప సంన్యాగా త్త్వద్వందతి తత్త్వనిత్యుక్తం ॥౪॥ వినుము। ఆత్మను
జనావె జ్ఞానప్రకాశకు జ్ఞానేంద్రియములు అత్మము। వాక్యను విల్యుటకు మదిలోనై
పుణ్యాత

---

౨౦౮ మ. తన్ను నెఱుఁగ్గం జొప్పు నెఱుఁగుము మనమున నంతలోన్నై
మనసింద్రియముల గంధియం
బినశబ్దాదులదెంతంగి సిద్ధి దెంతలెను న్
గు॥ తనంట వినంట యాదిగాగల యింద్రియము
ములకేగొచరంబు బుద్ధిదెసను
రూపు గాగదిగాను రూపశబ్దాదిను
కాత్మ రహితమ్మెన తత్వమనఘ

౨౼ తిన యిమము విద్వయుం గలుగుటి(ఫ)ని యుండును గెావునందును
ష్ఠుని ఠయము హస్తి యుండు పెత పొకతుబొావని తుత్రయుండు దా
నిచథబతెబ వంశితిమశిచపువాలని యుందుదుల్పద
ర్ణసులుదదంతరాత్ముని నిరంజనుని తనుసత్కపంతితుడ్

౩౼ సెద్ధవరవుల జంగమ వుల
సాకిన్ను తుకపింపునతని యుండునవినస
గ్గాహా సఠనంతునంద
ద్గా) వనవం ఆు గంటుదద్వైత్వపదవుంజేర్చుడ్

౪౼ త్ర్యరవున త్ర్యరమున నెః గలక్రెంతు
మూర్తులా త్ర్యక్షిల జూతములను బూర్వ
పెయిల యిముమ్మ తమన దివయునసుంతు నమ్రూత
మునగ నపరంబు రెంటనిగనుబుద్ధుంతు

౫౼ శ్రీ తెూతంబుల నెల్లను
గాలవు బత్వంబు.

తా॥ ఒప్పుడ। ఓపుడ। వంనసుసుశత్రింఛతే అశత్రుతుతెూన్నై ప్పొద్ద నశెృ్మ అనంతుమన
ప్పిజూతాత్ముని యూ మొావు। జేవునతుతశముగా వుంతును। అటు వంటివు
నస్ని యుం(ది) యిముతుల। గంది యుంబినఁ। వుల్లింబిన। విష యాలను వద ఆజేవు తుము
త్రిమెుందుడ। (ఇం(ది) యూ తెివుదిూ యుక్తై వశ్యై యుంతెివహా జనం। వునప్పాపిస
ధాయుత్తెజూతా త్మా హృద యా(ఠి) తఇతున్త్రం॥ తను టారరావుశబ్దిగుణా
ముయుతలుగుటతెూశూన్యమ్మనత త్వము దర్శన(ఠ)వ శాదులను సెూవరము గాదు

సమాపవర్తిగనుక బుద్ధియందు కలాపు గాగదోషము (ప్ర)తిబింబములగా అగపడు

ను। యో బుద్ధేః పరతస్తు సః ఇత్యుక్తం।౨। ఇక యందము। విద్యావినయసంపన్నే బ్రా

హ్మణే గవి హస్తిని। శుని చైవ శ్వపాకే చ పండితాః సమదర్శినః ఇత్యుక్తం। నాలుగో పాదము

దు పొందియుంటి। స్థావరములయందు జంగమాదులయందున్న అంతరాత్మయగువా

సుదేవశబ్దవాచ్యుడైనట్టివాడు। తద్భావన। అ వాసుదేవత్వభావనయందు। మరుగు

టు। కుమ్మెడునట్టి। తద్దైవపదము జేరుచు। అత్మస్వరూపమును పొందియుండును। స్త్రీ

రాత్మకములు అని ఆత్మకు రెండు మార్గములు కలవు। అందులో పూర్వము। అనా

త్మకము। మృతమనస్సంసారమనగా అఖిలజాతములకు। బలయము। పరమాత్మ

జగాతియందు సంపూర్ణము ముమున్నది। అ

రా. మధ్యా

సేయు గానెవ్వండు

కోలము మత్త్వమునే యుం

జాలుగ అంతమ్ముగ జేరునత్త్వగసుబకుటే

౧॥ వినుగ వర్త్యారపుతముగ వెలుగుచుండు

హంసతాతని నత్త్వరుతమ్ముతుతం(తు)

బకము యోగిలా తత్త్వభంగి గాంచు

యోగ్యస(త్రి)యా జ్ఞానవైరాగ్యపరుడు

౨॥ అనిపి ష్ఫ యమ్మా రాగరుస్త్రం తువెంతయు

౩॥ అనఘ వినుకామములు గోత్రములు జయించి

నిద్రయును రోజముసు జాలనిందితములు

బోగి జనుల కుగావున సుదుగ వలయు

వినిశ్చింటి సబలావధానవృత్తి.

వ్యా॥ పరము అనగా అక్షరము. అవ్యక్తమనే మొత్తమనగా దివ్యమునందున్న
త్రిపాద్విభూతి యందున్నట్లు శ్రుతి. బుద్ధించు. అక్షిదాపాసకుడు. రెండవిగను.
క్షరాక్షరములరెంటి నిక్కి ఉత్తమునగనే చూపుచున్నాడు. అక్షరం పరక్షరం ద్వైవిధ్యే
ద్విభావో యమూ తృనం. క్షరస్సర్వేషు భూతేషు దివ్యంత్వవ్యక్త మక్షరముచ్యతే.
౧౦. ...తంబులను. అనగా దేహాదాత్మ్యజ్ఞానముగల బౌద్ధులను. కాలము
బత్తింబుసేయుగా. జననమరణములను పొందించుచుండగా. అవ్యంతత్వంబులు బత్వ
ముజేయుం. అనగా. తనకుతా దాత్మ్యజ్ఞానముపోత దేహమునందు ముగనుక. కాలత్వ
త్వముతైన జన్మమరణములను తెగవాల్గకుగాజేయునో. అట్టంటు అవ్యక్తుగజరు
సత్యగనుటుతు కొలుచు. అనగా. అతనిగతిని ఇతరులుపొందతరముట॥ నతుం
తానామివతాశేషత్వాగ్నినా బంపమోదతే. యద్గాగతిర్ద్వశ్వత తదా జ్ఞానవిదాంగతి
రిత్యుక్తం. ౧౧. విను. నవద్వారపురమందుకొంసుతు అనగా ప్రకృతి సత్వత్రిజ్ఞ
తపెలుగుచుండు. పాంటి గస్తితిదేహా సర్వత్రతిహాంసం. అత్రస ఇతి వర్ణాతిశయ
వర్ణాధిక్యాద్వ్యవద్యంసగింహా వర్ణవిపర్యయాత్. గూఢోత్మా వర్ణవికృతే ర్వర్ణలోపాత్
షోడరఇతితా   హనహాంసాగతెర్వాం. అహంసుని అక్షరుడున్న అవ్యక్తుడున్న
అని యోగీశ్వరులు చెప్పుచున్నారు.......... వైరాగ్యపరుడు. అనగా - - - —
జ్ఞానయుక్తుడుకాంచును. ౨. ౧౩. అనఘ.

౨౦౧ వయా శా॥ హీనుంబుం జెడ బాధు బంతి తుతు సంకల్పంబు వర్ణించి
దశవేదాంబున తంబు సత్యగుణాబంత కే మొదము కే బట్టిజ్ఞాన
వా ముద్రకేదిల గంబు నిండ్రత్వము గమప్రాప్తి స్వగుణ ప్రభృతి

శ్రీమాన్యజ్ఞయు వంశ్ర వరాద వంశ నిర్మాణుక్ దృఢ స్వాంతుత్రై

గీ|| శిష్యులను సదరము ధృతిశీలయు గాలు

జూత్రి(ద)యునగల్గు వినిశుద్ధమాన

సయున వరానస వాతులు విమల శిల్ప

నవ వీరతుండు రత్నోయు గు లాగ్రగణ్య

వ|| మతి యుసె కృతి అంగుసె పైర

గీ|| ఇంద్రియములతోనె కృతి చేసి బెట్టు

వతత వేదల సాగంట(బ) జ్ఞాగారు

నల్లగావున వంశసుము స్వాగి యునితి

యారది యుగన్నె దుగ్ర వంమున నాగశలయు

కు|| వంశసుసు నింద్రియ వంలు

దన యుంటెదు గంగజె

వ్యా|| తామాదులు అయిదున్న బోగులకు నింది తవయులు। గో। తావాదులను అసంతా

ల్పా ద్యులపేత జయింపవల పినది। గ। శిష్యముసు। ధృతిశీలోదశం రత్నోత్పాతాపా

దంజ జత్నుశా। జత్నుశోత్ర బముససా మసో వారంజ విద్యచి బెతు శ్రీ। గ। గ।

ఇంద్రియములతో పెత యింద్రి యుమ్మె నా తల్లెతోపుంత తే। విషయుమందు యుద్ధ

స్త్రముగా విహరింబిన పత్నువందు అగంట అరంధ్రముపల్లము। (వ) జ్ఞగారు (వ) జ్ఞార

సము(స) వింబదు। బంతోంపంబెంద్రి యుస్వాస్వ యుదితం బ్రమింద్రియుం। తతో

స్న(స)వతె (వ)జ్ఞా(కు)తెం పా రాదివోరతం। (రు) తిం। నల్లతశాగవు। వంశసుము స్వాగి

యునితి ము నసన్సను ముందు జయింపుందు టపేత ఆది యుగు। గులతి యుగు। స్వార

తమంగు ఉండు। అది ఉనగా। అనవాలు। ఇవ్విధంబున పృథక్యంబున కాదిగొను
చెప్పఁబడు యొకనంబోతె రాద్ధె యుదెప నరరాలు తప్పతింగనుం గొని। ఉవివరాటపర్వ
ము౦దు లక్ష్యమైన। ఇదు జ్ఞానేం(ద్రి)యములను జయించవలసినది। యుద్ధా। అది
ఉనగా। జ్ఞానము। జ్ఞానశబ్దపూర్వముతైన యుంద్రి యములను ఉనుట। యుద్ధా
జ్ఞానకర్మేం(ద్రి)యములతో (ప్ర)థమపంచకము గుంట

B. పమా షేయు దానుదెలవిసెం

దినిశం జనత్వ పిత్థం
గనికతధూతూనలంబు తరతొ వెలుంగుచ్

మ. పనన నా [illegible]
[illegible]

సనివాసంబులనుంతగా వలయు దక్షిణంబు నంగవుచే
బినపాశ్వంబున మర్త్యములు హృదయముం జెందింప తత్త్వాభ్యస్తి

తే. పమ హృష్టి [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

తే. సుతవిను శబ్ద(బ్ర)హ్మవు
యతి వర్తింబి జింపన (త్ర)యమునను జెనాగా
స్థితుడ గుమునిగను నజు శా
స్థితు నపలు బురాణా తముని జెలుబ నవాత్మ్యచ్

వ॥ అజ్ఞానవినాశంబుతుంబడు వేదవ్యాసముని శ్రేష్ఠు శ్రీరుతెలోనిట్లనె. వేదంబులు గర్మం

బుల నాచరింపుట యును బరిత్యజింపుట యును జెప్పు నవ్విధంబులు బరస్పరవిరు

ద్ధంబులై యున్నయవి యెట్లనిన గతి సిద్ధంబు సేర్పు తెన ఆరింపవేయును దునత

తతనికిట్లనియె.

క॥ విను ప్రవృత్తి కర్మమునకు నివృత్తి ని

ష్కర్మమునకు బంధకంబు వేరొ్క

రూపంబు నగు లెబోధనత్వసంపన్నులు

పోరరు కర్మ తంత్ర తరణామునకు.

వ్యా॥ ఓ। శుకా। మనసునకు స్థూలేంద్రియములకున్న తన యందు లయింపజేయుగా తాను నిర్వా

ణాంగారము వలెనె। వెలుంగుచున్। ఆ। మనసును సమాధి పొందించెను అంతు। ప్రాతి

ల్యేకింతబలము। విజనస్థలము। గుతి। వేట యందువుండవలయు। ఓం। సమలో

ష్ఠము। చెర్మ। లోష్ఠ నలో ష్ఠవంశం పూంపే త్వమరం। రాయి। అశ్మ। సమలోష్ఠాశ్మకాంచన

ఇత్యుక్తం। ఈ మొప్పుల ధారతా యోగము చేత ఆరునెలలం చేత యోగీశ్వరుడు।

శబ్దబ్రహ్మము అనగా బిందునాదములను అతివర్తించుచు। అనగా వేదాంతము

లయందు వ్యవహరించబడ్డ ప్రణవము యొక్క స్వరాంతకలాభాగమందు ప్రవేశించు

ను। అనుట। అత్రిత్రి ప్రకృతిసంబంధము వదలియున్నదనుట। ఓం। సుతా। ముని శ్రే

రుడు। శబ్దబ్రహ్మము అతిక్రమించి అనగా। ప్రకృతి విలాసము దాటి। పరబ్ర

హ్మము నంతనుడు॥

210 పు॥ తే॥ కొందఱు గర్మతరణాముభ

నందించుదురు వారలను జననమరణాములం

కొందఱు పోకారుమహా
నందమునొందుదురు నిత్యనైష్కర్మ్యపరుల్
క॥ చిత్తశుద్ధిమాత్రజై పెనెనిలయునవి
ద్వైతంబు సనావెయుర యుంగర్మ
మందిదు అంగుదంబు తాత్త్వవిద్వైతత
ధర్మమర యుమోక్షదంబు సుమ్ము
ఉ॥ గుర్మదిపుష్పదని యుయుయు గనాపమునైందవరెబకాంతియుంకి
జిత్మరయుంగ కర్మఫలసొబ్బనసంపద జిష్మనేరుబరా
ర్హ్మగు చంద్రబింబము గనందగునిర్మల విద్యగాత్మపా
తమ్ము ఫలోదయంబది యనుబుంత సుబోధపథంబు బుత్రతా.

వా॥ యోగజ్ఞానము చెప్పబడ్డది। ౧-౨౭-౨౮ కొందఱు కర్మ చేయుచున్నారు. వారికి సంసారము తప్పదు। నైష్కర్మ్యపరులు। విద్యాపరులు। ముక్తిని పొందుచున్నారు। ౨౮। చిత్తశుద్ధిమాత్రజై పెనెలయు। అనగా తనయందు కర్మత్వము వుంచుకొని చిత్తశుద్ధికొఱకు చేసినప్పుడు తిన్న కర్మము। అద్వైతంబు సనావె। అజ్ఞానస్వరూపమే అని సూచి అదెపదానకు ఇతర్మము। నిష్కామయు వము। అనగా తనయందు కర్మత్వమును తొలగించి చేయు అదియే అనుగుణు। అనగా కర్మఫలాభిసంధులు తొలగించిన కర్మఫలమును బ్రహ్మార్పణబుద్ధిచేత విడుచుట। అద్వైత విద్యాస్వరూపమైన ధర్మము। విచారించగా ముక్తిదము అవుచున్నది। ఫలములను బ్రహ్మార్పణ కలగవలెను గాని కర్మమునకు తపస్సులయందు జ్ఞానముదల తెలిసి సంగత్యాగము చేసి కలుగును। అనిగతుల యందువున్నది। ఉ॥ గుర్మదిపుష్ప

దని యము యయు । కూష్మాండ తతుసువత్స్యద్రుము । పుష్పగింప్వ ది । తేనె మిత్రాత్రిం బెమని
అభిశేష్ఠ యుము । కూపము । పుష్పు నష్టను యున్ (అని అభిశేష) యుము ।। తుభ్యతా ఆ
పాయుష్మిన్ సం కూప ।। కూప జలమిత లక్ష్మీ తె । బింద వెలు తాంతి యుగ । బినిపా
ల్ల వూవాన్యగాట బంధ్రు లేబ బియుక్త త్రాంతి క్రి షడ్డ తత్తు రుచ యుంచు దీర్ఘ తెలాప
వము । విద్విబంధ్రుకు సంద్ర్నసూత్ర్య యూ కళ యూస్తిక వితప్రక్ర్తం । అదృశ్య యు అ
అభిశేష యుము । ఇ ఒమవంటది సంయూ తక్ష్యఫల వము । బుస్త్ర । తే

ఓ. మూ వ ॥ తక్ష్మ ముగ గాని ది యెవ్విద్య గ యొప్పుఁతుతె అంగె అరింగించెద
క ॥ వినుకో బా మూ (త్ర) పుకం
(ద్రు) ని యుష్ఠ్ల లజీవు తవని దుష్ప్రత్స్యముబెూ
ఆన యుజ్ఞాన ము నద గము
ముగ మోధా కంద సాంద్ర ఫూర్ణ తబెలుమగ
వ ॥ అని చెప్పి నవి విద్య యెుత్తమా నితి నలవ తుపె ఆరింగింపవె యునిన కందకంబూ
గంధవతీ నందనుణ్ణిని బెు ।
గ ॥ (బ్ర) హ్మ బర్ప సముత తపం బుతపుల
తాకస ముగ పా వ (పు) స్య గ జాము పొంత
నిలువె యునుపు బర్ణశాలలకును బత
కాలముల జని బెుత్రి బిభ్ర్యు లుఖు బించె
త ॥ నంతి యము నము స్ప్రాణించయునటే
నతిరిగి ము బద మంభక ము ను వగంబెంధకగా
క్షితె రుచు పారకుం తుంబుకు

ప్రథమది యధ్యాత్మవిద్య బ్రహ్మరతజేయున్

గీ॥ అనఘ నతను గర్మ మఖిలంబు నొడివె

విధుడు

టీ॥ నేపథ్య బాలాతపౌతలది। ఏరు। మహానది। మధురోదకము। పూర్ణచంద్రబింబము

రాకాసుధాంశుబింబము। షోడశకళాపూర్ణము। నిర్మలాధ్యాత్మవిద్యాపాకఫలము।

త్రైపద బాలాదికము నంటిది అకళ దగును। అది విద్యాపాకఫలము। పరమా

నందాస్పదము। అనగా। పండితులు కర్మఫలమును ప్రశంసించరను టు। ౨౧। విను। రే

భామా। చంద్రుని వంటి జీవుడు కృష్ణపక్షము వంటి అజ్ఞానము చేత విధువు చేత

జ్ఞానానందపూర్ణత్వము చేత బప్పును। ౨౯। అవి। విద్య। అధ్యాత్మవిద్య। ౩౦। బ్రహ్మ

విద్యము అనగా శమదమాది సంపత్తి। బ్రహ్మవిద్య యుక్తతపస్సు అతివిమో

హన ప్రస్థలవర్ధనము యును వారి వద్దనే చిత్తమెత్తుకుని పుజించి। ౩౧। నిత్యము

నమస్కారిము తేత। అనగా। తనకు అన్నలున్న అన్నలకు తాను నృతేత।

యెఱత రి తెరు కృప్రసంగము చేత నుండుట। అధ్యాత్మవిద్య యండు పరమార్థము

చేయును। అనగా। ప్రయతా శబ్దము చేత। మొదట మూడాశ్రమముల యం

దున్న అధ్యాత్మవిద్య పున్నప్పటి తిన్న యనాశ్రమమందు దృఢము పున్నదను ట

౩౨। అనఘ। వేదవిదులు। అనగా కర్మపరతంత్రులు। అఖిలకర్మము నున్న

౨౧ మం॥ ఒప్పుదం త్రు వేదవిదులు

దాని నాదరింప గాదు తెలసం యంమి

ప్రవరసంధి యంబు పాపపలరుము

వ॥ ఆనినకర్మంబు విధువము యు విధుదుట యు గలిగి యుంధు దవీయు చేయు

గీతావిశేషంబు తెలియంగంబడె.

ఉ॥ సమునిమునియుద్ధులను బ్రశ్నోత్తరగ్ర

హస్తవాన ప్రస్థయంశములు విహిత

కర్మనిష్ఠితసిద్ధిగాంచు శాస్త్రము బెలుపల్

పుణ్యము జతుష్టిష్టితాపుంజ తపోన్నత

నేత్రి మైదంది వయుట్లునె లవెకుప్రకృతి నెల్ల

త్రైవర్తనము సంతతంపు మార్గ

మా యొనృప్తి యదలసాలవి పొలుగు గుపాల

దాసుని యుల్లసంతతము బనులు

సీ॥ శ్రీ తాజీ యమునగు తీరపిదప గుణము

తే యద్వితింది నసాత నిబళశా యమగము

తేర యము గంబు నసుత్రుబుగలంత నిరి

త్రైన నిధింబు బ్రహ్మాజ్ఞాన్వితుండు.

కం॥ శసగంధపము బుంబుల

దెసవేదుకతేకగురుమంతి తబ్రిదము

ఋ సమయములదగవెడా

ఖ్యసనంబు నుష్టే యుబుండు నాతడు నియతిన్

వ॥ ఇది ప్రశ్నోత్తర ప్రకారంబాత దాగమాంతరగతుత్రైవర్తింబువిధంబు జెప్పెద

ఉ॥ సవినయంబున దన శత్రుతో గురునకు

దక్షిణా యుబ్బియాతండు వనుప

గానవగా వర్తన కార్యంబు నతిపి వి
శాపామ్మోషాష్య కర్మముల నతిథి

తాత్ప

వ్యా నర జీవితమునందు బెత్తుగా వినుచుంటి, మూతదంబున్నారు, దానికి కర్మములను విడు
వకూతదని మాటను, అదరింపగా దెబ్బె, గ్రహించి రాదా, పండెపాఠము నతెముండా తెన్ను
వలసినది. 33. అనగ, కర్మము యొక్క త్యాగము తెలుసుకొనుటకు స్వత్యాగము మన్న యో
గ్యతా శ్రేణముల నుచెప్పుచున్నాను. 34. వినుము. ఆశ్రమ వయస్సు యందు. అరుణ
దినాలు గుర్తెన్ని చేత కూర్చుబడ్డ, నిత్యాని. కనుక, తద్భవపరముగా నెలవెత్తుట్టకు ఆ
త్మపరమును పొందుటకు, తుది ముట్టిను, బివరకు అందు నున్నది. ఇట్టిమార్గమున గా
త్రవ్యప్రత్యయము, సంతత మార్గము అనగా బుధమూర్తులు మందే. పన్నిపించవలెను గా
ని. అది దుష్కర మార్గమనుటి, పేదతెత్తమైన ఆ యువు బోనాలు నిలవంతు బ్రహ్మచర్య
వంపి యుపలసినది. 35. రసగంధంబులు దెస, పెరుగు, పాలు, మంచి గంధము, పుష్ప
మాలికలు మొదలైన వాటి యందు. 36. 37. పవిత్ర యంబున, విశ యందు పవిత్రమైన
చరిత్రము శోతము అనుటు. గురుదక్షిణ యిచ్చి సమావర్తన కార్యంబు అనగా స్నా
తకవ్రతము. భావం

B. మ. కాంబాలన తల్లి బాషలని జదార
బాంధవ పోషణాపరత బుద్ధ
సంతత్యుత్తము విశేషంబులనెల్ల యూలయు
రంగంబున నడిపి గృహస్థధర్మ
గుణవృత్తి గృహకృత్య దగునట్టి విధు వరసి

బూరిపంటల ఫలమూల ములకు బ్రత్కు

పూజన లుపు బుబరిషి ష్ఠములు జుజించి

తప ముసే తపా వానప్రస్థ ధర్మ[illegible] సకాశి

తు॥ వానప్రస్థ (ప్ర)(శ్రే)యు.

దాసి తపా లా యము(వ) నబదంపతి తుదిపా

త్రైనసుపస్న్యాసాసు

త్వానముసకుఖై స్వపాతుసాం తాత్మకుత్రై

వ॥ ఇట్లాయు కంశంబులు సాలు గుజెల్లుట యుత్తమదశ స్వకూప ంబంశ(త్ర)యు

తాలావకితం స్త్రైన యూ(శ) మ(త్రి) తయుంబు గాషా యుపత్యంబు గుటి యుబ

తురా(శ) మంబు నుందు టగృత్యం బు. దానితె ఉంగె ఆంగం చెద. నవహా తుంత్రై

యూత్కరింపు ము

క॥ ఆత్మయుం దగ్నిస మారోప ణామున్ జేసి

యుజ నమాంతరముగా నకృతసంధి

వి(గ) హుం ద గుజుబరి(గ) హాది ము బ్రత్రై

మయుం తుంతు నశితె తసుంతువృత్య

మూలవాసి యుసుగ పాలధారుం డునె

వ్యా॥ దేవకార్యం, తపం, పితృకార్యం, పుత్రసంతత్యా, పుత్రులకు విద్యచెప్పుట, అయుతం

శంబు, ఆ యువతిని నాలుగురూపంబు, గార్హస్థ్య ధర్మము పె తనతపి, అనగా,

కుమారుల ధనం ప్రథమం, కుస్థధార్మిస్త్యగంతరం, అశస్త్రసంధకాపాతితమా(శ)యా

వృత్తిమాపారి దిత, ఆవటుని, వానప్రస్థాశ్రమమందు, అగ్నివిదుపత, అనగా,

సపత్నీకుడై అనుట। పూరిపంటల। అనగా। బావులు। చెరువులు। నదులు
మొదలైన శ్రీకృష్ణపత్నులైన నగత్యపంటలచేత। యుతిపూజసేయుడు। ౨౮।
పానప్రస్నప్రతి యనుచేత ఆ యమునాతీరమొకపాలు జరిపినాల్గోపాలురెల్లరైనా।
సన్నిసింహవల సిరది। అనగా। బ్రహ్మపత్నిరిలో శుంభయుమందుమ్మ మొప్పుతువిర
త్రితెలూబితే అప్పుడు ఆదివసంద। సన్నిసింహవమున్నదను। ౨౬। ఇల్లున్నాలుగుపాల్ల
స్మసెల్లుటి వృత్తమున్నమును। వునాతాశ్రుతుముల యుందున్న బిత్తపురిపాలముపురుం
బవాఫుంతిశాసన్నింహటతేత్రవ్వేము। ౨౦। ఆత్మయుందర్ప్రసన్నరాయపరిరుజేసి।
అనగా। పద్మపాత్రత్మైవిపేపి అగ్నులను హృదయాంతరమందుప్రవేశపెట్టి। అది
గనుతేనే। అంతర్లక్ష్మమై సెల్లునూంతగా। పెంపొరితెరాటిన్నవిసాత।

౨౧౭ ముఖా తాళయుగ నమోదక రామదేవాకు

దునుగాగవల యుబ్రత్తుగకు నిందాస్త్రముల్

దనయుందున తగంగదానులరుల

౧॥ దిక్కులలుతక దివిబెల్లుబిత్తిల్లు

దానయున్నయున్న గనుయనేమె నిగుడు

బెద్దియేనియు గట్టిబెండని యుందు

శతనిదేవతల బ్రహ్మాదితంత్రుబుత్ర

౨॥ జినని తరముసకుదెలగును

పృథిప్పుజగంబునకు బెంతెగనుబెనుగుగా

వనితందనుబాలింబన

ననఘానరతముగదలయునతదుము॥ ౧౬

గీ॥ అతనివలన భూతములకు నభయముగుట
భూతములదెస నభయంబు నాతనికిని
బుద్ధియోగుతెల్లవిధమునుభూతములకు
నభయము మిమ్ము బోవంతెఱత్త విదులు

గీ॥ జంతుపదములెల్ల దంతిపదంబుతో
నణగునట్లవాంఛ యుండనతల
ధర్మములు నణంగు గర్మసత్యాగికి
నైనభూతదయానమర్థముగును.

వ॥ కావున॥

కం॥ జగములకెల్ల శరణ్యుం
డగుచునయ్యుతచిత్తవృత్తినయ్యుండ్లామనసుతో
విగతాఖిలకర్మస్థితి
గనమునన్నిల్చుండునతడుగ్రానాథికుడై

వ॥ అని చెప్పి యప్పురాణరనందనుండు మరియునిట్లనియె.

గీ॥ హృదయవేదికలయందుసమర్థమూర్తి
యెవ్వెలుగుచుండు దేవమునందివేల్పు
బాహ్యకాముల యందు యంట్లాంతరములనెన్నర్పు
యోగమునశీతతల్పమునై వెలుంగు

టీ॥ మునష్టవిరోధముష్టతెనివాత్తై పాదపూజానిమిత్తయుగాపరిగ్రహముతెనివాత్తై। అని
కేతనుండు చెప్పెత్రిత్రునపూలాకాలముపుంతినవాత్తై। తపాలధారుండు విష్ణుమ్యు

పాత్రధారి । తావలము । వింధా స్వతంత్రతనయుండు । సూత్రధారి పంపిన వాక్యములే
ఆ గుచుంతనా । దిరి బొంల్లు । పిత్రుల్లు । పూరట్లు । వింతనా । తానలయుమున్నట్లుగను
చుర్గ । జైనాలకరవుంనకు । అపారవగణాల్ల తప్పాలా వ్యర్థకాదివ । కుణాపాటివచ
స్త్రీఖల్ప్రసంధి షా బహ్వాణాం విదుం యుత్యుక్తం । ౹౩ । ౹౩ । ౹౩ । ౹౩ । జగములకు నిర్ణ
పుతవుటపెత । గగనము నట్టుండు । ౹౬ । ౹౭ హృదయుపెదితయుండు । అనగా పత్రిది
నమాత్రమ్మన దవాతాతనము అనే । వదితయుండు । వెలుగుచుండు । తేజయుండు
ఆత్మాగ్ని యుండు । పంచపాణముల అనే । పావిప్పులను । అంతర్వాజి వెల్గు
పొమ మయుశియుగు । ఆత్మయుండు పాత్రణాయులను లయింపజేయువనుండు ।
ఇట్టి । అంతర యజ్ఞమయుపెపేర్చు రుపుండు నష్ట లక్షణ తపయున్నాడు । ఆంపాయు

౧౩. మా. కు. విను మాత్మ తర్థసంజ్ఞ

వనము తెలంగెయు గునట్ట పానితిదిరుగం
జనవల యయినె పెరబోటుల
తనిచెప్పు దురాత్రులకు నద్వైత్మవిదుల

౧౪. అవనిపొందదు దివముననప్రమేయు
మంతలించు పారణ్యాయుమంత మంద్ర
మునపెయుంగు నుజ్ఞ్వల పత్ర్యు షునతనా
నెయు గుపంత తలోగపమెతుత నషు

౧౫. విను మా ఆంచులు బంత్రం
తను పముద్రాలు సున్నైనిజా స్వమువిశ్వం
బుదు పొదుపదిరుగుతాలం

బను హె పత్రము దురవ బొధ మది యు తగు గుహా

౯॥ మనసు నిం(డి) యువులల బాగెను బాగు సుమంతు

(ప్ర)హ్లాద । శ్రుతి నిరక్షి సమితి

నడపు రఘుతమ మూర్తి నత దివ్య మధుర యూతు

సల్లలయ నసనగుజ్ఞ మానవ పాల్గు

తా॥ శిష్యము చేసిన పత్తుమందు సంసార దుఃఖము పోదనుట లేదు। వినుమయ్యా। ఆత్మ అనే తత్వమును చింతించువానికి అనన్య తత్వము పనిలేదు। అనగా అంతస్తత్వము మనస్సు స్థితత్వము। బహిస్తత్వము దేహశుద్ధి కరము అనుట। అధ్యాత్మవిదులు। ఆత్మజ్ఞులు కోరి యోగ। ఆత్మ నిష్ఠ చింతించేత। జలస్నానము పనిలేదంటారు। ఆత్మ యెటువంటి దంటే చెప్పుచున్నారు। అవనియందు। పొందదు। తుత్తునియలై పోయేవరకు భూమియందు వుండదు। దినమున। ఆకాశమందున్న। అస్తమయము చేదక శక్యము కాదు। వుండదనుట। మరి యెంత ప్రవృత్తినుండదంటే। పారమార్థ్యము - తెలియమైయుండు వంటి। అందులో బు। జీవరూపమైన పక్షి। దుష్టులపక్షము నడ (ప్ర)కాశమానమైన పదసత్తులు అని। రెక్కల చేత। దృఢమైన దవుటచేత। అంతమధ్యమున। పింతాంత మధ్యమందు వేలుంగును। యుద్ధా। పారమార్థ్యమైన రూపమైన పక్షి। ప్రహ్లాదుని మధ్యమందు వెలుంగును। ఈ జీవేశ్వరులు పక్షులై వెంబడి పక్షము పొందిన వట్లు। (అ)తి యెందుండునట్టిది। దానిని। ఆపక్షిని। సంతత యోగ సేవించుదురు। ఆత్మ తెలిసిన। అవిశ్రాంత యోగయుక్తులు అట్టి। పాదు। ఎలుగునని॥ జీవాత్మ సత్త్వం దివ్య(ప్ర)కాశం పారమార్థం మోదజ మంత మధ్యే। ప(త)(త్రి)నాం పక్షిణాం తత్వ మొదవ జీవాత్మ నిరక్షిదీప్తం॥ ఇత్యుక్తం ౹ఁ॥ సంతత యోగ సేవింతురని।

ఇంకా వర్తించుచున్నాడు। విమలము। ఆరు అంచులు వలయరేఖలు। కాలార్ణవమందు

బుద్బుదాలు। పంత్రెండు ధారలు తెగనగలవు.

213 మూ క|| అనఘమహా తత్(ప్ర)సాదం

ఘనరత యుక్తిని నిర్గుణ తెలియనది దృత

త్వ నిరూఢమైన జేతురు

ననంత పదసిద్ధి దానికను వెలిగింతుర్

క|| సత్త్వ సంకల్ప రహితమై సత్త్వమున

నిర్మలంబుగ చిత్తంబు నిలుపవల యుం

సత్త్వ సక్త చిత్తంబు (ప్ర)సాదమొసగు

దానకాలంబు నతఁ(డు) ఉత్తమవిధంబు

క|| విను ముని వాత్సల్యం

బున గంపము తెలిదపము దింగితు వా

త్మను సంతతా త్త్వము గుదు

మునికి (ప్ర)సాదంబు శంగి యము త్తమ దీక్షా

క|| విను తత్(ప్ర)సాదనం తుదు

దన యందు నిరంజనముగ దప్పని శంబున్

గను గెలుచుని

వ్యా|| లుగుబొనలు। కాలార్ణవమందు మానవులు। అయి। తనము బమును త

ముడు (బ్ర)ంగు నట్లుగా తిరుగుబాటుస్న। కాలము అధో చక్రమువు ధమము। మరశబోధ

ము। సాంసారికులగు। దుష్కర్త్వమే। అది। అకాలచక్ర వము। గు పాయుంచు...

యోగి యొక్క బుద్ధియందు ఆత్మను। ఆనము పుసు। అనగా సర్వజనులను స్వ
కంపు కూపుస్తాలము యోగియుంచు సమర్థముకాదనుట। అదిగనుకనే యోగికి
కర్మ్యయమనసుట ౨౧। మనసుకు। ఇంద్రియములను స్థ। పురుషుంతు। సంతతయో
గాభ్యాసమును। యోగసాధనత్వములయందు నతపించును। ప్రముకశిత్యతవి।
అనగా। చిత్త అక్ష అతి తుంటా నతొటటువంటి రస్త సమితా। గుణ్యములను। న
తపించేటకిదనుపాలతను। ఆ పూర్వోక్తయము॥ సుదాంత్రైకవసంయసాధావృత్తిం
పరమహాఖకిత్యక్తం। నతొ గుణ్యములను చిత్తయందైన అలస్యముచేదనుట। నతవ
కి। పూర్వోక్త। ఉకయూదునట్టివైన। మొ(లు) పతితె। ఇంద్రియమనస్సులు స్వవశము
కాతపోతే। యోగసిద్ధికాదనుట। కంతో అర్థమందు నతవకి। నతకవగము। ఉకయూ
దునట్టివైన। చిత్తయందు కట్టియున్న విష్యయున్న వుంటే। అలస్యము అయు(ప)యూ
ణాశముసాగదనుట। ౨౨। తనకు చిత్తనైర్మల్యములేకపోతే యోగసిద్ధికాదు। అది। చిత్త
నైర్మల్యము। దృఢమైతే। యోగసిద్ధికి కురుసుదానికి। చిత్తనైర్మల్యానికు। ఉపాయ
ము చెప్పుచున్నాను। ౨౩। సర్వసంకల్పములను విడిచి సర్వగుణా యుత్తమ్మైనయుత్తము
నిర్మలత్వము నయుద్యమున్నది। ౨౪। విషయముపాయుం శా తితిక్షపము దతితే। చిత్త
ప్రవందు। ఆత్మప్రకాశకటుకి విషయము తానచేతుండుట। చిత్తనైర్మల్యము। ఉత్తమ
కి షణా। ఇప్పుడు చెప్పిన చిత్తనైర్మల్యము నవుతలవాదలని అర్థము। ౨౫। విసుత।
ఇటువంటి చిత్తనైర్మల్యము కలవాడు। తనయందు। ఆత్మతత్త్వమందు। తన్న। ఆ
త్మనైకత్వమునగా। నిరంజన।

B. వయా   నియతినియతా

శమసుత్తైయుం తుంటె యొగర్భుగాన్వితపదము

౪. అతులవేదాంతసా(ప్ర)మహాంబురాశి

(ద్రు)ష్ట్వపృథ్వినవనవతతిమిష్ట్వతవిస

వహాదరంబున నైతెఱగు ననుసరించు

నిర్మలాత్మత సమ్మితి నెవ్వనెపగు

౫. సర్వరత్నపూర్ణసర్వవసుంధరా

పాత్ర దానవిధియు సరియు సంగ

రాదు విశ్వవేదరాశిసారార్థ్యాత్మ

విద్యయుత్పుటకు వివేకధుర.

౬. అని యుపదేశించి యింతేని యితనివలన నిష్కృతుం డదినతంబెనఖలయు

నది గలదె. దినిన సుధృఢంబుగా నను(గ్ర)హింపవె యనుటయు నసుతం పావిత్ర

యుండగు పార్వతియు నిట్లనియె.

౭. భూతంబుల (బ్ర)సరించును

భూతాత్ముడు వానిదన విభూతినతంబు

భూతాతాహారణాంబు నిజ

దేహ్యతనయుడ దీయ వృత్తిదుర్దశబుతో

౮. అవలను నవము వెట్టు గూర్తము

నివుడింబును తెలియికతబు.

ద్వా మున(శ్రీ షణ్ముఖ)యు వివర్ణనముగా. అనిశంబుగ. అఖండతైలధారారూపంబుగా.

తను నెఱుగు -జనాదజనాల్లాత్మనా తెలతింబు జ్ఞత్వపిసర్వజ్ఞత్వాదిధర్మ పరిహార

ము చేసి. పదపదార్థములకు వికల్పము లేక తమను తెంచుకుప్పదియుతి. శమ దమాది

షట్(ప్ర)సంపత్తిచేత। నియమానుష్ఠానము సంపూర్ణముచేయుచు। చింతకుఁడైయి అయి
వుండుట। శాశ్వతపదమును (త్రి)కాలాబాధ్యమైన స్థానమును। ముముక్షువు। నిరంతర
సంచితకర్మలను వంటున్న। పుణ్య। అపరోక్షానుభూతిచేత (దు)ష్కృతములను
వంటున్న। అతడు। సాత్వికమనములోని సత్వగుణమైనటువంటి జ్ఞానమును (వస్తు)వు
ను। పరంజ్యోతిస్వరూపమును సాక్షాత్కారము (పొం)దునట్టి మనస్సును ప్రాప్తిచెందు
చుండును। అట్టి (శ్రు)తి। అనిన్నివుంటున్నది। శేషము తత్వార్థతత్వార
మధ్యమునందు వుండి దేహాదులయందు వెలుగుచుండి సాక్షీమాత్రముగా వుండుట
బంధముక్తివికల్పములుగా తెలిసివుంటున్నది। ఇట్టి తత్వార్థసంబంధము సాధన
చేసినకు తత్సంబంధము వుండదు। పురుషులు (పు)ష్కలము పొందిన అంత। (త్రో)తే।
కొంతె। (త్రి)గ్గి। తలంగి। (మ)గ్గి। మనసె। ఇంతవతి। ౨౨। ౨౮। ౨౯। జ్ఞానతంతులవృద్ధి
కార్యములను (ప్ర)సరించును (ప్ర)వర్తింపజేయును। తనకు అనుభవములు ।౬౦। అవయ
వములను। కమలములు పొందు। నిష్ఠించును। నిగుణించును

214 ము నె అనట్టులజ్ఞా

తనితలి జ్ఞానాత్మంతును
(ప్ర)వర్తినిని వర్తనములబాల్యతజేయుచు
కౌ. మహా యోగబలుండైయుటు
సాధకపోషకుఁజ్ఞాతప్పక్షిబోనర్పు
మాయుపెత్తబాపజ్ఞాతని
నితాయూభావముగునది యుకమిజనముబ్బా
గీ. గగనపవనతెజోజలత్వాగుణంబులు

సహాపేశబ్దాదితంబును శ్రోత్రముబ్బ

తంబున్నైపెల్లు విషయములయంబునం

యంత్రజంబుగ సర్వంబు నణువులనము

క॥ వినుమ్మే దింద్రియములతోను

మనంబు షష్ఠంబు సత్వతత్వము బుద్ధిం

బనుగెలువ జీవక్షేత్ర

జ్ఞుని యందష్టమ తగలుగ సుగుణాభరణా

గీ॥ తలపు మనసందు నిశ్చయము దగదెలియనగు

బుద్ధి సర్వతసాక్షిత్వము జీవలుంగ

నంతరాత్మంతు క్షేత్రజ్ఞత గగనాని

పెంపు సత్వాదిగుణములై మియుదయుత

వ్యా॥ ప్రవర్తింపజేయును। త్వ్గి... తాతోవం అనిసూత్రము। శ్రోనితి। అణువు।నిత

ర్తింపజేయుగు। ౬॥ మా యాశబలుండై మా యావ్యాప్తుడై తలవాత్మై। జూతప్ర

షిక్తేయుగు। వా యందు తెలుంతావెబతే। అది యం।వా యా సంతోషతో।జాత

లము। ౬। గగనాది పంచభూతములలెంటి గుణములు ఏవి అవి। శబ్దాదివిష

యములు యముల్న। శ్రోత్రాదీంద్రియములు జేయున్న। అనగా। శబ్దాదివిషయములు

న్న। శ్రోత్రాదీంద్రియములున్న గగనాది భూతసంభవములను బుద్ధింతేనాకుండా

అంతరాకాశమే ష్మా విపాక స్పర్శాదులు లన్న భూతసంభవములని తెలియ

వలెనని। శబ్దం శ్రోత్రం తథా బాహిత్ర యువినాకాశ సంభవం। వాల్గాశ్రిష్మాతథా

స్పర్శాది తేవాయుగు శాస్త్రయం॥ ~~[illegible]~~

~~శ్రీ: ఆత్మ ఇదమిత్థం। తత్త్వంబు। విషయాలను</~~

రూపం ఇత్యాకృతి పాత్ర(త్ర) ధా జిజ్ఞాసితి శ్రీవిధి యంతే। శీమాద్యశన సంస్థితేం గుణా
స్థితి(త్ర) మోంజ్ఞనం। (క్షు) యుం షం(ఞ) కాంశరీరం జ్ఞానమిది తె గుణా(స్త్ర) యుం
ఏతావాఽం(డి) యుక్తి(బి) మోహ వ్యాప్తి తం పాంచ ఆత్మ ఇదమిత్థం॥ తత్త్వంబు। విష
యాలను ఇం(డి) యాలను, శమము బుద్ధి। ధి। క్షమము। అదను। తన్ని జను.
౬౩। వినుము। సంబం(ధి) యుముల తన్య మనస్సు అనూది। బుద్ధియే తోది। త్రి(త్ర)
జ్ఞానము లొనినిదూహాతు। ఉ(తలపు)(సంకల్ప)ము మ। మనసందు। ము(స్సు) తెంను
జున్నది। బుద్ధి నిశ్చయాదనను చేయుచున్నది। అంతరాత్మ ఇత్యే(ఆ) జ్ఞానేన్ద్రియ
అవుచున్నది.

____

Ru. నిష్పక్షత యొక్క దక్షత యొక్క తత్త్వంబు(వ)మది
గణనన త్వర జప్త గుణములవిన
మా రీతములగు తగుట యుం(డి) యుంబు
అదరు జెందు గుటు బుద్ధిత్వ తత్త్వములు బు(త్రి).

Ku. అనఘ యుం(డి) యుంములు విషయములు మనసు
బుద్ధి యొక్క సాత్త్వ యొక్క (ర) మంబు నన మెప్పు
కాత్మ బుద్ధి యొక్క సంగ నల్పాంతరంపు
వస్తువులు బుద్ధి యున్నట విస్తరిలుట.

తu. తను నస్య యువిను జేవి తెమ్మె
తెంను జివి జివ్వాయు యు మూరు తెను నాసిక తెమ్మె

౮ స్నై తెం

ననవద్యబుద్ధి యాత్మయందు నిలుపుమురన్

తు. (ప్ర)త్తింగను మొదలు విహా

దాశరథకు(ప్ర)కుద్రద్వయంము లేకనను

వ్యా॥ బుద్ధిలు । వానివె అపు । త్త్రి(త్రి)గుణ్య(ప్ర)కాశము । సత్త్వ రజస్తమస్సత్త్వ(ప్ర)కాశంబును

ఇం । ప్రవృత్తి । సుఖము । దుఃఖము । దుంఖము । పిత్త్వము । మాంద్యము ।   మనంబ్బ

నేత । సత్త్వాది గుణాంబత్త్వములు । వాట(ప్ర)కాశ(ప్ర)కాశలున్న యుం(డి)యుంబులయొక్క

(ప్ర)కాశ(ప్ర)కాశలున్న బుద్ధికార్యములు । ఇ । అనఘా ॥ ఇం(ద్రి)యేభ్యః పరాహ్యర్థా

హ్యర్థేభ్యశ్చ పరం మనః ఇత్యాదిశ్రుత్యుక్తం । ఇం(ద్రి)యాణాం(ద్రి)యార్థేభ్యః యుం(ద్రి)యే

భ్యః తత్తంవునే ఇత్యాదిగీతాసు । తథా । విషయేం(ద్రి)యసంయోగబ్ధార్థమోరావాతి

బాధసంబంధం । తదా బహిర్వ్యాపర్యాని యమనాస్తి భావం । ఆత్మబుద్ధియనం

గనల్వాంతరంపు వస్తువులు । అనగా । ఆత్మకార్యములు ఆత్మంట యుందున్న బుద్ధిగా

నున్న(ప్ర)వర్తింపు జున్నదిగనుక । తెంపెను వాడు త్రగ్గగా ఆత్మనంటదే అనుట । బుద్ధి

రాత్మనునుత్పన్నబుద్ధిరేవాత్మనో త్రికేత్యుక్తం । ఇ । తను । బుద్ధియాత్మయంద

నిలుపుము । అనగా । అదిమ్మన సత్త్వ తేత దాను సత్త్వ । తలదివతెనేవుంచున్న వంపేం

(ద్రి)యములున్న తాన్ని । తంపేం(ద్రి)యార్థములనున్న(గ్ర)హింపును । మనుష్యులుతన

శిరస్సును విడాగా తనదేహము నరంబునక్షే(త్రి)(ప్ర)జ్ఞ నివిడాగా । వతవంతత్త్వము

లను బుద్ధియామనున్నది । యుక్తార్థ్యం పాదతల మొరవాజూర్ధ్వ ప్రపశ్యతి తత్త్వ

. . . . . . వశ్యతబుద్ధిరుత్రమేత్యుక్తం । ఇ । బుద్ధియాత్మయందనిలుపుము

215 ముూ సావధానయుంబున నిలుపుము

నేత్రత్వంబునను బుద్ధినేరపుగుణములన్

558

౭॥ తత్త్వభావమెఱిఁగి తానిం(ద్రి)యాదిక
క్రతువు వెంటఁబోక తత్స్వగతము
సుఖ్ఖాని పొందఁబోవునె దుఃఖద్వై
త్వంబు సుఖమదంబు న(ప్ర)మత్త

౮॥ జలములందని యా జలపత్త్రము సుగదు
మతిపండు మునుకత పలశిబలయు
దృష్టవిషయముల మిం యుండుదానిదిదవ
యుండు నుండు విత్యాత్మ పొందవాత్మ

౯॥ అని చెప్పి మరల యిట్లు.

౧౦॥ విను మూర్ఖ్ఖా ద్యుదంతు(వి)
జనియించఁగఁ జేసిన సృష్టిత్వముగు నాసం
జనకంబగు నది బురుషుఁడు
గనుట యెఱుఁగక తని కిది విస్తారముగలదే

వా॥ అని యీపద్యమందున్న అనువృత్తి నెయ్యవి తలపిన ది(ప్ర)తింగదు పొందలుట। ఇది
సత్త్వగుణము। దుఃఖపడుచుం। ఇది రజోగుణము। సమత్త్వముగా। జాతత్త్వముగా।
వుండుట। ఇది తమోగుణము। వా యుతత్త్వము। - - - - - - - - - - గుణములను
బుద్ధి నెరపు। (శ్రీ)ందు మీదుజే యుటకు। ౬౯। తత్త్వభావమెఱిఁగి। మహాబుద్ధులచే
న్నాయుం(ద్రి)యములచే నాత్మస్వభావముగు తెలుసుకొని। బుద్ధు తువాటిని
టపోత తత్స్వగతము సున్న ఆత్మసుఖాయుతుం దున్న పుంటే సుఖదుఃఖములు
వానిపొందవు। ౭౦। జలమందున్నంతే జలపత్త్రి నరుఁడు తే।(పు)ను నగదు। జలబాధను

పొందరు. అలాగే విషయముల యందు రాగము వృత్తాంతన యందు విషయములు
వృత్తాంతమున అత్మ జీవుడు వికారములను పొందడు. ఏవమేవ ప్రకృతిస్థో [illegible]
[illegible] అసన్నివర్తాన సర్వేషు తదంతరాత్మ అస్పృహో [illegible] త్రం [illegible]
[illegible] పాతివ్రతంగు [illegible] [illegible] [illegible] నాలుపోగు
సుఖులాగు వృత్తాంతమునా. అలాగే సత్ త్వము స్వభావము [illegible] తోజనముగా గుణ
త్రయముగు వృత్తాంతముల పాడి అనగా గుణాస్పృష్టి తా [illegible] స్వతంత్ర సత్వం
గుణాస్పృష్ట భావసత్వం

ద్వి. మా. ౯౧ ఆదివిధ సరహితుడు తను రంజను జెంది
గుణములతోతల శక్తియె తెల్లగ తెలిసి
ములతో [illegible] మునివృత్తి యగుచుండి
విరియున తాను వైరాగ్య విజయమొందు
తే. నను సంపద బాల్యమున
[illegible] ముగతు [illegible] నడచు సారముల
త్రయముల లవత్వము నిర్జ
యము సాత్వము దము మార్గమున విగలవే
తే. నను నిరతి యను సాత్విక
నము [illegible] బుధులల త్యాగాబులు బహు
యము అవిరెండు నర యనెనా
త్స్యము సాధించుట [illegible] [illegible]
వ. అనిన విని శుకుండు ధర్మంబుల తెల్లం బరంబైన ధర్మం బెరింగింపవే యనిన

యుపాత్రుల్వరా యను వారు తగు బాదరాయణుం డుపన్యాసంబు నమునివ
త్తమ సంప్రశ్నంబునకు నుత్తమ ధర్మంబు జెప్పెదనని (గ) చిత్తంబెల్లెనాతర్జింప
మని యిట్లనియె

క॥ ఎల్లకతలకువేలు వరునిం(డి) యనుముల
బాలవు(రు)లదం(తి) యనుమోతి నాగ
నవి యనుమనము నను నిన్ప్రైకా(ప్ర)భావ
వెయుండు టుత్తమతపమది యనుభ్యపాత్ర

క॥ అదిధర్మంబులకెల్లను
దుది యనుగుదర్మంబు మనసు తెలివాని దగఁ
గుది యింబడుద పోర్తధం

వా॥ సాకేపిద్యుత్ప్రీతి ఇత్యమరం। అదిస్వభావమును। పురుషుడు। ఉదాసీనుడుకా
నె.....బ్రహ్మపాతవు తుంబూవుంతగా। దాన। ఆమూలుటుపేత। అతనికి వికారము
కలదే। కాతుస్ఫురము। ౨౯। ఆది॰। పుట్టువు। నిధనం।బ్రావు। అవికారి యగుకరిని యంజ
సుత్రైన అత్మనుబెంది గుణా(త్ర) యము నవికుల కెలు(ర) ధాది షట్కవములు పాదదోషంలు। ము
నస్సు యుండ (గ)ంధిని। ముక్తిని। విరియునతు। బద్ధులుచేసి। ముమన్స్వరు డుపోత్త్ర
మును బెందును। ౨౮। శమము। బ్రహ్మకాననుమం॥ప్రస్తువు। శమవంతు నకుంజ
యూదులు వుంతవు। ౨౩। శమము న్న అత్మజ్ఞానము న్న। బుద్ధులలక్షణాంబులు।
బుద్ధలక్షణములు। బుద్ధత్ప్రీతారణాములు। ఇవి రెండున్ను ప్రశ్నయును లు(త్ర)
మపాద్యనములు। ౨౬। అనిన। బదరం బదరీవనం అయనం యస్య సః బాదరాయ
ణాం। ౨౨ ఎల్లకతలకు। అగ్నిమొట్టు పాశు యుం(రి) యనుములను ముట్టించి

వాటిని స్త్రీ మనస్సునస్సు అత్మ యుండు తూర్పు(బి) । ఉత్తమ తపము । ౧౫ ।

2/6 ముూ   గది యింపు వుముబి (త) నేవు గడు గాథ ముగా నే

ప॥ నిం(డి) ఉండుంబులేని నెంటని ళ్లు విషయు

ములకు నెల యుక యుంతంగని బుపరించి

తలపులు తీగ తెని యు(బ్రు)డు దముగ జాఠ్వ

జ్ఞాంగి ద్రుప్తుం తత్త్వ యుండు బలము గాంతు.

అ॥ ఉనివెంతి యు

చ॥ తను తుసంతుంబులే వలచిలాను వుయి మూర్తి నా నమో

రని (త్రి) యుగా నేనరదు బరంబగు తత్త్వము నైజ భంగిని

స్తను వుక సంత రాత్మ గను నైష్టిక తంగను మింతవట్లుబా

మనసి నతిగాబువా యు (త్రి) యు నేవుడు ఉంగువు బాపప్రుంజయుగ

వ॥ ఇవ్విధంబున కాంతి నొంది యుప్త్రసంభవ యుసంకల్ప కూల యు, గొల్లధవం

కయు, నిం(డి) యు గొలువా యు, ~~[illegible]~~ గావు జ్ఞుజంగి యు, దేవా త్ర కాంక్ష

యు సంసార సాగర గామిని యున్నై

వ్యా॥ అది । ఉత్తమ దర్శము । ౧౫ । ౧౦ । ౧౧ । తన । పుష్పములను । మూర్తి ప్రవున్నావైతేం అ

తుష్ట । పష్ట । అవిష్ట్యుంపేతు తుష్ట । మూర్తు । పెట్టు । నే రని(త్రి) యు । నైజభంగి ।

అనగా । తన సంబంధి అయి । చతుర్ధ్యం గత్వా త్మత్వే నాస్తురాత్మ తత్త్వము । పరం

బగు తత్త్వము । అనగా । మత్స్యం నక నైన పరమాత్మ తత్త్వముంను । తానే నరదు । తన

తుబవార్త్యప్తి కాని అంతర్ద్రష్టి తరుతమక యూతే నరదు । విన్నను వునసంతరాత్మగను ।

అంతరాత్మ అనగా । పంచవింగ కుత్తైన జీవుడు । విన్నను వున । విజ్ఞానములే తు । అంత

ర్వ్యాప్తిచేత । తనను । షడ్వింశకుడైన పరమాత్మను తానెఱుఁగును । ఏస్థితిచే । ఇంతవఱకు ।
అనగా । ఆత్మాంతరాత్మపరమాత్మలను । తనను । వేఱబుద్ధి వీడని బుద్ధ(రు) బుద్ధి
అని క్షరాక్షరపురుషోత్తములని తెలియవలసినది । పాపము । సర్వము । ఎనిమిది ।
కూడు తెన్నతోలు । మానవుడు । విడిచి(పె)యును । ఈశ్వ । శివ । పాపములను విడు
వడు । శ్రీపతి రంగడు పాపపుంజముల అనిష్టారవయితలదు । నాలుగో పాదమం
దుష్పూర యతి వృష్టిః । యథా పుష్కరపలాశే తోయమనాశ్లిష్ట మహా(దు)మం । ఆత్మ
హో నాభిజానాతి కృతం వృష్టం కృతమేఫలం । ఏవమాత్మా న జానాతి తత్త్వగమిష్యేతిత్వ
హం । అన్యోన్యాత్మాంతరాత్మాస్తి । య స్సర్వమను పశ్యతి తత్త్వతః । క । ఇట్టిధం
బున । తెరాభక్తి । సంసారసాగరగామిని అయినవృష్టి । ఉయుతి ప్రవృత్తయు
3. మూ హెరా(ప్ర)కార యగును ఏకస్వత్మలకు గతువరాని యట్లు రోచపావన త్వేతి
రంబున నుత్తరించి ·
క॥ సుతన్ వినుము(వ) సన్నా
త్తతనెంది నగా(గ) గతుతు మహావారలఝూ
నుతె అంగున నిజ్ఞాత
(ప్ర)తటింగను గెనును మందు బతి త్రొవ్వు తొత్తె
క॥ కాంత ముద శ్రు(ప్ర)వ అయుం
బంతటం తవిశ్లిష్ట మిఖ్య ము విద్యమంది
యూంతం తరణిము సాక్షిగ
నెంత యియుసం(ప్ర)త్రిన తు నిబ్రతిబుతో(ల) ·
వ॥ అని యిట్లు పదిరెండవ పరమ సంవేదితా యనంత గుప్తిష్ఠ ద్వేపాయనుండు

గృతాద్యఖిలభూతచేతస్సు త్రిగుణసంధము ప్రథమప్రత్యాదిసకలగంధవిశేషంబులా సద్వి
ద్యావిద్యావిలాసవిశేషంబులగు పాశంబులకు ఆలయులగు (గోపాలశాంభవ)
దశకంబులు

౩॥ వేదములు షడంగములును
నాదరసము గంధదివిసను సంఘజపాద
పాదములైనసంబంధ
నాదనదములై(ప్ర)శాంతి దర్శగుణములా.

౪॥ పిరులతుఫా వేరుపతదర
తెరులు వెలువరుంతు గల్లవిడివెలుపమతం
దిరమ్మైనత వెలంగల
పరిణాత పత్రుంతు సావిత్రీ ప్తామాతనపా

౫॥ బంధనములతోనెల్లబరమబంధ
నంబు గామంబు దర్శకులనుకాత్త
ఆయుర్వదిలంబు పాసి నయము ప్రాతతిరణా
పూర్ణమంతలము సుతెరాత్రి పిలువబుదనపు

౬॥ పరతత్వ్వోపాసనత
త్ప్రరత్తైసంత్మ్యణాతాము బాదతనర్త్న
బురుషుసంఘమొందు ప్రాత్థిం
బొరయుయుదప్రవృత్తతిరణాలతొందిననూత్రి

వ్యా॥ స్తుసర్వాంసాం । అవిసంత్రము । తొలిశము సుసత్త్వము తెలిపాటుబుబునవి ।

౭౮। శాంతము। చిత్త(ప్ర)సాదము। ౭౯। అ॥ పరమ సరేవేదితా। పరమబ్రహ్మ సం। ధాత్రీ
ర్ధనిర్ధనె క్ష్మిల్పత్రవ్యం॥ విదజ్ఞానె। పరమ సంవేదితా అయనం యస్పస తద్వాత్రం॥
౭౬। వేదవేదాంగము లుపదిశి సా। యజ్ఞములు చేసినా। చిత్త(ప్ర)సాదము లవినివి
బ్ర(హ్మ)హ్మణ్యముతెఱు। ౭౭। బిరులతు। యదా దా యం నబ క్షీతి యదామా స్వాన్నబ
క్షీతి। యదా నె ప్రతి నద్వేష్టి(ప్ర)జ్ఞ సంపద్భిత తదియ్యత్రం॥ అహింసపుం తపలసినది
౭౫। బంధనంబు। తామ ము పుంత తా తదు। ౭౯। పరత త్వోపాసన ము పుంతవలసినది

౨౧౭ ము॥ ౭౪. పా రి సి రి జాత ముల గంతొా
త్రిక్రము విశేషా న్విత వయుగ గను గెంను సంవి
త్పరదుం బముల సుబమ్ములు
వి రి యుదర ణో పేత దవువు వి రి బిన జ్ఞంగి నే
౭౫. తనది యుపత యొమి ధనము న (బ్ర) యువందు
నె ద్వి గుతువతుం తొ నెస గంధ్రాప్తి
యుప్త పాందులేత వెం యన్వదిబలముల
దా నిగనుట(కు) తుల తలపు గను ట॥
౭౬. పరిపాటిగ ర్త్రము తలగ
వరుస గుణా ముల త గ విష యు వర్ణ వయు పొందుం
చెర యుత యుంతె తు బ్ర(హ్మ)ణ్య ణు
జర యును మృత్యు వు ను చెర యుంజా లవు వత్సా
౭౭. ఆన ఘు దేవా వు కం చె శే శ్రైనిదవా

వా॥ ౭౮. పా రి పా రి। మూట ఘూటుత్ని। జాత వయుల (ప్ర) ణుల మొక్క గుణోత్తరము।

జననమరణాదిగుణబృందములను । అవిశేషాన్వితముగ । ఎప్పుడు సుస్థిరముతేని
శాస్త్రిగాను । వినావే । సంవిత్పరు । జ్ఞానవంతుని । సుఖదుఃఖములు విడువుము ।। అవిశే
షాశేషగాంధాని గుణాంశ । జనతోనయుగాం । సుఖేనాపాపస్యతేదుఃఖ భాస్కరేణా
తమో యద్దేత్యుక్త్రం ।। లోకసామ్యజ్ఞానముచేత తనకుదుఃఖములుపుంతదనుట ।
ఆత్మవత్సర్వభూతాని యః పశ్యతి స పశ్యతి అగతాసు ।। ౯ । తనది యనత । మనం
దారముచేత । యుద్ధనముచేత దరిద్రతు సంతోషించు చున్నాడో । యేంభోజ్యమయ ।
భోజనము చేయుచుంతా తృప్తినిపేసనో । యేంయుక్తముచే యమితకుంతానిబల
మునను యుద్ధమో । దానిగనుట । అట్లువంటి । ఆనందముకు తెలిసి తెనుంటి (శు) తుల
తలపుగనుట । (బ)ష్పావల్లియందు ఆనంద మానవాం సాబ్జి పత్ర(త) యమము స(స్ర)వాంటుట ।
ని(ష్ట) వారంభనం త్యక్త్వా (ప్ర)తిష్ఠాప్య స సర్వశః । యూమయం లజ్జ తుష్టింసాన
గతావిత్తమో స్వద్ధా ।। యేంన తృప్యతి భూంజానో యేన తృప్యతి విత్తవాన్ । యేనా
స్త్రవాబలంధత్త్రె యస్త్రంవేద స వేదవది త్యుక్త్రం ।। నిత్యానందము పుంతవలసినదనుట
౯ । పరిపాట (శ్రు)తముగా । తత్త్వాత్మానముచేత । తత్త్వముపదలు పోగా । గుణా
ములు । శే(ష)తాదం(ధి)యమములు । యుద్ధ్య । సత్వాదులు ।

B. మూ సహ(స్ర)రూపము శా(స్త్ర)త్ర సంత్రుతములు (బ)
శాంత జనములు గాంతురు సాధనముల
నాదరింపరుద్ధర్మా నంతరమున
తం బ్రిశరూపము జలము లదేవా
బొన (త్రి) యం బుద్ధ్య (బ) తబింబసిద్ధతవేలుగుం
దినయామాత్మని బరమార్థత

గను సత్త్వస్థులకు నిజము గానంగనగున్

క॥ అనఘా దివసంబు రాత్రియు

మనమున విజ్ఞానమునకు తెలియుట్లుల సతతం

బును బరను యోగము యతనూ

మునికి దివాదివేకములు తెలుపుచుండున్

క॥ తెరబాంబులు దొంతరి నని

శ్రుతిహితమున సంశయంబు గల యోగి తన

స్థిరమగు సమాధి యందు ముని

వరుడగు శాంతులు శిష్యవరులకు జెప్పున్

సీ॥ వినవెనాహిజ సంజనితంబుగా మ(రు)

మంబు(బు) మాదజలంబు దనకు

బరిశోషణంబుగ బెరుగ సజ్ఞానస్థి

తాధారతల తమ్మె యుండనూయు

బ(త్ర) సంపదయుంత బ(త్ర)తరంబు మా

నసంద్ర దృఢతను వృత్తవిహంబు

తా॥ అతన। త్రుణించగా। విషయములను పొందని బుద్ధిజ్ఞాని జరామృత్యువులు పొం దదు। విషయాసక్తి తొలగదనుట। (63) అనఘు (పూర్వ)నకు అహోరాత్రములతో నష్టసంతత యోగికి) ఆత్మదర్శన పర్యంతము శాస్త్రానుభవము వుండవలసి నది। (64) ఇనా। బుద్ధి యందు ప్రతిబింబించిన ఆత్మని మనోసత్త్వస్థులకు నిజరూప మును చూడవచ్చును। ధ్యానము వుండవలసినదనుట। (65) అనఘు। సూర్యునకు అ

హెూరా(త్రు)ములు లేనట్టి సంతత యోగికి సర్వము స్వ(బ్ర)హ్మ కారణం అవుచున్న
దీంగ సంత. వివేకావివేకములు లేకుండు. అనగా హేయోపాదేయములు వుండవ
నుట. సంతత యోగము వుండవలసినది. ఏల. కరణంబులు (ఇంద్రి)యములు.
(ప్ర)వర్తింపనీ. (ప్ర)వర్తింపకపోయినా. నేను వంటుండయున యోగికి సమాధి. చిత్తై
కా(గ్ర)త్వము. స్థిరమవుచున్నది. నేను వుండవలసినది. వేదసెన్వోపనిషత్తు తత్వం స
త్వ. సెన్వోపనిషద్వయం. దమసెన్వోపనిషద్వానందా నసెన్వోపనిషత్త్రపం. తపసెూపని
షత్వాగ స్వాగ సెన్వోపనిషత్తు బ్రం. సుఖ సెన్వోపనిషత్తు రహస్య సెన్వోపనిషత్తువు
ఇత్యుక్తం॥

218 ము॥ సంతతాబంబు నేనెతబంతెపశా~~బు~~
బంబు బరాత్మత తత్త్వసార
॥ స్ఫురణము దృష్టాలతాపరి గతము గగుచు
బెలుబంద తత్వ లములతులు బ్బులుగ తంగి
పా(ర్శ్వ)తి పతుదురు వితుపు శ(ప్ర)యము నదివి
బంతితము జేసి బుద్ధుతు దుంఖములదు ఉగు
పుష్పరము శరీరంబు బుద్ధ్యయులత త్వమిని
సర్వార్ధబంతనసమపదవి
నతము మనుంతు మనంబు శబ్దాద్యంబు
త్రైవెల్లువిషయంబు త్రైదుదగంపు
రోనిపా తార్ధంబు పా(ర్శ్వ) తొదుదుణ లగునిం(ది)
యంబులు చారజనంబులట్లు ॥౯౦॥

ర్వా వేదములు అనేపర్వము మొదలుకొని ఆయిన పదకొండు పర్వముల యందు
న్న పదకొండు బ్రహ్మదర్శనోపాయంబులు చెప్పబడ్డవి. ఏవి. విను. వేదాహం। చిత్ర
నము, కామం। కృత్యము, ప్రహారం। నిష్ఠ, అజ్ఞానం। పాదు, అసూయా, పుత్రసం
పత్తి, పేటం, ద్రిమ్మపున్నది, మానం, ఫలము, శోకం, తెమ్మలు, ఆంతాం। రవటలు,
పూర్వకర్మ, చెట్టుతోపున్నదివ, తృష్ణాం, తగెలు, ఇటువంటి కామకృత్యము పాలుబు
నం, దానికంఠ్ఞతం, ఉబ్బులు, సాంసారికులు, కిరాతులున్ను పాలుకి, అపేక్షించిన, చె
క్కిన్ని పడుదురు, త్యాగశస్త్రముచేత దానిని తెంట్ల వేయవలెనది. అనగా కామము
ను విడువవలెననునటు, నర, పురము, దేహము, బుద్ధిచేత, ఆ పురముకు ప్రభువు
శరీరంపురమిత్యాహుం స్వామినీబుద్ధిరిష్యత ఇత్యుక్తం। అనగా జీవుడు పురాధిప
తి ఆయినప్పటికిన్ని ఉదాసీనుడు కాకనే జీవుడు ఉంటున్నందున్ను అవ్యక్తాహం
కారములున్ను మహాభూతములున్ను క్రమముగా బుద్ధిమనస్సులున్ను ఇంద్రియ
ములున్ను ఆయినవి గనుక నున్ను దేహము అద్వైతారణ్యనదపుటకేత బుద్ధియంత
స్వామి అని చెప్పబడ్డది. అయి

ఉ.మా. పరగెడు రాజ్యంబు పరిత్యాగము గనుగూ
షతుత్మైన దెంశలు రజస్తమములు
గుణాంతిరికలపుల బడుబుద్ధినేరకుండి
మనసు తోతోపెళ్ల తిననుదానును మనంబు
నేతము లఛతగార్వితము జూటునేనిదుష్టు
లతగుదురు నైరాగమత్యయము వగు గురూరా.
వ. అనిచెప్పిననిచెప్పినవినిపాంతపాత్ర జంతుజీవస్థితో గార్వలంబున

శక్తిబలంబునను గలుగును

వ్యా॥ అయినప్పటికిన్ని పురుషశబ్దము జీవునకే గాని బుద్ధికి తగదు। సర్వోత్కృష్టాకార
మును పోషించు మంత్రి యొక్క ప్రతిని అందు మనస్సుండుటను। శబ్దాదులైన విషయ
ములైదున్ను తగుపురోహితార్థంబు। తగిన పురములయందు రవ్వంత తుచ్ఛస్థానము
అది రాజ్యము అనుట। మిత్రులు ఇంద్రియములు పౌరులు। ఈలాగు ప్రవర్తి
ల్లినట్టి పురరాజ్యమును జీవుడు తన రజస్తమోగుణములు చేతపట్టుకొని
మనస్సు పుడమికలు। మంత్రి అయిన మనస్సు తోడ ప్రకృతి ప్రజలైన బుద్ధిమనస్సు
గాల్చి లోపల తోడుకొనుచు తానును మనసును। అనగా రాజమంత్రులైన మ
నోబుద్ధులు। ఏతద్బలత। ఏకాగ్రత్వముచేత కార్యము జూచిన వేదోక్త
మయినట్టి కార్యము కనుక తెల్లంతి దుష్టుల తుంగుదురు। అనగా రజస్తమస్సులు
పౌరులైన ఇంద్రియములు ప్రకృతము పురరూపముతా తుంటాబ ఉంటె
న్ని విషయములు ఆవిరాజ్యమందు ప్రవర్తింపరు। అవయిన నొగుణముల
ట్లునున్నది। జ్ఞానమవ్యయము। అనగా జీవబుద్ధులు పురస్వామలుగనుక
వారికి ద్వంద్వ స్వరూపమువలన విషయవ్యాప్తితత్స్వస్వరూపాను సంధాన
ము నిర్వచకముగా అవుచున్నది। అనుట। తెలియదు। విషయంబులైదు తగుపురోహి
తార్థంబు। అని చెప్పుచున్నారు। ఆలాగు సంస్కృతమందు లేదు॥ ఇంద్రి
యాణి హి జనానాం పౌరాః ప్రత్యర్థం తు పరాకృతిః॥ అని వున్నది। పరాకృతిః। అనగా
పరరూపముగాక। పురసమీపమందు బయలు పురరాజ్యసంజ్ఞ గలపరరూ
పమనుట। ఆ తుర్యసంధమందు పురంజనోపాఖ్యానమందు।

219 శ్లో॥ ఉత్తమత్త్వాలాపతలనీతు ఆ తత్త్వంబునప్పుడుత్తైరి। నిజ పౌరాంబులకు మిత్ర—

రుండుడుసెత యుండుతే తత్తత్కృతి వల్ల తగ్గినమనది యెయున్నది. కేవలుట
గలిగెనిట్లు(బ)జలసంహారించునేర్పు తనే రింరింపక యనుట యనుచుంతతని
తిట్లనియె.

సీ॥ విమలమంతంపను తను మను జేంద్ర(దు)తాత్మజు
తాపవంబున వృత్తు తుత్తైనవగపు
గదురంగమంతి సారదుతల పూతవ
బ్రినవానగనిప విశేషజత్రి
యంతమగాసాత్త్వమునరించుతనవగ
పెఅరిగించుట యనవ్యునిస్వరంతు
గరుణాసాతవిరాసతారణా శ్రైన యూ
బ్బానిపమెక్కటిజెప్పదానితెఅగు

తే॥ దెటపడునట్లుగా బరిపాలితోత
నఖిలముననెఅరిగించెదనవహితుంత
నైతినంగళయతిగిన యర్థమునకు
జెంద్రతంబగునది గురు జూపవర్గ

వ॥ అజుతుజగంబులుసృజియింప జంతుసంతానంబులు వేరిగి సమ్మర్థంబ
ద్భితంబై యూర్పుత్తా వని యత్నైన నిర్దృపుంతుసంకటపత్తిసంహారప్రహారంబువి
బారింపదలి యుత్తంబుతార్పిదాహంబునమహదహానంతుజనియుంబుజగం
బులు దహింపంజెప్ప్రన.

హా॥ జత్రాబార్వాస్వాయమమెత జీవబుద్ధులుదహాపురమందువుంతి విషయు

ములను అనేకాజ్యములను అనుభవించినట్టి స్థితి। ఆలాగుతాతకాలేదేవాను
అనేపురము కిందరాజ్యమేవుం తదుగనుక విషయంబుత్తైదుదగుపురోవివాతా
ర్థంబు। అనిపదువవలసినది। గాని। పురోహితవర్గంబు అనకూతదు। ౯౯। అవి
పిత యుండు ప్రజ్ఞవు। ౨౦౦। విసుము। ఆ కంఠసును శత్రువులను తంపించె
యున్నిటివి హతసుట। అతనితెదుతు హాకి అనేకులకలహాతు। అలక్షాతద్వైషమో
గముచేత। యుద్ధప్రయాగింతి పరిహాదదర్శ్మజవినాలదదివుత్రం। ౨౦౧।
అఖుడు। ఈర్ష్యోపాతని యుద్ధైన। అతివృద్ధచేత యిబిబు గాభుంచె। ౨౨।
(త్రి) నయనుడు.

B. వయా ౧౮। (త్రి) నయనుడు తపి యాతనిదర్శ్నిసాత
హాతిలింగె ఆరింబి యుయున్ని యుతిపె
నపుడుపుట్టైద దేయుం(డి) యు(త్ర)జనుక
సైతన్యంగనరత్న్త్రియుజ్ఞ లాంగి.

వ౧ పుట్టిదత్రిగాభి వయుఖిప్పేహావంగని కవుల జపుంతువిలుబిప్పృత్స్నివ
(ప్ర)జల(ప్ర)బల, దుర్బలభేదంబుతేకసంహరింప్తమునుట యునశ్ర్వి [illegible] తవనలు
గన్నిరైలుతనకుష్ణవింబికూ(ల)రతర్నంబుసె యుదునే. ధర్మతార్యంబునతుబనుపు
మనివలతినయన్ని(త్రు) బింధువులు దేవ యిటంబట్టి యుద్ధపుతప్పుద్ది యుతెూ
నది యుపనిగామద యింబినదానపు. నపు(ప్ర)జా సంహారంబుసె యుపల యుయిన
నవుతు నబ్బిలగాలదూలు తేగె యుజెూతె గంపంబుసెందుచు.
౧౦ మనంబుల హరించి బాంధవ
జనముల శోకంబు జూతజాలుదునె తపం

బునేతే నెదసద యంబుగ

నసుఖ్యస యంంగనల యునని(వ)నావ

వు॥ దానికినరవింద సంజఫుం డు మందస్మితంబు తెరానభ్లలగు జంతుసంవారంబు

నకవశ్రేతత్త్వంబు దానిజే యమిసుఖ్య యుద్ధంబని నిఫ్లుంధింబునసారతుంతి

యుగ్మాటిపదంపతి యల్లానసురిగధేసు తా(గ)మంబునకరిగ యుత్వంతదిశ్యుతాలం

బుతవంబుజే శితౌశికి గంగనంద యునసు నదులత్తుం బెూయు

శ్వా పవూనపదము తాదుగనంతనతా రా నతుమూర్ధగ్నత్వేశురాతదు।శవుతు।తిరి

త్రుసన్యునిపెస।(బ్రు)ష్మత నతూప(వ) తారమునెవ్వి అన్నినివవసంహారింపేను।అ

వుతు(బ్ర)హ్మతు వతమి న్నదివుత్రినది।౩।వుత్రి।మృత్యుశ।మృత్యువూ।అనిన్దహతా

రాంత సంబుద్ధివుంబున్నది।వనట।దుం॥ బుముపే తదూయుట।దూసి లయుండు।

౮।౫।దానికి।అత్లెలగు।నవుతూరినట్లు యెయు తవునున్నది।౬౦ంజుతు అతువుత్రిం

వెబతిటవ్వా।దానిజే యమిసువ్వే యుద్ధంబు।అల్లానసురికి(బ్ర)హ్మామూతకుం

తా వెల్లగాతెలలగ॥ ౬।౩।౫॥

220 వూ వాయు వావారంబుగానతిదుష్కర(వ)తంబు లపేతవర్ణంబుతారిబు వావుగి

రిగిబుశంబునకుంజనిచతురానన(వ్రు)తితరంబగు నిష్ఠాతినయంబు సునియ

వంబుదాల యుంతనద్ధవుంతు.

తు॥ సన్నిధి వెసి తవవువెంబు

మన్న(బ్ర)యూజనవు గలదె యుతుగువు బు(త్రీ)

యున్ననరణాంబువెతెద

నన్నద యుంగావ్వమాని వెంసాతి యుతనితొూ

వ॥ అని యమ్మహాత్ముండు

గీ॥ ప్రజలహారి యుంచున దినేశు బలవదక్ష

ముసుమొంతెడగ జేసి నెల్లభంగి

నాదరింపనవలయు మత్పార్శ్వసంబు

జన్మమునజే యయుబొప్పుడు బక్షనయుగ

వ॥ మఱి యయుదెంతప్రవేశంబు జెప్పెదన యుత్ర జలంబు లేనం జలతృటంబు నబట్టి
తెరుంగుదుగాదే. యవి నానావ్యాధి రూపంబులమానవుల బాధించు. గావు తెలి
ధంబులుసు వానితిడోడుపడవారు కానన తెగుదురు నవ్వనిమిత్తమాత్రంబంతి
యుత్తరంబు లప్పెడి.

గీ॥ పురుషుతును సంగనయును సపుంసతుండు

నగుడు బుత్రతపురుషుని సంగనమున

పుంసతుని జంపు వేళల మొందతుండు

బాపమును నిదిదర్శిత్వపరగునను.

వ్యా॥ ప్రజల। హారి యుంచునది। జంపేటని। అశేషు। జంపుట। దనినెల్లభంగి నాదరింపవల
యు। అనగా। వారణాకృత్యము। కృత్తిని పుట్టింబ। తద్వారమునా జఆపించుట
తొంత్రపిద్ధము గనుక ఇది మాన వలపి నపని కాదు। వ। మఱి యయుదెంత ప్రవేశంబు జె
ప్పెద। అనగా నేను అదుదానిని। నాపే తులారా జంపతేను। అ॥ అనవద్య। నేను ఊపా
యము చెప్పు తాను అనుట। న అప్రు బిందువులు రోగములు అపుమున్నది। కావు
కుత్రధములకు రోగములకు తెలా డుకతును। ప్రజలు దానిచే తానే తెగుదురు।
నవ్వని మిత్తమాత్రమంతి యు। వృత్తు పుపంపు జస్సది। అనుటమాత్రమదే।

574

వరములు నర్తానీకు యిమ్మని యన్నాను.

టీ. మూ. వ॥ అనిపలుకుటుయమునఁ బాపాలంతిపాపంబునకుఁ బెలయి యమునప్రదిశంట్లుదనాత
యునంతలం ఫుదెాయ ప్రజాసంహారంబుసేయు నధికారంబు పూనినమృత్యుదేవత
బ్రహ్మపహారిణి యగుట బత్రిణీజాలంబు దేహంబులఁ బాసి దేహాది భావంబులఁ బొం
దుచుమఱుగత పంసుష్ప త్వంబు నొందుచుండు.

గీ॥ జీవనాదుండు జీవుడుధ్యాన తత్ప
రస్వతేజాము యగుచు బద్ధత్వాఖ్యయెతలు
మనపజేయు పంగనెంత యయుందు వసుటమగుత
నరుగుదెంచుట వింతగాదనికెంద.

వ॥ అనిన దెల్ల యమునఁ దనివింటంనా తత్త్వంబెంతా తెలియుత నగుటనప్పుడు తిరస్కృ
నితిరిత్త్వహాయె. సతీయుపాఖ్యానంబున నామసంబు బరిజ్ఞాతంబయ్యె

తే॥ అనిపలితియధిరకుంత
తన యమ్మగ్రజు తిట్టులను బాటమను తోస
జ్ఞానతత్త్వానిధర్మయునతుదు
మనము న్ఫూర్తి ఆయునది యంతమాన్యంబగునె

వ॥ ధర్మంబు తెలంగట్ల దని నిరూపించెను ముగ్గురుపాంపువము.

వ్యా॥ అని. అప్పాలతి। కావ జీవుముచేత సంహారాధికారంబుపూనిన। బంపుటతంపె
ప్పుతెన్న ప్రీత। మృత్యుదేవతబ్రహ్మపహారిణియగుట। మృత్యువు అంద
రిపత్రిణములు హరించుచుండగా। సమస్తపత్రిణులు దేహములనంతదల। పుణ్య
విశేషముచేత దేహాదిభావములనుపొందుచున్న। పుణ్యాత్మయముచేత తిరిగి

మనుష్యత్వంబు। అనగా మనుష్యాదిజాతులను పొందుచుండు యుధిష్ఠి
రప్రశ్నకుత్తరము చెప్పుచున్నది। ఆత్మయొ జీవునకు పుణ్యపాపములతో నవియ
పోయెను సత్త్వాతలదా అంటే జీవుడంవా యశరీరుడుగనుక అతనికి రాకపోకల
ను గురించి అదృష్టము లేదని చెప్పుచున్నాడు। శ్రీమనాదుండు। శ్రీషణాద్యుపితలవా
డు। శ్రీయంతరుడు। మహాబలుడు। మహాభుడు। పంచప్రాణాయశరీరుడు
దేహమందు

---

౨౩ మూ. సీ॥ అనుట యునత తత్త్వని మొవేదంబుల
మాది జన్మత్రయ దృఢస్మృతియు సమ్య
గాహారమును రుచిరాతారములు ధర్మ
మునకు నెందు అబుద్ధజనముల కర్మ
మగు జీవుత్వాకారమం(ర) యునను బాధ
దక్షు యు మొంతి యుధనము గూర్చు
తెల్లపాపములకు నెకుత్తు మొంతమి
పరుల సొమ్ముల తాన పడమిసర్వ
గీ॥ ధర్మములకు నధిక తరములు విధివిహి
తంబుగాని యట్టి ధర్మమనఘ
చెపుట నితిన విత్తునాత్మునిరూపించి
వే యుని పాపములను జెందుసుజనము
వ॥ ధర్మంబుతెలంగు సంక్షేపంబు. ధర్మంబులు బహువిధంబులల్లెనా పునధర్మ
స్వరూపంబు నర తలావంలకంబుగా బలతెద నాకర్ణింపుము.

త॥ పరతత్త్వమని యెంచకున్న

నరవర యత్ర్రి యంముదన మునమున కున గుదా

సెరులతు నదిసె యంతు నిరి

బరాయణాము బరమధర్మపరులతు వెల్లన్

వ॥ అని చెంతియు

త॥ పరతత్త్వమని యెంచకున్న

నరవర సంపత్తి దనమునంబున తగుదా

సెంరులతు నదిసె యంగనంటు

బరాయణాము బరమ ధర్మపథము నెరెల్లన్

వ॥ అని చెప్పిన శ్రీ భుత్రైతా శతుభ్రాకుల్లాసాంత వాగ్గ్బుంతు ధర్మస్వరూప

నిరూపణాంబంత యెప్పునే యుని

వ్యా॥ ప్రశ్నోయం। పేతనింప జేసెనె అతుస్పదివాము కదలచెలి వితెలి తుస్మృతు బుధ

అలనితిరా తపోకలసుంగుర్విఠంతలెదు। వా యుక్తి విరాత్రి వమాదోవు. – జాస్ప

సర్వేషాం చెతు గిసాం చెతు కాబ్జాతం। నానా వృత్తిర్ధర్మాణాం దపాశైదెతత్త్వాద్వాయుక్తి

వదేవ్యావిశిష్ట ఇతి। ౧౩। అని। తెల్లుయు। అబ్బుమున్న వధ్తాలవుంధు। అన్నినితి

అవినుట। రిత్త్వో యె। రిత్రమ్మైనవి। ౧౫।౧౨।౧౬। అనుట యుపిదములు స్మృతులు

నిష్ఠాహారము। ధనము। ఈనా లుగుస్మృ ధర్మరూపములని చెప్పుచున్నారు॥ సదాచారం

స్మృతిర్వేదాః త్రివిధం ధర్మలక్షణం। చతుర్థమర్థమిత్యాహుః కవయో ధర్మలక్షణా

మిత్యుక్తం। ఆలాగు ధనముస్మృ ధర్మలక్షణాము అనిపున్నప్పుడు తిన్ని। న్యాయములతో

న్ని। యెంతిన్ని తెలివి నధనము గెంపు పాపము। యెంతమున్ని। ఆపదతమిన్ని సెప్పు ధర్మము.

విధివిహితముగాని ధర్మము అనగా దంభార్థమైన ధర్మము। ఈ షట్త్రింశత్తత్త్వజ
ముగా తెలుసుకొని చేయు। న్యాయముగా చేయుగా। ౧౬।౧౮। ఇతరులు తనయెడల
తే తనకు(ట్టి) యుము కాదో అది తాను ఇతరులకు చేయకునికి ఉత్తమధర్మము।
౧౯।౨౦.

---

౩. మహా. యుంఖి వర్ణించు యోగ(క) మంబునకు నేమిని యుధిష్ఠిరుని కానవ్వదలంపవలయునదు. వ
లువని యుట్టిదదుగ తెలిసి తెలుసుకొన్న వల యునది యుధిష్ఠిరునకు గాక యుతిగిన
దానిని యుధిష్ఠిరుని యడుగగ. కృపనాదరింపుము. సమ్యగాచారంబు ధర్మ(ప్ర)
కారంబు నిర్దేశించెను. యుక్తవూచార(ప్ర)కారంబు అరింపవే యునంటు యునన
మ్మనుజలతితెనమ్మ హేత్వడిట్లనెను.

గీ॥ వేదమార్గముల జెప్పు వివిధగతుల
    సతతహోత్రములగునట్టి యాచారమరయు
    నవప్పవేరెంతుగలదె మహాత్మ తెల్పి
    యోచరించు రీతిని జేయుంగవలయు

వ॥ అనిన ధర్మజునకు జాజలి యనుమునికి తులాధారుడను వణిగ్వరు
నితో సంవాదంబు గలిగెను అది యితిహాసరూపంబున జెల్లెను తద్విషయం
బై యుండు దానిం జెప్పెద నాకర్ణింపుము.

సీ॥ జలనంబుతో జాజలి తపోనిష్ఠనా
                సనుడై యున్న బ్రతుకులు గూడు
    గావించె దక్షప్రతంబున నమ్మిధు
                నము గారణామునగ సంతతము లింగలిగి

పిల్లలైవచ్చెంబ మొత్తాలనే యాగెంప

నరుగు జువ్వలలుచు నవి యును నవి యును

నన్నాట.

వ్యా॥ బిరులు యెవింపెసిత తనకు(త్రి)యుదేగా అది తాను బిరులతుంటే యుంట ఉత్తమధ
ర్మము౹ ౧౹ అని౹ ఉత్తమాచారం బెల్లించంబటె౹ అనగా బక్కద్రవ్యము అందరికిన్ని
ఇష్టము కాదు౹ దేశకాలాదులచేత ధర్మానకు భేదము వచ్చుచున్నది౹ బక్కత్రిసిద్ధము
ము గా వుంతదను ట౹ ౨౹ వేదము౹ ఆచారములను చెప్పుచున్నది౹ అది అందరికిన్ని
యిష్టము౹ అంతకంటె వేరే యేమి వున్నది౹ ఆయనప్పుటకిన్ని శిష్టాచారము తత్త్వము
౩౹ అని౹ జాబాలతే౹ జాబాల్యం జీరకాం లయంతె క్షత్రియంతే అనేనతి జాబాలం౹
జీరకాజీరకాయో జాబాలికనో త్సవరం౹ జీలకల్లుతినే వాడు౹ తులాంధారయుతతి
తులాధారం౹ తెలుసుపల్లె వాడు ౨౹ బలనంబు౹ పిట్టకలు౹ కలవింకము౹
కూతటం ముంగిపిట్టలు అన్నిచెప్పవచ్చును౹ గూడు౹ తులా యుము ను౹ తుళంగన
కు నా కాలుక్తం

౨౨౨ మ॥ వసి యింప నతుద యూబత్తై

వాని జెూపత యుంతి వత్సాలనదు

గీ॥ ని యుంత తెదమెట్టి యాధర్మనిష్ఠ జెంపు

గలదె యునుట యుమెుప్పిన వాకానవా ని

ధర్మపరుత్వైన యుత్తులాధారుతింత

యూతతి ట్లాతనేలని యుద్యతముంగ

తు॥ అట్లుమొఱిసినవిన్ని వెలుగుపడి యుతంతు తులాధారం గానవల యునని

తలంచిన దులాధారుండు వారణాశి నున్నాతని వాత్సల్యంబున నంబరంబున వెతెం
చిన నమ్మునిఁ బనుపు మత్సరత్వరహితుండు గుణమున్నప్పుడంబు నతుం డెటయు జన
సంతూష్ణీవామిత్వంబున బ్రవర్తిల్లు నతనింగాంచిన నతండు నవయుతు నతార్తం
బాదరింపు చుట్లనియె.

గీ. పిబ్రతిలు గగా నుత్తరమున బెట్టు లారు
బిల్లలును సంబిలోలవర్తిల్లు మంత
చిత్రవిత్తృతితేతకట్టులూని యుద గను
తపము సంభావనీయు వర్తనుతదవు

వ. అనిన దిలియు బోధంబున తెప్పెరు వందుచు విప్రోత్తముండు నవ్వణిక్స
త్తముంబున నందుదిత్వ్యేధంబు. ధర్మంబుని విశేషంబు గలదెనన వృత్తు నతండ
తని కిట్లనియె.

సీ. వెలుబుట నమ్ము టసెల యుదుతంపన
నర్ఘలాభంబు సేనను భవింతు
సరిసిద్ధిసిద్ధులు సమ లోష్టశాంచన
మ్మె యుండు మనసు నిందాభిసంతులు
శాంప ఆయునాత్మ ప్రశంస యుతెదుబ్బా
తంబుల యుందెల్లద యుష్ణుటల్ల
నభయుదత్తి కాయుగుసంబలతనత్వియా
గముపెల్లగారె బోగము నయశము

గీ. నెవ్వరికి కేమలు జెపిన నింత చెసి

సాధనము బంధ్ధము మంత్ర మెన్నతు సాతు

గలుగదే మింటి నేనియు

వ్యా॥ శిరసి చక్రం తు ఠ త్ర్యస్త్రం (సంభావ్య) చటతా సన్యార్త్వి జాజి లక్ష్మణ తాం వర ఇతి మొత్రం। ఎఆగెంన। చక్రస్థ్య ముతెం అతు। చేరాపత। తోలత। వేశ్రసె। షతతే। ౨౫। అట్లు పార శాంశి। తాశపురమందు। ముత్సర చ ఠ తుంతగుబు। నాకంచెతపస్సు కలపాతు తేదని గర్వ లుగుబు। ౨౬। ౨౭। ౨౮। వేలుబట। తెనుటయుందు। అ ష్నుట యుందుష్ను। వంచనతదు। తోష్మము। చెత్త। కలపు। కొరతు। బల్లమి। అక్షర

ర. ము కలపు సెంల్లి

మి యము నబ్బిద్దుని త్ర్యమింత యయుమా త్రా

౩॥ తొరతం చెల్లమనేజ

తల తారవము గాగ జూతు నట్లు గంట మసం

చె తార్యం బులదగులదు

సొత నదదభాం బు బందు గుణా పెయినరం గాక్

౪॥ అనిన విని జాజి లదు లాధ్ధా రునత్తిట్ల నిచె.

౫॥ తపములును యజ్ఞములు నవు దశ్యములు గ

బలుతెమ్మె తివి యార్య సంభావనయు

పరము లగు తర్కముల తొరన బరిగ రొంత

బతవ తోమెద శాస్త్ర తత్వరులవేత

౬॥ అనవు తు నా తతిట్ల నుకహం కృతి యుక్తము గా మసం(శ్రి)తం

బు నునగు నేని యుష్టోతపముకు కలతాం త్ర్యమెనర్పు యజ్ఞ మయిక్

ఘనతరయోగవృత్తి యను కాన్పు నొసంగ్రదు దేవతోటి గా
ననగు గతాగతంబు భ్రమణంబులు నడలుగాతమేలుత

గీ॥ నిత్యతృప్తులైన సత్యయజ్ఞమెంత
దేవతలు నధిక తృప్తులగుదు
రమరతృప్తిపలసనత్యయాగంబు
సంఘటిల్లు జాతిసంయమీంద్ర

గీ॥ అనిన బాబాల యుల్లిఁ నసఘునిక్ష
గత్యము దుగనింతె యదిగారణంబు
మాతనే అడిగింపుమనుట యుమపీలతోడ్చు
తగుతులాధారు తిల్లి మంగతరితోడ

క॥ కర్మారామం బుసంతత
ధర్మ సజ్జతం

వ్యా॥ తెకంతుట। నిత్యత్వ। నిజము। ...। యోగంబు। ఉత్తరపురూపముగాజూయుడు। తో
తనదంబద్ధ।౦।3౦।3౧। తల్లా యజ్ఞములను దర్మములసంగాబలుతకైతిని। తృప్తమై
నతర్క మూలములతోవెళింపబడవా। 3౨। అనవుడు। అహంకారకారు యుక్తమైన
తపస్సునష్టఫలాకాంక్షా యుక్తమైన యజ్ఞము। యోగవృత్తితలదు అనేనూప
చేత। . . . . వెంపక తపోవృటచేత। యూరా యూతము అగుడు।
అటువంటి తిప్పటిలు। కడులుగాతమేలుత॥ 33। నిత్యతృప్తులైన। ఫలకాంక్షలేని।
సత్యయజ్ఞమువలన। దేవతలు తృప్తులగుచున్నారు। 3౪। అనిన। నీవుతర్మముదు
గతికి కారణమువాకు చెప్పుము। అని తన యుందుబహుమానము మున్నది। ఇదేమట్లు।

రమసంటి । ౩౨। తర్వారాముతు । తోరితతెతకర్పసిదర్శ

223 వయా దైఱుంసంగ తాలిష్ణవంతి

శిష్టులు తగువారికిని
పుష్టిగా చిందవిడ్డి గలుగువయి దండా
౧॥ నగముతెల్ల బుద్ధికి నేతవుల నదుతెల్ల
బుద్ధిదులవినుము జూసంరాగ
గర్భిఱు తలుపుంబ తర్వమవునే జాలు
సాత్త్వ తర్వమెయు గుసతలుపునతు
౨॥ తార బాముల వల నగృత
పెరరం బెంష్టైన తర్శమంబ తగతితెం
కార బాతెంతర్శకృ
పెరబ్బు(తి) ఱుల ఱుట్లుల నప్పు బెరితా
వు॥ అనిపెప్పి ఱుంత్ర్గులు వతా
౩॥ వినుమంబ వారిపెద్దె
నసునితరులపె తపెనిసా బొ ఆరిగనయా
ఱునం పెప్పు డు మె తొ ఱుగు
నను వణానము పావు దమె వుపాదర్శనిధి
వు॥ అప్పనిమనపె తనయుమొన్తి దం(తి) రూతె బెనిబనము ఆగనితూనరుగుదెం
బతెరం బుచత్రుత్రుజ దలజెరుంవ బొల ఱయునిప్పులు గులబులుబ నతెరంబులధ్రరి
ఱుగెబ ఱుయుపలాలు(పు)మా ఱుసుట ఱయుజాజిలవారి బలయెన నవిదిని.

నిలిచి యంతని తోనిట్లని యెం

జు॥ ఏమని వరధర్మదేవత మమునే బనుపన్నిసునా రపుంగవ

వ్యా॥ యముకుత్రై యెవ్వరితోటి సంగముతో తనిమ్మలు తైనివాని తన్నైమ్మర్మ్య వయుతలచు

౩౬। నగమము లు నెట్లున్న। నదం లున్న। యూరెంతున్న। అతలుషము [illegible] ర్థమము

అయిన ఆత్మతత్త్వమును యెంతిగి జనిజిజ్ఞాసునకు పుణ్యముతోనే అపునున్నది।

అనగా।సర్వ(ప్ర)పంచమున్న పుణ్యరూపమే అపునున్నదనుట।౩౭। కారణముల

వలన(ఫలాభిసంధి చేతను। పా(ప)రబ్ధమైన యజ్ఞాదికర్మము ముక్తికారణమవు

నున్నది। కర్తవ్య పారబ్ధ(త్రి)యులవలెనే ఇదియూకు కర్తవ్యము అనవిధి చేతచేసిన

కర్మమువలెనే అనిపూర్వాత్మ్యయము। నిష్కామకృతకర్మము ముక్తికారణముగా

ని।సకామకర్మము ముక్తి(ప్ర)దము కాదనుట। ౩౮।౩౯। విను।పొద్దువు లవితనైనా।అని

ధువులవి తనైనా నే చెప్పిన మార్గము వంటిదో కాదో। అనే సంశయము పోగొట్టు

తుందామా।౪౦। అప్పుడి। మనదే ట యమ తెవ్విరి [illegible] వ్వరినిట్లు.

సీ. మహా॥ చ్చిన జటసంఘమే ముని నుచెప్పెద మీసంగలంతె బోరితం

బనుని విముత్సరంబు గల యుట్లేమనంబున బుట్టు పాంసవ

ననజనియించు పంచాంతి జనంబు విముత్సరమ్మునేమలగుట

గీ॥ స్వర్గసద్ధర్మమునకు సాధని సుధర్మ

సాగము నిచేత నరుదు విదష్టభావ

మొందుగా పునసంస్పర్శయందు గవలయు

నిర్మల(స)ర్మధైర్యమిని నిపుణుడనఘ

త॥ (శు)ద్ధబుద్ధి తన యమసాత్విక

బోద్ధవ్యావ్యాప్తి శుభకము నొనరించుమన
శ్శుద్ధి స్వరూపదాని
బుద్ధ్యర్థము వాటించు జూపె పురుషాత్మతగాన్

తే॥ అమరులు విబుల(శ్ర)ద్ధా
సమేతములు గాని తాపసత్వము(గ) తుమ
త్త్వము గ్రైకొనగాసువిశే
షము గలుగ నొనర్చునది (బ) శస్త్రంబన ఘా

తే॥ విశంవము నివరవాగ్వ్యాప్తి త్రయము
వంశం(ప్ర)వర్తనముగా వంశుహా త(శ్ర)ద్ధా
ధన సంపద(శ్ర)ద్ధ యమునం
జనునది జీవాత్మ సం(స)పన్న తపంబిద్ది.

వ్యా॥ అతిశేషణిత దనుబొంగరల। ఆకాశమందు।శం।మునివర। ఈసు గలంతతె బొరి తంబును నివి। ఈ ర్వ్యాప్తి మనస్సంశుద్ధ తలపోదులు। అవ్వద్వ్యాప్తి యుగలమనస్సు యందుప్పుట్టు చున్నవి। వీటివల్లను। పాంసపుట్టుచున్నది। బుషులకుమత్సర ముతోడదు।శ్ర।స్పర్థ।మత్సరము।దానినిసత్త్వశ్ర(శ్ర)ద్ధచేత విడువవలెనది। శం।శ్రద్ధ। బుద్ధితన యు। సాత్త్వికత। క్షమించుచున్న సంబుద్ధులు। బోద్ధవ్యములయొ త్తవ్యాప్తిచేత।శుభమునుచేయును। శ్రద్ధావంతులకు తెలియుతగనదితెలి యుచున్నవి। శ్రద్ధ అనగా। మనశ్శుద్ధిరూపమైనది। పురుషాత్మకగాన్।పురుషస్వ భావమును గాదు।శం। అమరులు। శ్రద్ధతోని తపోయుక్తములనియెదరు. అన్నిలత పోయుక్తములను(గ)వించరున్న। శ్రద్ధావిశేషము పుంచెను

ప్రయుక్తారు। శా। ౪౫। ౧౭। వా జ్ఞానసుప్తులకు శ్రద్ధగాడు మర్యాదా। శ్రద్ధ అనేది। జీవుని

224 మా। పంక్తి యమునిట్లను బ్రహ్మాగతమునకు పాత్రంబులౌనట్లింపుము

తే॥ యాగంబునందు శ్రద్ధా

భోగములగల యజ్ఞము శ్రద్ధయె సకలంబు

ద్భాగము సంపదలు వెలు

గాగను తంత్రినిరూపతతనమునవలు

కం॥ విని యజ్ఞము శ్రద్ధయుతుల

వనియెడి గలవాడు గౌరవశ్రేష్ఠుండా

తని యుక్తయు భోజ్యతరం

బని నిర్ణయించె నెల్ల యమునలు వినగా

సీ॥ వారత వత్తి ~~[illegible]~~ క్రతువందెరవారిసదానకలిసె

ప్రేరితి జేయుసరూపతద్ధ్రువంబుగ తెరాభగుణాంబువట్టి

స్పారతనుంతు వేదవిదు సామ్యముజేర్చి రమణ్యులందున

ప్రేరజసాతదానియుగుపా। తడితుంతని మెండెనా విర్తిదికి

గీ॥ దానగుణముశ్రద్ధతోని వానికిడు

గాని యున్నిధమునగముల జెప్పుదు

నిన్ని యుంచెనప్పు నిక్కల శ్రద్ధాబి

పూతమంతి గమ్యుబు ప్రాపెరత.

ప్రశ్నసద్భావముగదా। ౧౬। ౧౭। యాగంబు। నుబెర శ్రద్ధధానస్పశ్రద్ధధానస్వభా

వాం। దేవా చిత్తముమనంతసదృశం యజ్ఞతర్పణా। ఇత్యుక్తం। యాయజ్ఞే

ధనము న్న యాగమందు తుల్యమనుట। ౪౫। విని శ్రద్ధమింత్రి త్రిష్ఠాపన త్వసదిగ
నంత అదితలవాని అన్నము పవిత్రము అని అటు తుచెప్పెను। శ్రద్ధాన్నే [illegible] పూతం
పదా నస్యేస్య హత వుశ్రద్ధయే తరతి। ఇతిస్మృతిః ౪౬। వారత। అపద్యర్థ్యము గాతుం
తా చెప్పుదున్న అనుట। వత్యత్రిబ్రు। నూ లోతి పెుకటు చెప్పు నవత్యత్రి బదులు రఘ
బ్రు। దానివల్లను జీవించే దానశీలు నిస్ర। ఐస్మ రతిస్ర। నే యసూపత। పిష్టత్రద్ర వము
గా। అవిస్రస్రయుగా। లో భ్రమంత అగిపున్నాదబ్జు నున్న తుల్యముగా దేవతలు చెప్పి
ర। దాని। దానశీలుడు అదితు తని ప్రవృ చెప్పెను॥ పెూ(త్రి) యు స్వతదర్య స్వదాన్ష
చెవారుద్ధిషుం। మోపూంసిత్వా... యాదేశ పాస్స్యమ మన్నమ తల్పయుక్। త్రుజాపతిస్తా
నుపాపవిషమంత్రుత మిత్స్యత। జూన్యమన్నం పదా స్యస్య తదర్య స్య నవార్ధామిత్యు
క్తం। ౫౦

శి.మూ గీ॥ వినుము శ్రద్ధగలుగు మనుజుతుహోవంబు
దెలగదెుశ్రద్ధ నేరు దోలు తిగ్గ
నూత్న వెరవు గల్గు మరణంబు ఖాత్సన
గానవేలు శ్రద్ధధాను తగుట

వ॥ అనవెంతి యు

గీ॥ మత్సరాది చిత్తమలాన్వయులు శ్రద్ధ
గలమనంబు నందునిలువనేర
వనిదెరి యుల్లు లనిమెు జాజలదులా
ధారుతెూత నిమ్ము తగా రవే। దతి

తే॥ వమునులు శలనదర్శించె

విన తుండుండు చేసి యిట్లు విధముగ లాగిన
తన స్వార్థ వాక్యంబుల
మనంబు దెలిపెందె శాంతము లొనగెడ నింతనె
అనిన సఖ నందింబె తులాధారుండు
తే॥ తన తన తెలుపు నగ ... ర్యం
బను క్షితంబైన తుల యునపు నిపుత్రం
గని శ్రద్ధ గూర్చి గానె
ర్పైన యుంగా వల యును దానినెద యుందుండనె
క॥ అట్టి తాత యుని (ప్రి)యుంబు మొవతెన్ని
బ్రాజలి యుసు జనిలొ రాజవర్య
యుపాప రంబు తెసతవెసగ సౌఖ్యముదలా
ధారుడుసు సముత్తత్వమొందె
క॥ ఆవణి జుదర్శిష్ఠి
దేవతలును వెంబు స్వస్థ దెల యుబలతెన
వివాత్యములన్నింటను

వ్యా॥ దాన గుణాము। శ్రద్ధతేని వానికి లేదు గాన। అజగా। శ్రద్ధ గుణాము సుప్రదాత
అన్నము పవిత్రము అని అన్నాడు। అదిగను తనవు శ్రద్ధావంతుండవు గమ్ము। ౫౦। వి
సుము। తోలు తిన్నగూర్చి। తూనము పదిలి తెంబుతు। ౫౧।౫౨। ము త్స్రాది మిత్ర
దోషములు శ్రద్ధావంతుని యందు వుండవు। తెరి। తెలవినిపొంది। నిజ్కృతి।
విన యము చేత। ౫౪।౫౫।౫౬। తన తన తెరంభున। ... వంత వం స్వార్థ ...

షేత। తపిషకర్మమునేవంతెశ। నివృత్తిమార్గము గని దాని యందు శ్రద్ధ గలిగె ఆ
శ్రద్ధాతిశయమును మనస్సు యందుం పుంచవలసినది। ఇదే వృత్తమాహారమునకు।
౩౩। ఉత్తమాధికారయని। అంగీకారమని। జాబాలయుసూజని మొరాజవర్ణ(లోనిపా)
స యంత్రిపేత। జాబాల ఆనిపాత్రము తెల్పుబడ్డది। ఇహపరంబులు ఇహపరముల
యందు.

225 మూ భారంబులవరాబి తస ఉవాపుమువతా

వ॥ అనిచెప్పిన ప్రపంచంబునందు

క॥ సుకసరిదాత్మునితోగుంచు
నరపాలోత్తము తునిన యునప్రుం తగుచుండ్
జిరమోతార్థ సమాప్త్ము
చిరకాల యునదిగలం జాజీత్వమునవుదుండ్

వ॥ అతత తనిత్రిట్లని చెం.

క॥ త్వరితముసే యుత తార్థము
జిరంతన రమర్ణనము నశ్రీపి మొనర్పం
ధరవాశ్వరిలేనా యునతతు
బురుషుతు సిద్ధియుం నుపానిచెందు దృఢమునాన్

క॥ తాల ఋుజనముల యందుల
తెలి యుగత యుత్మశారిరాదను జాత్వం
బాలస్వంబది యునిదిరా
పాలొనవరాషరిం తురదిమతి యుగవే

వ॥ అని చెప్పి వెండియు నిట్లను. నీ యడిగిన యర్థంబు మేధాతిథి యను ముని

సుతుండు చిరకారి యను వాని వృత్తాంతంబు వినిన దెలియు దానిం జెప్పెద.

క॥ అతఁడు చిరకాలసుమహా

రితంబుగా జేసి యాచరించుచు గుణజ్ఞా

పతివర్య యొద్దియైనది

గతముగ చిరకారి నా వంకంబున బరగున్

సీ॥ విను మొక్క కారణంబున ముని పత్నిపై

కోపించి చంపఁ దన పుత్రుఁ బనిచి

యెట యేని వేదల పోవుట యనుచు బనుత్తెల్ల

వ్యా॥ శాఖ్యైవయు। యెసక వెసగ। వృద్ధిని పొందగా। ఉర। ఆవశాని జుతు। దర్పస్థితి। తులా

రము ను। కసటు। చిత్తు। సంగము అనుట॥ యుద్ధాశరీరం సన్నా యెన్నైయుక్త

త్వైవరం యుద్ధా తథా తత్వసంవర్త త సమర్థో ధర్మమాహ చెదితిషు అతార్థం। వ।

ఉ। సుర। తావ్వైవు। చిరమో। విలంబితో। ఆచిరమో। శీఘ్రమో। విచారించి నిశ్చయము

గాచే యమవలశిసదా। త్వరగావే యమవలపిసదా అనుట। ఉ। ఉ। త్వరితము। చేటు

వడు। చెడిపోదు। ఉ౩। ఉ౪। అని చెప్పి। మేధ అతిథా యుస్పెసం చెంద్రా లాధిం।

తారం - - - - - - . తారం ప్రశ్నోత్తరం తారతా కృతిరత్నవరం। ఉ॥ ఉ॥ విను

ము। ఒకకారణంబున। అవిముక్త తారణాము చేత ... తప్పైవు।

B. మూ చిరకాలము తోడ జేయుగాన

యుచ్చిరకారి యిట్లని విచారించెను

నను పంపెను తమానంగరాదు

దల్లిశాంపుట యెుగుదు దగుదు దం(త్రి)తలంపు
దపింతుగాక నితలతునేని

గీ॥ గల్పషం బం(తు) దానిసత ప్రీతవిదంలు
మాశత్రారత్నగత్రవ్వమెవక్షా త్రిక్షైక
ము(త్రి)ఖావమస్వైత౦(త్వ) ముగతునెలవు
బాపము నాగింపనెవ్వలనొపునెమ్కె

తే॥ ఖినజివదం ముజేసిన
సమవాజమె నరత ముగుట యెుని యుతిగతిబెూ
జినతావమాజమెునరిం
బెన యెూత తు నరత మునమపింపగమలదే

గీ॥ తల్లిద్రా(త్రి)గజజంబు దం(త్రి)దెట్లు
వంశ దుర క్షాహార్థ్యము గనిది వాతిభుంగి
యేమను మెుత్తులవాత నయ్యేరంపు రతును
పీరలందిప్పుడెవ్వరి వితుజవాత

వ॥ అని విచారించి తలంచితిని

తే॥ జిన తుత యేన్నై జన్మం
బెన వాం(తను జనతు పనుపు జేసిన బాయుం
దన యెుని పాపములని యేమె
విని యెుంతుదు దలపు లుం తెవే యెుమనకలా

తే॥ జినతు త్ర్ళదప మయును ధర్మం

బొను విజ్ఞయు బరమద్వైతమునుంగా కృవసా
తనికి[illegible]యుంబాగు పఁక్తి
[illegible]గదే వతలెల్ల[illegible] తిపెందుటగల్గ[illegible]

వ. అనిపలికిన్రాయముదల్లాతె అంగుదలంచియును.

శ్లో సువిని అనుట ఇదే శ్రీ కారికత్తైవయు। తుని। మద్యాతిది తనభార్య మాదతొపించు।
బరతారిని సంపబంపి మొత్రతొలిల్లానాను। తం[illegible] అజ్ఞనయుత పాతకం తదు। తల్లి
నిసంపమాతదు। పుత్ర శ్రీవయు తల్లిదం[illegible] లపిషయుత్తె స్నాతం। త్రయులె నిది। ఇప్పు
డునాడు పాపము నతెతుంతా వె సుతుగె మె అతు మెయు [illegible]పాయు తుదుర తుమ।
ఇ। జనని వధ ము పాపముని। మానితిని। జనతా వమానము రాదా। ఉరా। తల్లిత్రేక
ము। తం[illegible] బిజప్రదుదు। నేను యుద్ధరిత్తి। పాత్తులవాతను। పుత్ర శ్రీయుతల
వాతను। ఇప్పుడు మొప్పరితి పుత్రుతను తాతపొ లేదు। ఇ। ౧। జనతుతె। తం[illegible]
నేనై పుట్టినాను। ఆలాగు జాత తర్జ వయితొ పుష్టది। తన యుం దుదల్లిదం[illegible] లు
వనిబినవ నీసయుతె పా నిపలుతెదలొ జేత్రుపతిని వాదు దనయుం। తనబదునెపి
తృధనవయునె తర్జింతగని అ। ఆదపర్వమందు। ౧౭। జనతుదు। పితా - - - -
స్త్రీ[illegible]ం

చ॥ తరబర [illegible]దిసంఘు లతతాయు ముసంజ నసంబు వక్షి[illegible]
ర్పర[illegible]తి పొరెదల్లిదిస నైనది గాదు తెయుట్లు గాతదు
శ్శరవంగు గర్భ [illegible]దవు। బల్లి తిన్నై నిజదె వాయం తప్పై
[illegible]రవెయుతె యుంతోతె తపదు పాయుల నత్రు మొతుర్తిం తయున్
గ॥ తను [illegible]యు బూబు వాదు గాతి[illegible]వుల

బడుగనె తల్లి పోతె బట్ట పోత
తండ్రి చెప్పిన బుద్ధి ధర్మశాస్త్రంబులు
నంబి కారతముగ సనధిత తుంగుట

క॥ బాలు తైన గొంతుతు జలితు తైన వృద్ధ
తైన సెంత్ర విద్యము యుక్తి ల యుంను
నర యుబ్జ రఖ దల్లి తాప దార్ఢ్యంబజ
గంబు తల మత్తల్లి గార కాంబు

క॥ శ్రీ(ర)బంతు వులతు సురలతు నెమ్మి
దలప మిత్ర రూప తల్లి వలయు
దూర తల్లి గలదె యెంతు [illegible] మోటాసుర
స్తుతు నివాస మైన మోట గాత

తే॥ అప్పుత యుంపమ ర్త్యంత గు
నప్పుత దుంబ యుగు తూన వ్రైతాయు జగం
బప్పు తమా త్రి పి యోగం
చెప్పు తుమాట తల్లి

వ్యా॥ పితా పాపరమా తపః। పితరి ప్రీతిమాపన్నే సర్వాః ప్రీయన్తి దేవతా ఇత్యుక్తేః।
౨౹౧౩ తర। వర్ణ్యాజన్మము అరణా తె వతెనే। దేహా ల్పత్రి తల్లి యుండైనది। గర్భ ఖేద
మున। గర్భ దుంబుమునే తను। వట్టి తాపు ల్పనకు। ఎత్తుతైం తయుగె। తండ్రి కంటె
తల్లి యొక్కు త్తమట। అలాగు వేదమందు వున్నది। మాతృ। తల్లివలెనే తండ్రి। పట్ట
పోత। తొతుతు తోత। ఇతులుల బతునే। అనగా తండ్రి కంటె తల్లి యొక్కు వలెయా

నవధుమస్థదనుట చెప్పెనట్లు దర్శనాస్త్రంబులు॥ కౌసల్యసుప్రజారామపంతరా
మాయని॥ నమాతుంపరకైవలతమిత్య దివ్యగతర్త్వగా దనా తరిచ్చితె మాతాపిత్రా
నిత్యసంశానదితె॥౨౫॥ బాలుడైనా వృద్ధుడైనా కెతుతు యుందు॥ అర్థితప్రము॥ పో
షణాముస్థ తల్లికెతుల్యము॥ ఆపదార్థంబు॥ ఆతల్లి అనేకస్తుతు చేసె॥౨౬॥ త్వయర
తిన్గ్యంతుఫుల తుస్య సుశ్రీమస్త తల్లివుంతుట నమస్తే॥ ఆ సుపస్తుతవస్థదిత్య
నగాతవిస్వ్యనయువుంబుస్థదా॥౨౭॥ అప్పుడు తదాన [illegible] ద్ధా

౮. ముఖారి పుత యింత యొదలాయె

ప॥ తలవాడుతే నివా ఘన

బలుతబలుఘుమూత బంధ్యిచారుతుంతనగా
వలదెవ్వరితైన జనని
తలమి యుయతంత పాఖ్యకరత్నె యుందుఁ

అ॥ ఇట్లు జనని వధింపుట యెల్లజ్ఞంగి
వధిత పాపఘ మోరాగి యుందు తుంటు
జని నెలయు గతి పసులవాత్రైన వధతు
నేల తెంపువాటులు శేతు చెట్లు లాడు

వ॥ అనియిట్లు పెతుబ్భంగుల సూపాంబుబు జరతాకి యుగుట నతంతుగో ప్ర
తారి గాతయుంతదత వెంత పుని యుగలాగెపంతతుదది యుజనతుండు.

ప॥ పెతవనికెగాల జంపను
గెంతుతంబని నవఖ్రినాతగాఅరత్నె ముసం
గతువంబుదుసు తెంప ని [illegible]

తనువేస జనుదెంచెన(ళి)కథాముల దెలుగన్

గు॥ అటువంటి మునవప్పుడు

త॥ మరకారి మొప్పుతుండన

మరకారి తపెంపు గాతనే(ఘ) తపేతన్

దురుఱల్లజే యయినేనను

వేరవరి వాఙితెల్లపనిరవెగరపదనే

వ॥ అనివు త్రుసద్దణించి

మ॥ మరదయగర్వ

సా॥ భవతి తథా భవతి దుంబతః। తదా శగాస్యం జగత్త్రస్య యందా శరా తం(ఠ) విరయు జ్యతి॥ ఇత్యుక్తం॥ ౭౫।౭౯।౭౦।౭౧। వితపనికి సాల జంపను గెంతుకు బనిమి వసునాథ గుం(ఠ)రత్వపయుసం। అనగా। పూర్వము దునా ఆ(శ్రి)తుముతెలాతి ఇంద్రుడు బ(ల)ప్తాణా రూపముగా అతిథి అయివచ్చి వప్పుతు పూజ చేసి వున్నాను। ఆయింద్రుడు మాపూ ర్వతైనగా తమయని భార్య ను (గ)శాంబసా తనిన్ని దేవశర్మ నిభార్య అయిన రుచి నితోరి వచ్చిదేవశర్మగారి షుస్తైన విపులుని చే తని వారి ఘుత్తె వెళ్లినా తనిన్ని విని వుంతుంటచేత అ నుపూనపతి వున్నవా తన్నే। తెూ తతుప్రతెం తుంతు లతెూ చెప్పుత। మరకారి। వివప్పుశ్చితా రి అని తెూబుఒంపు తునిచెప్పి వచ్చినాను। విచారించగా॥ భర్తౌ ధి(స్త్రి)యో భర్తా పాలనా స్త్రి యాం పతిః। గుణాన్విత్ వృత్తాంతు నభర్తా నపుంసం పతిః॥ ఏవం స్త్రీణాం పరాధీనా తి నర ఎవా పరార్థ్యతి। వృద్ధిప్రరంశ్చ వంచా దోషం నరఎవా పరార్థ్యతి॥ అని వుంతుటచేత నేను మా అంచవలసిన దేతాని। మూతతుంతా దెూషని రూపణాముగే యుతూతదు। అలువంటి చెతపనికి। అత్యంత వ్యార్ధము తు। తులిర

త్రైమునకే శ్రీకృష్ణచేత౹ సంపూర్ణమ్మనం౹ ఆపని మంగళంబనియెం అవిఘ్నమగునట్లైనం

కృతకృత౹ చరితార్థ౹ చరితార్థత౹

227 మ॥ పాపమునజెందితి పుత్రచరంబుగాగని

స్వరసింగద యుక్తి తల్లి యనయంబు ననే బహుపంగబూని యమునే

జిరమంగు నక్షులత్తై అగోపిత దలంబు తలోపు నిసత్కృపా

పరచరతారి నాబరగు బాసిత పావకు పార్శ్వతంబగునే

గ॥ నాతునాతపంబు నకు నింద రాకుంత

దురితభయముని స్వబెర యుతుంత

నెమ్మిజేసి తన్న నిబరతారిత

సకల భూతములును సంస్తుతింప

వ॥ అనుచు బుజ్జుదెంచి పాసంబు ప్రవేశించి స... చరతారిని జతరంబు ననుస్వపధనా

ధనంబు తిగ్గవితిబి యుగ్మాతమవంశవర్య పరణాంబులు శిరంబు సెూతదం తప్రశా

మంబు జేసి బత్తులము జాగమ్మెూత్రి ప్రనయ్యి శువుర నెత్తి సెూత బాష్పంబులు నంధా

శ్రులుగా నమ్ముని వరుంతుదన యుని గాఢ ఆంగనంబును మూర్ధ్ని ఘ్రాణంబు

నుజేసి దీవనల మెగత్తుల సభ నందించి తాను వారును సుఖాసీనులై యుట్లనియె

తే॥ తార్క్ష్య వివాహ మదిర ముగ

క్షైర్య ముతోన తపవల యును దత్తప్రలములం

దార్క్ష్యత నార్య తుష్టితని

యూర్ధ్వలుపే యుమురు నిశ్చ యుమును జరమునగానే

తే॥ మిత్రత్వముత్రప్రశ్వము.

వ్యా|| కారిత్వమునేసే। దురుటిల్లు। దుంఖపడి। నశి। రతి। ఖరముగ। అనయుంబున।
దుర్లయుముచేత। ఖరముగ। నళ్ళులుచేసిత। నేపడు సాక్షాత్తము వున్నది। కలి। సాతు।
నతున్న। నిందకాతుంత। నెమ్మిజేసితన్న। చేసితేని। చేసి అవజ్ఞాయుననెఖరకారిత్వము
సుఖగాతములు పొంగ దురున్నవి। శుభ ఉనుటు। నర్థసాధనంబు। శ్రమునను। తీర్థ
విధిబా। దిగవిధిబా। ద త బొంగ భేదం। అరంబిసూత। తలతగులగా। గానిత్రయోత్రేస్ప
తిమ్ముత్రే। నోతా (శు)వులు ఆనందబాష్పములుగా। మూర్ఛ్ఛ(ఘూ)తాం। అలుక్స
మూసం। మూర్ఛ్ఛఘూ(త) జావు అవిద్యపుంచున్నది। దీవనల। ఆశీర్వచనములచేత।
పొగత్తల। శ్లాఘనలచేత। కన। తార్క్ష్యి విముక్తనము। ఖరముగ। స్థిరముగ నతపవల
యము। ఆయాయి కార్యములందు ఆర్యావార్యవినయము పెద్దలు సేయుచున్నా
రు. అది.

కం. మూ. పాత్రతయు నపాత్రతయును బరికింపుము బా
రిత్యుడు జిరతరగజాసా
సూత్రతముగ వారినెల్ల శుభములు బొందున్
వ. అనిశ్శంకతో నట్లు భరకారిత్వంబు సఫలంబు నొంది విజంతి బొందె
తు. పావనగురుతంత్రోత్తము
నివును సదసత్పాత్రవినయము జీలం
న్నైవరల షేయుమీ యుది
గావించుడు జిరముత్మైన కార్యఫలంబుల్
తు. వినుము బరవృత్తిజేసిన
పని గర్త్రుడు గావ పొందు బన్నాత్రాపం

బనిషూబరబా విలతు

ద్ధినిరూపణా కృతము శుభమొదెజయుదెఖ్యునీ

వ॥ అని నవిని ధర్మపుత్త్రుండు ప్రజలనిత్త్యంబు వెరవెట్టుదని యుతిగిన సాపగా సందనుం దుద్దొల్లి దుమంత్త్రినంతను రాజునకు నిజ తనయుం తకుపత్త్రివంతుతో తసంవాదంబు గలిగినదిన యుతిగిన యుర్ధంబునకు ప్రతితారంబగు దానింజెప్పెద నాత శ్లోకము వా ద్వయు ప్రజానిత్త్యతె అంగువరాట లాతుసకు యుంబున

సీ॥ వధవు ధర్మంబుగా బుధులు సెప్పుదురని

యుసుంగాసనవు

వ్యా॥ మిత్త్ర త్త్వన త్త్రు త్త్వైదుల సుసుబారిత్త్రు దు బరతరాతొటనము తలుగంనట్టె గాపరితింబును॥ రాగిద... బవగానబదెంత్రవావాపనతర్మణి। అత్త్రుమస్మైవతత్త్ర వ్వే। బరతారిప్రుశస్యతె। బంధూనాం సువ్యాదింత్త్వైవ జ్ఞాద్వానాం ప్రజనస్యచ। అవ త్త్రేష్వేపరాధేషు బరతారిప్రుశస్యతె। ఇత్యుక్త్రం।౯౦।౬౧।నావునదవుస్థతార్వనిర్ యుమ బరవుగా నేయుబూ। ఇదే యుధిష్ఠిర ప్రుశ్నకు ఉత్త్రరము।౯।విశము। అూరవృత్త్రి తేపినవని। బరవిబారము తనిటుందరవని। తత్త్ర తు తదుపె యుయున్న ది। బరమివుర్మనము గలవని శుభ్రముపె యుయునున్నది।౯౩। అనిన ప్రుజలనిత్త్యం బు వెరువెట్టెది। అనగా। మిత్త్రధర్మవుంలతో రాజధర్మము తెందుతు అతిగినా తంటె మిత్త్రధర్మమందు అహింసవుంత వలసినది తదా। రాజుంతుహింసవేయు తుండా సాగదు తదా। రాజు తు అహింస మొట్టుగాసిద్ధింపదున్నదని తాత్త్పర్య ము॥ తధం రాజా... రక్షన్నపాతింబ త్త్రు పరాతమెదిత్యుక్త్రం॥ దధివంత్త్రిన సత్త్వవంతులు అరణ్యపర్వమందు సావిత్త్రిపాఖ్యానమందు చెప్పబడ్డాద

ప్రే యుజ్జనతుతైలాత
సత్కీర్తివంతుడు హింస కృత్య తత్త్వంబగు
సేని యుక్తు త్కీమింతె ద్వియంనుతు
(తు)ప్పు(లు) (ప్ర)ల్లాదుల్ సప్తువారల యుల్లూ
గా తుష్ట్రబాధలు తెలాతము నతు
బుల్లావే యునిమె నజ్యాపతి యుత్తాఢ
తలతు సంపుటదక్షసనదంత
గీ॥ విధినని క్ష్మాస్ల్లాంబుట వెరవు గాదె
నావు తుసుబతి యుటు తెలసతబుద్ధ్రిష్టి
దంతవాగ్దంత ధనదంత తసువితార
దంతములుసె యునది దప్పుదలదు అఅంగి.
క॥ విసుపంపదనిన తప్పున
తనపూపంపుట యుశల యుసావ్రుతుబంద్యం
తనుజు తుదను బు తునసువు
స్పప యుసు దుష్ట్రనెత రాజునతు బాప వుగుడ్
గీ॥ తా సుము స్తృవిశ తుత్తై తనదుమం(త్రి)
వరులబు (తు)ల శ్రు త్స్పలవరుసతోత
విన యుంవంతులకై సి బూవిష్ట్రు తు (ప్రు)బతు
రత్మనాముసె యుసు నివాము బరంబు గలుగు.
క॥ దేవాసు సురసి తావుంబు సు

వ్యా|| ప్రతీకారంబగు ప్రత్యుక్తిగా వుండుచున్నదనుట ప్రతిఘటనగా వుండుచున్నది. గో వధము

హింసకత్యవసరము. అయితే అంతకంటె తూతని పరిశీలించవలసినది. ముఖ్యముగా

దొంగలు ప్రబ్లదులతో ప్రలోభనాటులతోపాటు. వారిని హింసించకపోతే జగత్తుకు

హింస వచ్చునున్నది. సంఘటదత్య హింసనువిడుము. అన్యమైన శిక్షతోదా దృష్టిదండన

నిందించుట. వాగ్దండనం. పరుషోక్తులతో నిర్లక్ష్యించుట. ధనదండనం. సొమ్ముగైకొనుట

తనువికారదండనం. విరూపకరణము. తర్జనాసితాడిత్రే దనము. పురాధిగ్దండన

విహాసద్విగ్దంత స్తదనంతరం. అప్పుడు దాన దండనోపి వధదండనోద...... క్షత్రతె

ఇత్యుక్త్రం. తప్పులకలవు।। అపరాధాతిశయమును. ౯౹ విను. సంపదగిన తొప్పు

తుసంపవలసినదే! హింస అనివార్యకూడదనుట। ౯౹ కానున్నజుం(తు)లున్న

ముందుగా రక్షించుత్త్రజలను శిక్షించి ——— ది. ౯౹ దోషమునకు వైషమ్యము

దీనివధము పంపదగిన వానిసంపుట। ...... పోషితమగునను.

ఠి.ము రోషంబునతేత తనినరూపునకొయుడ

జోషితమగు ధర్మమునకు

వైషమ్యవిహీనమ్మైన వధ ముగుమారా.

౯౹ సంపగ జూలయులోభము

పెంపునకు(ల)ద్ధముసగామపేదను మదిగం

పింపగ దుష్టులునిండ

పింపగజాతమునిగలతలెగునహింసకే

౯౹ విదుమహింస విప్రజనులకు నిల్లాలం

గులనువలయు(ఠ)జలవలసగజుడా

గలిగి వారిగేడు గదు రతయుండంగ

గాపు పతితహంస తత్త్వమునకు

వ. అని మెనవి చెప్పిన నజాతశత్రుం డుదాత్తమానసశ్రీ తత్త్వంబు గృహస్థ

ధర్మంబో పరిత్యాగంబో రూపించి చెప్పవే యనిన నంతందుసురెందునమాని

యు ధర్మంబులకపిలగోసంవాదంబను నితిహాసంబు వినుము. దానవివితర్కంబు

వినిశ్చయుదనకెందుకని పలికి యుల్లను. కపిలుండను సంయమిసత్త్రము తుత్త్ర

వరాత్రతియు నవినత రహితయు నహుష సంభావితయుగు

వ్యా॥ చంపగ। తొ॥ శ్రీ ధనాలు తులవే తశంతపతత। దుష్టతు। దుష్టనతు। హింస

కేయుత పాపుటచేత। అహింస త।--- జన ......తలత। ప్రజాసంత్రాషి

ము। రేగుసు ।సాగుసుర్ని। వినుము। పుష్టప్పుటకిత్తి విప్రులకు అహింస

వలయు। అనగా। దేశవిశ్వాస ముసే యు వలసినదనుట। ఇయు వంటరాజుకు అహిం

సతత్త్వము వప్పు చుక్కది। అనగా। హింస్ర హింసనము వల్లను అహింసాతొపము

రాదనుట।300। అనిమెనను। గార్హస్థ్యము। పన్యాసము। తత్త్వము। రెండును। మా

నసియు ధర్మంబులు। పూజ్యము యునవే। యుక్తార్థము నహుషసంభావిత

మైన గోవుని చూచి కపిలుడు నవవేదస్వరూపంబగు గాక యని పలికె నవేదం

బులవలని యనాదరంబున। అనగా। కపిలుడు స్మైష్యంత్యము పరుడుగనుత తర్కప్రతి

పాదకములైన (శ్రు)తుల యందు అనాదరము చేత। అనుట। వేదలవది గానుహిం

బ। శాస్త్రము రక్షి। నహుషుని యాజకుడు। గోవునందు ప్రవేశించె। అనగా। భాగవుం

దు ప్రవేశించె అనుట। గోయాగ. - - - - - -

229 వం. తెంగ్రగోవుగాంచి నవవేదస్వరూపంబవుగావె యని పలికె నవన్యాయ వేదములు

వలని యుండా నశంబునొసి వెతలనది గానవాంబు యుష్టుడగులవసున్న నానావంశమ్ము యు
నం మును నిసూత్ర రూపంబునఁ గూర్చినందు బ్రోవశంబు

తే॥ వేదములు శాంబతర్త్రి
పాదనములు గాగ బుధులు పలుకుదురన
ర్శాదరశాం యరుంబులుగ
తాదరపాత్రము లెవరైన యంగి పలుకుటయుఁ

క॥ అగ్నిహోత్రతంత్రక్లొరితెం.

తే॥ వేదముల వలన నాతున
నాదరవమునసాదరంబునను రెండుసుల
దధిగతంబుగ నతినితెం
నీదుతలంపరుగ నక్షత్రముగలదె

వ॥ ఆయనను నా తెంరి గిరించె చెప్పిదనాతద్దింపుము. బ్రహ్మచర్య గృహస్థధర్మవానప్రస్థ
వృత్తిపరిత్యాజం

వ్యా॥ ఇది వేంకట యము తున్నైతాని యుతరు లుపయుక్తని ఆదిపర్వమందున్నది। ఇంతకాలుండా
యంతి। ధర్మరున్నంది। - - - - - యు మునగాసంవాదమువెసనట్లు అశ్వమేధపర్వమందు వున్న
ది। తం అదతంపిబతతి తపిస్సార్వ్యం అర్థిరాదివర్గం యుత్పర్థం। తయాతి గృహస్థతిత
పిలం యంతిం బ్రహ్మమార్గప్రవర్తకత్వాదితి భావం। నాన్యమం ధర్మమాది వర్గయిత్సర్థః
తన్నరయూశక్తం కాంతిశ్చస్పిసం నాన్యమరస్మిం గృహస్థం। కర్మమార్గప్రవర్తకత్వాది భావం।
యయుధిష్ఠిరుడు యూప్రశ్నకెందుకు అతిగినాతంబై గార్హస్థ్యమందు లయాగవుంబు
పశుపాంసత్రాంసున్నదిగదా। గృహస్థులు అపాంస లెంట్లాగాసిద్ధింసుసంన్యరదనిదాత్పర్యం.

ము । 30 ।। వేదములు । దాంబికత్వాపాదనములు । కర్మకాండ జ్ఞానములను చెప్పుచున్నది । ఆ

వేదములు నిరాదరపాత్రము లెట్లాయెను । 31 । వేదముల యందు అనాదరము గలవారి

కున్న తప్పు । విధినిషేధములు లేవనుట । నిత్య మెందుకు [illegible] తెలియ

దు । అట్టి నరకము గలదే । తెలియ [illegible] నరకము స్వతేచ్ఛ । [illegible] గాలుగా ।

B. ఖం బులను గాలుగా (గ) సంబులను దేవ వచనంబుల త్రోపు లనటయు సంసారములను

గర్త కష్టంబు గావున

క॥ వారలకు వేదవిహిత

కారంబులు ఫల [illegible] శస్త్రము [illegible]

[illegible]

[illegible]

సీ॥ [illegible]

క॥ [illegible]

బులు [illegible] ధాన్యములగల్పించెనే

[illegible] గారలయు

దల తెలిసి యజ్ఞంబుల [illegible]

క॥ [illegible] యజ్ఞ [illegible] యజ్ఞ.

[illegible]

[illegible]

[illegible] చెప్పుము

క॥ [illegible]

త్రమము నంగల్పుష్పహారంబు ద్వైతసంభా
వ్యమునయిన యజ్ఞశత్రు
త్వమును దివ్యహంసగాగ దలపగనగునే

టీ॥ అనుట యమునిష్టుసంగపిలంబా త్రుసుష్టితపరాయణుండునై.
జ్ఞుని పై అపాఖ్యతోటంగతనోతు దత్తాముం రసంగశీలుడా
తనితవి బొంల్లానెటతి మద ప్రుదితోయాకవుతొల్లమినసవా
తనవు గువెూత్మను ంగుటంలతా వివుమనగృహాదర్శవరమున

వ॥ అనిన

వ్యా॥ శ్రమములంస్థదేవయూనవులు। నవృత్రుమూర్ఖములు। వారి యండుత్రైవర్ణితులు
నతవవలసినది। ౫। వారలకు వేదాన్నాచారము ప్రశస్తము। హంసా పెూరంభవము। మను
యజ్ఞము। వేంతోనతో అది విచారించవలసినదనుట। ౬। ౭। ఆలపు। బిలబిజవుదు
యజ్ఞార్థముగా పశుశాద్దులను పుష్టించిసాదు తాను యజ్ఞములు చేసినాడు। ౮।
సుము। అజ్ఞానకును పెూజ్ఞానమును దివ్యసుఖముగోరుట గలవాంది। యజ్ఞము
చేతను గాని దివ్యత్వము రాదు। ౯। అమలిన। గృహస్థధర్మము లతో వృత్తమన్నయజ్ఞ
జ్ఞము హంసగాదలపవచ్చునా। ౧౦। అనుట యము। అత్మసంభాష్య స్వర్గాదిసుఖముల
నుకొన్నానా। మదిప్రదముత్తైనరతతుల్యమునైన స్వర్గాదిలోకములను। పొల్లనునే। పూర
తుండుటచే లేమాత్రము౦। ౧౧। ౧౨। అభినందించి।

౨౩౦మూ॥ వినశాంవంశ్రద్ధ యూసిద్ధప్రవరున తిష్ఠనిటం
గ॥ ప్రజలు దక్షిణెందుపనదిగృహస్థధ
ర్మంబు నెల్ల యాశ్రమములు జెశ

తాదే జీవనంబు గావించుము తెలుగుగ్రవా
యుత్కృష్టులకు నెంతయును తగుఁటు
క॥ తెలిసి నేత్రపదంబు గా క్షాస్త్రిం
బంక గాదని యొక్కతెపట్టు బురుఁ షుం తెల్పెం
తుని తల్లిబొబ్బ పలికె
ర్పనిధానము గృహాదయ పదవాక్య పలు లిల్ల
త॥ అలసులు ధనహీనులున్
సెలసి (త్రి) యుం ల్వతులు శదివి సూ(త్ర) తదానం
గ లిదే సద్వతి పదం
బు లభ విదుల యుష్టంబు పర తబొావతి త(త్రి)
క॥ విదితమయి గర్భాధానము
మొదలుగ (గు) తల్లి తమం(త్ర) ములు నిర్మలసం
పద తెల్లను బా(ల) వ్యాకాణకు
సెందవింటుటు దగంచె (గు) తులసెల్లాతయుంతరే
గ॥ ఆ నిజగణిలు శ్రీ ఖల్లలను విచరింయు నా
మారమలసు దేవసమితి సెల్ల
ప్రాయిసంకలం దృష్టిపెంచింతుర మృతమా
సంగ(త్రి) తనిష్పర్శంగి యొలయు
వ॥ అది యుట్లుంతి వినుము సెప్పెద
తే॥ పాలి యొనుపస్థంబుదశము

పాఠాంతరము

వ్యా॥ మోక్షాసక్తి కలిగి గృహాద్యఖిలమైన పశువు లున్ను మును విడుచుచును ॥౧౧॥ ప్రజలు తల్లి
నికిందున ట్లున్న సన్న్యాసము చేయుటకు గృహస్థుని జీవింపుచును గృహస్థ ధర్మములను
ప్రత్యక్షముగ నుండ, ఉనపూర్వాశ్రమము ॥౧౨॥ వినుము, గార్హస్థ్యంబున మోక్షము గాదని చెప్పు
ప్పుటను మొదలుపెట్టుటను అన్నాడు ॥౧౩॥ ఉలసులు, దరిద్రులున్న ఉయుటగాదిత్రి
యులు ఉండుటను, ఉత్తమ ప్రతిపాదనము, ఉసార్థపదము, ఇంతెగా నిపాంప ఉనివిను
చుటతాడు, వేదవిదులు సంవత్సర పాపపరత్వ్రమందుపోవతా ॥౧౪॥ విధి ఉపముగ శ్రాద్ధ
ముమొదలుతెలిసి వేదమంత్రములు బ్రాహ్మణ సమూహముల సంపదలను పిలిపించుటవిధి
తము ప్రసిద్ధము, ఉటుపం స్తుతులను విడువదగును ॥౧౫॥ ఉనిగవిలువు, ఇట్లు
లను, ఇట్లుగాను, ఈ వత్సరమా సప్రతారము గాదే, ఉనుటను, ఉనిదపాద పూర్వా
ము, వివరించుచును, వ్యాఖ్యానరూపము గా చెప్పును, యుద్ధ్యుయెట్లు వివరించును
ఉనిత్యమంతయు ప్రశ్న, శ్యామలత్వమై ప్పిన చెప్పుచునె

౮. మా — మంగళాయుధా పాత్రుడై నన్

రాజాలకు పెనుబుద్ధుడుబు
రాజా బురుషరత్నమ్మైతిరంబుగ పరా యుచే
గీ॥ పుత్రుతెనదు ముందటఁ ప్రైతిపాత్రకయున్న
నయతెనై తలిన చెందుదను నతుపెదితగ
తల్లి ఉమా సైష్టితుని చేత నతగతున్ని
పాణి యునెదు పాత్రలబంధురమగ
తమ విధమంతొం ఉన్నైనను

దా విహారణాము నతునెప్పుడు దాల్పుడు దన లదుం

దా విష్ణుము ఖార్ద్ర(శ్రు)త

మా వెరవత్థంబు పస్థలెను వాతిల తిక

కు॥ తను లమూ(త్ర)తు గానననము

గెలను ఘూర్ణము గాగ గెలనదు నొరదు తాల్పం

బున దానదానివి శిల్పయు

ముని యముదళద్వారవేవ పిమూసినతాది

కు॥ పలుత తసల్పము దూరం

బలుతదు షిల్లదము గాగ బలుతదు వాదం

బులతు షెరదు వాణి లమం

గల వాతిల లమట్ల బుద్ధుదు గప్పం బాలుక

గు॥ ద్వారము లు నా ల్లము లక్షం గ దత్తు త్తైన

వా॥ తమంగా వెఖ్యాత్మాలుం తట్ల వానితెల

లప

వ్యా॥ వేదాహారములను। పాంసతేని। దర్శపూర్ణమాసాగ్నిహోత్ర మాతుర్మాస్యద్యాహారముల
చేతను। దేవసమితిని। బ్రాహ్మణులు। అమృతపానము చేయుచున్నట్టి తృప్తినొందిందు
రు। ౧౨। ౧౩। హాతో। హస్తము। ౧। గుప్తం(టి) లముము। ౧। కుత్ర్య। ౩పాక్యము। ౧౧। యూనా
లుగువాతిన్నస్థ పురుషసంజ్ఞ తలగిన ఆత్మనుత్రయంచి తెలుసు బుద్ధుదుమూ లమదు
౧౫। పుత్రి తెలనదు। స్థితిషో తి। సువర్ణ బాణిని (గ) మాంసదు। తేజపమువమ్రసప్పుతుత్తిల
ప్పలను తెల్లదు। ౨౦। పవిత్రము। కాంతన్నెనా। వేష్టనయునా। సంసర్గమునతు। వాళ్ళదు।

తార్క్ష్యుడు। తంత్రార్థములు భాష్యశ్రుతములు సందిష్టము। ఆవరణ। ఆకర్షణ।। తము
పంచాత్రుతు। దేహధారణాపాత్ర తుమెంచెదముగా అనంత। ౹ పలుకరు। అస్పరము
నం. నిందింపరు। పారుష్యము లేదు వాదనలో తపరవంచనలో యుండు।౹ ద్వారము
లు గాల్లు। ముయుష్యంగ। వేటవల్ల - - - - . తావమాసె తెలుసు। దత్తస్తనై నవాతె వేసా
తంతనా। బాలకృష్ణా తు। అట్లువానికి। సతుర్వారపిధాన పాత్రములతో బాలకృష్ణాన్ని
ముతలవానికి

231 మ. మంటలకు భుజనంబులు దానములును

శ్రుతములను వేదతంత్రతత్త్వంబు తెలుగ
గీ. ద్వంద్వములు తెలిపె పత్రి ప్రసిద్ధత
ప్రకృతి వికృతులు గనుచుండు బాలకృష్ణ
శాల ఆకారసదాచారంబున లుపలేని
వాడు ఫలకాంక్ష విడి కర్మ వేగ తెలిసెడు.

వ. అని నిర్దేశంబు నెగెలపునందు తంగ యముసి తరి సన్నిహితుత్తైన్యమునప్పుదనేరు
చెప్పి యేను దర్శనమ్ము యుండెరింగ తెంపవలసి - - - - - -. తితంగానివెయుండు
గాదు। మరి తాను నిస్త్రా యుంటతి. వేదంబులు ప్రమాణంబులగుట యూదినవ్వా
శ్రీ పంవితారాచారంబులు నడుపుట యుబరిత్యాగంబును గలది యనది యుత్తం
తవిధి యుంబుసంవృత్తంబు గానె అటంగంపవె. నిపుదర్శనాత్మ్యత్వదక్షిణ. తేను
శుంకు పుతుంత. సన్యాసింపు మనవు తు గపిలుంతు పి యుంత్రె

వ్యా. తపో యుజనదానశ్రుతము లున్న. వేదతంత్రతత్త్వంబు తెలుగు - - - - - - -
తర్పసమనాహాముద్మ। ఏల। ఎందుకు।। తాలప్పంతెనతింతార్సం లబ్ధమల యుమారుత

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] అందుకు

తే.మూ [illegible]

క॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

క॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

క॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

వ॥ అనిన విని శౌనకమహర్షి యమ్మునివరున కిట్లనియె

క॥ వేదశాస్త్రపురాణాదులు బుధున్నార్థవ

ర్తనము మోక్షపదము రాదు దాన

ననగ వింటి నంబుజాక్షువేదంబుల

నైమిశము యతి శుకా తంబూత

వ॥ నానుకంబు పంది యుంబు బాపవి యుంనిగ గిబిలం ధర్మపాద్యబుని తెలాసిదంబు

లనిలన్నైమిశమున ధవబు. నమి యమునాని తెలాకంబునను ప్రమాణంబులని పలుతియ

ట్లనియెం.

తే॥ అరయుం గాగబ్దంబునను

బరంబునననంతు

వ్యా॥ బాలనివాతు షలతాంత్ర్య అయి తర్కవశము సపొందుసున్నాడు. ౫౨. అద్భుతానాధ

తునను। పితుసుల। అనగా। యాగి యుం పాంస యుం దుష్క అసుట। కేదువర్తిల్లదు

ష్టానముతెనివాదు తర్క సమితి లియుక (త్రి)పృథన। యూలా యూ తత్త్వముతాము

నిత। బతుక్తి) శిరాముర ఖావులను ముందుసూవ్రం తుసు। ౫౨। అనహంతారుడు

తర్కతర ఘావుండు। అహంకారము తెలిపాడు। అత్యష్టదు। తర్కవ్వలమందు అ

శతనికాతున్న। నుష్ట నుబ భేదము సపొందదు। విదుపున। తర్కష్టల వ్యాగముచే

త। సుఖంబుబున్నాడు। ౫। నిమము। విారందయున్న। ష్టానముతలవారిపే। విశా

త్మృగము। పెలలా వైరనికి కలదు। అటువంటి ష్టాని (త్రి)యులను విదుపును। వేద

మార్గము విదువతూ తదు। దానివల్లనుమోక్షము రాదు। అనిఅందుసు వేదములు

232వ పా. సావేరి బ్రహ్మములు గంటా

త్రిరశబ్ద బ్రహ్మపరుడు
పరబ్రహ్మమహాతపదమును జెందున్
క. మమనమున వేద్యమై యిగారం
తన సాయము యిమనేవము దమమును తులజ్ఞానం
బునంగల గృహాపతి ధర్మం
బునిన తప్పును వేదచోది తాహారములన్
క. భిక్షా తరి యము యము నన హంతా
కాతి గయము గలుగు వివంలు దవ్రుయుశ్రీ
త్రాతురు తు సావేవిద్ములను
నతముల్లైన సుధా త్రాత్మ నిష్టతతమునన్
క. విను శాంతుల్లైన విప్రులు
మనుజేంద్రులు గృహాయు నంద మహా తప్ప తపం
బుని తపరి జ్ఞాననిరం
జనుల్లైపత యయిదురు సావేశాశ్వతపదమున్
గు. బ్రహ్మ శర్మ్రదులగు నాల్గు బాదములాము
గాదె

వ్యా. నతుండును చేతనము ౩౧. ౩౨. అరయంగా శబ్దబ్రహ్మము పరబ్రహ్మము
రెండు కలవు. శబ్దబ్రహ్మము అనగా వేదము. అది తెలిసినవాడు పరబ్రహ్మమును పొం
దుచున్నాడు. ౩౩. శబ్దబ్రహ్మమును చెప్పుచున్నాడు. మందమునకు తావనాసాయములతో

శమదమజ్ఞానములు కలిగి। గృహస్థుడు వేదశాస్త్రాచారములను। యజ్ఞాదులను।
ధర్మంబని నడుపును। ఫలము గోరక యిది నా కర్తవ్యమని చేయును।౧౫। జ్ఞానాదిదయా
నహంకారములు కలిగి త్రిగుణములు లేనియుండగా, విధులు। కర్మలు। అనుష్ఠానముల్తో
నను। తప్పిపోయినా దృఢమైన ఆత్మనిష్ఠ వుంటుంటే। అప్పుడు యజ్ఞశ్రుతాదులు సూచి
అనగా। కర్మగుణములను పొందనివానికి కర్మదోషములు పొందవు। తాను కర్మకర్తను
కానని భావించుటవలన అందు మేరకు తయిన। రెండు యోగ్యతలు కలవారు। ఆయోగ్యులు
నియుండు ఆకర్మగుణములకు దోషములకు లయము పొందుచున్నవని తాత్పర్యము।
యుద్ధానష్టకర్మకృతం ధనం రాజాననము పగిష్ఠాతి తపోదతి భావః।౧౬। ఇక। ఈ యుక్తైనవి
పలువున్న జనకాది నృపులు గృహస్థాశ్రమమందే.

౧౩. మూ   పరగెడు ధర్మమొక్కటి యెబుకావె
మెలపుతెందువత్రిం బాసగెడి నకల
కర్మఫలరూప తత్త్వమొక్కటి యుతాదె

క॥ సంతోషామృతసుఖిత
స్వాంతుండగునే నినష్టివాడు గృహంబుం
గాంతారదేశమంనుసె
కృంతగనిశ్చింత వృత్తి నత్త్యూ ఋష్యతగున్

క॥ విను తృష్ణారాహిత్యం
బున నాల్గాశ్రమములందు బొందుదురు మహా
జనులిది యుపనిషదుక్తం
బనత యద్వైతనమంనం గనగుదివిస్తున్

కం॥ జ్ఞానము ధర్మము నతడి
ధ్యానము మూలంబు బరము సంతోషము జ్ఞ
ప్తానాన త్యాగము రూ
పానందము బర్రు తుదాని తనువేదంబుల్
కం॥ వది ముదలపనసిద్ధి ము
గాధా(శ్రీ)మసమితిలో

వ్యా॥ జ్ఞాననిష్ఠత్రైముక్తిని పొందుచున్నారు। అనగా। గార్హస్థ్యముస్థ (శ్ర)చుగోచుమే వే అనుటు।31।(బ్ర)హ్మచర్యాదులగు నాలుగా(శ్ర)మములు లంక్ష్మపొదపువాపువేతగా దా(వ్)పర్తింపుచున్నవి। నాలుగుపాదములు గలిగిన। ధర్మము। అనగా।(బ్ర)హ్మ(శ్ర)మము।వైకత్రైపే।ఎప్పుడు చే ఆ(శ్ర)మ మందువర్తించినా।సతలా(శ్ర)మకర్మలను స్థపల రూపతత్త్వము। అనగా పరమపద ప్రాప్తి వైకత్రైతే॥ కృష్ణమేతంచతుర్ధా(బ్ర)హ్మణా ఆ(శ్ర)మం విదుః।ధర్మమేకం చతుష్పాదనా(శ్రీ)త్రైస్తనరక్ష్యాజ్ఞ।తంసంతో విధివ(త్త్వా) ప్యగత్వం తి పరమాం గతి మిత్యుక్తం। జ్ఞాననిష్ఠత్రైతేనాలుగా(శ్ర)మములవారు న్నముక్తిని పొందుచున్నారనుటు।32।సంతోషము తలవాడు।భవనవనములను సమముగాచూచుచుండి కృతార్థతను నున్నారు।33।వాడు।కృష్ణతోనపోతే।చతురా(శ్ర)మముల యందున్న ముక్తిని పొందుచున్నారు।అది ఉపనిషదుక్తధర్మమేనను తఅద్వైదితమనకూడదు।34।జ్ఞానము మోక్షధర్మానకు।పాదు।సంతోషము।వేరు। త్యాగము।రూపు।ఆనందము।వేరు తు।సంతోషమూలం త్యాగాత్మా జ్ఞానాజ్ఞాస్మా నముమృతి॥

---

233 మూ నగావునను చెంత్రై

యేందాక నున్న సంసా
రోదధి యీదరితి మోక్షనౌక దురం బుద్ధుల్
తు॥ సంతోషంబున నెనగతిన
శాంతాత్మునకెదవు దానిపద్ధతి గాదే
దాంత విదులు గొని యాడుదు
రింతని జపము దినిశదు నెఱుగంగునింద్రా
క॥ వేద తాత్పర్యవిచారపవేదితవ్య
మెఱుగు గురువరులు వేదజ్ఞు లెల్లగాని
వారు వేదపాఠకులు స్వర్గంబు నరయు
వేదపఠన నిష్ఠితము సనావె విప్రవర్య
తు॥ త్యాగమెయికి నెలవు శమునం
బోగమ్ము త్తరము దాని తుర్యమ్ము సంతో
షాగమము మెరా క్ష్య లాభో
దోన్నిగతి దివి గన్న భజనములు త్తము ధిషణా
వ॥ అనియు ప్లుపదేశించి
సీ॥ వేదిత ~~[illegible]~~ వ్యంబన విదితంబు నాఖుతం
బనఁగ సత్యంబనఁగ తెనయుల్లి
సంజ్ఞాత స్థావర జంగమంబనఁగ స
ర్వాత్మకంబనఁ శివంబనఁగ వెలసి
యవ్యక్తమనఁగ బ్రహ్మంబునా నుత్తరం

బనగసుబ్బంబనవినుతికెక్కె

ప్రాజ్ఞవంబ సాగన

వ్యా॥ అపవర్గ రతిర్హి త్యాగ్యదా తద్ధర్మస్య సాధన ఇత్యుక్తం ౹౮౦౹ పదియము౹ మోక్షము
ముక్తి ఆపేక్షించుటాదు౹ దీని యందు పుత్రమిత్రకళత్రాదులవలనైన సంసారసముద్రపార
ము గుపొందుదురు ౹౮౧౹ సంతోషస్వభావుడను౹ బదవులాని౹ దెంకికె లాభమయను౹ అ
నగా౹ సంతోషవంతుని స్థితిని సద్గతిగా వేదాంతవేత్తలు చెప్పుచున్నారు౹ అనగా సం
తోషమే సద్గతి అనుట ౹౮౨౹ వేదాభ్యాసముచే ముముక్షు తెలుసుకుని విద్యవిత్యైన వస్తుం
ను తెలిసిన వారు వేదజ్ఞులు౹ విద్యవిజ్ఞానము తెలిసినవారు వేదవాదకులు ౹౮౩౹ సర్వము అ
నగా౹ తత్త్వవాదము స్వప్రమాణవాదము నన్ను౹ పదమందే పున్నది౹ ౮౪౹ త్యాగం౹ శమం౹
సంతోషం౹ ఈ మూడున్ను పైతదానికంటె పైతట పయిగా మోక్షప్రాప్తి సాధనము(లు)ప్రస్తా
ములు ౹౮౫౹ వేదితవ్యంబు మొదలైన గ్రంథ విశేషములతో చెప్పి౹ యున్నరూపమైన
అనగా౹ విషయము.

౩. మా వ్యయరుచి నాంతి

సాద జంబుని రెండుదె కలిల్లా

గుత్తము యుసంగ బరం బనగా(ధు)జంబు
సాన సాము యు వు న నెంప్పి లన రూప
బుద్ధి సంసార ప్రమగు తత్త్వమునకు వేద
మానిత బ్రాహ్మణులకు నమస్కరింతు.

వు॥ అనిపలుకుటయు శ్రీవురక్షత్ర తుదగుడు గపిలుని(బ్రు)శంపించె నీయ
లవా సంబు తాత్పర్యంబుగనవు నివెను ముని చెప్పినదద్దయు(ఱ)యుం [illegible]ది

ధర్మనందనుండు ధర్మార్థకామంబులు మోక్షమును వేదగంభీరంబులగు నిట్టి
నెద్దానిలాభంబు సవిశేషంబుగ బరగెడుయుండును నిరీక్షింపవలయునని గాంగేయుండు
గుంతకుమారుండను వాఁడు నిజ ప్రత్యుత్తరంబుఁ జెప్పఁ బ్రకారంబు ఇట్లు
రూపంబున బ్రవర్తించునది యని ప్రతిష్ఠం
వ్యా॥ వ్యాప్తితత అంతర్గతమైన బుద్ధ్యాది సంప్రాప్తమైన తత్వమునకున్న వేదవాదులు
త్రైన వేదార్థజ్ఞాన పరిపూర్ణులైన బ్రాహ్మణులకు బ్రహ్మజ్ఞానులకున్న నమస్క-
రించుచు। ఈమన సర్వవిదంబుష్టం ప్రత్యక్షతృప్తియం॥ గ జ్ఞానస్వర్గ్యజనానాం
నాం తందేహా బ్రాహ్మణానాం వదురితస్తత్రం। యద్వా వేద(సా భగంటు చేతను। అనగా
అశ్వమంత్రభారతీం(ది) సంప్రదాయములచేత। వానిని తెల్పబడిన। యద్వా
పూజించబడిన బ్రాహ్మణులకు। అనగా తులసీపత్రపాదతత్వాంప మరమహాం
సహంజ్ఞాతైన బ్రాహ్మణపరివ్రాజకులకున్న నమస్కరించుచు। కొంచెతలపా
దశ హంసం పరమహంసతం। ఏతేషాం పూర్వపూర్వస్మాత్ శ్రేష్ఠత్వముత్తరో-
త్తరమితి ప్రతేం॥ తపింస్య యతిస్త్రైధ్యే తథామేవనమస్కారం కర్తవ్యమితి
భావం॥ ౪౬। అని వీనితోను ధర్మార్థకామములయందు మొదటి అద్వితమైనది।
అని యెందుకు అతిరిక్తమంటే చెప్పిన దృష్టాంతర సత్వవత్వంపాదకుండు
రాజనీతి యందు। వ్యాఖ్యానం। అహింస అహింసా తపిల వ్యాఖ్యాతః
౨౩౪ మా బునకుత్తరంబై యుంతు కినునయు పెప్పెదనని యుమ్మతమిరతత్వగ్రానిమె.
శ్లో॥ యుష్మాత్సదైవ బ్రాహ్మణా ఋధకార్కోపి
తపమయోపి యగగుండధారుతనగ
బలికి తుదికాను పరు తప్ప టితలు

ఎఱుఖిలా షఘురూపమను తుసర్చ

సిద్ధిసోరెదసనివెప్పి స(త్రి)తిసా

తతు మా కౌ ఖ(దు) నిధసదజ్ఞాతు

ని ఎఱుతిదలంపసన్నిధి శ్రీపెన ఎప్పత్రుం

తతతు మదా(శ) ఉఱుధయిన యిఱుని

౨॥ ధనప మ(గు)ని శ్రీ యతీ ఎఱునిసేంత

ధనము వలసిననిప్రదసని చెంపరా కౌ

ఖ(దు) తమ్మువౌ త్పుడు పుర్య బ్రావము స్థి

రత్మ్యధూషిత మును విపారంబు వుత్లె

౩॥ ధనేవంటి తినిపత్పుని

మనెమల ఎఱుగల యయి ధర్మమార్గంబునదా

నసపర్వసంపదలు నగు

ననినిశ్రే ఎఱుపెయిందివిన ఎఱుమపుతిశ యమొందదా

౨॥ ఎఱుక్షవరునితోడనవ్విసారవయిమ్రదు

వసరవనిచెప్పివాతుదాని

తాత్ర్య(శ్రీ)తిసొంది ఎఱుమువు తోప యుంగ

నధిత వృత్తి విరతుత్తె ఎఱుతంతు

౩॥ దేవతల సు బా(శ)ర్భంబిన

సావవుంధా వురుని చిత్రమాపౌ ర్ధతప

పేవనతోత్సారమునంతం

దేవానం జరుగుతు నిట్లని యెంగతతదిపా

క. ఉనఘూ జవజీ యుందయు

క్ష సంబుదిల పొందె నప్పుడు గాత సెల్లోక్

ధనము దపంబ యెుసర్పగ

వా॥ సంవాదమందు । యజ్ఞమందు పశుహింస । అహింస ఉన్నిద్ధర్మము నిన్ని చెప్పబడ్డది । అందుకు పురుషార్థములలో । ధర్మము అధికమైనది అన్ని । అధికమైన ధర్మమందు యజ్ఞమందు కావల్సినది । పశుహింస కున్న । ధర్మము అన్నిపన్నా ప్పుర్ణము । కుం తత్తారుతు । జలదరుతు [illegible] గలుగి నిదిపాలకుడు । తుంతం నిద్రంధార యుతతి తుంతధారం ।౯౭। యజ్ఞార్థ । మాలో జద్రుని । అనగా । ఉనిది స్వామి అయినయు త్సుని ।౯౮। ధనమెందుకు । ఇతని మనసు । ధర్మ యుక్తము కావలెనని । ఉధర్మము పతనమే । సర్వ సంపత్తులు స్వబద్ధింపుచున్నవి ।౯౯।

B. తుగా. నసుజ్ఞ్సే యుంగవల యువు సాదర ఖాఘుదక్

సీ. అనినపట్లు తాత యాచరింపు మందర్శ

మనము మనకెగె నిర్ధారణ జరుతు

భూసురంతు మూలములును బ(త్రి)ములుగా

హారములుగ జెప్పెనది తతపము

తే. (త్రి)వంశమున జలపవనములకు

నములు గగుని తపము జేసి సంగా యుమయు

త్త్రములూ సుఖంబు లగుచుం

దములు విడిచి దివ్యమహామ ధామములకేగెన్.

వ॥ అట్లు సిద్ధతగుఱు లయు

క॥ ననునెవ్వ రాడ(ర) యుంటిని

ధన మొసఁగుదు రాజ్యమిత్తు దద్దిరి తపములం

దుసుమయుదు దనుదగ్గలతలు

మనమున జని యుంపఁ జెప్పె మునిఖాదిగా.

వ॥ అవ్విధంబున మహా సుఖావృత్తి

క॥ ఆతత తిక్షత్రదల మెకదిక్షా సుఖరుచి

నపృథ యుతుం డత్తధారుండు నరుగందెంబె

నరుగందెంబిన నతడు నిజానుభావ

జనితగంధపుష్పములఁ బూజిసె మొనరె

ఉ॥ పత్రజ జాగ్రమ్ము లెఱుయుం జయ్యనె నెత్తుకుంచెలర్పగా

నతుసుదిసైక్రి యుల్లసిలె సద్భవిభాసుపురందురుంతథా.

వ్యా॥ యుత్త్మవరునితో। మణి జైద్మునితోడ। ఆతండు। తుంతధారుడు। ఇం। దేవతలం బిల్చిరంబిన। అనగా। దిగ్వితాదుత్తైన యుం(డి) లవాదిదేవతలదలంబినవారు యుం (డి) యుమునస్సులను(ప) పాదములు పొందింపుటచేత। ఆవి(ప) నిమునస్సు। తపస్త్రమైనది। దేవానుభవునకు। తుంతధారునకు। ఆతడు। విష్ణు। దిగ్వితారైక(ప) చేతో శ్రీవిష్ణుం దొఱపం(డ) మి(త్ర)తాం। చందుఱ) విష్ణుప్రభుర్వి(త్ర) శ్వంభుంతర శ్రీహాతవ ఇతి భాగవతే। ౫౧। త్రు। ౫౩। ౫౪। ౫౫। నను। అన్యలతలు। వేతుంతలు। ౫౬। ౫౭। ౫౮। పత్రజా। దంతముపతె నెవంకతె తుంతా। మాగి। పొతవుగాప తి। బయ్య న। నిర్విలంబమునగా। వెలర్పగా। మిగుర్పగా। ఆతుసుద। రెపయ్యన। శంతతె తె। ధనతాను

ములును. ధర్మ

235 మ॥ దత్తి ధనంబు గా వమునను ధర్మము తొలగ యుంగనె స్ఫూనె

యుత్కృష్ట యుష్ట్రవేద వంది యుప్పురుషార్థము నొంతమేలగుడె

వ॥ అని ధర్మంబు నగ్గించి

తే॥ నాసంకృత వమునశవు యుదిము

శాసత్వ యోగసి వహారా వంతను

ద్యాపి తుథ వగురుని ష్ఠ

వ్యాసంగవిహారి తేజు వనా వ యులన్

తే॥ అని యుతఢు నిజనివాసం

బునకేగెను విప్రవరుడు ముని జనములు బా

జనము లెనకించ వెరు

లనుమోదింప విహరించె నప్ప తిహా తుత్తె

వ॥ అని చెప్పి యుప్పురుషవరుండు బాంధవాగ్రభూతొ వెంత యునిష్ఠను. ను

త్ర ధర్మసూక్ష్మత జెప్పెద నా కర్ణింపుము ంచవృత్తి యుగు విప్రుతుత్తర్యుండు బా

ర్యాసహితుత్తైవనంబునకుంతి యుష్ణా వరకాలంబున తుడుతుంగి యుహిం నాపరుం

తగుట బశువిధి యుతిగి షలమూలంబులపావిస్త్రంత్రంబున తపంబు లావెనది

విహితాహారంబు గామి యొకింగి యునాపత్యయుంబున బత్నిపలుకకుంతె. బా

కహా సగాదులు వావిర్భాగంబులు గొనగతుంగ మినగ్గియుంబున శత్తి దెంఉంగె

నట్టి యెంత నానమీపంబున దిరుగుహారకాంబు

వ్యా॥ మంతొ విదము తల యునెన్నసె। అనగా। వస్త్రధనుఘ। ఆది। ఆవేశము। అప్పురు

సార్థమునను। ధర్మమునను। శీల(త్ర)మము గామిలను దే। అర్థకామములతంబె అ
ధికము నున్నది॥ ధార్మికాః పూజయంతీ మానధనాత్మాన్నికామినం। ధేను ఋత... కాబ
ద్ధర్మ తుపరము సుఖమిత్యుక్తం। ౫౯। ౬౦। నానుకృతము సా। మక్రి(ద్రి)యి దీ(ని) కొం
డి। మహాసత్త్వ। గుప్తబెలగ బలము కలవాడా। యోగపుడ యందు(శ్రీ) తుంచే వాడవు ఏ
నీతను। ఉద్యాపితుడవగుము। ౬౧। ౬౨। అని చెప్ప। రుంవృత్తి అయిన బ్రాహ్మణు
డు యజ్ఞమును

౧౩. మూ మనుష్యవచనంబుల బట్టిందాని యమ్మహాసురవరుని యెందుకని యుక్తహింసిం
చి యాగంబు చెల్లింపుమనిన నతడు నట్లే సేయ నెవ్వనితు గృహాయుతుగంబు పూ
యి మగుడ యాత్మోద్దిష్టమృగంబు నాయజ్ఞదివ్యదృష్టిగనుంగొని మును చెప్పినట్లు
సేసిన నిప్పు ఖనంది బ్రాహ్మణుడును రక్తాంతలు సంగంధర్వులు సురశరీవిమానంబుల
నెక్కించి వారనుట యాసన్న(పు)ందు విలోకించి దివ్యసిద్ధిత్తీ దాని హింసించువాడ
గుట యావు దానదీ యంతపంబునకు తాత్పర్యంబులు పుట్టిన కారణంబున నవ్రత
బునాదర్శదేవత యాజ్ఞాదేవునకు సన్నిధి సేసి నీ యజ్ఞ శ్రద్ధకు సంతోషించి తి
త్రీసాఫల్యంబు దెలుపవలె దినర్తంబగు హింసావిశేషంబు యహింసా ప్రతవా
నిజయుడు. (త్ర)యుడు గదా యని యనర్థహింస యను గర్త్యంబు గాదని నిర్ణయించి
తత్ప్రత్తసవరాథానంబు నందపశ్చాత్తి(పు) రాసత్తి యుజేసి యాగదేవవిధానం
బు వర(పు)ధానంబున నిర్వహించె. నీ యుతి

వా॥ అశంభంబు। వాసు అహింసాపరుడై పశుహింసవిధుల పలాదులచే తపోవంబు
నతపబూచె। అదితూడనిపని గాబ్రాహ్మ యెరిగి బ్రహ్మభయువయచే తపారుతే వీ
న్నది। అప్పుడు మృతమృగము యెంత నిపారుతంతుటనే త బ్రాహ్మనునిందించె।

అపి(ప్ర)త్యాగాలని ---- తన్ను అనగా నన్ను పొంసించు యజ్ఞమునే యమునంతవు

వృత అమృగదత్తమైన దివ్య దృష్టిచేత అప్సరసలను పొందుటకు తాపన్నోర్థముగా

అప్పుడు మృగమాంసము తెచ్చుచున్న మాధవ అతని తపస్సుకు విఘ్నము . . . .

. . . . . అంతట మృగరూపము వదలి దక్షుడు (వ) త్యక్తమై యాగము దు.. తో

రక్తచేతులతో।

236 మూ॥ హాసంబు నారద ప్రవర్తితంబని చెప్పి నప్పుడు మరి (త్రి) ఘుంత్రై

తే॥ పురుషుండ మిట్టిపాపా

చరణాయునకు జెప్ప ధర్మచర్యకు మూలం

బర యుగని యప్పుడి రెండుం

జెర యుంతెద్దాన నెట్లు పెండుకు ముత్రి

వ॥ అనియడిగిన ఇట్లని చెప్పె॥

సీ॥ గంధర్వాదుల తొంత్రి మొదలయితోహా

మునుదెచ్చ నిద్యాషయులకు మనసు

తొన్నెన ధర్మవితోషంబు పాటిల్ల

దాన బాపమునెయు తలపు తెలిదన

(బ)ల్లి నశ్రీతులం బ్రావింప నద్యాప్తి ~~[illegible]~~

బర గంగవి షయు తత్త్వరత మాను

నది ధర్మము క్షితి నాల పాలంబగు

ధర్మాచరణముల దని విసనక

గీ॥ వృద్ధ తద్పండ్వములనెల్లనెతలవి డుము.

నవమ ఉపసంహారము

వ్యా॥ భాగవహింసచేసినందువల్లను అహింసకు లోపము రాదనిన్ని, కామ్యపూర్వకముగా
వేదోక్తవిధిని హరిణాదిహింసచేయుట కూడదనిన్ని చెప్పి, తత్ప్రవృత్తియొక్క ప్రమాణా
సంబంధ। అనగా భాగవహింసచేతనే (అట్టి) ప్రాణులయందు దయలేనివారై నిల
పి యజ్ఞియపూర్ణము అన్యోన్యాగు వరమిచ్చి వేళ్లను॥ అహింసాపరమోధర్మః హిం
సాయజ్ఞసమాహితః। సత్యంతపం ప్రవర్త్యయోధర్మస్సత్పహ.... ఇత్యుక్తే
౬౩। పురుషుడు దినదిన తపాపమును చేయుచున్నాడు।౧। పుణ్యముకు మొదలు లే
ది.౨। దినదిన పుణ్యపాపములను పొందుచు।౩। దినదిన తమ ముక్తిని పొందును।౪। ౬౪।
౬౫। గంధరసాదుల కాంత్య। విషయాసక్తి తో భోగములను పుట్టించును।
ఆ భోగములకు మనస్సు వశముగా పుంటే। ధర్మలోపము వచ్చును।

౩. మా॥ గుణహానియను ముక్తి

వడతలుచు బదపతి తేను నియతిగనంత
వల్లెదెటిఱ ధర్మనిత్యహితగుణము.
గ॥ అనంతు నసంహారము మగు సంహారంబునంగ
చెప్పితెంత్రి వైరాగ్యంబు జెందుతె అగు
దానిదె అ ఉపాంగవివరింపవేదాంత
ముఖ్యయుని మొనతుర్లు వంగమయు బ్రతధిప
వu అనుట ఉదయన శ్మవాకాంతుననుకాంతనవుంతల్లినిమె.

వ్యా॥ ధర్మలోపముచేత పాపబుద్ధి పుట్టును। పాపమనగా ముఖ్యత్రివిధములు॥ అధర్మ
ప్రవిధస్తస్వర్గతెగాగమోహజం। పాపం.... తయతె చైతన్యప్రకృతి తరంతి

పే తస్యేత్రం। ప్రజ్ఞాపేత విషయరాగాది దోషములనుభావింపు అనగా। పూర్వమం
ది భూపాలుడా। దిస్థితిపుండునుంటే। విషయరాగములుగుంతదు। గ। అది। పదిన్గిస్థి
ధర్మబుద్ధితి। పుణ్యబుద్ధితి। పాదం అపు బున్నది। ధర్మమనగా। ఇష్టాపూర్తము
లనిరెంతు విధములు గావుంచున్నది। ౨। ధర్మాచరణములందు నవుసనత। ధర్మార్తా
ర్థములందు తృప్తిని పొందక। అనగా। ధర్మార్థములు చేస్తూనున్నప్పటికిని తిర
తి పేత అనుట। కుసిలాగతమ్మెనపాపపుణ్యాది ద్వంద్వములను విడుచును। అ
నగా। పాపములను చేయక పుణ్యములను చేయుచున్న విరక్తిగావుంటవలసినద
నుట। సమధర్మఫలంలబ్ధ్వా - — ——— - - - . .   తృప్తిని ర్పపమానత్రిజ్ఞ
నశత్రు షితస్యేత్రం।   ఆత్మాత। అనుపాయమగుననపాయము. . . .
- - - - - ..

---

237 ము. తృ. విను మంత్రు బవయిపే యుటసా

ధనములు తెచ్చునని నగు దేశరణ పూర్వం
బుద్ధి బుద్ధితి జనమార్గమపర
వనవాసితి జనుదె వేరవులయుండెలయ్
వ।। అధికములు చేసి తాత్కాలికము
సీ।। త్రిమగొలు ధమ కృతసంతల్పితా। గావుంబు
ఖిరని(ద) సత్య సంపేవనముని
గాత్రిద్ధిర్యమునరాగద్వేషములు భ్రమ
మంత్రమాదవంచనే వారాంబు భూకుము
విని వర్త సాధ్యాసముగెరాగములునుప

వ్యా॥ తాని స్వరూపము మేతను ముక్తి నిపతియును|౯| ధర్మనిర్వాహకము| ఫలతా
మగతే తుంతా ధర్మమును సేయుట యుండు ---- అనుతు| రూపాయము తాని
స్వరూపము అనిపేత మోక్షమార్గము మెట్టినావు| దాని| ఆశ్వార్థమును| తెలిసి
లాగు - నే ఆలోచింపవే|... జ్ఞానయము మే యువే| అనగా| మన లక్షణము లున్న| ఆగ
పరమునె ప్పు మనుటు| పదప్తో దస్వద్రార్థక్షప్ర సవాసింవి(గ) వాస్తవా| ---- స్వసమాధా
నం వ్యాఖ్యానం పంచలక్షణా మితిస్మరణాత్| పరేంద్రియము ల్వ యునిదెం| అనే ది(త్రి)
యూ పదము| కొందరు అనుతు అనిమిడువు యున్నారు| అది ముందు పద్యము తో
అన్వయించబడు| ౬౭|౬౮| వినుము| ఘటమసి యుటె| మృత్తులా లాదికారణా
ము లంతే తుంటే| అవుమన్నదా| ధరణిప| పోయి రాజా| పూర్వసముద్ర మార్గ
ము| ఉత్తరసముద్రా నతు పోమన్నదా| అది నగుత| రూపా యుము తెలియువల
సిన చి| ౬౯| ౭౦| త్వమ త్వమ యూతూర్ధము న్ని రద్వాత్| ౧| తామం సంకల్ప వర్ణనాత్
-౨| సత్వసంపె వసాధ్యరా ని దారుము చైతన్యమర్శతి| ౩| ఇష్టా ద్వేషం

B.మూ (ద)వములు పాలము మితంబుగాల

సీ॥ మోహితంబును నగుమోహనంబునజీవ
సందర్శనము నిశ్చయము బలు

గీ॥ విషయము ములనంట విరసతా వేత్త్వాణాము న
నిత్య సంతోషమున రోజు భరతి గ్రాహన
ధర్మమయులుత త్వ తెలిపి త్ర్య ద్యమవులు
దెలిపి నేర్పుట ముక్తి తెలిపి యుధిష

గీ॥ యూను గెలిధాదు తెలుబంచు గాని ముక్తి

దె ౪। యాదెంత భంగి ముక్తి బొందు

ననంటి నసుపా యుమగుసుపా యుంబనంగ

వ్యా॥ జగాత్తైన ధ్యైర్యేణావిని వర్తయేత్ ।౧। అప్రమాదాద్భయం రక్షేత్ ।౨। ప్రమంస
వేత్తాహావరా వర్తమభ్యాసాద్వైవి వర్తయేత్ ।౩। ఉపద్రవాంస్తథా రోగాన్ హితాదశ
క్షణమితాగనాత్ ।౪। సాంసత్య(త)జ్జ్ఞశీలనాత్ ।౫। విషయాంస్తత్త్వదర్శనాత్
విషయసుఖములను అంతవిరస తాత్పర్యములను। యోగాంతమందు। వైరస్య
దర్శనము చేతను ।౬। లోభం మోహం చ సంతోషాత్ । యుద్ధ్యా । సంతుష్టాతల
నివృత్తుండవగుదును । లోభము బహు జ్ఞానవము(ద)ంద లగింపు । అనిత్యవస్తుది
౧౦। అసుతోనా దర్శనాది యుపేక్ష పాపమునను ।౧౧।
యా। తీవ్రతము గా చేయు బతికిన పుపేక్షచేత । తృతమై నదక్షము సు। ప
క్షిమను । ౧౨। తొ(ల)విని పుటి। ముక్తిమార్గము ౭౧। తాను। యూపంత్రంటి ఆ
నుష్టిత జంగ అయినా తెల్ల ఛాదులను ।వెంట లంటు గాని ఏకుంఠా జేసుసుగా
ని ముక్తిని తెల్పి యిందు తెల్పి యిప్పుడు। ముక్తి తి పథంబును మార్గముష్య అపు
టివిత । ఆసేర్చు పేరు। అసుమం యుముగుసుపా యుం౦బు।

౨౩౪ ము॥ వలసె వినేర్పు పెరిం దువంశవర్ణ

చ॥ అనంతుని జాతక(తు) తియు లక్ష్ములు దమ్ములు తెలిసిగా నధ్ర
క్ష్న నఖిల బంధు తెలుటు లను జంపెదు తెంపాలసె మహోగ్రదేవ
యునుపునద్రుష్టదీ(ఆ)పు నదు నిట్లు నమంచితయు త్రధర్మము నీ
బనుపకుపంగ జాలుకలబ్రాహ్మణాపంక్తి నసు(గ)హింపదే

క॥ అనుటయు యది వ(ద్ర)తుంత.

ష్ణుసుజపతి తినిష్ఠులని యెమాంతవృత్తితో

జనకుడు చెప్పిన మాటలు

వినుమవిద్యాజ్ఞానరాగింపువేళవు సెనకర్త్రి

వ॥ జనకుని తత్త్వమాంతవృత్తింటువర్తి విత్రాజ్ఞత్వాదిత్య

మా అవవలసినది। అనగా। ముక్తి। జ్ఞానసాధ్యము గనుక నున్న। యుక్త్యవాదులు ప్రత్యే
త్యేకముగా సాధనము................గనుక నున్న। ఇంతకంటె వేరే సాధనము
లేదం గనుక నున్న। ఉపాయము గుసుపాయంబు అవవలసినది। ఉపాయము
..కాని వుపాయమంసుట। ఉపాయమైన వుపాయము యేదంటే। జ్ఞానము అనితెల
యువలసినది।౧। అనుపాయము। అగు। త్రిపాయంబు। అనపద్యే దము। సంధి
యందు। సుమ్మ నున్నది।౧। ఉపాయము కాని ఉపాయము అని అర్థము।౨। ఉప
సమాసంశోయితే అనేక వస్త్రీతి ఉపాయం। అని సమాసము।౩। ఉపసమాసంశో
యితే అనేక వస్తు। అని విగ్రహము।౪। ఉపాయము కాని ఉపాయము అనగా।
జ్ఞానార్జనము అని అత్యంతపసమాధానము।౫। యీ అయిదున్ను వ్యాఖ్యానలక్షణా
ములు।౬। అనుడు। యేవుపాయముతో ఆత్మజ్ఞానోపాసన్నదో।౭। అనుటయు
అంటాంశంబులం అర్థాత్ ....దత్తం దవ తారకమాదం దత్తం.

B. ము గోరినవిద్యాధికారువు నాదరజరితము యత్తే
మీ॥ అర్థములుంబు దేనామాతరములు విను
వేంకటపైశాల తమిరెను
పారయమువునసు దుంబుములు మునినాయక
మిథిలగాలంగిరియ మయునసు నాక.

గాలని యట్లుండెగాను సుఖంబును
దివ్యసుఖంబును దృష్ణవిడువు
సుఖముపోలునె యర్థసంలభతతోడన
గొప్పపోవెరిగిన తెంవ్వులట్లు

క॥ తృష్ణదాసుడు బెసగుదది యసత్త్రి
మమత గల్గుమా బంధులు వాద్ధనంబు
వరానివాసంబులును నిమమత్వ్రైతెందది
రంబుగాతుష్ణింతు దృష్టాంబురాశి

త॥ దేంరతెంన్నవను భవింబుబు
దెరతెంనమితిభింతనెంంధురపిల్లతగి
ర్పరుత్తైయయున్నసం దృష్ణతు
ఖైంశవభుకై యంతని మనసు సం(వ) తనలా.

గ॥ విధువరాదు దుర్బ్బులతునెంతలు వుదిలయు
దాసువుడి యాదుబాల్గొంతమ్మైనరోగ
మనపుం తృష్ణవర్ణితతాముత్తైన యంతతు
దాని.

వ్యా॥ మా అంతవర్ణం మాంతవర్ణం। శ్రీరూరవాత్యేతు ఏవదస్యాపి తత్ఫమితభావం॥
త్రైదుపేయుంతగని డాతసుటు।౭౫।౨౫ అర్థముల్। ధనములు।దుంఖసంపాతత
ములు।దీని యందుత్కు తృష్ణటేమిటే తనవ్ఫరుం ఖమలుపొందవు। మిద్దిలాపుర
ముతా అవప్పుతు నాతుమం మిన్నితాలతేదు। వితృష్ణసౌఖ్యమయునాయిం సౌఖ్యము

స్వపాలదు। గోవు తోడి కిని సేతంత్రులు వెతసే। అర్థసులంబ తతోతన। అర్థ

పేర్పిత్రితరాతా సెవే। ఆశపెరుగుచున్నది. తలిదం సత్త।--- గమునేత।మాబంధువు

లు పూనివాసంబులని। మమత। తల్లున। అటువంటి మమత। మొదలిరంబుగాను

న్న। అనగా। సంసారధర్మ ములేత వాత్సల్యమందు నున్న----

239 మూ బెూడొఱ్రుబ శాబ్బ్రి సాంద్ర త్వమొందు.

క॥ సొతత్రు ~~తూలి~~ మదాది ద్వం

ద్వాతంలు తప్పు గాత శాంతి సంతుం తర శాం

శ్రుతి బరిరక్షసే యుము

నతు విల్ప్రష్ణ త్వ సాబ్బ్రి త్వతగలుగున్

క॥ అనిపెక్కువ యుత్సుని యు

వ్రసుబ పతం బ్రస్తు తింబి మనము బ్రాంతిం

బసంపతగ్రౌ తవిత్యు

మని వర్తిల్లెను విత్యప్తుసరణిగుణూరా.

వ॥ అనిననిని ధర్మసందనుంతు శాంతను నందను తోడ సర్వభూత జయావహం

బగుచు గాలంబ తిక్రమించుచుండు బుధంఘుతుం తెర్థి యూబరింబుటమేలు

దినిమున్న నతి గ విప్రఘాతనది పెద్దయు విసల యుగాపునసతి గెదజెప్పవేయు

మటుయు నమ్మవేష్మ తే యుర్ధంబు దెలి యుటుకుమ మందయనుజెప్పునపితాపు

త్ర సంపాదంబని రెండునిలిపే సంబతెప్ప యుందు గెంబ్లితిపాత్రంబులప్పు తుసెప్ప

నివియుకు గలవు. జెప్పెద వినుమద్వ యునపరుతగం సెత్క బాత్మ్నశాపుత్రతు

తన్నర్థనావస్థ యుందుశ్వభావియును వాడుదంత్రి తబ్బము బత్తై.

టీ॥ ఆయువు దఱుగం సంతంతతు దీరుతె

వ్యా॥ యందు(ద్రు)వము గావుం దత పోత। తృష్ణా సము(ద్ర)ము। ఇంతు। ఎంత పోవునం।
22।22। వితుత। యాదంస్తృజా దుర్తు త్రిబిర్యా జీర్యతి జీర్యతెం। మోహ పో
శాంతి తెగరొగ స్తాం తృష్ణాం త్యజ తన్నుబుద్ధి తృత్తం।23। మోక పార్థాది ద్వంద్వము
లను విడిచి।26।50। అనిన। మందావి అని అన్వర్థనామధేయుడు। సార్థకమైన పేరు
కలవాడు।57। ఆయువు అంతంతకు తఱిగి పోవున్నది। యేమి చెయ్యవలసినదం
టే। తం(త్రి) నాలుగా(ని) తము లున్న(ది) మము గాచె య్యవలసినది చెప్పెను। జరామృ
త్యువులు వెన్నంటి అవుం యాం తగా। దిగులేమి।

వ్యా.మా. యువ్వీదిసి యువాతన్న తము (బ్ర)హ్మ
జన్మంబు దేహ భ్యాసనమును సంతాన
సంపాదనంబు యజ్ఞ(ప్ర)వర్త
నంబు నుజేసి వాన(ప్ర)స్థధర్మంబు
నతపి యాచరిత సన్యాసు తగుట
గృహస్థంబనుడు జరామృత్యువుల జననము
దిగవిడుట వులంగ దిగులు లేమి

గృహమాను వలదన్న బెదుపుట గాన తృష్ణ
వృత్తి విహారించుచుండెడు విధముగాదె
మొల్ల జెపెద నన తెవంటపుడు తెలియు
మనము పోర్చు నెమ్ము త్యువు బనులపనులు

టీ॥ అనిపలికి పుత్రుండు వెంటి యు.

క॥ తృణమిది యుక్త శంబిది యిది

గృహాకృతంబనుబునరుడు గంకర్తవ్య

త్వతిరోహితాత్మహితసం

స్మృతిమైన గృహంతుథలని జెర్చుదనపురికి

క॥ శ్రీనపూమ్మ తుర్వునవృతం

బునుదేహమునందు గలవు తెరాహ ముమృతు

త్వనిరగాథ ముక్తురాపగ

గనుథవృత త్యాగహితముగాగనె యుగమి

క॥ నను పెంటి త్రిబశు యుక్తి

బునహంసతుథ గంటదగునె భూసురవరహం

సనరహితమైనహంతి యు

జనమనుబ్రహ్మద్వరంబు జాలపెదని యతికి

క॥ యోగంబునుదపముబరి

త్యాగంబు

వ్యా॥ శయము లేకుంతుంట వుత్సవము వలతెరా పతిన్ని పతుట యొలయుగనవృస్సు

వాదా। రవుపెసె దననతశు శము యుప్పుతెలె యుము। అద్వైత తురు యుష్టి యు

ఇత్యుక్తం। బరజీవననముమనక్షిప్రంత తరాతదు। క్వ। క్వ। తృణమిది। ఇదిలే యుబ

తినది। ఇదిపె యుబతెతదు। ఇదికెంతకెంతపె యుబతినది। ఉంబరా। తింకర్తవ్య

ములెత కర్తవ్యత్వ జ్ఞానాభావములె తు। తప్పుబతిన। ఆత్మహిత। బ్రహ్మభావన యె

క్రి। ప్సురణముతలు గవుంటె। అనగా। తిస్సు తాత్మతస్వరూపత్వంటె మృత్యువు అత

నినిచంపు కున్నది సంబిన్నావత్తమైనం శౌమూనా వవితత్పుత్రం ప్రశ్రోరణామేసా

ద్విమృత్యురాదా యుగపృ్తి త్పుత్రం రశ అసహ్యా మ్మ త్పువు ---- అమ్మ

2సంమూ సు గాత లెయింతులగునె పాతంబుల్

రాగము సరిదుం బుంబు నవి

ద్యాగము బెంతెలు సంబుంబు నర యుంనలది

త॥ (శు)జ తొంననాన నస్యం

(స)జుసునగలతి బంధ్రునని జగరంపతి తోరక్

(స)జనిలపెదనా యుంనది

యుజ్ఞె యమును నవ్రయుంబు నగుపదవిబు॥

ఉ॥ తాళున లెగత సంత్ర్య యుతుయగన్నిని మెత్తిత నిర్భయుంతర్వై

నివు నంతాంతి యుక్ నమత నిష్ఠ యుబూని గుహా ప్రవేశనం

భావనసాత్మ దర్శన విభాసివి గమ్ము నిసందడి యువి

ద్యావవసం బులం బున తుతత్మాత మెప్పై వె లగెం గృతార్థతక్

త॥ నరనా ధ యుమ్మా తవగుసు

స్వరా పృగసు తీవు మ లుగునా చెప్పిన యు

ప్పుర మేలత వాసవా మ్మో

త్రంబు నవర్ణంబు జత్రాగ తవగుమంతక్

వ॥ అనినవిని యుధిష్ఠిరుడె వ్విధంబు శలంబుగల వాడతు బ్రహ్మపదంబు బొం

దునని యుతిగిన

వా తము న్నదివాఖందెవు న్నవిపోహాము వృత్తు ఖ్రు ఉన్నరూపుగిగనుతు సత్వ

జ్ఞానము । అమృతము । అమృతంచైవమృత్యుశ్చ సదసచ్చాహం ప్రతిష్ఠితం । మృ
త్యుర్హాపద్యతే మోహాత్ సత్త్వేనాపద్యతే అమృతమిత్యుక్తం । 52 । ననుజ్ఞాతి । నావంటి
వానికి । నావంటివానికి । హింసాయజ్ఞము కూడదు । అహింసాయజ్ఞముకు । సత్వ
దనం । చేతను । 53 । యోగతపస్వ్యాగముల కంటె వంటి విత్తము । రాగము సరి । సంసార
ముకంటె । దుంబము । త్యాగము । విరుద్ధ । అనగా అభ్యాసముకంటెను జ్ఞా
నము శ్రేష్ఠము । మృత్యోర్మాగ్రహం తత్ర్వోయాగాది నివసదారతం । దేహాభిమాన
శ్రేయో హ్యుదరజ్ఞానమిత్యత్ర ఉక్తం । 54 । ప్ర । సంతానము । అనగా నీకిత
సంత । ప్రజని తపదనాయందు । అనగా । క్షేత్రజ్ఞ తనుతను అవు యజ్ఞము । అది
క్షేత్రజ్ఞ తత్త్వము । ముక్తిని యిచ్చును । 55 । తాపునమహా ప్రవేశసంభావనను బు
ద్ధియందు ప్రవేశము చెయుత్మ స్వాపాదితను । ఆత్మదర్శనగము - - - అధ్యా
త్మవిద్యా । 56 ।

---

13. ముా క్షేష్టాంత త్యాదరంబున

గు॥ అధిపలక్ష్మీశి తెమ్మె యుంద్రి యుప్రసంచ
జయుమయుగలగి వోత్రాయిద్ధాత్త సారదర్శ
నియుతిసుంతె తువానికి బరమువుగుప
దంబు దంగెటు బుష్పు వందం బునెందు

వ॥ అనిప అతి మఅ యుబినిట్టను. హారిత గితయును హాత్త్వసంచ యుంబాత
త్రింప దానవొక్కృథర్మంబులు దెటవడు. శైన్నైద. హారితు తనుముని వరుందు
విద్వజ్జనంబులుదన వలన బ్రాహ్మణంబునే మొాక్షసప్రకారంబె యుగను
త్రింపన

సీ॥ పాతకిత్లోనిమొనిరాకంఖమతినిలు
వెతలతొరలుత్తెల్లవివుబుతగుసు
జనవులకేతుపాత్రత్ను ర్ణనొవర్త
నములగూర్పతేష్మత్రసమంతగరుణా
గలిగినిండాప్రశంసలమేదముగునుబ్బ
తేకపాతింటనుసేతంపు
గుతివర్గనిపొంతనుగుపా తెూనసుంతును
తంభిత్రములగువంటకములతేసు
గీ॥ భోజనములకు

వ్యా॥ నరనాథ! అమృతమగు సుగ్నరూపుగనుడు, నిత్యవుస్తరూపు అనగా అత్తను
మూడుటను దివ్య మయుగంవు, రుచిగెుసంవు, యుజ్యా, తృప్తరూపుగసుదివ్య
మయుగు, అన్నిప్రాశము, ౯౦౹౯౧ అధిప, తంగెట జున్ను, అనగా నెలతగేడుకు
వర్గసంపుంతదు, ముల్లతేవు, అత్మతేనెపట్టుసులవమసుట, ఓ, అవాపాకిత
వస్త్రత్యాశ, తాళా యువస్త్రత్యాశపాకితో ప్రప్రజనం, సన్యాసం॥ కే, పాకి, జను
లకేతు, జనులు తనకుచేసిన అపకారములను పాత్రత్నుర్ణనస్సల యుందుపుంచి
తే అన్నిలు తన్ను దూషించినప్పుడు దుంఖమున్న భూషించినప్పుడు సంతో
షమున్నతేక పాతుతెుంప యుందు, ఘోరుతుదూరముగా వున్న గుతి యుందు త్ప
త్ప్రమూలముందు తెుంతగుపా యుందు, తుంతును, తుంబితములగువంట
కములకును పింతివంటలచే తమకే షష్మేనపాతములకున్న భోజనకాలముల
కున్నసమ యుష్మేత అకాలము తప్పించి — — . . —

241. మ॥ దళదబ్జన పరాగదుర్దినతటి
చిత్ర్యాగెనను (త్ర)తి మన్మనపెద్దతిట్టి
నట్టి మొదదత్తి(త్రు)త్త్రగానరుగు యుతిని
రంతరంబు నాత్వారాముత్తె చరించు.
గీ॥ అనినవారు కృతార్థతె యుతని(బ్ర)స్తు
తించి తనిచెప్పవినినరదేవవరుడు
దేవతటిని తనూభుతూభావశుద్ధి
తల వించెప్పగదె యునివలతి సులేయు
క॥ రాజభావం బుతెలిత గున(గు)ఘ్రుతిన్న
ముని సుతోసంతోత్తెన్న తూమురల యుం(డి)
యు ముంల నిర్మించ సత్వాదు లవుల దొరుకు
రాను సంశాంతి సంబంబు నేల యుత నఘు
చ॥ అనంటు ఆయు నాత తిట్టుల సున కుర్రు జ్ఞత్తు వేగపుంటుతి
ఘున జ్ఞు జ మెంల్లాశంద ములు గాలవు తోతి వసుమ్ము వక్షద
వ్యా॥ విధుని మెవ్వ(స్త్ర)ము సేవ .... వర్షసి। అతీత పా(త్ర)సంబాదెఖుత్తెంగా తప్పతప్పె
మొంది 8 ఋ్షుత్రం॥ (ప్ర)తిస్ణాపముస్సు। మన్మన। బహు మాన ముంస్సు। అధికముగా వృస్సు
దితుప్రతిమ। ముంసం వృవిన్న నిత్రు(త్ర)దితుత్తువెళ్లను। క్షేమస్థలు తొలి నము వేశిటప్పు
తుఖిత్రాస్థత్మి అగ్రముందు తెంత అన్నయవేశవుంబు సున్నారంగనుక। యు తిత్తెన్న
దోష ముతెదంగ నుత నన్న। యు ఖిస్తృతువటి నప్పుల తువేశపుంబున అన్నయముతి
గాభిత్తుపెట్టు పెలపి నదని తాత్పర్యము। గీ। క॥ రాజభావం బుతెలిత గున। రాజత్వ

నంబ యొంత బలంవ్రతితను అనగా భారముచేతను। తొందరపాటు అవిశ్వాసలదు।

ప్రజ్ఞ తెలిసి (ప్ర)బుద్ధుడైన అనగా సంతతము శ్రీమ్మేన। మనస్సు తోపుంచిన। (ఇంద్రి)య

ములకు జయించి। గుణాతీత యమములను విడిచినవాడు।

౩. మ. హరితంబుం విద్వజ్జనంబుల సంపదిశంబు సదత్వ(ప్ర)తారము

ధ్యానిరతి చిత్తపాతము(గ) నంబును దిక్షు గణాలయపత్రితం

బసంపదకర్తృత్వ లగం నృపాలకుమారులు సన్నిపింప గాక

తా॥ ఇష్టివిషయంబున వృత్త్రగీత యను విలాసంబు గలదు వినుము. వృత్తుంతు

ఖండనంబు సంబంధిని చిత్రమైనా యుప్పట్టూ యున్నమైన యప్పుడిష్ట సంబంధి యు

విషాదంబు తనయున్న యుద్ధమున విభుని తోగా। పుందుమైరి వ్యాప్త విభవంతమైన

నేతుమనెనా వ్రతవింత గతం జేయ్యది యానగతంతలనికిట్టు నిలిచె.

గీ॥ తలమి యనుతమి యును విను తాలపడగ

తముల బోధ విహానుల దర్పితగ।

కలత సుఖదుఃఖములు బెట్టుగాక యర్థ

ములయనిత్యత లెం

వ్యా॥ శాంతి సుఖంబున। సన్నాసను ఋషుండు। మొన్నటి తా। ఎల యము। తనాడు। యం

న్యాసుల। (౯) అనుట యు। వర్ణధర్మ నిరతి। వర్ణధర్మ పరిపాలనము। చిత్తపరిపాకమును

చేయు నున్నది। తనా యుపత్రితంబ సంపదత। చిత్తపరిపాకమందున్నపదతతః

రాజకుమారులు సన్నిపింపుటను అర్థ తపు సన్యాసా। అనగా। (నృప)జాపాలనము

చేసి సర్వధర్మములను తెలిసి చిత్తశుద్ధి కలిగి వున్నవాడటు। కాలవయు విశ్రాంతిను

బంబు సంపాదించును చున్నది అనుటు। (౧) ఇష్టివిషయంబున వృత్తగీత వున్నది। ఇ.

వ్యా॥ పృథ్వీశుఁడు రాజ్యసంపన్నుఁడైనా రత్నములున్న అయినప్పటికిన్నీ వరదుఁడు విష్ణుభక్తి
తలఁగి తృణతుల్యుఁడయినాఁడు. చెప్పుడున్నది తుజగద శ్రీనిధి తలఁగి వుండగా నిపృథ్వీ తా
ర్థుఁడవుతావా అనంటే॥ పృథ్వీరాజత్వాత్ త్వాన్త సదృశత్వాత్ పృథ్వీం॥ ధ్వాంతార్కో దానవా
వృత్తి ఇత్యమరః॥ విషాదంబుతో యున్న అనుట. ఇంద్ర(ప) యుక్తము నవజాల
మందు విష్ణుపుంజుటు॥ ౬౧ తే

౨౪౨ పంచా ఆలోగనగలదె విశ్రుతి

క॥ అభీష్టార్థంబుల యుస్థిరత్వంబు తాదాత్మ్యంబు ము.

తే॥ దైవతమానుషతిర్య
గ్భావంబుల చెందుచునుఁ బితారి కీర్తి లెమ్మెభూ
తావళి దిరిగి సంబంధ
పెవిధముల దిరుగు సర్వవివశత్వము నా

తే॥ ఏవిధి యంత యెయిన జరుగదు
గానవనపు సుబుద్ధి నాకు గలుగదనుచుని
మానవి హీనపు మాటలు
దానవ తుల సాధనతుదగు నిజార్థ

క॥ అని యుత్తని మునిశ్రేష్ఠ చెలుగుట్టై భాగ్యపుంతు

తే॥ అన యమము గనుడు నర్ధిన
తని యుతనికి నిట్టులని చెప్పె(తు) తుంవిజయుం
బునకు నయుతపమును చేసి
మునుపంద్రమ్మ తృతీయమున గెంన నే మయాత్యజనములఁ

క॥ ఆ బ్రహ్మైశ్వర్యము గ్రహ్మణ
మా యులు కుంగారణాంబు మాన్యచరితా
దే యొక దంష్ట్రితమది యులు
సే యుంగాకవి యేల బంతింపంగాన్

క॥ వినుమనప్పు యింత సుస్థితం
బున కుం జేరదు ప్రష్త్రాతంబు పొంత తు జెనెనే
నను పము నవ్యయు నప్పుతు
ననంతు జెందెద గ్నామ యాత్మ కిష్టుల్.

జ॥ అనిమి.

వ్యా॥ త్సంస్పర్శవేత। వినత దుంబ్రత్త్యైవుంతగా అనుట। కగ। తలమిత ములు కాలాదీన ములు। అవి। బోధ కామ లను। దర్పదైన్యము లవేత। సుఖదుం ఖయుక్తులనంగా నేయుమ న్నవి అంతకాని। అర్థములు నిత్యములు కావని తెలుసుకుంటే వికారములుండ దు। కగ। శం। దైవత। భూ రావల। భూత పంక్తి తత్పార వశ్యము వే। వికారముతల దైతి రిగిచెం బతేనె తిరుగును న్నది। శం। ఏనిది। మానవిహీన ఘమాటలు। అభి మానశూన్యమైన పలుకులు। తగునే యాతకే। అనదగునా। ౨౩। అనయము ఆ తివ్యసనము గా। నుసు మెనర్చిన। అతని అభిప్రాయము తెలిపె మెరకు యుక్తులు పుట్టించని। గ। ౫। వినుము। పొంతను। పొంతమును। అనాతు యాత్మకి। వినాము యమరూపు నగ। ౬। అనిమిష।

ఉ. మా ష నాథుతో టయని యప్పు తం గంటునినంతు నాద్భువి
ష్టుని సలవ్రాత తన్మహా మ సుర్ర ఖనాతె ఆరింపు కర్ష సం

జనిత విశేషతం గలుగుచూ యులతోనాపలనెద్దియుమ్మిఖుం

గనంటుతుం నర్థము మెప్పియుతగ [illegible] ల్గగజే లయువయు సాదం బుద్ధితిః

గీ॥ అవిజనత్తాత విను మయుసెప్పెదనని

యుసు ఠగురుడు వలుతు నవసరముగ

నపటు తరుగుదెం నభలయునం(ద్ర)స

స్వాస్వర్థగు సనత్కుమారు తథిప

వ॥ విప్రు యుభ పూజితుత్తెసముద్ర తాపసం బునసుద్ర యుమ్మహాత్తుడితూశుక్రం

తు విష్ణునివహాత్మ్యంబును వర్ణవిశేషంబులు విద్యానవేం(దు)నతుని ఆగింపవేయు

విన నతండు (ప్ర)సన్నవదను ఈ గుమవిష్ణునిమె.

గీ॥ వినుమయు దనుజసాధ విష్ణుని యుందబి

లంబుగలుగునిలుచులయూ వయుచుందు

నతని చిత్రనిం(డ) యుజయుంబు నసుపోతె

దానధర్మవిదుల గానరాదు.

వ॥ అని (ప్ర) బోజనపతుటయు గలిగి యుంతునది యునుజెప్పెద. ముస్ను

విష్ణుని మహిమ యూత్మకింపుము.

వ్యా॥ అనియుప్పుడు। యుద్ధతాలముందు। అలపోత। అల్లిలిశ। తాలయు గానితాలమం

దు। ఆతస్నితముగా అనుటు। తర్మసంజని తత్మ్యన అతిశయుముతో తతలగెలయుల

తో। వర్ణములతో। తేజస్సులతోపల అనుటు। ఎద్ది। యూయు। అమ్మియుత।

ఆఖాయునుతెలిపె జ్ఞానము। ౨। అనిన। సనాతనం తూవూరం। సనత్కుమారం।

.... పంటిపే యున శోత్ర్త ఇత్యర్థం। ... ——— ---- ఇత్యమరః

. . . . మాహాంతంపొగంతందశవహావధ . . . . .

. . . . వచ (వర్ణ) విషవిశేషంబులు విసంవసు

విష్ణునిజత్రిసేతసుస్తు ఇం(ద్రి)యుజయుముసేతసుస్తు . . . . చరాత

శత్రువుమునాదు ౧౧౦

౨౪౩ మ॥ ధరణీపాదంబులతనితిశిరము దివము
దిశలం బాహులతతుసర్వదేవమయుండు
భూతవిశ్వపసంహారవంలు దదేయు
మానసస్వైరతలలుధానవం(ద)

వ॥ జీవాత్మస్థలుమా యుత్తేయుంతువిసువు. గృష్ణంబు సు దా(వు)ంబుసు వారితం బుసు పా(రి)ంబుసు రత్నంబుసు, శుక్లంబుసునైనవి యూరుగలవర్ణవిశేషంబు లు.

క॥ అనఘ విష్ణువిహారంబులైన విషయు
వివిధ విశ్వప సంహారవృత్తులందు
(శ్రీ)తుకొ వెయిం దితుజీవునిబిహులత్వ
ములవశంబున నాత్మనిబొందుచుండు

క॥ అస్త్రమంత్రము మంత్రి వాదమయిమైన
నా యుచెందంగ(బ్ర)సురపక్షయువృత్తి
జీవుతమర త్రయంబు నానావిధముల
నెందుచునుమ మెంతుబ్రసుచుతిగ్గుచుంతుజాతి

తే॥ వెంతెసరింపగదురతెంస్తు.

మంగళ విగళ హాయక గమ్మే తెలిసి పేయుర్

తె॥

దానధర్మాదులున్న ప్రయోజనము లేదు యను ప్రయోగించుచుండుట యున్న తలచి యుండుట, నది యున్న, దానధర్మా ప్రయోగమున్న చెప్పిన, రసకర్మజ్ఞుతు అనే పద్యము తెలియ చెప్పుచు, మన్న వయుండుగా విష్ణువు పావనము చెప్పుచున్నాను ప్రాద్యమానై జన్మకర్మ వెల్లుందు ... పతి త్రి యూర్ధ్వ త్రి సూత్రం, చతార... ... బందువు తమన్న తెలుపము నది, ప్రయోజనము యను అని వున్నది, దుర్బుద్ధి సుబుద్ధి .... ధరణి, దిగలు బాహువులతో సర్వదేవము యుతం, జగత్ విశ్వసంహారములు, సృష్టి ప్రళయాలు, జీవాత్మలు, జీవదశలు, మాయలు అని చెప్పుచున్నవి, కల్గినా యమోదయము తెలిసి అశుద్ధ త్రయోత్తరము అధికములు, అనేకలు అరుణ్యాల ౧౩ అనఘ, విష్ణువిహారంబుతో న, విష్ణువానస ఆలతైన విషయ సృష్టి సంహారముల యందు తిరుగుచున్న జీవుని కర్మవశము చేత జీవుని పొందును, ౧౪ తన్న జీవుని, శుద్ధాది ప్రాయములు పొందు చూంతగా, జీవుడు, దేవమనుష్య తిర్యగ్గ్రహములను పొందును,

౫. పుటా లక్ష్మీరహారతి గాయకుడు

జాలంగ త్రాటు పైరయు బంధము లుత్ర్వీ

పా॥ పావన

కు రసకర్మజ్ఞుడు డాకము

బసింతిసె తతు ప్రమత్తపరుత్తై గుద్దు

త్రిపమా గ్రము సె యుక్త్రము.

స్వైసువశపరిశుద్ధిఁజేవునిత్తిజేయుదురుఁగే

తే॥ వినుతసంశయంబులపాసిం

జనసెంప్పనితంప్రవిధిబచెందునపొర

భృత్యనిరూఢిందిలలట్లుల

యంశపూసంక్రైతములజేవృతతలంబుతగుఁ

తే॥ అంతంతతెసత్కృత్యము

వెంతయయుచెనుపొందజేవృతెత్కృత్యమాయుఁ

ఇంతాతెలుషతవాయుగ

సంతోషామృతయునానిసంశుద్ధతగుఁ

వ॥ ఎతృత్యమాయుశుక్లత్వంబు

తే॥ జేవృతుశుక్లబ్రాయమా

భావితుత్రైవృతువిష్ణుభావింపుటతుఁ

దావెరవరియుగుదగ్గత

భావమునగుగుఊపుతెనిపంథవృనెలవుఁ

వ॥ అనవినివృ(త్తు)తద్విరంబులునమృతస్వరూపంబులునగు.

వ్యా॥ ౧౫౹మేలుచేసినప్పుడుశుక్లబ్రాయమవ్రుము। కీడుచేసినప్పుడుబాయుతు
కీడువావు॥ ౧౬౹ ౧౭౹ ౨౹ రసకర్మజ్ఞుడు। పసరులున్నపుటపాతములున్న యెంతటి
నవాడు। తారము। వెంతని॥ తారంగాద్రుంజంద్రుచజింపి త్రైంజత్రవృద్ధరుత
మిత్రైవరం॥ బంగారముపి యుటుతు శుద్ధిజేసినట్లు జేవృనకు దానధర్మాదుల
చేతను శుద్ధిజేయుట। ఆఋఙ్.మంబది। అనగా। ఇష్టుతెలాహాఘ్రపదంబ్బిఖి

• సర్వస్వం, అష్టాపదం। అని। మొదలైన కోశములయందున్నది। అష్టాపదము।
బంగారము పుష్యదినమున। వెండి పుటముతోను బంగారముతో చేసినట్లు। దానధర్మాదులచేత
శుద్ధిచేసిన జీవుడు అకలంకుడగుచున్నాడు।। లక్ష్యం కార్తస్వరం హేమ జాంబూనదమష్టా
— ... (స్త్రీ) యామిత్రవమరం ।।౧౫। విను। పుష్యదినమున। చేత। (కంఠ)। అనగా వెగ
టుపాసన। విధిని సుప్రీతుల పరివర్తించినట్లు। జీవుడు పుణ్యకర్మములచేత అకలం
కుడగును। (౧౬।-౨౦। ఎక్కుడుగా యౌ। యుక్తత్వంబు। తెలుపు) -౨౧। జీవుడు పరిశు
ద్ధుడగు తెరంగు తెలుపుచున్నాడు.

244 మూ. ఇట్టి యుపాసనంబులందిని తెంచి విశుద్ధుండై నిత్యమైన నిర్మలతర పావనంబు లంది
తాను విష్ణుని పొందెనని చెప్పుటయు నట్లు పొందిన యోగి జంతువుల విజ్ఞానం
బున విష్ణుపాత్రుడై నంత మొదలుకొని యుగ్మము లంతటను నాదింత
లందును భంతనంబు చేసినతె అంగరంగంబవ యనుటయు నని మునునిఖం
దమునందునట్లు నిరుపు.

క. ఇం(దు) దుష్యులరథ పుత్రి దేవాదత
సహాతత్త్వ పుత్రుప్రైజనితము
దనుజస్వైర్యముగెని తాతెద త్రంగర
మాపాస పుత్రతు ఖ యంబెనర్చె
బర్వీతత్రుతిము రూపము న య్యిసుఱయు
(గ) త జూబవ తతు సాద్మైవ తం(బు)
సద్భావ పుంతు వరా యూబలంబున వేడా
తునిచే యుసాని యయు తుమునిస వూజె

౪౹ సంస్తుతము గ రథంతర సామశక్తి
జేసి యమ్మూర్ధ్ని దేరై వసిష్ఠు తలని

విష్ణుని భావించుచున్నాడు। విష్ణుగత భావము। గుఱుతులేనిపంతఖ్రి సెలవున్ అనగా। విప్రుంగ యమ్మైన పరిపాతమునకు। బిసగు। ఇచ్ఛునకు ౼। అనిన। అద్వరంబులు। తివంలములు। శ్రీ పద తద్భావము। తద్రుంటు విమలార్థత మిత్వ్రిమరంఇ అనేది ఉపసర్గ। శ్రీ యూతు। అనిదివందు పున్నది।---- అభ్యరము। శ్వేక్షరం। సెబ్బరము। శుభ్రం। సబ్బరము। దక్షిణం। తెప్పరము। దబ్బరమున్ను। ఖర్రం కద్దగము। భద్రం। బద్దరము। ఇతరత్ర॥ కొందరు। అధ్వరములు అనగా అధ్వతములని చెప్పుచున్నారు। అధ్వతార్థమందు। అధ్వర। అధ్వరా। అశ్వరా। అధ్వత చెల్లెను। చెల్లుపోదా। అవి అపవాదములుగా। సంబోధనార్థముగా చెప్పుచున్నారుగాని విశేష్యంతములు వుండవు॥ దేశ్యపదములుగాని యింతత్భవములు గావు॥ శుల్బ్యా గుణే చాలుమదేసరా మకల్పత్తోష్ఠుద్వేత థావిపాష్ఠా॥ అనిసంస్కృతమందు వున్నదిగనుక అనేకంబులు వికృతస్వరూపంబులు అనిదిద్దవచ్చును। ౨౩। ఇంద్రుడు। సాగియుడు। మూర్తిచుతవుతుంబూవుంతగా। సప్తసామములతో। రథంతరసామమునే తవసిష్ఠుడు।

౯.మా ఇంద్రవృత్రాసురుల యుద్ధప్రతారము ॥4 తాతిత ముతో పులిపరు౹
తోతనబుడుకు పారి యుద్ధంబు చెర
గనుగొనగవచ్చి వారలు గత గుమనందు

౫౹ అతడు గతంగదేవ గురుత పుత్తుయుంద్రులు దాను నవ్వురు
త్వతివిజయంబు గెల్చి వారు బాహ్యర్దసేప యుదది యుతేజము

ధృతపటులజ్జీరంబ గుణముద్వైత్వపతింబొదివేదసురేశ్వరా
ద్వీతను అశంబు బొందె వారిద త్త్వము యిందుబున గారీశ్వరా.

క॥ ఇం(ద్రు)నను ఇం(దు)ల త్రు ఆనిట్లు లనిబొ
నన ష్టు యిమును వదితే లు దివ్యబ్బముల మిము
హా తపం బొనరింబె నియు సురవిని
తైమనగిబర్భ్రాజు ధరకవు పౌ(రు)బలము

తే॥ ఆనిచెప్పి యిందుబ్బులము సా
ఘునతె జివయుతే తనరగు గరగుంమునుధున
యిష్ట్రీనిమి షనాద్గు ధువ(జిం)
బునమైవ నతండు వతి యొం వుని గణామలరెద

తే॥ సుర లాత్రి రితూర్వంబులు
మొనసినినతంబుల పు దువోదవుయిమ నముసుల
హారిహారులం గత్రంబరి
సురేం(ద్రు) సుగ్గింబ రధితశుభ్రవాత్వవములంద

తే॥ విను విష్ణు నిసంపూర్ణం
బునన ప్రుతు సూతెకసటువ్యాయిననతనిం
గనుట యిసాం తింబొందుట
యిమను గుణవరతతిగె వ్రు(రు) సుల్లంబున తుద

వ॥ అనివలతి ఛ్రస్టుం దువెంతి యిమనశ్వ్రిభ్రునతిట్లను నట్లు ష్ట(రు) నింజయిం
౨౨..